Blekingskt folklif och öfvertro

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

En blekingsk folklifsskildrare.

Ur en uppsats i Svenska Dagbladet för den 27 juli 1904, skrifven i anledning af författarens till detta arbete 60:de födelsedag, återgifves följande angående författarens lif och verksamhet.

Folkskolläraren *Karl Jakob Nilsson* har efter ett träget och troget arbete som skolman under 33 år i samma socken, Lösen i Blekinge, med sista läsåret afgått från sin tjänst »med pension». Han har vunnit erkännande som en duglig och skicklig lärare samt utgifvit från trycket en del väl vitsordade saker af nytta för folk- och småskolan, men sin egentliga berömmelse torde han framför allt vunnit som folklifsskildrare.

Inom landsmålsföreningarna i Uppsala var hr Nilssons namn ganska tidigt berömdt, särskildt inom den småländska, till hvilken han sändt värdefulla bidrag. Redan då yttrades där beklagande öfver att en skriftställarförmåga af så säregen begåfning ej skulle få tillfälle att mera odeladt ägna sig åt studier och författarskap utan af slitet och släpet för det dagliga brödet hindras från att utveckla sig till det, hvarom de första lärospånen buro så vackra löften. Men hr N. har ej låtit kampen för tillvaron hämma sin utveckling. Trots alla svårigheter har han gått framåt, han har studerat på egen hand, han har gått omkring och med skarpt öga iakttagit hvad han funnit värdt att uppteckna i och för sina skildringar, och han står där,den dag som i dag är, i framställningens sanning, i förmåga att teckna karaktäristiska typer samt välja målande, träffande uttryck och framför allt i osökt, oförfalskad humor vid sidan af våra allra förnämsta bygdelifstecknare.

För dem som läst alster af en författare är det alltid af intresse att höra något om dennes lif och personlighet. I detta hänseende erbjuder den mans lefnadssaga, hvars skriftställareverksamhet man här velat skildra, som han själf uttrycker sig, föga att göra en roman af.

Ur några af honom själf författade biografiska uppgifter må emellertid följande meddelas:

Jag såg, skrifver han, dagens ljus anno 1844 och det på självfaste Sara-dagen, första dagen i den gemenligen tårdränkta fruntimmersveckan. Mina föräldrar voro f. nämndemannen Nils Månsson i Skällenäs och hans kärälskliga maka Kerstin Gisesdotter. Som min stamtafla icke står att finna, kan jag icke uppgifva annan stamfar för min ätt än Adam. — Nog af, jag kom till världen, och att jag då såväl som nu var långt ifrån belåten med mina förhållanden gaf jag snart tillkänna, och det på det mest äkta blekingska bygdemål — efter hvad jag se'n trott mig förstå en profetia om min blifvande storhet inom den branschen. Mina första hågkomster förskrifva sig naturligtvis från nämnda föräldrahem, där smekningar och afbasningar omväxlade, bådadera alltid hos mig framkallande de ömmaste känslor. Så kom jag i folkskolan, där den undevisning som skulle preparera läxorna alltid var densamma för alla ämnen och alla läxor, lydande så: »Tag därifrån — och dit!» Vid »därifrån» stod ett »dit» — märke från förra läxan, vanligen med nageln.Läxorna hasplades upp ungefär med samma eftertanke, som en fonograf använder; men, o du min skapare, om vi ändå kunnat behålla det vi lärt lika bra som en sådan där pratemaskin!

Emellertid vardt det slut med skolgången, och en del af mina årssamtida från bänkraderna undrade om inte jag

»som va så obegripelia lärder, skulle läsa te präst». Men den där »trånga vägen» har jag aldrig riktigt kunnat med, och dessutom, jag hade en äldre kärlek, som jag dock måste bli otrogen, enär ingen visade sig intresserad af min böjelse och sökte förverkliga den. Hvad det var för en kärlek, förstår läsaren bäst, när jag säger, att den olyckliga böjelsen än i dag vaknar hos mig och stundom yttrar sig i en mani att, så ofta jag träffar på ett imbelagdt fönster, »göra en gubbe» med högra pekfingret.

I stället för att få följa dit min håg stod, måste jag taga till spaden, plogen och harfven, men kom efter ett par års knogande underfund med, att jag inte var riktigt frisk. Sjukdomen var mask, men inte af de vanliga små beskedliga slagen, utan af en jäkeln så stor sort — jag mins inte hvad den heter på latin, men på svenska kallas den »latmask», och sätter sig gemenligen i ryggraden. Så länge jag var behäftad med den där sjukan, var det inte värdt att jag fortsatte med arbetet i jorden. Jag började därför fundera på något annat. Då fick jag en dag en ljus idé. Jag hade otaliga gånger, från mina spädaste år, hört att jag vid minsta anstöt var alldeles makalös i att — skrika. Kunde jag icke alltså duga till klockare? Redan i andanom såg jag mig på orgelläktaren såsom en högt uppsatt, tongifvande person. Att komma dit frestade icke på ryggraden, men väl på fars plånbok. Jag blef inackorderad i den där staden, som har ettpar »upp- och nedvända byxor» till kyrktorn. (En viktig sak: att jag under denna tid kom i tillfälle taga kännedom om det Björkholmska tungomålet, med alla dess finaste ljudskiftningar, må här ej förbigås.) Efter att där under några år ha plågat min omgifning med de mest öronpinande ljud och oljud från en uppsträngad gammal trälåda, begaf jag mig år 1866 till de »unga gubbarnes» stad, där jag genast fick betyg att jag var kompetent både att »sjunga fram» lik och öfrigt som kan förhöja en andäktig gudstjänst.

Ödet tycktes dock på det bestämdaste beslutat att jag på ett bättre sätt skulle göra skäl för min tillvaro. Trots alla mina protester blef jag omsider såsom oarbetadt råämne levererad till Växjö skolmästarefabrik. Hjärtat rannsakades, njurarne pröfvades, jag såg allvarsam och stadig ut, och de tyckte visst att jag var en riktig träbock, hvilket i nämnda fabrik var en merit. Naturligtvis hade bocken en liten smula talg, och den skulle nu genomgå reningsprocess, för att där skulle kunna bli ett riktigt »stort ljus» af mig. Alla egna reflektioner, som visade sig på ytan, bortskummades, det självständiga jagets bottensats frånsilades med största omsorg. Så vardt jag då ett ljus, som gick ut från fabriken behörigen stämplad med dess fabriksmärke. Detta skedde året efter Kristi börd 1871.

I Lösen samma år pröfvades ljuset, veken tändes för första gången, och sedan man tillräckligt pröfvat min lyskraft, fick jag också en egen ljusstake, där jag allt sedan stått och flämtat under lifvets kyliga vinddrag.

Till ofvanstående må endast tilläggas, att hr Nilsson från trycket utgifvit folklifsskildringar från Blekinge, friskt berättade och genomandade af en sannhumor. 1879 utgafs »*Muntra folklifsbilder* från östra Blekinges strandbygd och skärgård, tecknade på samma orts bygdemål». En fortsättning utgafs 1886 med titeln: »*Gamla Abeteket* eller Marje-Halte-Sjvens resefter för skavänjk, som ingen doktare aj khär te o bota, jemte mönna andra bo rå o då, me å märke å alla mögelia slag, som kan va bo nöttet o godt för de som stunna te väärn» — allt samladt från östra och mellersta Blekings strandbygd och skärgård samt tecknadt på samma orts bygdemål. Innehållet, af kulturhistorisk betydelse, upptager och beskrifver åtskilligt angående hvarjehanda åkommor och sjukdomar, huru dessa tros uppkomma, huru de framträda och slutligen sättet huru de tros kunna botas m. m. Ett par år senare eller 1888 utsände hr Nilsson: »*Ny samling muntra folklifsbilder* från östra och mellersta Blekings strandbygd och skärgård, tecknade på *modifieradt* bygdemål, också i den humoristiska stilen». Slutligen utgaf hr Nilsson det betydliga arbetet: »*Ord och talesätt* från sydöstra Blekinge strandbygd och skärgård, samlade under senare hälften af 1800-talet», hvarom språkmannen professor Axel Erdmann i Uppsala i bref till hr N. utlåtit sig sålunda: »Denna af eder gjorda nya samling synes mig ha ett betydande värde både från språklig och kulturhistorisk synpunkt. Alla de, som äga förstånd och intresse för vår svenska allmoges språk, seder och uppfattningssätt, skola tvifvelsutan bli er uppriktigt tacksamma för detta rikhaltiga, karaktäristiska och roande bidrag till kännedomen om detsamma. Såsom ledare af undersökningen om folkmål, seder och sägner inom det gamla landskapet Uppland, skulle jag skatta mig synnerligen lycklig, om jag från någon medlem af Upplands skollärarekår finge mottaga något bidrag, som närmar sig edert ivärde. Men därtill finnes föga förhoppning. Ty

åstadkommande af en sådan samling som eder kräfver flera egenskaper, som icke höra till de vanliga.»

I den af lektor Svahn utgifna Svensk Folktidning var N. en ganska flitig medarbetare. I likhet med Bondeson har N. en mycket god skådespelareförmåga, och huru roliga hans historier än äro att läsa, taga de sig bäst ut när han själf får föredraga dem.

N. är begåfvad på andra områden än det litterära. Han är särdeles road af mekanik, sysselsätter sig ofta på lediga stunder därmed och skulle måhända äfven här blifvit framstående, om han fått ägna sig däråt. Han är träsnidare, har uppfunnit ett nytt, det *allra enklaste stenografiska system*, med endast 27 tecken, ehuru outgifvet, m. m.

1877 tillerkände honom Svenska akademien en uppmuntran af 150 kronor.

Man kan beklaga att en man, på hvilken naturen slösat sina gåfvor i så rikt mått som fallet är med honom, hvars bild och lifsgärning här blifvit framställda, måst slita ut tid och krafter på en plats, där dessa gåfvor ej, eller åtminstone föga, komma till heders. Så småningom torde likväl hr N. ha hunnit bli både känd och erkänd, och det kan möjligen vara att hoppas, att han efter afskedstagandet kan finna tid och, efter återvunnen hälsa, kraft att återupptaga någon eller några af sin ungdoms och mannaålders älsklingssysselsättningar.

—

Förord.

Härmed några rader, hvilka torde få gälla såsom gemensamt förord till de 3:ne folklifsskildringar, hvilka i nya upplagor här blifvit sammanförda, efter att förut hvar för sig varit utgifna. — De ärade läsare, som förut tagit del af nämnda arbeten, finna häri icke något egentligt nytt; endast det, att arbetet efter sammanslagningen erhållit en ny hufvudtitel, samt att *allt* af texten nu blifvit öfverfördt på modifieradt mål. Detta senare har blifvit vidtaget icke blott för att underlätta själfva det mekaniska läsandet, utan också för att på samma gång göra innehållet mera begripligt. Från språklig synpunkt sedt, är dock en sådan omskrifning långt ifrån att förorda. Jag tänker nämligen härvid på hvad någon yttrat om öfverflyttning från ett språk till ett annat: »Bokens hela innersta kynne, stämning och doft — ifall där finns någon — den går ohjälpligt sina färde i och med omflyttningen, hur smidigt och känsligt öfversättaren än handskas med sitt värf. Ty det finnes ju i ordens konst ett sällsamt *något*, denna qvinta essentia, som är fattbar endast för de infödda». — För att emellertid så mycket som möjligt undvika en sådan förvanskning, hafva de ord, uttryck och talesätt, hvilka äro särskildt karaktäristiska för målet i fråga, här fått oförändradt bibehålla sin form, belysta genom erforderliga noter. — För undvikande af ett alltför vanställdt utseende hos textenäfvensom ett alltför mycket anlitande af noter, hafva på behöriga ställen, inom parentes, fått inflyta åtskilliga bokstäfver och fyllnader, hvilka ha till uppgift endast att göra orden mera igenkänneliga för ögat. Vid läsandet torde därföre det sålunda inneslutna förblifva stumt, t. ex. hu[fv]et — läs hu'et; bo[rd]et — läs boert! o. s. v. —

Beträffande själfva bilderna ur folklifvet, hvilka här blifvit tecknade, må endast anmärkas, att dessa icke äro diktade, ej heller afsiktligt modellerade till något slags vrångbilder af verkligheten, utan äro de hämtade midt uppe i det lefvande lifvet, alldeles sådant detta tedde sig den tiden de fixerades. Detsamma må också gälla det upptecknade af hvad som rör folkkurer, skrock, vidskepliga uppfattningar o. d., hvilket på sina håll till stor del ännu fortlefver, synnerligen hos det äldre släktet. —

Att arbetet antagit den muntra formen må till stor del finna sin förklaring i den egendomligt friska folkhumorn, som varit och ännu är till finnandes hos ifrågavarande orts allmoge. —

Måtte nu föreliggande samling få röna ett välvilligt mottagande hos den ärade allmänheten samt lyckas att på ett roande sätt göra den respektive läsaren förtrogen med det gamla folklifvet på orten i fråga!

Vördnadsfullt

Författaren.

—

Blekingskt folklif och öfvertro.

I.

Muntra Folklifsbilder

från

Sydöstra Blekings strandbygd och skärgård.

—

3:dje upplagan.

—

Förord till andra upplagan.

Det är många år sedan förf. på gjorda förfrågningar om föreliggande samlings 1:a upplaga måste lämna till svar: »För länge sedan slutsåld!» — För det nya släktet, som kommit till under de 24 år, hvilka förflutit sedan nämnda samling först såg dagen, torde nog de i samma stil senare utkomna häftena långt ifrån vara främmande; men troligt är, att endast ett fåtal af samma generation har varit i tillfälle göra någon närmare bekantskap med detta häfte: »Muntra Folklifsbilder» och då så skett kanske endast under sådan form, att någon munter »Jödde», »Schven» eller »Hauken» föredragit några stycken därur. Dessa få smakbitar, som på ett eller annat sätt torde blifvit serverade, tyckas emellertid ha väckt till lifs en aptit, som på senare tiden tagit form af fleras uttalande önskans efter en 2:dra upplaga. Då nu en sådan härmed presenteras för ärade vänner af dylika bygdemålsberättelser, vågar förf. hysa föroppning om, att denna — som, för att underlätta läsningen, blifvit omskrifven på modifieradt bygdemål med upplysande noter — måtte få röna samma välvilliga mottagande, som kom samlingen till del, då den första gången gjorde sitt inträde bland den ärade allmänheten samt nu som då lyckas att på ett roande sätt göra den respektive läsaren förtrogen: med det gamla folklifvet på orten i fråga.

Vördnadsfullt

Författaren.

—

Anvisning för uttalet.

i (betonadt) uttalas som diftong af ä och i, u » » » » ' » ö » u, y » » » » » » ö » y, å » » » » » » öppet a och öppet o.

På alla ställen där o språkriktigt bör uttalas slutet, såsom i ordet jo, uttalas här o som diftong af å och slutet o.

Näst framför v uttalas s såsom sje och t som tje.

—

Lave Förkortning af Olaus. **Olssens kärleksbref.**

— Min söta Sissa, mitt sockerhjä[r]ta! Ja' fatta' pennen nu i min hånn'. Hand. Ja' plå[g]as grömt utå' kärlekssmä[r]ta; I sistens tänkte ja' sagt ifrån, Men fast på bänken Ja' va' så när te''t, Så, ta mej fänken! Om ja' va' khär Karl — (i stånd till). te''t, O' gång på gång har ja' tänkt som så: De' ska' nock fram, när de' skaffe på. När det gäller.

Ja' ä' så kati't Ovanligt, mycket. opp-i-'et Förtjust, hängifven. mä' dej, Du hängt mej mö[ek]et på snefsen Legat mig om hjärtat, varit i kär åtanka. se'n Den gång, du först kom i väre-ve' I beröring med. mej Te' faster-mannens Mannen till ens faster. ve' gate-le'n; Ja' gick o' slådde Slog gräs. Ett fnyk En liten smula. te' fä'na, Du kom' ja' frådde: Frågade. Hur står te' mä' 'na? — Jo, tack, som frå[g]ar! hur står de' te' Mä' honom själf ver? sad' du o' ne[g].

2

Si, då, i-alle-gtfs-vär1) de' kändes

Som om ja' fått mej en hjä[r]testot,

Då va' dä' just kärleks el[d]en tändes:

Ja' tänkte: ack, den som bara nöt!2)

Fast fint du glodde,

Va' ja' försians3)

O' inte trodde

Ja' dä' va' lians4)

O' såvört5) gick ja' i tu berå'

Ett långligt ryck hur de' skulle gå.

Så tänkte ja' för mej själf te' slutet:

Försök åtminstningen o' bju' te'! —•

O' så, för ja' skulle nyta6) ut me''t

To[g]ja' en rongande7) palasé8)

Se'n to[g]ja' reken,9)

Som andra hera'10)

Åt pingels leken

O' fick spandera

På dej — väl var' mej! — en doppekopp;11)

Men alri' or[d] om 'et fick ja opp.

I da' ja' töcke' ja' på mej känne',

Ja' dörfve12) har i mej te''t, min sann! —

Gu' störke därför så nu min pänne,

O' lät 'at rinna plakat som vann!13) —

Ack, Sissa lilla,

Mitt sockeröga!

Skull' du väl villa

Försöka döga14)

*) Alldeles, precist. 2) Djärf des, dristade. 3) Blygsamt tillbakadragen. 4) Tåldt. 5) På så sätt. 6) Dj ärfvas, drista. 7) Duktig. 8) Kaffe med brännvin i. 9) Kosan. 10) Gossar. M) En kopp kaffe med hvetebröd. 12) Mod. 13) Vatten. 14) Sträfva, vidkännas förekommande besvärligheter.3

O, slitas me' mej te' döa da'?

För rackarns skinn o' ben, svara ja!

Vi skulle nock ta oss fram i väern1)

Om nå'nsting dä' funnes vånne ve"t,

Fast Ante-Nissa, den vagla khäern!2)

Sä'r alt ja' alls inte doger te"t;

Si, du förstår, han

Har ondt i magen,3)

O' därför går han

O' ä' i tagen

Mä' te' o' äta mej på min bak,

För o' te' vi'unners4) få min sak.

Men d'ä"nte farli't te' som han galer,

Den andagaffelen! för ja' har

Åtminstingen fyra tusen daler

Mer'n han, o' se'n har ja' hört å' far

Att ja' kan slå mej

I backen på 'et,

Om ja' kan få dej,

Så kan ja' få 'et

Hvar smitt o' bit5) som du si dä' står:

Remedjan6), kräken o' hus o' går[d].

Nu har ja' ändtiTen tytt7) te' ännen Mä' hva' ja' villat dra fram te dej. — Nu tåras ögat, nu datta'8) pännen; Ack, Sissa lilla, glöm inte mej! Om du exmera Dej te' o' svara,

a) Världen. 2) Karlen. ') Känner förtrytsamnet, afundsjuka. 4) Göra om intet. ö) Rubb oeh stubb. 6) Eedskap o. d. r) Hunnit. 8) Mattas.Glöm ej lacksera Ditt bref då bara, Så, om nå'n vagel vill koxa dit, Han då kan slippa få näsan i't. Som skedde den l:ste sektember, attanhundratrettitifyra, kärleksfullt af

Lave Olssen. **Pingelsleks-polska.** Hejsan! hera',1) »här ska' valsas» nu i da'! Hit »så många som båd' näbb o' vinga' ha»! Si, ni vet väl att dä' ä' en kati'2) khär,3) Som ä' anför jo4) för pingelsleken här: Ante-Nissas Sven i Nore-gå[rd]en. Allting har han ställt så knerpt5) o' öfver ands6) Nu kan männes-kan få syna så dä' käns. — Hejsan! hera'1) »här ska' valsas» nu i da' Hit »så många som båd' näbb o' vinga ha»! Spelemänner, ja gu'! tro' ja' här ä' två! Vagla khära\7) te' o' tappla8) o' gå på! Men så har di också lärt i sta'en.

Hör ni hocker-ena9) tag, som di kan ta:

Ta-de-lettan-dettan, dettan, lu-de-la!

Fins nå'n vånne ve' o' kunna här stå still'?

Hera',1) ska' vi inte ha oss en kadrill?

Sven, va' mot mej du, bju' opp en däka!10)

Spelemänner!! te' kadrill vi ställt oss opp!

Passa nu på tagen, nu tar vi ihop!

Stamp' i lafven,11) slå hop näfvarna o' skrik!

Hejsan!! sådant ska' de' låta på en lek;

Stamp' så dammet högt i flackamolnet12) står,

a) Gossar. 2) Duktig, ovanlig. 3) Karl. *) Förstyret. 5) Fint. •) Ståtligt, öfverdådigt bra. 7) Karlar. 8) Löpa med fingrarne. 9) Hurudana. 10) Flicka. u) Provisoriskt dansgolf. 12) Högt i luften.För nu höre' ni (Ta* siste tur'n som går. — Si, så där ja, Brita! — Tack för dansen!

Kom nu däker!1) — Kruerska,2) slå kaffe opp! —

Håll te' go[d]e nu mä' hvar sin doppekopp I3) — j

Ja-a tack! »för vår del ä' dä' bara skam».4)

Se så! grannas5) inte nu, gäck bara fram!

Lät sej ej högtia6) för en sötkopp!7)

Hvarför stå så töst som munnen vore låst?

Tör' ja' be få lokta på din krydde-kåst?8)

Hejsan!! framspryng9) har ja' ha[f]t i all min ti'!

Fjåsa, si de' kan ja' inte lata bli;

Mägga,10) me'n vi nu i far[dje me' 'et ä',

Få' ja' väl en näfve gosler11) utå' dej?

Ackamej! ja, fram me' skonkalomman!12)

Töst! ja' tro' di tas;13) »för rackar'ns skinn o' ben!14) —

Tro' du att ja' krusa för dej, en mot en?! —

»Vore inte dä' för kongens stränga lag»,...

Pinade! kom hit, så tar vi krafvatag,

Fram me' ma[d]sjöbon!15) o' å' mä' tro[j]an! —

Olle! håll dom du, som inte ä' så mäss!16) —

Äh-nej, däker'/ lille, lät dom bara tas!13) —

Aj!I nu fick Mass'-Pella sej en stjärnesmäll! —

Hejsan! hera',17) »här ska' valsas nu i kväll!

Nu ska' a[r]tan tusan vagla' eder ta!

*) Flickor. 2) Krögerska, kaffeförsäljerska. 3) En kopp kaffe med bröd. 4) Uttryck för en slags blygsam tillbakadragenhet. 5) Vara granntyckt. 6) Krusas. 7) Se noten 3). 8)[Blomsterkvast. °) Framgång, tur. 10) Maria. ") Russin, bröstsocker, kanel, kryddnejlikor, m. m. d., hvarmed flickorna voro försedda, och af hvilket namnam de bjödo gossarne. ") Kjolfickan (lös). 13) Käbbla, gräla. M) Utrop. lö) Ett slags fällknif, tillverkad i Madsjö. 16)

Rädd, skrämd. 17) Gossar.Vill ni inte veta hut, så ska' väl ja'... Un[d]an, Ante!1) ella' slår ja' h'äl dej! —

Nu går spelmanstall[r]iken2) igen rund-dal,3)

Opp nu, hera',4) me' tredalern o' betal'!

Hvem va' dä', som va' såd'n karl o' la[d]e två?

Pinade! kom hit igen, så ska' du få

Sypa så dä frå[g]a blir om lifvet!

För vi ska' väl roa oss så godt vi kan;

Brännvin, hera5) dricker vi plakat som vann:6)

Skål! — o' bo[tt]nen opp! — nu rök den fjär[d]e ut!

Hejsan! här ska' sypas, snart ä' leken slut! —

Solen longe7) står högt öfver Massas ek;

Hajös mä' dej, Sven! o' tack för roli" lek! —

Sissa följer ja' midt för din näsa.

*) Anders. 2) Den bricka eller tallrik, på hvilken för-plägningen bjöds och på hvilken också uppbars »spelmans-pängarne». $) Omkring. 4) Gossar. 5) Vatten. *) Eedan.

—

Hur hjonelag byggdes för omkring 100 år sedan.

1. Andersas frieri.

Ja-a, dä' ä' så mä' 'et, så dä' vår Harre har utsitt o' dä' männes-kan ska' ha, dä' få' en, o' hur oförbesynnerli't dä' kan habba1) sej mä' såd'na-därna vörner,2) kan ju va' roli't o' höra.

Si, som ni kanske vet, så ä' Anders o' ja' läse-kammerater, för vi slapp ändå fram ve samme ti' som Håkenas Pelle ble' borte på vrakekan, när den-därna böråsa-kulan3) kom; ja' mins 'et på dä', för han skulle ella bli't framsläfter han också, om inte vår Harre ta[g]et honom. Då ve' den ti'en kunne ja' inte förstå, att Anders ville mej nå'en ting, för han sa'e hvarsken hvitt ella svart, nej, inte så mö[ek]et som kött4) en gång, o' försians5) va' han ju mä', så han nöt6) knaft o' glo åt dä' bortet, som däker7) va\. mö[ek]et minner nå'nting annat.

Men så to' han sej mä' ti'en fort nock, för dä' droga[d]te8) knaft en tretting9) ä'tter vi skilt oss ve' prästen, innan vi träffa[d]tes på dendärne leken10) ne[r]e i Hansagä[rd]et, som Pella-herarna11) ställde

*) Gestalta. 2) Förhållanden. 3) Åskby med starkt väder. 4\ Det minsta yttrande. 5) Blygsamt tillbakadragen. 6) Djärfves, vågade. 7) Flickor. 8) Dröjde. 9) En tid af tretton veckor. 10) Dansnöjet. ") Gossarne Petersson.

Hur hjonelag byggdes för omkring 100 år sedan.

1. Andersas frieri.

Ja-a, dä' ä' så mä' 'et, så dä' vår Harre har utsitt o' dä' männes-kan ska' ha, dä' få' en, o' hur oförbesynnerli't dä' kan habba1) sej mä' såd'na-därna vörner,2) kan ju va' roli't o' höra.

Si, som ni kanske vet, så ä' Anders o' ja' läse-kammerater, för vi slapp ändå fram ve samme ti' som Håkenas

Pelle ble' borte på vrakekan, när den-därnaböråsa-kulan3) kom; ja' mins 'et på dä', för han skulle ella bli't framsläfter han också, om inte vår Harre ta[g]et honom. Då ve' den ti'en kunne ja' inte förstå, att Anders ville mej nå'en ting, för han sa'e hvarsken hvitt ella svart, nej, inte så mö[ek]et som kött4) en gång, o' försians5) va' han ju mä', så han nöt6) knaft o' glo åt dä' bortet, som däker7) va\. mö[ek]et minner nå'nting annat.

Men så to' han sej mä' ti'en fort nock, för dä' droga[d]te8) knaft en tretting9) ä'tter vi skilt oss ve' prästen, innan vi träffa[d]tes på dendärne leken10) ne[r]e i Hansagä[rd]et, som Pella-herarna11) ställde

*) Gestalta. 2) Förhållanden. 3) Åskby med starkt väder. 4\ Det minsta yttrande. 5) Blygsamt tillbakadragen. 6) Djärfves, vågade. 7) Flickor. 8) Dröjde. 9) En tid af tretton veckor. 10) Dansnöjet. ") Gossarne Petersson.

opp, när di skilt sej ve' bevärningen. Då hade han longe1) bli't så framsagd,2) så han kom o' ga[f]sej i slängskap3) mä' en hel hop mä' däker4) där sto[d]o' »mej mä' sad' hun[d]en»», o' fråg'te, om han inte kunne få lokta lite på min kryddekåst5). Ja-a, dä' kan väl gå för sej, sä'r ja'; så flydde6) ja' honom urta-kåsten,5) för, skam te' säjans,7) börja[d]te han longe på o' hänga mej en liten smöla på snefsen.8) Ja-a, ackanamej! ja' mins 'et så innande väl, för de' var ändå utå' mitt dobbla ne[j]liketrä', som ja' fått aflägga hos m'ölkafrun i sta'en, så ni må tro dä' va' inte hva' dynga som helst. Så rätt som han sto', slö' han näfven på min skonka-lomma9) o' fråg'te om dä' inte kunne va' möjligt o' få smaka mina gosler.10) Ja-a, sä'r ja' då, dä' ä' visst svårt o' neka dej, Anders lille! men allvarsamheten taladt, så kan ja', mesjäksen! inte nyta11) o' låta dej bara si dom, sa' ja', för si' jar hade inte så mö[ek]en åstämmelse12) te' rikti'a gosler o' va' som en enstyfverskaramell en gång, utan i stället en brö[st]-sockers-husk13) o' lite kanelebark o' [-pep-perne[j]liker-] {+pep- perne[j]liker+} o' såd'nadära torra näfversnopper14) tey rusiner o' svisken, som en vet bokhållrarna bruka vräka te' en, när en skicka bud 'ätter sej en näfve gosler. Så vrok ja' te' Anders en hel liggande grabbenäfve or sa[d]' te' honom: Du får hålla te' go[d]e mä' 'et som dä' ä', Anders lille! — Ja-a, tack! sa[d]e han, dä' äT ändå rpli't bara o' si' hur go'äradt15) du ä', o' sen du nu spanderat gosler på mej, så kan du gärna hålla

*) Eedan. 2) Dristig att framsäga sin tanke. *) Förtroligt umgänge. 4) Flickor. 5) Blomsterkvast. ö) Käckte. 7) Med förlof sagdt. 8) Ligga mig om hjärtat. °) Lös, påbunden kjolficka. 10) Namnam, bestående af russin, bröstsocker m. m. d.; se vidare 3:dje versen »pingelslekspolskan». u) Våga (för skam skuld). ^Tillstymmelse. 13) Större stycke af ifrågavarande. 14) Om något förtorkadt. 15) Gifmild, frikostig.

mej te' go[d]e på en doppekopp.1) Så to' han mej mä' en han[d]om jurslasta'en2) o' den andra i min näfve o' dro' mej ne[r]te' Trylsa-Kajan, som va' den knerpaste3) kruerskan4) här va' på den ti'en, för, som en vet, så hade hon 'et så öfverän[d]s5) mä' sina vörner,0) så hon till o' mä' sköljde o' torka[d]te kopparne mä' salvett mellan hvareviaste en som drack. Så körde han i mej två liggande dobbla7) sötkoppa[r]8) utå' ra[d]o' ville ändamåls9) att ja' skulle slänga ä'tter mä' en slät.10) — Nä-ä, tack! likaväl, Anders lille, för din goVelenhet11) sä'r ja', ja' tya,12) mesjäk-sen! inte mer, utan många tjog täcker ska' du ha för "et som dä' ä'; dä går omöjlit o' få i mej mer, för känn själf: ja' ä' ju som en flat. — Ja-a, sä'r han då, så tar vi oss bara en liten hoppevals ofvanpå, när vi kommer ner te' lafven,13) så texas14) dä' snart ner. — Nä-ä, sa' ja', ja' har longe15) var't länger än som va mej lofghött16), o' du må »be mej så tynnt som vatten», Anders lille, så ä' ja' så »tvöngen som en lus» o' hem, o' dä' »på fläck o' anda», för mor ska' ha a[nn]anda[g]s-frösan i mor'n, o' där ä' ingen som passa på hennes gol-språngli'a17) liggehöna, som skulle ha utleget just i da'. — Ja-a, så kan ja' väl åtminst-ningen få följa dej ett stöcke, sa[d]e han. — Tack för te'-bået!18) sa' ja; men kanske nå'n å' di andra däkerna,19) som står o' glasa20) på oss, kunne få ondt i magen21) öfver 'et. — Hmm! om di hade nå't för ?et, sa' han, o' to' mej i han[d]en mä' desamma o små-

x) En kopp kaffe med bröd. 2) Midjan. 3) Finaste. 4) Krögerskan (kaffeförsäljerskan). 5) Ståtligt. ^Anordningar. 7), 8) Dubbelt bröd (2 stycken) till en kopp kaffe. 9) Ovillkorligt. 10) En kopp kaffe utan bröd. n) Godhj ärtenhet. 12) Förmår, orkar. 13) Dansgolfvet. ") Skakas. lö) Redan. 16) Tillåtet. 17) Gulspräckliga. 18) Tillbudet. m) Flickorna. 20) Koxa. 21) Känna förtrytsamhet.

gnosafdjte1) lite o' så gick vi. — Nu tar vi reken2) om Ante-Svensa-gär[d]et, sa' ja', för si, de' va' en smöla

närmakli'are.3) — Ja' sä'r han, dä' kan va', sen du ska' åsta' så i en brårake;4) men ella skulle ja' villat dra[g]et ut mä' 'et så långt som möjli't! för dä' ä' nå't ting, som ja' ville säja dej i tromål, o' som ja' gått o' hisalat5) mä' hela 'värdeliaste ti[d]en, se'n vi gick o* läste, men aldri' nöttet6) fram mä' 'et,— *' dä' så, sä'r ja' då, så kan vi ju gå hvi'ket håll som helst; men ja' bara aga'7) mej för mors liggehöna, för låter ja' 'na trå' h[j]äl nå'n kylling,8) så få' ja' mor på ryggen, o' dä' vill du väl inte, Anders lille? — fast dä' i alla fall ingenting gjor'e för din skyll. — Tack ska' du ha för dä' or[d]fct, Anna Celia lilla! sa[d]e han, o' 'ätter ja' nu höre, du vill hjälpa mej på gång; så ä' de' väl inte vardt o' hålla inne mä' 'et länger: Si dä' ä' såvört9) mä' dä', sä'r han, så far lät skrifva mej i höstas för half ve går[d]en därhemma, o' ville att ja' ändamåls10) skulle slå mej i slängskap11) mä' Svens Elia,12) för utå? hennes åtting ligger strax i väre-ve'13) vår; så töckfe han dä', att dä' skulle va' så nimt14) o' bara få rifva ner gär'sgårn, för o' få ihop 'et i ett flöke15), mitt äggöl!16) — Men, som ja' sa[d]också te' far: dä' ä' visst godt o' ble väl flidd17) här i vä[rid]en; men Gu' ska veta' att ja' inte mer f rå[g]a' 'ätter henne än tannavärk, om hon rätt vore så bo[tte]n-rik som danske kongen. Men tacka*vill ja* en a[nn]an däka,18) som hete' Anna Cilia, sa[d]e han o'

*) Småskratta skälmskt mellan tänderna. 2) Kosan. J) Genare. 4) Brådskan. 5)Fördröjdt. 8) Dristat. 7) Grufvar. 8) Kyckling. 9) På så vis. 10) Ovillkorligt. u) Närmare beröring. 12) Elin. 18> I närmaste grannskap. ") Gent, behändigt. 15) Fält. 16) Kan tänka! 17) Betryggad, besuten. 18) Flicka.12

kryste te' mej lite mä' dä'samma. — Dä' ä' väl aldri' mej du mena', Anders lille? sa' ja', du vöra1) väl inte på så smått? — Jo, sä'r han, förgjordingar! ä'cke ja' så gla[d]2) för dej, Anna Cilia lilla, så ja' frå[g]a' inte 'ätter om du rår om skonket3) du har på dej, för min kärleks-glö[d]te' dej brinner så ädelia4) klart som rö[d]aste gull'et i degelen. (Ja Harre Gu'! ja' kan si honom när ja' äfvelia5) vill, ve' han sa'e de'därne granne o[rd]en te' mej, hur ögenen tintra[d]te på 'an som stjärner o' hur han to[g]mej i fägnen6) o' alldeles stor-gnöpja[d]te7) så tårarna perla[d]te ne' på käkarna på 'an.) — Så sä'r ja' te' honom: Anders lille,. sa[d]e ja', sen ja' nu bå' si o' höre på dej, att du mena' allvara, så kan ja' inte sticka unn'er stol mä' 'et ja' heller, att ja' ä' lika opp-i-et8) mä' dej som du mä' mej, o' ja' har sagt många ädelia gånga' te' mor, att, om ja' bara hade så möfckje' o' sticka för mej me' som Svens Elia,9) så skulle Anders ble min, »om ja' skulle gå på hu[fv]et som på fötterna».10) — Ho-o-o! dä' ger du mej väl en liten gotta11) på innan vi tar hajös mä' hvarandra, sa[d]e han o' fänka[d]te om mej.12) — Ja-a hva'-sextan! ska' du dä' få, sa' ja', o' han fick också; men ja mins rätt inte hur många han snårde sej te', för båd' han o' ja' va' så i ampern13), så vi hvarsken hörde ella så[g]. — Aldri' i världenas nådati' går denna stun[d]en ur mitt minne, sa' Anders o' to' opp sin tvä-skalare.14) — Hva' sä'r du, ä' klockan longe15) fyra sa[dje ja', Gu' hjälpe mej för 'et! ja*

*) Håller till godo. *) Kär. 3) Kjolen. 4) Förstärkningsord. 5) Någonsin. 6) Famnen. 7) Snyftade. 8) Betagen, förtjust. 8) Elin. 10) Om------- göra allt som kan göras för

saken, vidkännas de största uppoffringar. ") Kyss. 12) Slöt mig i famnen. 13) Inbegripen. 14) Ur med dubbel boett. 15) Eedan.står här o' glömmer bå' mor o' hennes liggehöna. — Ja, ack, du lefva'ns Lasse! så fort ti[d]en går, sa[d]e vi bägge två. — Så slapp ja' inte mä' minner än att han ändamåls Ovillkorligt. skulle ha sej en liten mystrare Kyss. te', innan vi skildes.

— II.

Anna Cilia bjudes till brua'pi[g]a.

Några vecker ä'tter dä' Anders o' ja! träfftes på dendärne leken — ni minns ja' talte om — sto' molen da' i fär[d]e mä o' göra ihop en smöla hönsadräfja1) te ky'llingarna — di va' nu säljestora — o' ja' sto' o' slängde på mej mina halfdane2) läsa',3) för o' ut o' våstas4) te' stan mä' dom samme da'. Rätt som dä' va', så stack dä' mor igen, så hon fick kyngen5) på sej te' o' börja på igen mä' samma evi'a kagg,6) som hon brukte. Dä' skulle inte dugt nu töcke' du', sa[d]e hon, o' ha[f]t alla a[r]tan kyllingarna; dä' hade blitt öfver ett hal[f]t hundra daler i st. f. dä' nu knaft bier så mö[ek]et öfver som te' en half f järndel böner, sen ja' betalt hva' vi ä åre7) i bo[d]en. Men dä' ska ja' tacka dej för, din oförsumli'a drog! som skulle lata hönan trå' h'äl dom, för o' få stå ute o' fjåsa mä' Anders, mitt birk!3) som du inte få' så mö[ek]et å' som nittinien'adelen å' hans lillatå; ja-mesjäksen, dä' sä'r ja', för spott' mej midt i flinsen, om han exmera dej så mö[ek]et som en hafr[e]agn,9) ella' vill ha dej te' annat än liksom ett slag varjärs-däka;10) för vore han så fäjen11) på dej som du tro', så, ja-gu'! hade han åtminstningen antats om12), att du blett

boen13) te'

*) Draf. 2) Något bättre än hvardagligt. 3) Kläder. 4) Färdas. 5) Nyck, infall. 6) Gräl. 7) Skyldiga. 8) Kan tänka! 9) Minsta obetydlighet. 10) Eeserv flicka. u) Angelägen, fiken. 12) Skött om. ") Bjuden.15

brua-piV) åt syster hans, som nu ska' vörna2) ihop sej på sönda'; men, i alla fulla fall, sa[dje hon, har ja' nu käggat3) mä dej så mö[ek]et om 'et, så, vill du inte lata säja dej, utan »ränna i soet4) osvaladt»; så få du »ta dä' du sköt».5) — Serra-tre! hann hon mä' harke6) få sista o[rd]et u' munnen, innan hun~[d]en börja[d]te på o' storgnorra7) o' go8) alldeles ogörli[g]t. Ja' rände te' fönstret o' skulle si 'ätter hvem dä' kunne va', o' ve' ja' glodde ut, så, förgjor-dingor! klack dä' te' i hjärtat på mej, som di kört in en spingknif,9) o' ja' ble' så ell'ande rö[d]i synen sömn en gäl. — Jeskes! sa[d]e mor, hva' kommer åt dej, däka?10) — Men ja' kunne inte svara hvarsken hvitt ella svart; för ja' ble' så istirrsen,11) så ja' va' inte gu-för12) o' få opp ett or[d]. Så tydde13) mor sej dit också, o' ve' hon slängde ut ögenen, slö' hon ihop bägge näf varna o' skrek te': Jeskanamej! du lef vans Lasse! ä'icke dä' hvarsken mer ella minner än Anders! — Ut på evi'aste fläcken mä' dej, däka10), o' sätt på som-pen, o lägg på två liggande14) mått böner! ropte hon ä'tter mej i dö[rr]en. Ja-a, du store Malander! ja' kan känna 'at, när ja' äfvelia15) vill, hur, ve han löfte på klinkan o' klöf in, hjärtat dompadte i mej som när di tröskar fyra på Olle-Massas lo[g]e. — Så sen han tackat för sist, gick han te'bakes två'ltre steg o' [-små-krömsta[d]te16)-] {+små-krömsta[d]te16)+} lite liksom han ville gett sej i tal om nå't. — Ä' Anders ut' o' västas17) i da? sa[d]e mor. — Ja-minsann, ä' ja' så, sa' han, o' torka[d]te svetten å' sej mä' lomme18)-näsduken. Hotta19) sej lite, An-

*) Brudtärna. 2) Ställa, ordna. 3) Grälat. 4) Soppan. 5) Ha det som man ställt det. 6) Med nöd. 7) Morra. 8) Skälla. 9) Knif, hvarmed man spjälkar sönder torrvedstickor. 10) Flicka. X1) Brydd, förvirrad. 12) I stånd till. 13) Begaf. ") Förstärkningsord. ") Någonsin. 16) Småhostade. 17) Vankar. 18) Fick..... 10) Sitt ned.16

ders, på kistan där står, mä'an han pusta' ut, sa[d]e mor. Ja-a, tack! ja' har just inga sittan's ären[d]e' sa[d]e han o' bet lite i mösse-smäcken. Dä' ä' ett faseli't fint vä[de]r vi ha i da', sä'r han, o' hottade1) ner sej. Ja, dä' ä' väl dä', o' fint folk sen som ä' ut' o' västas2) i dä' fina vä[d]ert, sa' mor. Ja-a, sä'r han då, ja' skulle bara skala hit mä' ett bå[d]frå' våra därhemma; di ba[d]' äntelien,3) att, om dä' ä' nå'n mögelihet för 'et, att ni skulle göra så väl o' komma te' oss om sönda': Elia,4) söster min, skulle vi[g]as, o' hon vill ändamåls3) att Anna Cilia här skulle va' brua-pi'a åt 'na, sa[d]e han. Ve' han nu dro' fram mä' dä', så ble' ja' bå[d]nyter o' en liten smöla förtretad på samma gång: för, se, tänk! dä' habba[d]te5) sej pirade! inte bätter, än att ja' just då, ve' samma bete'6) hade stolstötet på mitt ena öga, o' därför sa[d]e ja' också te' Anders: Du si hur ja' har 'et för mej; §i, när en fatti' krampe ska' ha en kräjen7) bit, så ä' dä' mo-ne-mest8) allti' nå'n krittel,9) som satt sej i'en, o' du si nock själf, skinnbarli[g]t,10) Anders lille, att ja' inte kan nyta11) komma te' folk mä' ett såd'nt öga, sens12) ja' skulle ble en såd'n högti[d]s-blåsa.13) — Ja-a, kom mor o' stack emillan, dä' ä', serramen, inte vardt o' harmgiras14) för dä', utan vill Anders ha dej dit, så kan han gärna va' så grönögd15) o' »stöta bort 'et» på dej, o' dä' ska' ju ändå va' en ogifter here16) te' så'nt såvida han tör' lata si liva' han doger te' i så'na vörner,17) sa[dje mor o' kröstadte18) lite inmarigt mä' dä' samma

*) Satte sig. 2) Vankar. 3) Ovillkorligt. 4) Elin. 5) Hamlade. 6) Tid, tillfälle. 7) Fet. 8) Merändels. 9) Körtelsvulst, figurl.: tillfällig förargelse. 10) Tydligt. 1X) Drista. 12) I synnerhet som. 13) Bland de »högsta hönsen». a4) Harmas. 1E) (Vara så) god. 16) Gosse. 17) Förhållanden. 18) Små-liostade.hon snedde1) lite åt Anders. — Ja- hva'- sextan! hva' ja' dä' ska', sä'r då Anders, fly2) mej en trebenastol, så ska dä' gå som ett nysan[d]e; dä' ä', pirovall! inte så länge se'n ja' va' i far[dje mä' samma göre, o' dä' skulle va' godt, sa[d]e han, o' rå' om alla däker,3) på två styfver när, som ja, doktererat; o' sätt dej nu, Anna Cilia lilla! sa[d]e han. — Jaha, ja' hottade4) ner mej tvärs om tröskelen o' Anders han grabbadte fatt i trinnstolen5) där sto' o' spotta[d]te en liten dask unn'e' dä' ena benet på'n o' potadte te' mej lite mot ögat o' sä'r mä' dä'samma: Ja' stöter dej, Anna Cilia! — Hva' stöter du mej för? skulle ja' säja. — Jo, för stolstötet ska' gå u' ögat o' i stolabenet, o' u' stolabenet o' i golfvet, o' u' golfvet o' i jo[rd]en, tvy, tvy, tvy! spottadte han te' o' stötte stolabenet mot golfvet mä' dä'samma tre gånga', o' så bytte han om ben, te' han gjort likadant mä' alla tre trinnstolabenen. — Ja! nu ä' du ve'gjord, sa[d]e han o' lät mejf nu si ni kom-mer. — Ja, nu ska' du ha många ädelfa tjog täcker för ditt besvär, Anders lille, sa' ja'.

— Tack själf! dä' vor'e godt detta inte ble[fv]e sista gången, sa' han, o' glodde mej så grufveli't fint i ögenen. — Hm! tosi'e fnerr, där! sa' ja' o' potadte te' honom lite i si[d]an, du hörde väl mor sa[d]e, att inte en doger te' o' laga så'nt på hvarandra länger än en ä' ogifter, o' skulle dä' sen skäfta6) på, så få' du nock tåla dej mä' att ja' tala te' herarna,7) om dä' ska' ha nå'n verkan, utan att du få' ble' töckströken8) för dä', min käre Anders sa' ja' o' gyckla[d]te lite mä' honom sådära. — Nå-å! så minns ja' inte så noga hva' som skedde mer den

x) Plirade. 2) Käck. 3) Flickor. 4) Satte. 6) Stol med cirkelrund sist och tre ben, men utan ryggstöd. c) Påfordras. 7) Gossarne. 8) Missnöjd.

gången; men hva' ja' kan dra mej te' minnes dä' ä' dä', att frå' dä' betet, Tiden. när mor så[g], att Anders va' så ogåteli[g]t I så hög grad. opp i-et Betagen, kär i. me' mej o' mente allvara; så ble' hon så förgrommadt lävis Säflig. o' lenfäldi' mot mej, så ja' hörde knaft aldri' en halfdra[g]en änne Ande. om dä'därna spravattet mä' hennes liggehöna.

—

III.

Förberedelser till bröllopet.

Dettahära, mesjäksen! »går inte å' för lösa nötter»,1) sa[d]e mor, när Anders gått, o' ref sej [-tvä-hän[d]s-] {+tvä-hän[d]s+} i hu[fv]et mä' bägge näfvarna. För o' komma te så?nt folk, som har 'et så välsignadta öfveränds,2) så få' en lof o' »visa framfötterna»3) o' antas om4) o'' vörna5) te' bå' dä' ena o' dä' andra lite på febrastus-senbj; o' du ä' så tvöngen som därtill, sä'r hon te' mej, o' släppa te' dina lille fripetater o' vän[d]a dom te' penga', o' ja' mina några ägga-knorlingar ja' har; för si, kyllinga7)-pängarna spisa inte knaft bara te' för-ningen8) o' sen ä' de' mö[ek]et annat som ska' va om en ska kunna komma dit oskammans för, ätter som du nu skulle te' vägs o' räkna dej »i lag mä' di ypperste hönsen i korgen», så skulle du ju ha en liten smöla på dej, o' te' en så'n habit förslår »hvarsken Lun[d]ella' Skåne». Men i alla fulla fall, sen dä' nu ä' så förspändt som dä' ä' millan Anders o' dej, så få' dä' väl döga9) öfver, sens10) du gönom dettahärna kunne komma ut i vä[rid]en o' ble så väl flidd.11) — Lät mej nu bara si, när du nu kommer te' stan, att du vörna12) te' 'et så godt du äfvelia13) ä' guför14), o' antas15) bara om så vi få oss lite förning som si ut mä'

*) Aflöper ej med ringa uppoffringar. 2) Ståtligt. 3) Visa sig »på styfva linan». 4) Vidtaga åtgärder för. 5) Ordna, ställa. 6) Fint, på moden. 7) Kyckling-------. 8) Hvad

de såsom gäster skulle föra med sig i form af kakor o. d. ö) Strida (öfver). 10) I synnerhet som. u) Betryggad. ") Ordna. a3) Någonsin. ") I stånd till. 16) Ställ.20

ögen. — Ja-a så fort ja' kommit te' stan o' tytt1) lätta-å2) kyllingarna o' hva' ja' hade, så rände ja' te' sockerbakarns. Där beställde ja' en stor puderkaka för tre riksdaler o' förelä[d]e dom, att ja' »för rackarns skinn o' ben»3) skulle få *na så rosi[g]4) o' knerp5) som mögelft* mä' bruapa[r]ets namn på hvar sin si[d]a i rö[d]a or[d]o' en liten fågel på lo[c]ket. Me'an den baktes, så skulle ja' ut o' västas6) ikring, först i finbö-♦erna7) o' sen nere i bo[d]en mä' en hopra uträttning, så ja' hade, förgjordingor! så brådt så ja' fick »snärja som ett vä[de]r i en påse» för o' tya8) ble utfärdi[g]i ti[d], (si detta va' på freda'n, så vi hade inte så mö[eke]n tid på oss, må tro! Samme kväll, så snart ja' äfvelia9) kommit frå' stan o' tytt10) å' mej mä' mina lille sta[djsslansa'11), så el[d]a[d]te vi i ogtnlen o' to' ihop mä' o' vörna12) te' dä' andra utå' förningen, o' ni kan slå eder i backen på, att dä' ble' också förning, som inte skämdes för sej; dä' va' en pannekaka mä' femtan ägg i, mä' bå' kanel i o' kademomma o' muse-Momma13) o' saffran också; ett ogåteli[g]t14) stort liggande15) ålajärn,16) som va' bara ädeliaste17) markålar hvareviaste en; ett fat sprutbakelser, en hvete-kaka så stor som ett vagns-hjogel,18) utprenota[d]t19) på alla de mögeliaste vis mä löf o' krokladoner20) i midten; en tårta mä' fyllning å' häl[f]ten krösnamos o' häl[f]ten svisken mä' ett helt liggande kvarter sirap i. Själfva tårtebakelserna ofvanpå va' tevör-

x) Hunnit. 2) Afyttra. 3) Till hvad pris söm helst. 4) Utsirad. 5) Fin. 6) Färdas, vanka. 7) Finbodarne. 8) Hinna. 9) Någonsin. 10) Hunnit. u) Klädesplaggen, som varit på under resan till staden. 12) Ställa. 13) Muskottblomma. 14) Oerhördt. w) Förstärkningsord. 16) Ålar stekta i ugn på plåt i hela sin längd och lagda så att de tillsammans

bildade liksom en spiral. 17) Idel. 18) Hjul. 19> Utsirad. 20) Konstiga utsirningar.21

na[d]taa) mä' liksom en åtta-bla'-ros2) i midten, o' sen runddalikring lagda en kriss3) stjärner o' en kriss hjärtan så länge dä' kunne få rum på ten'fatet o' så ytterst en begärning4) å' utklift papper. Så ändteli'en te' sist va' de' puderkakan mä' bruapa[r]ets namn o' den lille fågelen på lo[c]ket, o' ja' tro självfvaste kongen skulle hugnats åt 'et, om han fått si vår lilla tevör-ning.5) — Dä' va' mesjäksen! också »i snut o' strut»6) vi tydde7) få ihop våra lille vörner8) te' sönda'n; men dä' gick ändå o' skam te' säjans — fast dä' kanske låter illa o' skräppa9) mä' sej själf — så tjufveningor! kan ni ge eder femtan på, att ja' va' så knisp10) som däka11) kunne va: sko' hade ja' å' fint blank-lä[d]er, o' Jödde-skomakare hade ändå sytt dom' så di satt som di var't stöfta om fötterna; så hade ja' blåa hysser12) o' för säkerheten, om di kom i fär[d]e mä' o' leka så'na pantleka', så dä' skulle skäfta på13) o' lösa opp [-hysse-bån[d]en;-] {+hysse- bån[d]en;+} så hade ja sytt mej ett par så'na å' dä' som ble' öfver å' di silkebån[d]en ja' satt ikring dä' gröna gåsögena14) skonket15) så hade ja' mors bru'a-treom-fants16)-förklä,' också mä rö[d]a men lite andannare17) silkebån[d]än på skonket. Te' li[f]stöcke köfte ja' i stan, så dä' va spingspångena18) nytt, å' rödt sammet mä' fin lärs-väf te' foder o' svart silkebån[d]ikring, o' ofvanpå dom liksom silfverspetsa,' som ja' to[g]å' mors gamla brua-li[f]stöcke. Opplöten19)va' å' [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} fin sockerduk mä' hålsöm o' spetsa' bå' kring krafve o' armstromperna.20) Men tal' om kransen sen!

) Anordnade. 2) Åttuddig stjärna, bildad af cirkelbågar. 3) Krets. 4) Bard, kantbräm. 5) Anordning. e) Nätt och jämt. 7) Hunno. 8) Anordningar. 8) Skryta. 10) Fin, sprättaktig. n) Flicka. 12) Strumpor. 13) Påfordras. ^Benämning på ett slags väfnad. 15) Kjolen. 16) Se noten "). 17) Annorlunda. 18) Splitter. 10) Ett slags halflintyg, (öf-verdel). , 20) Armlinning.Han kosta[d]te helaste nie daler, men så va' då också tyrne-roserna i 'an åtminstningen så stora som An-dersas dobbelboett,1) o' va' då så innande fina o' glosans2) mä' sina förgylte löf o' gullknoppa', som stack fram lite plattamillan, så Gu' vet, i alla fall, om självfve vår Harre nå'nsting i sin ti[d]kunna skapt hvarsken så stora ella granna blommer. Tänk ätter självfva! när en så'n nu kom på hu[fv]et o' di rö[d]e kransabån[d]en svaja[d]te i lag mä' dä' kryl-liga3) hå[r]et, så skulle dä' nock, som Anders också sa[dje, va' bra innande fint. — Ja-a, när vi då ändte-li'en tytt4) hinna o' få all rean5) i år'ning o' mor glott öfver 'et, så sa[d]e hon: »De' va' ett farlfa hie6), han satte på oss, Anders, mä' alla dehärne vörnerna7) o' pakostningen! Håller han nu bara i mä' dej på långnätet8), så ska ja aldri klöf ja mitt näbb ella' säja så mö[ek]et som en halfdra'en ån[d]e om 'et; men later du dej ble öfver-ghöen9) å' honom, så, spott' mej i synen! om inte du ska' ha skäl för 'et, o' dä' »mä' blo'pinna»,10) bå' för detta besmiet11) o' för kyllingar-na12) du lät, trå 'h'äl; »dä kan du glä' din själ på»!13) -— Dä' ä' ti[d]s nock, mor lilla, sa' ja, o' harmgiras14) te' vi fått höra, att Anders gått te' prästen mä' nå'n a[nn]an; men dä' bier nock inte å' i hessen15) kongens regering, sa[d]e ja', för ja' ä' så tvärsäker på Anders, som ja' longe16) hade han i näfven.

x) Dubbelboettadt ur. 2) Bjärta, skrikande (i fr. o. färgerna). 3) Lockiga. 4) Orkat. 5) Tillbehöret. 6) Besvärlighet. 7) Tillställningarne. 8) I längden. 9) öfvergifven. 10) Bittert. ") Bråket och bestyret. :2) Kycklingarne. i3) Vara öfvertygad om. 14) Harmas, ondgöras. 15) Denne. 16) Redan.

—

IV.

Ett ri[d]-bröllop.

Folk töcke', att di nu för ti'en kan vörna1) te' sina bröllop på febrastussen,2) mitt birk!3) men di som inte minns ella' har minsta gnömst4) om, hur dä' te'gick på di gamle rfbröllopen, så kan di knaft säja di var't på bröllop. — Dä' va' just ett så'nt, som nu mor o' ja' skulle på, o' ni må tro dä' va' ett också å' di värst öfverränds5), som äfvelia6) kunne tänkas, till-o'-mä' på den ti'en; för så många, som va' på dä' ri'bröllopet, så sa[d]e di mä' en mun, att dä' va' i lag mä' di knerpaste7) som hölles i många körkesock-na' ikring. Dä' va' också förste gången i mitt lif ja' fick den högtfen8) o' va' mä' på ett så'nt, o' därför få ni inte undra på, att ja' längta[d]te ätter att söndag skulle va' inne. Så ändteli'en tydde9) dä' ble så dags, så vi skulle i fär[d]e mä' o' fnyska10) te' oss om da'n, o' ni kan va' säkra på, att när ja' fått mina lille högtifdjsblåser11) på mej, så så[g]ja,' pirovall! inte så rasans illa ut, om ja' få lof o' skräppa12) mä' mej självfver, för, skam te' säjans13), »hade inte vår Harre nå'n skyll i mej»14) på den ti'en,

fast ja' nu ä' gammel o' kanske si ut som en sko'snu[fv]a. Jaha!

*) Styra, ordna. 2) På herrskapsvis, fint. 3) Kan tänka! 4) Hum(om). 5) Ståtliga. 6) Någonsin. 7) Finaste. 8) Äran. *) Hann. 10) Pynta. u) De förnämste, bäste plaggen. 12) Skryta. 13) Med förlof sagdt. 14) Det fanns knappt något att önska i fr. o. utseendet.24

nu va' vi kant o' klara bägge två; mor [-to[g]pannekakan-] {+to[g]panne- kakan+} o' sprutbakelserna, o' ja' skulle bära tårtan o' puderkakan, o' så hade vi bödt Håkenas Botta1), som då va' en liten däke-slänga2), om o' hjälpa oss mä' o' bära hvetekakan o' ålajärnet. Men ni ska* tro, vi behöfde inte drinsla3) på 'et så länge, för vi hade mä' harke4) klöfvet öfver tröskelen, forn, när vi glodde te', så, serramän! sto' icke där en skju'ss på gå[rd]en, o' i den satt ingen hvarsken mer ella' minner än — Anders, kan ni tänka! — Hva' i nådenas ti[d]! ä' du här, Anders lille? sa' ja'. — Ja, som du si, sä'r han; för som ja visste ni inte har hvarsken nå'n karl, som kunne antas5) om nå'n vörn6) för eder o* åka, ella' ni har nå'n remedja te' 'et heller; så kan du väl veta ja' töckte de' va' synn' att du skulle behöfva gå o killna7) ut dej på väjen mä' o' dra oT kinsla8) på den välsigna[d]te förningen, för om en har, om dä' ä' aldri' så lite, o' mä'dra's9), så lämmer10) dä' ändå på långnätet;11) o' på bröllop få en, mesjäk-sen! inte va ådoa[d]ter12) på förhan[d], om en ska* tya13) stå ut mä' o' ta sej en sväng-om på folkavis, sa[d]e han. — Ja, vi tacka[d]te naturlifvis o' klöf på, o' dä' bar å' som ett vä[d]er, så om en liten vän'ning va' vi framme. Men nu skulle Anders ut igen [-hu[fv]e-köls14)-] {+hu[fv]e- köls14)+} för o' möta bru'gommen för, si, de' va' så-vöert15) på ri'bröllopen, att sen karlarna väl tytt16} få sina fruntimmer te' bröllopsgå[rd]en mä förningen, så skulle de ut igen, »för brinnande lifvet»17), hvad-den kotte18) för o' hemta bru'gommen, där han bodde.

a) Botild. 2) Flicksnärta. 3) Bära, släpa. 4) Med nöd. 5) Ställa (om). 6) Anordning. 7) Trötta (ut). 8) Släpa, bära. 8) Att bära, att medfölja. 10) Tröttar. ") I längden. ") Medtagen af trötthet. 13) Orka. ") Hufvudstupa, brådskande. 15) På det viset. 10) Hunnit. 17) Under största brådska. 18) Hvar enda person.25

Dä' va' just då di skulle ri[d]a, o' för o' kunna sprata1) rikti[g]t tegängs2) då, så hade di allti, lät horsen3) stått löske4) en fjorton da' förut o' un[d]er hele den ti[d]en hade kräken fått blåkäta5) hafre så mö[ek]et som äfvelia6) i dom gick: si dä' va', för o' få dom så tosi'a o' löra7) som mögeli[g]t. Di' som då inte hade hors8) själfva, så lånfe di' sej, o' likaså ri'sale9) si — så'na skulle di också ha — o' lik'så ett fint [-lä[d]er-betsel,-] {+lä[d]er- betsel,+} som va' klädt mä' ormaskalla'10) o' finlåter å' alla mögelfa slag. Så, sen di fått horsen sådana så dä' alldeles gliafdjte11) i skinnet, så prenota[d]te di ut kräket mä' papperskrans runddalikring bringan o' en liten fin krona millan öronen, så horsen va' half-bäst12) likaså knerpa13) som bru'api'erna te' o' si på. Karlarna själfva hade utanpå en stor länger kapperock, om dä' så rätt va' ve' själfve mi'sommarsti'en, o' så i näfven en liten rottingskäpp mä' en ögla i den ene än[d]en, som di höll i, för o' ge horset lite påströ14), o' så stora spor|r]ar på hälarna. Såvörna re[d]' di åsta' nu, för o' hemta bru'gommen, som ja' nämnde, o' di sköt o' plita[d]te på väjen så horsen alldeles reste sej öfveränds. Sen, då alla karlarna hunnit o' samlas hemma hos bru'gommen, så skulle först talemannen i fär[d]e mä' o' göra ett litet tal o' på dä' skulle dä' sypas några byss.15) Ja-a, ni må tro den talemannen, som va' på detta bröllopet, dä' va' en å' di obegripeliaste16) ja' äfvelia17) hört te' o' tala; si dä' förslo[g]ingen präst, som hade o' ty18) mot honom te' o' va' bibelsprängd o' ha utf Oran[dje, för

a) Stata. 2) Med eftertryck. 3) Hästarne. 4) Utan att användas till arbete. 5) Bål-äta. 6) Någonsin. 7) Kaska, ystra. 8) Hästar. °) Ridsadel. 10) Ett slags små snäckor. "^ Glänste. ») Till hälften, nära på. 13) Fina. 14) Pådrif-ning (med pisk- eller käpprapp). ") Omgångar. lö) Mest ovanlige. 17) Någonsin. 18) Som kunde utstå jämförelse.26

när han kom riktigt i tagen, så rann dä' u[r]honom som va[tt]en. — Skaf te1) dä' på, så skulle ja' till-o'-mä' kunna lata höra hans tal; men, undra ni kanske hur dä' kan va' mögeli't o' va' så nimmesgo[d]. Ahjo! dä' ä' inte så konstft som dä' kan låta te': si, när dä' reddes ut ätter honom i boet, när han va dö', så råkte utredningsmannen på hans taleresäft2) i en pappersgronka3), som lå[g]i birået i en lönskalåda, o', hur dä' habbadte4) sej, så kom ja' öfver 'et en gång i oförakt5) ja' också, o' då töckte ja' talen kunne va' så granna som iill-o'-mä' många Gu's or[d], o' så lärde ja' mej bå* dom o' en hel hop mä' grötarim, ja' fick näsan öfver, o' di' har hängt i mej än[d]a sen. Si, denne talemannen han la[d]e aldri' an på o' få 'et utdra'et på längden, som många bruka »i sju lång o' tu lång»6), utan när han skulle te' 'et, så va' dä' mone-mest7) lite o' godt, o' så talte han allti' på harr8) »förstås. — Så sa[d]e han t.

ex. när di va' an-kommena: »Ärade bru'gomme! af den sällsamma förtroendepost, som min tilltalande benämning och personlighetssak uttrycker, bör med obestridlighetens skenbara tydlighet förstås, att vi samt och synnerlige här ankomne män och svenner har i dag ett ärende af oförliknelig vikt att framföra. Det är ett ärende, hvars första uppkomstfrö, i tidens ovanskeliga början och med framtidens plägsed till hufvudsyfte, blef sådt i kärlekens varmt drifvande jordmån, där hufvudsa-kens framgång vinner ståndaktighet och erforderlig utveckling i förehafvandet. I dag heter det med ljud-lighetens stilla anskri: »Si, brudgommen kommer, går ut emot honom!» och vidare: »Bruden säge kom»,

x) Om det gäller, påfordras. 2) Konsept. 3) Undanstucken bundtsamling. 4) Hampade. 5) Af en händelse. 6) Under en längre tidsutdräkt. 7) Merändels. 8) På herrskapsvis.27

»och den det hörer, han säge kom!» och äro vi därföre nu hit ankomne, att framföra detta budskap och antvarda dig i din utkorades armar, för att där fängslas med äktenskapets heliga boja och påläggas ett ok, det där ljuf veligt och lätt är. Så görer dig nu redo, ty stunden är kommen, att den du utkorat hafver afbidar dig med trägen förväntan i ett ömt hjärta. För allas vår lycka på vägen tömma vi nu denna skål, med den önskan, att samme ängel, som fordom fattade Tobie darrande hand, måtte ledsaga äfven din både in- och utgång!» — När han nu löktat talet, så skulle di ännu ha sej hvarsin färaknäpp o' sen bar dä' ä' ma helaste stassen te' bru'ens hem. Då flög di på sina hors1) o' para[d]te sej två o' två te' bre[d]s: först hof riddarne, som skulle ri[d]a före, ätter dom kom talemannen o' bru'gommen; sen släktinga' så ätter dom kom di andre, un[d]an för un[d]an allt ätter som di va' te', o' så alldra sist på sladden2) kom di körans ma' tråssvagnen; i den åkte spelemännerna o' dessutom ett stort liggande3) brännvensänkare. När di nu ga[f]sej å', så börja[d]te just dä' lilla roli'a, för dä' blé' ett såd'nt harrans väsen, som fian[d]en kommet: di borra[d]te o' illskrek hvi[1]ken som värst ttydde4), o' di spelte o' di sköt, så horsen5) inte visste knaft äntra6) di skulle trampa på backen eller flöga i vä[d]ert. Ni må också tro', di hade di som [-glas-a[d]te7-] {+glas- a[d]te7+} på sej, så dä' alldeles jyngde8) i hvaden norpa.9) Hvar en äfvelia10) glodde: stena', trä' o' gär's-går'a va^ dort11) smeck12) fulproppa[d]t å' människer, som svängde ma' hu[f v]etagen13) o' norra[d]te o' sköt.

x) Hästar. 2) Ändan. 3) Förstärkningsord. 4) Förmådde. 5) Hästarne. 6) Antingen. 7) Koxade. 8) Hvimlade, myllrade. 9) Vrå. 10) Någonsin. X1) Alldeles. 12) Propp. 13) Huvudbonaderna.28

Ve' hvarte vä'askäl hålide di inne, di som re[d], o'' då va' dä' te' o' dra fram hvar o' en sina hvite fyrkantig lomme^-flasker di hade; o' så te' o' spandera på hela mörjan2), så många som kom i-väre ve'3) dom. Monemest4) innan di fick nå't, brukte talemannen säja två'1'tre or[d]som så: »Jag tillåter, att min ljudeliga stämma höjes, för att, å brudgummens vägnar, högtidligt och af hjärtats tystlåtande uppdrag eder tacka för all den oförskylta värdighet och heder, ni bevisat hans framfärd, hvarföre i ty och kraft däraf han inbjuder allé samt och synnerligt att hålla sig framme, och i hans hedersamliga sällskap tömma en skål för hans välgång och framtida förkofran». — Di som då nöt5) o' hålla sej framme, så fick di alldeles ohångt6) mä' fylle, för si, dä' va' inte frå-[g]a om nå't snusslan[d]e,7) utan så fort flaskerna to[g]tröt, så va' dä' bara te' tråssvägnen o' bloka8) på mer från ankaret. O' så höll di ve' hela värde-li'aste väjen, o' dä' så sjujups9), så di te slutet alldeles gick på hasarna bå' stort o' smått. När då stassen ändteli'en tytt10) fram te' bröllopsgå[rd]en, så, sen di sköttet ett byss11) igen, to[g]spelemännerna i fär[d]e mä' o' tuta i ett slags instrament, som di på den ti'en kalladte hobojjer, o' då va' där te're[d]s två'la'tre andra spelemänner inifrån bröllopshuset, som svara[d]te dom mä' likavörna12) tag på samma slags speleremedja. Unne' ti'en hade värden tytt13) sej ut o' sto[d]nu midt för dom barhu[fv]adter, mä' en stor silfverbägare på lekande brädd mä' öl i hån-[d]en. Då re[d]talemannen fram te' 'an, o' sen han

a) Fick-------. 2) Smältan, flocken. 3) I beröring med, i närheten af. 4) Merändels. 5) Icke blygdes. 6) Öfverdådigt. ^Inknappande. 8) Fylla (på) under vårdslös frikostighet. 9) Slösande, frikostigt. ao) Hunnit. ll) Omgång. 12) Likadana. 13) Begifvit.29

frå[g]t, om di va' välkommena, o' fått svar, flyddes bägarn från den ene te' den andre, för o' dricka välkomstskålen. Ni må tro de' va' dobbra1) te' öl, ja, dä' va' så dant, så munläpperna2) hönk3) ihop' å' 'et en hel tretting.4) Talemannens nästa frå[g]a va', hur länge di fick va' där, o' på de' svaradte allti' värden: »Så länge ölet

tya5) rinna o' tappar'n tya6) springa.» — (Si, tappar'n dä' va en karl, som allti' va' te' hån[d]s, för o' sno ikring o' si ä'tter, att dä' aldri' fick felera mä' ätans o' drickans varer framme.) Nu va' dä' talemannens börd7) igen te' o' lata höra sej.

»Godt folk!» — börja[d]te han — »vi höre nu skinnbarligt8), att det är i öfverensstämmelse med värdens beredvilliga plan och outgrundliga godhetsmening för ändamålet, att vi alla här församlade, med gästvänligaste sinne, som oss anstå kan, få taga hans boning i upplåtande besittning och där hålla honom till godo med hans huses håfvor. Mitt såsom här på platsen anförtrodda kall ålägger min personliga närvaros omtanke att ledsaga eder därin, likasom fordom Josue hand införde Israels barn in i ett land, däri mjölk och hannog uti flöto. Låtom oss därföre med hörsammande betänklighet lyssna på stundens allvarliga gemenskap och icke i fåfänglig ohörsamhet likna dem, som skriften förtäljer, att vi icke måtte låta hvarken afvelsgårdar, hustru eller andra oxabekymmer, såsom där förmäles, hindra vår kommande hitvaro, utan i den ändan fastmer likna de visa jungfrurna och alltid vara redobogna, då bröllop å färde är; och, på grund häraf, inbegriper vi oss alla i inbjudningen med både yttre munnens och vårt innersta hjärtas högljudda

*) Af utmärktaste beskaffenhet. 2) Läpparna. 3) Hängde. 4) En tidrymd af tretton veckor. 5) Förmår. 6) Orkar. 7) Skyldighet. 8) Tydligt.30

tacksamhet.» — Ätter dettahärna talet börja[d]te hela stassen på o' ri[d]a runddalikring majstången. En så'n begagna[d]te di allti' om sommarn; den va' te'-vörnaCdjter1) å' en förgrommadt stor, skala[d]ter gran, som va opprester midt å' gå[rd]en o' [-te'-fnyska[d]t2)-] {+te'- fnyska[d]t2)+} mä' kransa[r]o' färga[d]ta äggaskaler o' flägger o' papper o' alla mögeli[g]a utprenatnin-gar.3) Unne, dä'hära ri[d]an[d]et så dracks dä' o* sköts o' norra[d]tes igen alldeles ogåteli[g]t.4) Då gällde dä' o' visa sin karlvurenhet: för den som inte då re[d]så horset5) alldeles val[d]rände6) o' lå[g]långs backen som en tassa,7) så va' dä' alldeles sköm-ferligt. När di så var't i fär[d]e mä' dettahärna en tåka8), så skicka[d]te di hem horsen5) hvar o' en te* sitt o' klöf sen på i bröllopsgå[rd]en. — En liten hån[d]avän'ning därä'tter kom bru'apa[r]et fram, för si, dä' första, som nu skulle tas i fär{d]e mä', va' te' o' vi[g]a ihop dom, så di skulle få sitta bre[d]ve' hvarandra som man o' kvinna ve' första målet, som allti' skulle ätas, så snart di va' vi[g]da. Som sagdt ä', di klöf på o tydde9) sej så säflft, som gångande skepp fram te' bru'astolen. Bru'api'erna ställde sej på sina platsa'; di va' mone-mäst10) fira, ella' när dä' skulle va' riktigt öfveränfdjs,11) så kunne di till-o'-mä> va' sex. Hofriddarne ställde sej på sin si[d]a; hvardera å' dom skulle hålla tre ljus millan fingrarna, me[d]an vigseln pågick. Men, må tro, dä' va' inte mö[ck]e' en tyddes på hva' prästen sa[dje. — Gu' hjälpes så visst! — för alla så bäl-glodde di bara på bru'en, o' si, på den ti'en kunne di klä'a dom så di

a) Tillställd, tillformad. 2) Tillpyntad. 3) Utsirningar, prydnader. 4) Oerhördt. 5) Hästen. 6) Skenade. 7) Padda. 8) En liten stund, obestämd tid. 9) Begåfvo (sig fram.) 10) Merändels. ") öfverdådigt, ståtligt.31

så[g]ut som en bru\ unnanför1) nu, o' den bru'tom-man2) här va' — dä' va' ändå gamla Marje-Åka,3) som dö[dd]e i höstas —- hon va' då utrost för o' kunna fnyska4) ut bru[d]er alldeles ogrundalöst.5) [-Sko[r]-na-] {+Sko[r]- na+} va' monne-mest6) å' rödt ella' grönt safiann mäy äntra gröna ella' rö[d]a silke-dosker7) på yfveläern.8) Går vi ne'ifrån o' opp, så kommer vi först te' skon-ket;9) dä' va' å' äntra10) rödt, blått ella' grönt silke-lyster11) mä' silkebånfd]rundalikring o' utanpå, där framme ett storrosi[g]t treomfantsförklä' mä' långa silkebån[d], som rack12) ne på hasarna. Men dä' vill ja' säja, innan ja' går frå' skonket13), att dä' va' inte så ännavända mä' o' va' så sjujups14) teta[g]et som nu för ti'en, då dä' behöfs två'la'tre te' o' gå ätter o' hålla opp där bak. Li[f]stycket skulle va' å' silke, dä' också, mä' granna bån[d]o' silfverspetsa' rundalikring o' frammante' på dä' va' bröstlappen. På den va' fastsydt en oförfärli[g]mö[ek]enhet mä' silfver-bråsser15) o' gullke[dj]er så en så[g]inte en penal16) å' själfve lappen. Så har vi opplöten17): den skulle naturli'tvis va' å' den finaste sockerduks-slissing18) som kunne fås rätt på. Utanpå alltihop öfver jusla-stan19) knäftes ett stort silfverbälte. Den sötaste biten ända på helaste bru'en, dä' va' allt ändå hu[fv]et, när kronan kom på. Men, må tro, dä' va' inte alla' som fick den högti'en, för di däker20), som var't för ådia21) på 'et i förväj o' böert22) sej illa åt, sådära en vet, di fick »allt ta sej bak»23) för o' va' kronebru'. Kröner-

*) I jämförelse med. 2) Brudkläderska. 3) Maria Åkesson. 4) Pynta. 5) Oerhördt. 6) Merändels. 7) Bandrosor. 8) öfverlade™. 9) Kjolen. 10) Antingen. ") Ett slags tyg. 12) Räckte. 13) Kjolen. 14) Sjufaldt, slösande frikostigt. 15) Silfverplättar med eller utan infattningar. 16) Minsta del. 1T) öfverdel (halflintyg). 18) Något af finfin beskaffenhet. 19) Midjan. 20) Flickor. 21) Begifna. 22) Burit. 23) Gå miste om.32

na, må en tro, va' inte så'nadära små osynliV) knor-lingar2), som di gör te' vägs mä' nu för ti'en å' lite grönt ris, när dä' ska' va' stort, mitt birk!3) utan dä' va' stora ogåteliV) silfverkroner mä' silfverlöf o' brås-ser5) o' dinglerier å' alla di slagen. Di lånte äntra) från körker, som lå[g]på nå'n så'n i vargar7), ella' också å nå'n gullsme'. Men dä' va' ett ledt hie8) mä' o' bara få dom te' o' sitta. Annars fläta[d]tes di fast i hå[r]et, o' så från bägge si[d]erna hängde ne' en ke[dj]a, som bru'en vavtvöngen antingen o' hålla ella' bita i för o' hålla kronan fast på kullen. — Ja, nu har ni fått beske[d]te' print o' pricka hur bru'en hade 'et för sej; o' ni kan ge eder jaken på, att bru'-gommen inte ga[f]henne ä'tter i nå[g]et tag. Om vi nu börja ne'ifrån på honom också, så har vi först sko' mä' bre[d]a silfverspänne tvärs öfver helaste yf-veläert9), där bru'en hade sin doska10); så hade di kortböxer, som knäftes mä' silfverknappar strax ne'-anför knäen, mä' sömnasion11) å' alla mögeli'a krok-ladoner12) kring knapphålen; så afvi[g]a o' räta hys-ser,13) hvita som kridda14) o' ni må tro di' som då hade lite välvörna15) ben o' sto[d]o' knegla[d]te16) lite sådära mä' hasarna, så, tjufveningar! va' icke dä' så innande sött, så en kunne dort17) för-glo sej på 'et. — Västen va' äntra18) å' rosi[g]t silke ella' rödt skar-laken mä' två ra[d]er knappar; men den var inte fläjen19) i brickan20) utan knäftes än[d]a opp. På den ti'en hade di också rå[d]te' o' ha en kraf ve, som syntes: han gick än[d]a opp te' örnasnipparna, o' lika-

2) Oansenliga. 2) Litet i sitt slag. 3) Kan tänka. 4) Oerhördt stora. 5) Plättar af silfver, med eller utan infattningar. 6) Antingen. 7) Reserv. 8) Bråk, besvärlighet. 9) öfverlädret. 10) Bandros. ^Sömnad. 12) Utsirningar. 13) Strumpor. 14) Krita. 15) Välformade. le) Knyckte, vinglade. >T) Alldeles. 18) Antingen. 19) öppen. 20) Framtill på bröstet.33

så va 'dä1 lite te'ta[g]et mä' kraf vaknappen mä' sina bråsser1) o' flu[g]er2) i midten. Halsaklä'et fick di allti' å' fästemöen; dä' va' å' silke o' rack3) två slag om halsen, i stället för di ynkeliheterna, di nu dras mä', som si ut som en a[nn]an stackars [-hyssebån[d]s-slirring4).-] {+hyssebån[d]s- slirring4).+} Så kommer yi te tro[j]an; dä' va' å' di gamle granne skörtatrö[j]erna mä' hög stån[d]kraf ve «o' silfverknappar bå' framte' o' ute, ye' näfvarna. När dä' skulle va' riktigt på febrastussen5) så va' boxer o' trö[j]a å kläje, ella' va' dä', bara vallman. Så te' listens utanpå ve' högra si[d]an på böxelämmen6) dingla[d]te en stor bre[d]klockeke[dj]a, som sluta-[djte mä' sina nycklar oVpesjaft på ännen. Såvörna7) så[g]di ut. -— — När de nu va' vi[g]da, så, som sagdt ä', skulle di genast i fär[d]e mä' o' ha första målet, o' utå' talemannen va' den, &om skulle bå' Jbo[d]a dom te' bor[d]s o' läsa te' maten; så högde han nu sin stämma igen o? sa[d]e: »Välvördige och ärebetydande gäster! Efter som dock I förty sett och hört hafven, är en högviktig stund af djupaste beskaffenhet till ända gången, och, under detta själs-närvarande ögnablick i sinnets allvarlighet, har tvänne njärtan med aldrig oslitliga band sammanfogat sina dagars tal, ehvad de långa eller korta blifvande skola, såsom ock tillbörligt varda månde, och hvilket vi allé till ståndaktig begrundning och uppbyggelse för vårt gemensamma tänkesätt iakttaga skola. Jag vill nu framställa mina oafvisliga åsikters tilldelande åt Eder, högälskeliga brudepar. Glöm aldrig, hvad Ni nyss med gyldene tecken beseglat hafver till hvarandras ömsesidighet, d. v. s. att älska hvarandra i nöd och

a) Silfverplättar. 2) Infattning af pärlor o. d. 3) Käck-te. *) Strumpbandstrasa. 6) Fint, på moden. 6) En klaff £ttt knäppa framtill. 7) Sådana.

lust. Bevisen detta löftes oryggliga ståndprof icke blott då, när lifvets godhetsfulla dagar med välmak-lig förökelse i tingens naturnärvaro beskär Eder lust och förnöjelse, ty, hvad besynnerligt gören I då? — utan stå äfven fast i trohetens utsträckning, äfven om lifvets påliggande vrångvishet och oförsynta växlingars hinder skulle möta edra vällofliga företag på den gemensamhetens väg, I nu beträdt hafven, genom att bispringa och underlätta den ene den andres börda, städse ihågkommande att »förgäta det, som till rygga är, och sträcka sig till det som frammantill är», på det edert lif måtte i sig innebära sannskyldighetens hopp som krönt varder med ära.

— Sedan jag nu med dessa inbegripande ords enkla vältalighet lyckönskat brudeparet vill jag, efter mitt uppdrags kall, framhålla värdens godvänliga tillsagdhet, att »hans oxar och gödboskap äro slaktade och allt är redo» på hans bord, som nu, under bördan af hans huses håfvor, dignande inbjuder med aldrig oförlikneliga rätters kostlighet. Låtom oss alltså med hederlig åtlydsamhet lyssna på hans beredvilliga omtanke för ändamålets godhet och nu intaga hvar och en sin stadigvarande plats för att äta och dricka och göra oss glada.» — Sen dettahärna granna talet to[g]tröt1), spände spelemännerna på mä' sina vörner2), för o' »spela dom te bo[rd]et», som dä' kalla[d]tes. Så satte sej brua'pa[r]et aldra främmerst på has[t]kon3) — för si bo[rd]et hade en så'n vörn4) — näst dom kom präst o? klockare o' sen hofriddarna o' så rundalikring unn'an för unn'an, allt ä'tter som di va te'; men midt emot bru'afolket på innersi[d]an åv has[t]skon satte sej bru'api[g]erna. När nu alla änd-teli'en tytt5) hotta6) sej på sin plats, så knabba[d]te7)

') Slut. 2) Anordningar. 3) Bord, dukadt i hästskoform. 4) Form. 5) Hunnit. 6) Sätta. 7) Knackade.35

talemannen i bo[rd]et för o' få töst, o' så läste han högt, för si, på den ti'en dök di inte te bor[d]s på ett såd'nt svinavis som nu, då di spänner på o' hogga i sej, utan o' säja så mö[ek]et som »kött»1) en gång. På den ti'en va' inte heller menneskerna så välsignadta peppliV) o' pinniV) å' sej, utan di kunne bå' äta o' sypa, o' Gus gåfver hade di också bå' mä' ätans o drickans varer, o' rostat sej te' 'et hade di, åtminst-ningen fjortan da' förut mä' slakt o' brögg, o' bak o' tusen vörner,4) som skulle va' te' dess, o' tillo'mä' skurning, som di ella' skilde sej ve' bara mä' o' skota å' lite å' dä' värsta mä' en spa'e o' sen ströa lite sån[d]öfver. Bröggde gjorde di aldri på minner än en hel liggande5) tunna malt, så dä' ble' många fat öl, o' dä' så godt, så en kunne dröcket å' 'et. sen ögnabån[d]en va' brustna. Rätter mådda[d]tes6) inte ihop så'n mö[ek]enhet som nu; men dä' som gjordes, så va' dä' mängelse7) i 'et. Tänk t. ex. såd'nt so',8) som di gör te' vägs nu för ti'en o' ska' slirpa9) i sej u' koppa[r], mitt birk!10) dä' ä' ju så tynnt, som ögnava[tte]n, o' ä' inte vardt knaft o' slås i soppaböttan11). Nä-ä! tacka vill ja' den ti'ens kockafr]! Di kunne laga en kät-[t]el kött-so'12) på folkavis. Di snäxtradte13) mesjäk-sen! inte in hvarsken på te'görsel14) ella' ådra gräjer15), utan när di fick fatet på bo[rd]et, så va' dä' alldeles mä' harke16) en kunne få slefven te' bo'nns17) bara för kötthuskar18) o' gryn o' svisken o' klimpa[r]o' all mögeli' göra19). En da' hade di såd'nt, en a[nn]an da' kunne dä' va' ärter ella' kål ella' annat slags

*) Minsta ord. 2) Pjunkiga, klena. 3) Klena. 4) Anordningar. 5) Förstärkningsord. 6) Blandade. 7) Kraftigt näringsämne. 8) Soppa. 9) Sörpla. 10) Kan tänka! u) Slaskvattenskärlet. 12) Köttsoppa. 13) Knappade (in). 14) Af redning. 15) Läckerbitar. 16) Med nöd. 17) Till botten. 18) Större stycken. ie) Läckerheter.36

söpe1), för si dä' byttes allti' om för hvadden da'. ElFes va' dä' allti' ståans rätter i sogel2)rväj, som ål o' fläsk, kokt o' stekt, o' kött o' bigatt3), o' ett mål mä' blötfisk, men, si, å' förning va' dä' en så'n elfva förgrommadt mör ja4) så dä' va' dort5) omögeli't o' lya6) mä' allt, utan dä' stoppa[d]te di på sej lommer-na7) fulla o' gömde hem: de' va' tårter o' mandelmuss-ler o' puderkaker o' sprutbakelser o' sötost o' ägga-stjärner o' pannekaker mä' en femtan, sextan ägg i, o' klanetter o' soekerspänne o' —ja, jaken vet allt hva' dä' va'!— På hvadden förning, som gick kring, skulle karlarna ha sin kakesup o' fruntimmerna skulle di också ha sin lille slick; men, si, dä' va' siraps-bränvin. — Ä'tter första målet, sen talemannen hunnit o' säj'a några ot[d]o' tackat Gu' o' godt folk, så va' dä' te' o' rymma å' mä' hvadden smöP, o' om en liten hån[d]avänning lonna[d]te8) bru'adansen o' dä' så taket kunne löf tas å'. Ja' minns ändå så innande väl hvi[1]ken de hade på detta brölloppet, di kalla[d]te han ändå för Tryls Marisens bru'adans o' den gick ändå såhära:

»Tu - udeleta- dudeleta - dudeleta - dudeleta - duttan, duttan! Tu-udeleta-dudeleta-dudeleta-dudeleta-dut-

tan, da!

Da-de, dedelate da de, duttan, ludeleta duttan, lade-ludeleta da-de lude-, ludelate da; dadeleta, dudeleta, dudeleta dua lia fittan, la.»

Te' den va' dä' bru'en som bjudde opp själf ver: först bru'gommen, sen så präst o' klockare, så hof-riddare, o' så öfver laget hvadden käft, smått o' stort' te' hon ble så ådoadt9) så hon tåsta[d]te10) som en

a) Supanmat. 2) Sofvel. 8) Lungmos. 4) Myckenhet. 5) Alldeles. 6) Orka. 7) Fickorna. 8) Genljöd. 9) Uttröttad.

10) Flämtade.37

fröggd.1) Sen ble' dansen allmän* så di fick bju'a opp lite hvar, o' frå' dä' betet2) va' dä' också ett såd'nt gni[d]an'e på golfvet mä' ungdomen, så di knaft ga[f]sej ro o' äta ella' droga te' bo[rd]et blitt åta'et. Si> på den ti'en va' di mö[ek]et fäjenare3) på 'et, så di kunne inte hi4) sej länger än di fick ligga o' fusa5) o' gno på golfvet »i ett lefvans väsen».6) Så millanåt, me[d]an di pusta[d]te, va' herarna7) åsta' först o' sköt, o' sen te' ett bor[d]där sto', sorti aldri' fick tas å' för ätans o' drickans varer. Dit rände di »så tidt som lappa vantar» för o' svala å' sej mä' äntra8) öl ella' ett par sypa[r], o' sen bar dä' å' in igen, för o' gno å' sej dä'. — När di då första natten hade plitat9) mä' 'et så pass mö[ek]et, så di va' utkillnadta10) å 'et, så skulle bru'apa[r]et te' sängs, o' då skulle di le[d]sagas dit å' en lång raddarafd].11) Så när di kommit in, va' dä' allti' bru'api'ernas börd12) o' va' te' hän[d]s mä' o' dra å' bru'gommen skofånget13) o' hysser14) o' boxer, o' likaså va' dä' hofriddarnes börd12) te' o' ta å' hvar sitt å' di öfverste plaggen på bru'en, o' resten to[g]bru'tomman15) å' 'na. Men unn'er helaste ti'en detta-härna pågick, va' spelemännerna i fär[d]e mä' o' »spela dom te' sängs», sorti dä' kalla[d]tes, o' läte inte va' forn di fått dom i liggestället mä' påhöljet öfver sej; men då fick di lite hvar va' så grönögda16) o' pela sej a.' — Mor[g]enen därpå brukte möne mest17) några å' spelemännerna ge sej å sta[d]te' di närmste gårboarna o' ökra18) opp dom mä' o' spela utanför te's di fått dom vakena o' påklädda o' sen to[g]di dom mä' sej te' bröllopsgå[rd]en, o' där blé' dä' te' o'

a) Groda. 2) Kycket. 3) Fikne. 4) Behärska sig. 5) Nöta, gnida. 6) Oafbrutet. 7) Gossarne. 8) Antingen. °) Sträfvat. 10) Uttröttade. ") Längre rad. 12) Plikt. 13) Skodonet. 14) Strumpor. 15) Brudkläderskan. 16) Vara så goda. 1T) Merändels. 18) Krya till.38

äta o' dricka o' sypa o' dansa igen, hvi[1]ken som värst tydde.1) — Andre kvällen skulle »galningen» ske, o' då skulle allti' bru'en va' utstyrder akorat likadant, som förste kvällen, o' sitta te' bor[d]s mä' bru'gom-men. Då va' dä' bru'agröten skulle fram, o' ingen kotte fick bära sej. ve o' ta ske'en i grötafatet, innan han gjort ett grötarim, o' talemannen börjadte. Ett rim minns ja' han hade som va' såhära:

»Tack för god gröt!

jag tycker han ä' söt;

För kycklingar gryn,

För blinder man syn.

För halter man häst.

Jag tycker jag sofver hos min käresta bäst.»

Såhära grannt kunne han dra te'et; men, si, andra di kunne komma så arsvältans2) så en kunne skämmas ögenen u' sej på deras häkt.3) — Ja, när då målet va' slut o' talemannen läst för maten, så ble' dä' fram-flydd4) en tall[r]ik te' 'an, o' så börja[d]te han sitt »gåfvetal»: »Välvördige och välbehållne gäster! Som ock förty ske plägar, att anständighetens bruk så kräfver, att hvarjom och enom i sin stad i slika fall, som här å bane är, med upplåtande hand och ett ädelt hjärtas förbindande med uppriktighetens förening, uppfattar och nedlägger hvar sin stadigblif vande grundsten till de nygiftas tillsättande af ett framgångsrikt bo och till uppkomsten af ett blifvande bohag; så hafva vi för innevarande stund den manande förpliktelsen för våra ögon, att efter öfvertygelsens råd och välvillig förnimmelse i vår hjärtegrund bereda oss härtill. Ni, som redan befinner eder i äkta ståndets tillvarelse och i den ändan pröfvat hjonelagets första upp-

a) Förmådde. 2) Dumt, tölpigt. 3) Bekostnad. 4) Framlämnad.39

byggelse och de svårigheter, som därvid förknippande resa sig; måtte Ni nu med eftertänkamhetens begrundning eder till minnes föra, att underlättningen i allo medförde i dubbelt mått o åt eder välsignelsebringande framgång. Så ock Ni, som ännu icke däran komna äro, men som kanske snart ämna, att åt eder uppbygga hjonelagets första bekymmersamma förökelse, måtte Ni för edra ögons åtanke hafva, att »med samma mått, som I nu maten, skall då eder mätet varda», och inbjuder jag därföre eder alla samtlige gäster till

en hederlig begåfning.»--------De förste som då klöf

fram o' la[d]e sitt på tall[r]iken dä' va' hof riddarne o' sen släktingarna, o' så unn'an för unn'an. För hvar en som kom fram skulle talemannen säja två'-la'tre or[di, som passa[d]tes in, allt ätter som di bå' va' te' o' ga[f]te.' Så kunne han säja som så: »Här framträder hederli'e vännen, högaktade välförståndige (o' så sa[d]e han namnet, o' va' de' en here,1) fick han allti' heta fästemannen mä' på köpet) som vill önska brudparet all möjlig lycka och välsignelserik förkofran, och med detsamma skänker och förärar han en hederlig gåfva stor (o' så nämnde han hur mö[ek]et di la[d]e), hvilket noggranneligen skall afskrifvas.» -— De ga[f]sådära fem, o' tie, o' till'omä' femtan riksdaler också, di som hade rå[d]i ryggen, o' ni må tro på den ti'en va' dä' inte loppebet. Så snart nå'n var't framme o' »gåfvat», så skulle han jölka2) i sej en tordi.3) Så'na sto' te' hån[d]s färdi'a, för si kocken hade blån[d]at ihop en hel kät[t]el mä' tordi ute i köket, o' sen slo[g]s dä' opp därifrån i glasavis mä' en träslef, allt ätter som gaf ningen pågick. För di sen skulle tya4) un[d]an för hvarandra, så fick di inte stå,

*) Gosse, ungkarl. 2) Klunka. 3) Toddy. 4) Hinna.40

som nu för ti'en, o' hisala1) mä' slirpen2) »i sju lång o' tu lång», utan dä' to[g]s som en slänger i sej ett glas va[tt]en, mä' en lef vands insjugning. Dä' dro[g]nock ut ändå för didäre talen, som skulle hållas för hvadden käft,' så gåfningen to[g]mone-mest?) inte tröt för'n långt fram på mo[rg]enen. De andre da[g]ärna gick bröllopet sin skefva*) gång mä' o' äta o' sypa o' spela kort o' dansa o' skjuta o' hålla tal än[d]a te' ett långt stöcke på freda'snatten. Då skulle di i-samme-mä'5) sista målet, o' då, ska' ja' säja, di la[d]e inte misslager i hva' som va', o' lika lite spara[d]te värd-folket på ?et, när di bara så[g]dä' sto[d]bi, o? rack6) o' ble' Gu's välsignelse öfver sjujups.7) Innan di då sto' opp frå' bo[rd]et, så skulle di »ge te' kocken o' spelemännerna», o' då skulle talemannen te 'et igen. »Hedersamma gäster!»— börja[d]te han. — »Efter vår övertygelses befogande och billighetens rättsförhållande, måga vi med eftertänklig hågkomst oss till billig erinran föra, hvad till vår timliga nödtorfts öfverflödiga njutbärhet kommet är, och att vi, näst Gud och vårt värdfolk, hafva till vår bestämmelse att med högsta tacknämlighet betacka såväl kocken, som spelemännen. Den förra hafver med all tilltagsenhetens ut-
* tänklighet och osparande mödor välförrättat sitt utförande värf inom sitt områdes anvisning samt midt under vår glädjes triumferlighet måst upptagen värda, i sin plikts försakelse, genom uteslutande af sin personlighets deltagande i vår närvaro, måst i kökobekymmer sig binda vid idoghetens besvärlighet, allt för att tillreda oss den mångsidighet af kostelig spisning, hvarmed hon oss förbrukat hafver till husets heder och hvarjoms och enoms lust och gamman. Vår näsa haf-

J) Draga ut på tiden. 2) Slicken. 3) Merändels. 4) Vanliga. 5) I färd med. 6) Eäckte till. 7) Sjufaldt.41

ver fått lukta de ljufva ångor hon tillställt, och vår mun fulleligen smaka hvad som genom hennes bestyr öfverflödat. Så ock i sin mått o, hvad spelemännernas anbelangande vidrör, måste vi med lofordigt erkännande beprisa, att de med oförtrutsam mun och obegripligt utförande i handlaget strängerat sina lungors bruk, för att till vår fröjdebetygelse fylla sina pipor med behaglig låt och vederkvicka våra ben till lifgifvande sprittning och behaglig förnimmelse. Dä det nu oss veterligt är, att dessa tvänne tjänsteåliggande göromål åsamkat både nattlig vaksamhet och ovanligt arbete^ måga vi också påtagligt inse, det »arbetaren sin lön värd är». Jag vill nu för den ändan eftertryckligen andraga hvad billighetens kraf fordrar, att vi nämligen med erkännande hand, tacksamt hemsöker denna deras mottagande tallrik med en välbehållen ersättnings-gåfva.» —i När dä tall[rjiken gått runddal, så [-tacka[d]te-] {+tac- ka[d]te+} talemannen på deras häkt,1) som fått 'et, hvarpå spelemännerna to[g]sin remedja för o' »spela döm från bo[rd]et» för siste gången. Nu* när di skulle te' o' gå, ble' dä 'ett såd'nt evinnerligt snärjah-fdje, innan hvar o' en tytt2) få reda på sina doningar, o' fruntimmerna skulle di hå hvardera sina förriings-fat mä' lite smaker3) på mä' sej hem. Ä'tter sen som allt va' slut i Gu's namn, som en töckte, o' di tä't hajöss, följde värden dom ut på gå[rd]en, o' där skulle di ha bå[d']afsekedstår o' färaknäpp; o' då må ni tro talemannén hade or[d], ja-a, dä' kom så dä' fanns knaft nå'n enda utan di fick blöta lomme4) -näsduka[r], o' Gu' vet, om ni heller kan höra't mä' torra ögen. — »Vi höja nu» — sä'r han — »vårt sista glas i detta sammanvarons lag, och är det därföre äfvenledes sista

*) Bekostnad, vägnar. 2) Hunnit. 3) Smakbitar. 4) Fick.gången jag här fullgör den oöfvervinneliga

skyldighetsplikten, att i detta sista ögonblicks samkväm låta min stämma tala. Vi hafva här åtnjutsamt genomilat glädjens öfvergångstid och nöjenas skiftande omloppskrets. Husets hederliga värdfolk hafver med öfversvinnelig beflitelse i sin föresats låtit oss till del komma sitt öfver flods mångfaldeliga godhet. Och, då vi därför till rygga lämnat hafver vår tillvarelses härvaro, skall nog saknadens kännedom öfverlästa vår hågkomsts begär med trängtande minnen, och vår själ, likt Israels i öknen suckande rop, önska att vi tillbaka voro vid Egyptens köttgrytor. Men, som allt är förgängligt och måste sin tid hafva, måste ock med denna härlighet ett slut hafva, tills vi kommit till den rolighet, därpå ingen ände är. — Jag vill nu sist till slutlig påminnelse lägga bruden för ögonen, det hon snart kommer att lämna det hem, där hon i barnslighetens gemensamma oskuld förnött sin ungdoms blomstrande dagar, samt utbyta detta hem mot ett nytt, likt fruktens egenskap i naturlighetens förändring, den där till mognad hunnit hafver, lämnar sin moderliga lifskraft, för att bygga ett nytt lif på egen stam. Dina föräldrars öfverseende blickar kan icke längre följa din stapplande afvikelse, men dina steg skola bevakas lika troget af din mans genomträngande ömhetsforskning. Den tid är nu till ända, då du åt föräldrarne ombetrodde dina bekymmers behof, en trogen man skall hädanefter åtaga sig dem och ledsaga din båtnad med aldrig sviktande kraft, med outtröttlig ihärdighet och ömsesidighet i hvarje åliggande. Hans åtgörande mellankomst och välsignelsebringande verksamhet skall blifva dig nog; hans outplånliga ifver skall snart betaga dig saknadens mångfaldiga trängtan, lätta påfallande bördor och dela din undergifvenhet. Vare därföre äfven du likatrogen i din benägenhets uppfyllelse, att du ock i din stad, måtte med eftergifvenhet tillmötesgå när åliggandet fordrar, ty kärlekens makt är undergörande och uträttar stora ting. Måtte under lifvets vedersägliga oro edra dagars gång lugnt framflyta som hafvets brusande våg tills ni hamnen hunnit. Måtte likaledes edra efterkommande, likt friska liljor på Saron, uppspira i eder väg allt intill tredje och fjärde led, och förljufva edra ålders dagar med oafvislig sällhet in i ändan!» — När detta va' slut, skulle karlarna sypa ännu ett byss, Omgång. o' så spelte di, o' så horra[d]te di, o' så sköt di, o' så to[g]di hajöss, o' så bar dä' å'.

—

V.

Anna-Cilias begåfning, lysningen, bröllop m. m., slutet på berättelsen.

Hvareveli'aste sönda', ja' va' i korkan ätter detta-härna brölloppet, ble ja' boen1) in te' Aiidersas, för, si, nu stack han inte unn'er stol mä' 'et en smöl, utan dängde opp i männske-mörjan2) på själfve körkeväjen o' to[g]mej mä' sej midt för näsan på dom; o' som »väjen lå[g]om ärtåkern», va' ja' heller inte sen o' skåssa3) te' Gu's hus hvadden sönda'. Så en ättermid-da', ve' ett så[d]nt tefälle, sä'r Anders te' mej som så: »Nu ä' söster min sin väj, o' far o' mor har flott' in i sina undantagshus, o' ja' har ingen skyldt kristen själ, som vanna sej om mina lille smöler, o' därför så ville ja' inte hisala4) länger mä' 'et på ti'en, utan vill nu frå[g]a dej om du ä' mä' om o' gå te' prästen på lörda' åttadagar — dä' bier just på nyet te' dess5) — så kunne vi ju in o' köpa gåfver i nästa vec^a, o' vi kunne då få allt ihop ve'gjordt te' mickelsmässe.» — Ja, ja' agad[d]te6) mej vist för 'et lite i förstningen, för o' ta' i fär[d]e mä' 'et så i en brå'rake7) för, si, utå' dä' va' många, som hade inte så lite »ondt i magen»8) å' mej på förhån[d]; så va' ja' liksom lite sjogger9) för att di skulle gapa som så, att vi inte tor[dje' droga

*) Bjuden. 2) Hopen. 3) Springa, med eller utan ärende. 4) Förhala. 5) Första lysningsdagen passades alltid in under nyet; meningen därmed var att af komman måtte bli ljus. 6) Grufvade. 7) Brådkast. 8) Afundsjuka, förtrytsamhet. 9) Bädd.45

mä' 'et för andra vörner,1) förstås. Men som ja' aldri' riktit kunnat mä' o' säja nej te' hva Anders villat ha ha fram, sens2) i fråga om dettahärna, så to[g]ja' mä' 'an in te' stan freda'n ä'tter, o, ni må tro, dä' ble' gåf-ver mä', o' dä' så öfverands,3) så ja' sa[d]e te' Anders »Gu' vet, om ja' bara kan nyta4) o' ta mot 'et, för dä' som ä' för mö[ek]et så ä' dä'.» — Si, först åsta[d]fick ja tvåTtre plåtaringar o' fyra släta' som va' så ohångdt5) tjocka, så när di träddes på* kom lillefingern o' långemannen en half töm från härtingen; en psalmbok mä' förgyl[d]ta bla[d]o' utprenotningar6) på pärmarna; utom gåfvesjalen fick ja' två silkeklä'e ett gult i bo[tt]nen mä' språngli'7) begärning8) o' ett [-rö[d]-rosi[g]t-] {+rö[d]- rosi[g]t+} mä' stora spjotti'a9) bladarer10) i hörnerna; silke-lyster te' skoiik11) o' treomfant bå' te' li[f]stycke o' förklä' o' så te' sist en åttaslynni'12) svampedos' mä' felegrams

vörner13) som va' liksom en åtta-bla'-ros14) på lo[c]ket o' en rö[d]sten i midten. Ja' mins ändå hur folk ett långt bete15) kom skåssanV6) från östan o' västan, för o' få si mina gåfver så ja' tro' dä' va' fler, som beglasa[d]te17) dom veckan ä'tter ja' fått dom, än den da'n ja' va' i korkan som ungkvinna.18) — Nå, så ändtelien tydde vi te' den lörda'n, vi skulle ränna te' prästen o' låta lysa. Men ja' glömmer aldri' hur vekommen19) ja ble' på väjen' för tänk, ja' hade gått mä' mina fundamenter i hu[fv]et o' dort20) glömt

*) Förhållanden. 2) I synnerhet, synnerligast. 3) öfverdådigt fina. 4) Af blygsamhet våga. 5) Oerhördt. 6) Utsirningar. 7) Spräcklig. 8) Bård. 9) Småstrimmiga, småplättiga. 10) Större plättar, mönster. u) Kjol. 12) Sidig, — kantig. 1S) Former. ") En figur, utgörande en cirkel med åtta uddar, hvilka äro bildade af cirkelbågar, som utgå från medelpunkten till omkretsen. 15) Ryck. 16> Springande. 17) Bekikade. 18) Nygift, kvinna söndagen efter vigseln, då hon alltid, i sällskap med sin man, infann sig i kyrkan iklädd bruddräkten, däri inberäknadt det förnämsta af »gåfvorna». Jö) Brydd. 20) Alldeles.46

å' o' läsa öfver min ka'kes, o' ja' visste hocker1) en tönjätt2) krettla-pölsa3) prästen va', för när Botta-Magnusa i Millangå[rd]en skulle ha lyst, så [-hab-ba[d]te4)-] {+hab- ba[d]te4)+} dä' sej inte bätter, än hon kom te' o' hänga opp sej på hvi[1]ken som stiktat äktenskapet; o' prästen fly[g]er opp o' slö' ka'kesen i bo[rd]et, o' spänner på o' bålrifva sej i hu[fv]et mä' bägge näfvarna o' gick på o' dondera[d]te5) mä' na' så fraet6) sto i munvikarna på 'an. — Jaa sä'r ja' te' Anders, om han kommer på mej sådära hissi[g]t,7) tro'cke ja' ja' bier så storken,8) så ja' få inte opp ett or[d]. Nu utå' prästen monemest9) aldri' satte på en mä' nå'n grun[d],10) utan allti' dro[g]fram mä' dedära samma stycke, Botta-Magnusa fick; så läste Anders gönom'et några omlag mä' mej på väjen, så dä' gick för mej te' sistens så rent som va[te]n. Men, si, dä' ä' ett litet me11) mä' dädära stycket, för te' olyckes ä' där ett svar i fjär[d]a hu[fv]estycket, som börja' plakat likadant, o' dä' va' just dä' ja' skulle akta mej för.12) Men, förgrommingor! ve' prästen to[g]fram mä' stycket ble'cke ja* så istirrsen, så ja' va' inte guför13) o' komma på 'et en gång, utan, för o' få en liten smöla delasion på mej, to[g]ja' i fär[d]e mä' o' hosta ett litet byss.14) Men dä' ville sej inte bätter, pirovall! än, utå' ja' va' hårdt jura[d]ter15) o' to[g]i också kanske bra mö[ek]et, så flög skonka16)-knappen ut, o' slö[g]ner midt för näsan på prästen. Då bögde Anders sej ner som ett nysan[d]e17) o' to[g]opp' an' o' ve' han då flydde18) mej knappen, pota[d]te han te' mej i si[d]an o' hvi-

*) Hvilken. 2) Kinkig, kitslig. 3) Kinkig, kitslig person. 4) Hamnade. 5) Köt, gormade. 6) Fradgan. 7) Häftigt. 8) Bestört, häpen. °) Merendels. 10) Frågor för tanken, i motsats till frågor för minnes-svar. n) Särskild iakttagelse. 12) Jämför frågorna 73 och 303 i »Lindblomska förklaringen». 13) I stånd till. M) Omgång. 15) Snörad. 16) Kjol. 17) Hastigt och lustigt. 18) Lämnade, räckte.47

ska[d]te början å sva[r]et. — Ja-a, ja' börja[d]te på: »Gud själf».... men utå' dä' gick runddalikring i [-hu[f-v]et-] {+hu[f- v]et+} på mej, o' ja' te' på köpet fick nya bekommer, för o' få skonket o' hänga på mej; så va' ja' inte män-nes-ka o' få fram'et som dä' står: »vid människans skapelse» utan dä' ble': »Gud själf sände Johannes», — o' så herta[d]te1) Anders mej, när han hörde jar dro[g]te' mä' »till att döpa», — o' så ble' ja' ståans, som ja' taft dropet. — Då kom Anders o' stack emillan o' nörnte2) prästen lite i tromål3) o' sä'r som sanningen va': »Ja vet att Anna-Cilia kan 'et, för ja' försökte stycket mä' 'na på hitväjen, o' dä' gick alldeles finurligt».4) Ja, dä' ble' då inte mer mä' 'et, utan prästen klappa[d]te oss på axeln begge två o' önska[d]te oss all mögeli' välsignelse te' vårt framföran[d]e.5) — Söndag ä'tter small dä' för Anders o' mej, o' ni ska' troy hon ble' lite storögd, Svens Ella, när hon fick höra att ja' slö[g]lå[r]et å' mej»;6) ja-a, di sa[d]e, di som va* i korkan o' så[g]'na, att hon ble' bå' gul o' grön i synen, o' dä' kan då ingen undra på; hon va' ju så rasegalet opp-i 'et7) mä' Anders, så, om dä kunne hjälpt för o' få'an, så hade hon »spröngit sina fötter så tunna som löf». Men, si, ja' kunne ju inte rå' för dä'; dä' va' ju inte så utsitt. — 'Millerti' skulle vi te' o' vörna8) te' bröllop; dä' skulle stå hos Anders, o' dä' ble' i hvarte tag lika knerpt9) som dä' där sto[d]förste gången, o' då behöfva' ja' knaft o' säja mer. Vi hade samme bå' kock o' spelemänner o' talernan, o' där te'-gick likadannt frå' början te' slut mä' bå' ri[d]ning o' andra vörnasioner,10) mä' den un[d]skilnadten, att nu

*) Hejdade. 2) Gaf mig en vink. 3) Förtroligt. 4) Utmärkt, förträffligt. 5) Förehafvande. 6) Säges om den det lyser för första gången. 7) Kär, betagen i. 8) Styra till. 9) Fint. 10) Tillställningar.va' dä Anders o' ja', som

»sto[d]på hete stenen». Söndagen ä'tter skulle ja', som andra, visa mej i korkan som ungkvinna o' ha mina lille högtitdjsblåser1) på mej; o' ni kan lita eder själ på, att ja' »syntes te' väjen» den da[g]en, o' utå' ja' va' så glosans2) o' så [-ogåte-,li[g]t3)-] {+ogåte- ,li[g]t3)+} på febrastussen4) o' kunne ha mej lite på den tren, så va' männeskerna så di rakt höll på o' förglo sej på mej. — Jaha, mina vänner lille! dä' ä' nu snart två o' femti år sen dess, o' ni må' tro' att mö[ek]et ä' förändradt sen den ti'en; Anders o' ja' börja nu på o' ble gamla troll, o' dä' ä' ju heller inte un[d]erligt; vi har gjort inte minner än tie gästabo'5) o' fem-'la'sex bröllop, o' vi har väl nu i taget bort åt en hel tjog skverlingar,6) som ropa morfar o' farmor på oss. Ja-a, må tro, dä' ä' inte så lite, vi sletits mä'; men unn'er alla mögeli'a besvärligheter o' hieskap7) så har dä' ändå var't roli[g]t, för, si, Anders har var't så [-okriste- li[g]t-] {+okriste- li[g]t+} skickli'8) ve 'mej, så ända från förste da'n, vi kom ihop, o' te's nu, så har han ännu aldri' glott illa på mej ella' mä' arge sagt så mö[ek]et te' mej som: »Håll käken på dej, din andagaffel!» o' inte ja' te honom, utan vi har lefvet dort9) som två änglar på jo[rd]en.

x) Högtidsplagg. 2) Lysande i bjärta, skrikande färger. 3) öfverdådigt. 4) Fin, på moden. 5) Fadderskap. 6) Barnpyss-. lingar. 7) Bråk. 8) Beskedlig. 9) Alldeles.

—

Från Kajsa-Svens däk-år. Flickår.

Mel.: »När månen vandrar på fästet blå» etc. Från mina däkår1) ja' mins nå'n ting, Som aldri' nån'sting går ur mej; Om rätt ja' lefde på jo[rd]ens ring I tusen år, hönk2) dä' i mej. Förgrommingor! ä'cke dä' så arte't,3) Så vi har dort4) grinat 'h'äl oss åt'et Bå' Sven o' ja.

Dä 'va' såvöert5) — ja' tro' dä' ä'

I taget tju'ufem år sen —

Att ja, ve' va[tt]ningen mä' fars fä,

I slängskap6) kom mä' Sven Mårssen;

Ett kati't7) välstånd8) dä' ble på stunn'en:

Han to[g]en gotta9) på självfve munnen,

O' vi ble' sams.10)

Så va' dä' f örspändt, o' hvadden da[g]Vi hade ombo11) ve' killan,12) O' Sven han va' så obilli't gla[d]För ingen ann' stack emillan

2) Hängde. 3) Löjligt. 4) Alldeles. 5) På så vis. 6) I beröring, sammanträffning. 7) Ovanligt. 8) ömt förhållande. 9) Kyss. 10) Fästade vid hvarandra som fästman och fästmö. 11) Möte. 12) Källan.50

O' trängde sej mellan bark o' träet; Han kom mä' horsen1) o' ja' må' fäet En långli ti[d].

Men har en äflia2) hört nå't sån't, Som hände sen om ett bete:3) Te' far kom skåssanV) en harraslont5) — Ja' dort6) glömt å' hva han hefe — Han hade sett mej en slant7) i sta'en, O', »skam te' säjans»'8) så på den da'en Va' ja' rätt knerp.9)

Han oafäre10) nu kommit ut,

O' si, om dä' va' å fäern11)

Att millan Sven här o' mej va' slut —

Förgrommadt tosi'e khäern!12) —

»Ja' tänkte», sa' han, ja rår'nte för'et'

Att om du öfvergett Sven såvöret,

Vill ja' ta ve'.

Nej, tack! sa' ja! mä ett litet krömst,13)

Ni tro, väl här ska' bli susen,

Ja' funnas14) nock, att ni har fått gnömst15

Om att ja' har nå[g]ra tusen;16)

Men, si, di raka förbi er näsa,

För dä' ä' desse o' inte Khäsa,

Som ni vill åt.

Mä' nö[d]o' harke17) ja hunnit te' O' säja te' 'an dä'hära,

a) Hästarne. 2) Någonsin. 3) Eyck. 4) Springande. 5> Halfherre, omild benämning på herre. 6) Alldeles. 7) Skymt. 8) Med förlof sagdt. 9) Fin. ao) Enkom. u) Å färde. ") Karlen. 13) Illmarig småhostning. 14) År kommen under fund med. 15) Hum. 16) Daler (underförstådt). 17) Med knapp nöd.För'n bort på väj'n ve' vårt gä[rd]esle', Kom köran's fyr'la'fem khära, Karlar. Te' självfva dö[rr]en di kom mä' skju'sen, En å' dom va' så på febrastussen, Fin, på moden. O' dä' va' — Sven.

O' hva' han ville ni funnas Inser, kommer under fund med. nock, O' ja' kan säj' 'et för resten: Ja' to[g] hajöss mä' vår rimpelrock, Omild benämning på herre. Sen bar dä' å' bort te' prästen; O' hva' där skedde fick han nock veta, För sen så fick ja' å' honom heta »Mor Kajsa-Svens».

—

Koplatör'n. Kolportör, kringresande lekmannapredikant. Mel.: »Jag gick mig ut åt lunden att höra fåglasång» etc.

Må säja hva' di vill, så välsigne koplatör'n! Välvare oss den da'n han stack näsan genom dör'n! För, si, han kunne visa oss hur'dant dä' sto[d]te'; Mä' honom kom te' huset en stor välsignelse.

Si', självfvaste vår Stina, som va' ett hår å' hin,

Nu ä' hon som ett lamm, si, så snart han kommer in;

O' en kan ge sej jaken på, innan hon ble så,

Har han predik't o' plitat2) mer'n nå[g]en kan förstå.

Ja, acka-mej! dä' va' ju okristeli'a väl,

Att han te' rätta förde hvareveli'e själ;

För mej, som va' så gammel, dä' fanns ju knaft nå'n bot,

Men, si, nu ä' ja omskapt »i rinnande rot».3)

Om alla kunna känna som ja' hur godt dä' ä' Att låta honom föra sej på en bätter väj, Di skulle ej hisala4) så mö[ek]et som vetans va'5) Att ta i fär[d]e mä' 'et o' just på denna da[g].

2) Sträfvat, slitit. 3) Helt och hållet, i grund och botten. 4) Dröja, förhala. 5) Så mycket som det allra obetydligaste.

<poem< Du agas1) kanske för, att te' börs2) allting få stå; Men vänta, ska' ja' säj' dej ett or[d]så godt som två: Förgjordingar! ja' visste knaft or[d]o' ån[d]e å\ För'n världslig godt ja' skönjde kom te' i hvadden vrå.

Dä' ble' så kati't3) jätlit4) mä' hva' vi to[g]oss te', Ja, självfva gåll-får'n5) önte6) o' gyltern7) färga[d]te,8) O' mor, som uti årvis en liten önskat få, Hon slår nock snart kull ugnen,9) o' kanske bier dä'

— två.

Må säja hva' di vill, så välsigne kopiatorn, Välvare oss den da'n han stack näsan gönom dö'rn! För, si, han kunne

visa oss hurdant dä' sto[d]te'; Mä' honom kom te' huset en stor välsignelse.

*) Grafvar dig för, fruktar. 2) Lämnadt å sido. s) Oerhördt, ovanligt. 4) Lyckligt, förenadt med lycka och framgång. 5) Får, som under ett helt år ej varit dräktigt. 6) Lam-made. 7) Ung sugga, som aldrig grisat. 8) Grisade. 9) Nedkommer med barn. —

Gamle-Pelles gastapasjasa.1)

Dä' va' en kväll ja' skulle ut te' segel-o2) — dä' va' me[d]an ja' va' ogifter o' va' i far mins brö[d], o' han va' mä' ändå samme gång, så, om han lefde, kunne ni frå[g]a honom, om ni tro' ja' lju[g]er. — Ja' minns 'et ändå så innande väl, som dä' skett i går; dä' fnerra[d]te3) i lite, så dä' va' lagom segel-oa-bör4) o' vi to[g]ändå den lille half store jullen, som lå[g]ve' vår gamla båtakås,5) o' skulle sno6) oss en smöla så vi skulle tya7) dra' två'1'tre drag innan månen gick opp, för dä' va' just så, att han drack8) te' framåt elfva. När vi då kommit Utanom Killma flage9) midt emot Horsaskär, så pinade' fick vi höra ett allo'10) på dendäre udden utanför kriken,11) ni vet där ä' så dä' lot12) mö[ek]et värre än när klockar'n »tar opp»: »Så kommer ja' min Gu'», som ni vet går så rasegalet högt. — Dä' va', faningor icke! ett gastaskri, sa' far, för, utå' han va' gammel o' förståndi'er, så va' han lite insnidi'13) mä' såd'ntdärna. Så to[g]vi ett par åratag te', så vi kom midt för, som vi kunne töcka; o' då ga[f]dä' allo'14) igen så himla besatt, så ja' mesjäksen ble' liksom lite skolmsen.15) Hva' står på för nå't?! ella' hva' står du där o' gal ätter, som

*) Historia. 2) ISTotfiske, hvarvid segel begagnas. 8) Blåste svagt. 4) Lagom starkt, passande för notfiske. 6) Brygga. 6) Skynda. 7) Hinna. 8) Dröjde med uppgången. 9) Liten infjärd. 10) Anskri. ai) Mindre viken. 12) Lät. a3) Knipslug, insiktsfull. ") Anskri. a5) Kuslig.55

du hade ben i halsen? sa' far, för han va' då aldri' sjogger1) å' sej, om han rätt fått si själfve den snåle. — Ä' dä' du Sven Månssen? ropte dä' te' oss mä' ett läte, som dä' kommit ner ifrån morlösan.2) Ja-a-gu' ä' dä' så! sa' far; men gal inte så förgrommadt, hvem du ä'; du skrämmer ju å' så många fiskar här finns i hela flagen.3) Så tydde vi oss lite nä[r]mer, o' som vi glodde dit, fick vi si ett hvitt sköfve;4) asla5) sej fram långalands ve' själfve sjökanten, plakat likadant som när en sveper en blya om sej, så dä' syntes hvarken åstämmelse6) te' hu[fv]e' ella' skänkar. Sa' 'eke ja' dä', sa' far, att dä' va' en gast, dä' hörs så innande väl på lätet. Vill du oss nå't, sa' far, så rör då på skänkarna, för vi få lof o' snärja på lite me fd]an månen dricker7) ella' hva' ä' du för ett återgänge?8) Jo-6, sä'r den andre, ja' ä' dö för en hel tretting9) sen; men annars känner du mej nock, Sven Månssen, för ja' ä' Anderias-Knalle, som du köfte dädärna västaty[g]et å' i våras, o' »finns nå'n bot i vånne» ve't,10) så gör så väl o' sätt öfver mej te »Yttre-part», ja' har gått här på Horsaskär ända sen ja' dref i län[ej], ätter dä' ja' dränkte mej, när ja' skulle ut o' kräfja opp di lille styf rama, di va' åre11) mej här lite i platta vis; o' vill du, som sagdt, sätt öfver mej, så ska' du se'n få så mö[ek]et i första draget som du ella' få ligga o' flora12) för helaste natten. Ja, sä'r då får, ätter du ä' så välsignadta ännaklämd o' ändamåls13) vill dit, så få' ja' väl va' så grönögd14) o' hjälpa dej öfver. Så skottadte15) vi ner te' hallen o' to[g]in honom på

-1) Bädd. 2) Någon del af inelfvorna. *),.. Infjärden. 4) Oformlig, spöklik gestalt. 5) Släpa. 6) Tillstymmelse. 7) Dröjer med uppgången. 8) Vidunder. 9) Tretton veckor. lö) Finnes någon möjlighet. ai) Skyldiga. 12) Flacka omkring på sjön. 13) Ovillkorligt. 14) Vara så god. 15) Skjuta båten med årorna så aktern går före.56

kammarn,1) o' han va' me'själ! så ogrundalöst tung,, så, ve' han klöf in, måtte ja' ta' spryng bort i näsan,2) för inte kammare skulle gå un[d]er. På väjen klofde han inte sitt näbb; men när vi väl nabbat3) i lan[d]på »Yttrepart», o' han väl klöf vet u[r]båten, sa[d]e han te' far: »Nu ska' du ha många tjog täcker för ditt besvär, o' du ska' förbaskingor! inte ha gjort 'et för inte, Sven Månssen, utan dennahäre kvällen ska' ge dej vintersogel.4) Ja, nu skulle vi kneka dän; men tydde, förbanningar! knaft tvåTtre famnar frå' stället, innan han ga[f]opp ett allo'5) igen så oförbegrun-dalöst, som han ta[g]et 'at ne' i äggabäljen6) o' dä* så ja' ble' så storken7) så dä' tana[d]te8) ner i småtärna på mej. Hur pocker hänger dä' ihop?! sa' far, o' vände om igen te' kåsen.9) Där sto[d], pinade icke! bå' knallagasten o' en a[nn]an gast te' o' dorfla[d]te10) på hvarandra så syndalöst så korfven rök. Hva' i helsefyr spöka ni om?! sa' far, edra tosingar! har ni inte fått släcka förvetet o' slås me[d]an ni lefde, utan ni ska' faras11) sen ni släft ån[d]en, o' ska' ja' fara här o' skåssa12) på dettahärna viset, så få' ja' nock »ta mej bak»13) för

vintersogelet14) du löfte mej. Ja-a* min käre Sven Månssen, sä'r då den andre gasten, am dä' ä' nå'n mögelihet, att du kan så vuret, så, »för rackarna skinn o' ben»15) gör så väl o' låna mej en plåt,16) så ja' kan få vräka i Anderias-Knalle, för annars bier ja' honom aldri' bevöern;17) ja' ble' åre18) honom dom ve' vårfarti[d]'19) når ja, köpte ett [-västa-ty[g]-] {+västa- ty[g]+} å' honom, o' han löfte mej delasion te' åre;20)

a) Aktern. 2) Fören på båten. 3) Landat som hastigast. 4) Vintersofvel. 5) Anskri. 6) Ned ifrån inelfvorna. T) Häpen. 8) Genomilade en känsla af rysning. 9) Bryggan. 10) örfilade. u) Illfänas. 12) Flacka omkring. 13) Gå miste om. 14) Soflet. 15) Till hvad pris som/helst. M) Sextonskilling = 33 örey 17) Kvitt, befriad ifrån. 18) Skyldig. 19) Tiden omkr. vårfrudagen. 20) Till nästa år.. 57

men så, pirovall! dödde bå' han o' ja' o' nu få ja' inte nyta1) mej, utan han topplöper2) mej i hvarte gaté-möte' o' har du inte så på dej, så sätt åtminstingen öfver mej te' en a[nn]an klapp3) för elFes', jagu'! öa4) han mej i rinnande rot.0) Bär dej inte ve' 'et, Sven Månssen. o' lät honom följa mä', sa[d]e Andriasa-gas-ten, för då, jäkeningor! ska' du nock tya6) mä' di fiskarna du kri7) i käll. — Så trefva fd]te far i västa -lomman8) o' snoka[d]te reda på en nie-markare.9) Si här har du, sa' far, men ja' ska' ha åtta styfver te'bakes. Di ska' du få fisk för, sä'r den andre, o' ve 'då far flydde10} honom nie-markaren, så, me'själ! alldeles svedde dä' o' rök i papperet ä'tter nyperna på'n, o' dä' ble' ett sån't obilligt svagel-os, så vi höll på o' korkna bägge två. — Hm, hm! sa' då far, ä' du utå di slags herarna11) så »varsgu' från dej, o' sju mil ätter dej!» ella' hur ä' dä' fått att du ble'tt en så'n sve-el[d]?12) — Jo-o', sär' han, ja' svor bort mej en gång, o' ätter dä' betet13) om du ga[f]akt på et, så så[g]du nock att ja' aldri' hade'nå'n sjogge.14) — Hade ja' haft gnömst15) om dä' sa' far, så skulle du mesjäksen! fått plunsat hit, för, ä'tter hva' ja' kan töcka på 'et, så kunne du, pinade icke! behöft o' svala dej en smöla; o' som sagdt, ä' du å' didäre kol-pojkarna, så 'varsväl frå dej! o' kom nu, Pelle, sa' han te' mej» dä bier väl mä' harke16) vi tya17) dra ett drag te's månen går opp. —-r- Så kneka[djte vi åsta' så fort vi äfvelia18) va guföra,19) o' så slängde vi ut segel-

*) Vara oantastad. 2) Topprider. 3) Mindre holme. 4) ödelägger, fördärfvar. 5) I grund och botten. 6) Orka. 7) Fångar, gör till byte. 8) Västfickan. 9) Adertonskillingssedel — 37 öre. I0) Räckte, framlämnade. u) Pojkarna. 12) En i ena ändan spetsig jämten, med hvilken man, sedan den glödgats, sveder hål i trä. 13) Rycket. 14) Skugga. 15) Hum. 16) Med knapp nöd. a7) Hinna. 18) Någonsin. lö) I stånd till.58

oen1) o' läte drifva en tåka2) ner åt ett litet öra-nägg,3) som va' lite nate4) på bo[tt]nen. När vi så kom ner åt Arnö te', skulle vi i far[dje mä' o' ta in oen,5) o' när vi då ändteli'en kom te' jeläxen6) o' skulle ta in kalfven,7) så va' han så smäckfull å fisk, så dä' va' xnä harke vi tydde8) in honom. Då, hur vi plita[d]te9) mä' 'et, så habba[d]te10) dä' sej inte bätter, än far snobbla[d]te om en hottemicka11) där lå[g]i bän[d]unn'er östatil[j]et,12) så han ramla[d]te hu[fv]eköls13) o' slö[g]skal[1]en så syndalöst i smack-bommen,14) så han så[g]många tusen el[d]gnister för ögenen. Då ga[f]gasten opp ett gapgrin så oskiskeli't så dä' [-lon-na[d]te15)-] {+lon- na[d]te15)+} öfver hele fjä[rd]en. — Dä' va' tacken för de åtta styfverna, ditt förgrommadta aster! ropte far te' honom, innan ja' sätter öfver dej härnäst, så ska' du, pinomen! få stå på »Yttre-part» te's du mos[s]as i rynkerna, o' fanken ska' väl, o' inte ja, äggedera16) mer mä gastar, för o' få nå[g]ra fiskarinslingar, sa[d]e han. O' anammingar! om ni mej vill tro ella' inte, så hade far knaft fått sista o[rd]et u' halsen, innan hvar €vi'e fisk på fläck o' anda17) förvandla[d]tes för våra ögen, så de fick ackurat likadan skapnasion i synen som Anderias-Knalle, o' lå[g]där o' smågnosa[d]te18) åt oss o' vispa[d]te mä' stjärtarna. Då ble' själfve far liksom lite storken19) o' nörnte20) mej, att vi skulle sätta oss te' årorna o' ro hem, o' ni må tro dä' sto[d]inte länge på rosten innan ja lydde far min den gången.

*) Segelnoten. 2) Kyck. 3) Litet grund. 4) öfverdraget med mindre växter. 5) Fiskenoten. 6) Benämning på en viss del af noten. 7) Den del af noten, däri fisken slutligen stannar och upphämtas. 8) Orkade. fl) Sträfvade. 10) Kämpade. u) Liten klyka som fasthåller ålstången vid »hottning». 12) Brädtiljet i, »östen» eller bottnen i aktern. 1S) Hufvudstupa. ") Mastbänken. 15) Återskallade, genljöd. 16) Ackordera. 17) Ögonblickligt, genast. 18) Småskrattade. 10) Häpen. 20) Gaf en vink.När vi väl tytt1) nabba2) i lan[d]o' bun[d]et jollen, läte vi segel-oa-remedjan3) ligga som den va', o' så vi le' o' lägga benen på nacken o' gnodde hem. Så innan vi klöf in, sa[d]e far

te' mej: »Nu ä' du så grönögd4) o' håller käken på dej, Pelle, o' inte knyster en [-hal[f]-dra[g]en-] {+hal[f]-dra[g]en+} ån[d]e om et för'n i mor'n när solen gått opp, för ell'a, jagu'! kan vi få roa oss ma' o' ble lettena5) begge två, o' dä' kan va' onödft, när vi inte fått [-a[n-n]an-] {+a[n- n]an+} betalning för allt besmiet6) och allt hieskapet7) vi råkte ut för. — På mo[rg]enen skulle vi ränna ner te' kåsen8) o' si hur dä' hängde ihop mä' vår rea,9) o' jäen anammingor! där fanns så mö[ek]en å&tämmel-se10) te' fisk i båten som en ålakusa en gång, utan i stället va' där ett ogåtelfa11) stort hål svedt på kammarn12) där gastarackar'n suttit, så vi måtte spika en .stor bräjafjöl13) öfver. — Men hva' han hade i ända-lökten på sej dä' vete själfve den snåle, för, si, ifrån dä' betet14) va' vi inte kar[1]ar té' o' kunna få hålet rikti't taft, utan dä' bå' va9 o\ble' råne15) där bak på flytety[g]et16) så länge dä' vara[d]te.

*) Hunnit. 2) Lägga i land. s) Fiskredskapet, tillbehöret. 4) (Ar du så) god. 5) »Gastkrammade». 6) Bråk. 7) Besvärlighet, bråk. 8) Bryggan. 8) Tross. 10) Tillstymmelse. u) Oerhördt. 12) Aktern. 13) Brädstump. 14) Bycket. 15) Läcka. 10) Farkosten.

—

När Åke "kom i ska[d]a" för en vätt.1)

Dä' ä', mesjäksen! snart gjordt o' få sej en knif-velse;2) ja' ska', bara för roskull, tala om hur odåli' ja' ble' i hinda'n,3) när ja' räkte o' »komma i ska[d]a» för en vätt, som en ella' kan töcka inte ä' nå'en ting. Si, som ni vet, så börja' vår gamla stu[g]a ble' så moskén,4) så bå' sol o' måne gliser5) igönom plattamillan. Så hade mor hållit ve' o' kätat6) på mej ett långli't bete,7) att ja' skulle styra om o' få di värste hålen täfta, åtminstningen di som ä' i väreve'8) sängen, för, si, när dä' kom en ovä'rs-gnusa9) ute, så dro[g]dä' så dä' bå' blåste o' virjadte10) gönom didärne hålen, o' dä' så alldels kafringen11) löftes å oss iblan[d]. Så en da[g]sto[d]ja just i fär[d]e mä' o' spika nå[g]ra bräja-fjö-lar12) för, o' mos[s]a lite i di värste glisperna.13) Bäst ja' då sto[d]o' mornöka[d]te14) mä' 'et, så börja[d]te ja' på o' känna mej så odul.15) Så tänkte ja: dä' ä' väl bara å dä'härna oruski[g]a vä[d]ert; hur länge ja* stofd]där, så to[g]dä' te', o' ja* ble' så slak i nasarna, så di ville liksom kneggla16) unnan mej. Kanske ja' ä' bara sölten,17) tänkte ja', för ja' sto[d]så godt som på

*) Ett slags förment väsen, som tros ha sitt tillhåll i jorden. 2) Åkomma. 3) Häromdagen. 4) Murken. 5) Lyser.. 6) Smågrälat. 7) Kyck. 8) I närheten al 9) Oväder. 10) Hven.. ") Täcke med på ena sidan fastsydt, långt lurf af ullträdar. 12) Brädstumpar. 13) Springorna. 14) Var i lindrig sysselsätt^ ning. 15) Buskig. 16) Svikta. 17) Hungrig.61

lom kroe,1) utom en liten bro[d]-sjok2) o' ett halvstop kerne-sypa.3) Ja-a, ja' hade knaft tytt4) asla5) mej in gönom dör'n, innan dä' tö[g]te' mä' [-klöknin-ga[r]6)-] {+klöknin- ga[r]6)+} o' skolminga[r]7) o' tåninga[r]8) millan hull o' skinn, så di måtte ta o' »bre[d]a unne[r]»,9) te' mej.

— Ja-a, sa' mor, dä kan väl hvar visvetans10) mennes-ka si, att du »rakt ut» för nå't ella' blett letten11) så-deravöert,12) o' ta' nu på eviaste fläcken o' å' dej mä' ^lansarna13) o' ställ dej öfver soppa-böttan14) där står, så ska' vi försöka mä' o' släppa nå[g]ra gloans15) kol millan skjortan o' skrofvet; o' så gjor'e vi dä'. — Nähä! Åke, sa' mor, som du bå' si o' höre, så ä' dä' inte så'nt

— för, si, kolen fräste när di damp i va[tt]net, dä' di aldri' bruka' när dä' ä' frå[g]a om lettenhet,16) som en nock vet. — Ja-a, så ska' vi försöka mä' nå't ting annat, sa' mor, o' ta nu så länge o' kryp ner [-unne[r]kaf-ringen,-] {+unne[r]kaf- ringen,+} o' ta dej en liten nöp' så ska' ja' lata Olle gå o' skjuta en skata, så ska' ja' blånfdja ihop dendäre tre »slags bio[d]en: skatebio', kattebio' o' tuppabio' o' ge dej in, för de bruka aldri' o' felera, för far [-doktererafd]-ie-] {+doktererafd]- ie+} sej mä' dä' många ädelie gånger, när han lefde. — Nä-ä, inte dä' heller hjälpte så mö[ek]et som »ta sej bak», utan dä' to[g]te', o' kom så i kyngavis så ja' knaft hade muntål.17) Så skicka[d]te vi ätter Skota-Pellen, som ni vet ä' så katigt18) slängder bå' mä o' skjuta för vilappaskotet19) o' laga kräk, som ble'tt förgjorda o' så'ntdära; o' så fort han äfvelia20) fick si mej, sa[d]e han »på fläck o' anda»21) hva' dä' va': att ja'

a) Kräfva, mage. 2) Stycke. 3) Kernmjölk. 4) Hunnit. 5) Asa, släpa. 6) Kräkningar. 7) Rysningar. 8) Känslor af

rysningar o. d. som genomila kroppen. 9) Bädda. 10) Förnuftig. u) »Gastkrammad». 12) På så vis. 13) Trasorna, kläderna. 14) Slask-kärl. 15) Glödande. 16) »Gastkramning». 17) Ro, lisa från plågor, så att ingen klagan tränger fram. 18) Ovanligt.

19) En åkomma af värk oeh svulst (se »Gamla Abeteket»).

20) Någonsing. 21) Genast.62

kommit i ska[d]a för en vätt. — Ja-a, sa[d]e mor, jaT kan, mesjäksen! nock tro dä', o' då ä' dä' nock själfvaste vätta-sme[d]en,1) för, sen Åke fick knifvelsen,2) har dä' inte hörs minsta knyst i sängaväggen; o, dessutom, sär hon, som sanningen va', har vi ha[f]t ondt å vätter ett långli[g]t bete,3) för nästan hvadden mo[rg]en vi steget opp, har bå' däkerna4) o' ja' var't så fulla å [-vät-tanopfp],5)-] {+vät- tanopfp],5)+} så vi knaft kunnat näggvärja6) oss. — Hm, hm! sa[d]e Skota-Pellen, då har ni bara vart oförsum-li'a mä' o' bära in vä[tt]en på kvällarna, för dä' ä' så mä' dä', att när vätterna ska' ha bak' för sej om nätterna o' inte dä' finns va[tt]en te' hån[d]s, så su[g]a di blo[d]i stället, o' på di plättarna bier vättanop[p].7) Men, hva' som anbelanga mä' Åke, sa' han, så har han äntra8) trädt på vätten o' kvaddat9) 'na, ella' också har han sla[g]e' ut hett va[tte]n o' skållat 'na ella' nå'n ting på de darra viset. — Nä-ä, kära hjärtans männes-ka lilla, sa' mor, så mö[ek]et vet[t]har vi då, så vi inte häller ut kokhett va[tte]nn på backen, utan slår så'nt i soppaböttan10) te' dä' hunnit o' svalna, för så mö[ek]e' fick ja' åtminstningen lära mej å' min gamla mor — välsigna hennes själ, där hon ligger, för hon ga[f]mej många go[d]a bå' rå[d]o' dåfdl! — Ja, hvi[1]ket som helst, sä'r då Skota-Pellen, så finns här inte annat o' göra, om dä' ska' ble nå'n slåtning,11) än offra för 'et; men dä' sä'r ja' eder på förhån[d], att om vätten blett så skavankadt så hon dö, så stryker Åke också mä'; men kommer vätten sej, så hörkna12) också Åke te', för, si, dä' vörna13) sej plakat likadant

a) Smeden af en »vätt», hvilket väsen tros ha sitt tillhåll i väggar (»dödsuret»). 2) Åkomman. 3) Ryck. 4) Flickorna. 5) Se här nedan »Skota-Pellens» förklaring. 6) Värja oss med största möda. 7) Märken efter där »vättar» sugit; (se »Gamla Abeteket»). 8) Antingen. 9) Krossat. 10) Diskämbaret. u) Lindring. 12) Tillfrisknar. 13) Gestaltar sig, förhåller sig.mä' dom. Så ba[d]han, att han skulle få låna skjortan ja' hade på mej, när ja' råkte ut för dä'dera hiet1) o' likså ville han ha nå[g]ra lös-styfrar; så när dä' ble^ på stan2) o' solen väl tytt3) ner, gick han te' en jordfäster sten o' offra[d]te4) där; men ingen kunne höra en hal[f]dra[g]en ån[d]e hva' han safdle, för, si, han bara sto[d]o' plottra[d]te lite smått för sitt själfva; men han gick ti[g]an[d']s bå' dit o' dän o' glodde sej inte te'bakes. — Ja' trodde knaft, att dä' va' så [-mö[c-k]en-] {+mö[c- k]en+} insnidihet5) mä' honom; men tvy' vare honom så sant! Han visste hva han bå' sa[d]e o' gjor[d]e: dä' droga[d]te knaft tre'la'fyra da[g]ar ätter offringen innan ja' hörkna[d]te6) te'; o' dä' va' nock mä' som mor hade ha[f]t 'et för sej: dä' va' själfve vättasme[d]en, o' likså som Skota-Pellen sa[d]e, att vi kom på benen lika fort, för så snart ja' äfvelia7) ble' så golik8) så ja' tydde9) röra på mej, så to[g]dä' i fär[d]e mä' ackorat likadant igen som förut i sängaväggen.10)

a) Besvärligheten. 2) På aftonen (ordet brukas numera, sällan). 3) Hunnit. 4) Se vidare »Gamla Abeteket». 5) Klyftighet. 6) Återhämtade mig, tillfrisknade. 7) Någonsin. 8> Återställd. 9) Orkade. ao) Syftar på »dödsurets» pickande.

—

Elsas hängslesjuka.1)

Du Kaja, som så[g]Elsa för[r']i vä[rid]en hur pinni[g]o' odåli' hon va', kan väl nu inte annat än föraga2) dej, när du nu få' si 'na. — Så! sti[g]fram nu, Elsa! så få' morbro'kvinnan3) si dej. — Ja-a, ä' hon inte så klåk4) o' kibbi[g]5) så hon dorrt6) kunne passa te' till o'-mä' en själfvaste nämdamansmor, om dä' skulle skäfta7) på, o' hur dä' har te'gått, dä' kan, mes-jäksen! va' vardt o' höras. Si, dä' va' såvöert,8) så dä habba[d]te9) sej så, att fjär'ingsmannens ena hors10), som hade ovane, hade stakat sej o' skavankat sej så illa, så hela bakrean11) va' förstörd i »rinnande rot».12) O' så kom dä' så på hvartannat mä', så samme da[g]to[g]vår Harre gamle Ante-Olla,13) som elle's brukte o' laga kräk, så fjär'ingsmannen hade inte nå'n [-a[n-n]an-] {+a[n- n]an+} rå[d], än ut o' våstas14) ändamåls15) te' stan ä'tter en riktifg]herskapsdoktare, som va' för kräk. Dä' därna fick ja' gnömst16) om

o' sä'r te' Elsa: nu kanske vi kunne få unnerkunning om, hur vi skulle bära oss oss åt mä' din svölst, o' ta' nu o' släng på dej' dä' half-dana17) va[tte]n-blån[d]s-skonket18) o' fnyska19) te'

*) Hängsjuka. 2) Förundra, förvånas. 3) Hustru till ens morbror. 4) Fet, frodig. 5) Knubbig. 6) Alldeles. 7) Påfordras. 8) På så vis. 9) Hampade sig. ao) Häst. u) Bakre delen. 12) Helt och hållet, i grund och botten. 13) Anders Olsson. 14) Färdas, vanka. 15) Enkom för saken. 16) Nys. 17) Något bättre än det hvardagliga. 18) Kjolen med färg af blandning af vatten och mjölk. 19) Pynta.65

dej lite, så ska' vi ta o' skicka bå[d]ätter honom, att han ränner hit en liten slant,1) så få vi höra om han kunne göra nå't ve' dej. — Ja-a, han va', serrämen! så gemen så han kom; o' ja' frå[g]'de honom: min lille söte bror' sa[dje ja', förlåt min näsvishet ja' frå[g]a! han kan väl laga människer också, om dä' skäfter2) på? — Ja-a — sto[d]han en liten stun[d]o' half: dro[g]s3) på 'et — hva skulle dä' va' för slag? — Jo-o, sä'r ja', dä ä' däkan4) här; hon har blitt så svöllen på en liten ti[d], stackars däketroll! så dä' si plakat ut, som hon hade »råk't för nå't». Hon trodde själf i förstlingen att hon fått en orm ella' en fyrnfot5) i sej, för, som han vet, så bruka så'na därå kräk vaka6) ätter o' krypa i en, när di »si sej kans».7) Men vi har försökt o' göra ve' 'na bå' för dä, o' hon har ätet lutagröt, som dä bruka o' svångna ihop å', o' hon har druckit sjö-kra8) gö-nom såll, som han vet också bruka' göra åt för svölst;9) men piningor! dä' har gjort så mö[ek]et som »vetansä'». Si, dä' har på siste ti[d]en var't bara odåli'het mä hennes hälsa, ja, ja' tro' knaft här finns nå'n slags knif-velse10) utan hon slitets mä' 'en. Hon har ha[f]t tre'e-dafgjsfrösan11) o' hon har ha[f]t så'ndära utrikes värk, som di kalla aromatisk värk, o' huffvje-gäl,11) o' lehun^en11) o' otingan,11) o' hon har var't letten11) ella' gastakrammafdjt11) öfver femti gånger, o' nu på sistningen har hon te' på köpet ble'tt så taft i ånna-fånget,12) så ja' rikti't agas för att hon fått en rängel13) å' lungsot, o' för hvadden da[g]töcke' ja' hon bier mer och mer pinni[g]14) o' peli[g]15) å' sej, o' därför

*) Som hastigast. 2) Påfordras. 3) öfvervägde, funderande på saken. 4) Flickan. 5) Ödla. 6) Vakta på tillfälle. 7) I -tillfälle. 8) Skum, fradga. 9) Se vidare om dessa kurer i »Gamla Abeteket»! 10) Åkomma, sjukdom. ") Se härom i »Gamla Abeteket». 12) Vid andhämtningen. 13) Känning af. l4) Spinkig, klen. 1B) Petig.

666

så kan han inte undra på, sa' ja', att hon si ut sådära lite blåmysslifg]1) o' mosöen2) o' att hon ä' en så'ndära liten åfa[r]en3) knorling.4) Ja' frå[g]de en [-rikti[g]dok-tare-] {+rikti[g]dok- tare+} i fjor dä'-andra-å[r]et, o' dä' enda han kunne säja, mitt birk!5) så va' dä', att ja' äntra6) skulle lata Hå-kenas Pelle ta 'na, ella också lata 'na dricka brunn på ett ställe, där hon finge ån[d]as i sej en smöla [-sjö-vä[de]r.-] {+sjö- vä[de]r.+} Si, dä' första dä' ville Elsa, så hon har hållit ve' o' ännaklå'7) mej »i ett lefvans väsen»8) för 'et; men oss emillan sagdt, så ska' ja' rent ut säja harren, sa-[d]e ja', att ja' bå' har lagt o' kommer te' o' laga me| på tvä[r]en, än[d]a te' Pelle har fått en liten ra[d| skrif teli[g]t på far sins half ve går[d], o' vill han inte antas9) om nå't i den väjen, så kan han pirovall! rätt »gå där mä' sitt ögnahår». Emellerti' går däkan10) härr sa[d]e ja' o' peppla11) o' åger12) sej o' bier mer o' mer knif der13) för hvadden da[g]o' därför tör[s]ja' inte hisala14) mä' 'et länger, utan, sen dä' bär sej så nu, att ja' kom i slängskap15) mä harren; så ville ja' be' honom, att han gjor[d]e så väl o' grun[d]na[d]te ut nå't slags doklament, som kunne passa dä' stackars däketrollet, sa[dje ja'. — Ja-a, vars piratre! sa' han, °' to[g]genast i hop mä' o' skrifva ett så'ntdära resefty så långt som så, o' flydde16) Elsa. Ta[g]nu dettahära, min lilla däka!17) sa[dje han, o' gäck på abeteket or hälsa frå' mej. — Ja-a, sä'r ja' då, ella' känne' di nock oss, för ja' bruka' ha bå[d]där »i ett väsen»18) ätter mej lite å' »di fyra slagen»,19) men tack ska' han ha ändå för sin beskedlfhet, sa[d]e ja', o' bier däkan10)

x) Med sådan hy som då man är frusen. 2) Egentliga benämningen på en sjukdom hos nötboskap; hängsjuk, då det är fråga om människor. 3) Aftynad. 4) Förkrympt stackare. 5> Kan tänka! 6) Antingen. 7) Legat åt, envist fordrat. 8) Oafbrutet. 9) Sköta om. 10) Flickan. u) Småjämrar. 12) Klagar,, kvider. 13) Medtagen. ") Dröja. 15) Beröring. 16) Lämnade. 1T) Flicka. M) Tidt och ofta. ") »Hoffmans, Prinsens, Hj ärt-styrkande och Nervdroppar».ve'gjord, så ska' vi, mesjäksen! inte glömma honoim Si — han förstår — Elsa har en liten frihöna, som värper tvåplomme-ägg, o' hinner hon mä' så mö[ek]et te' påsk, så, pirovall! ska' han ha sej en tjog; dä' kan han va' så säker på, som han longe1) ätet opp dom, sa-[d]e ja'. — Ja-a, dä* droga[d]te knaft tre'la'fyra da[r]ätte

hon fått hem meklamenterna, innan hon [-börja[d]-te-] {+börja[d]- te+} o' hörkna2) te' på stim[d]en, o' da[g]en ätter hört fått i sej sista ske[d]abla'et, så va' dä', »i alle gus var,3) som di »strukit å' 'et mä' en hån[d]»; o' nu — som du själf si — så ä' hon ju så klåk4) o' kibbi[g],5) så

--------ja-a, känn själf! dä' ä' ju plakat som en to[g]e

på ett jälfver.6) O' dä' Aar ja' sagt, o' dä' sä'r ja> att Gu' välsigne bå' fjärdingsmannens hors,7) som [-staka[d]te-] {+sta- ka[d]te+} sej, o' vår Harre, för dä' han samme da[g]| to[g]Ante-Olla, för ell'es hade vi aldri' kommit i »väre-veV) den välsigna[d]ta männesk-an.

*) Kedan. 2) Återhämtade sig, tillfrisknade. 3) Precists alWeks. 4) Fet, frodig. 5) Knubbig. 8) Gelé. 7) Häst. 8) Beröring med.

— Heren1) min.

— Mel.: »Den artonde sektember, när skuggan syntes lång» etc.

Dä' ä' 'nte svårt o' si, att den heren1) bier nå't stort, För allti' har dä' villat2) sej mä' så mö[eke]t han gjort; Dä' syntes på'n skinnbarlFt3) i aldra förste färn,4) För segerhättan hade han, när han kom te var[Ide]n.

O, hvadden enda kotte, som på den da[g]en så'n, Välvara[d]te5) den gu[d]morn, som skulle »hålla

på'n»,6) Ja, självfvaste den knerpaste7) moran i vår by Te'bjudde sej att kris[t]ninga-pinkan8) åt 'an sy.

Dä' ä' nå't, ska' ja' säja, för den som vill förstå't, O' sen en tocken far! — fast han inte tar sej på't •— En kongli' kontralör, han som va' o' mätte här, O' di ä' mä' plakat, si, så lika som två bär.

O' »skam te' säjans»,9) om ja' ska' skräppa10) mä' hans

far, Så ä' där en som hu[fv]et på rätte än[d]en har;

x) Pojken. 2) Lyckats. 3) Tydligt. 4) Början. 5) Prisade lycklig, lyckönskade. a) Hålla honom till dopet. 7) Finaste, förnämaste. 8) Barnlinnet, skjortan. 9) Med förlof sagdt. 10) Skryta.På honom brås nock heren — dä' ingen närmer te't — För, si, han ä' så snäll, så »dä' ä' 'nte vettigt v^t».1)

Si, värre3) har en aldri hört läsas, än han kan,

O' obegripli'3) — ja-a, som nå[g]en nämndaman —

Ä' han mä' te' o' skrifva, fast bara tie år,

I räkning ä' dä alldeles vettlöst4) hva' dä' går.

O' såvört5) ä' han slängder, si, mä' all mögli'h$t, Bå' te' o' re'a ut 'et o' lik'så vri'a tet, För svart dä' gör han hvitt, så en si 'at ackorat, Så bäst tro' ja' han passa' att bli en abekat.6)

*) Det är utan jämförelse, motsvarighet. a) I betydelse af bättre. 3) Ovanligt bra. 4) I betydelse af oerhördt bra. B) På så vis. 6) Advokat.

— Mönstringsvisa.

—

Snart ska' vi svärja fanan o' ta i-samme-mä'1) ex'sis Hån[d]fara2) ett geväder o' slås på karavis; O' nu så ska' vi låta kong o' öfverheten si, Hva' svensken doger te', om han komme ut i kri[g].

Ett krafvatag mä' ryssen vi tar, så knaft han tör[s] säj hass,3) Om inte han vill hålla sej stilla på sin pla[t]s; Den vageln! saktes4) kan bju' te' o' sticka näsan hit, Så, ja-gu' ska' han plockas o' smölas bit för bit.

Di skulle nock få si, här ä' herar,5) som har tummatalg, O' att dä' vore värskyldt,6) di gå[fv]e oss madalj; Noek kanske i lag mä' oss finns väl nå[g]enhysse-sock7) Men, si, den kan ju doga som kronans karl te' kock.

När kroneunjiformen på våra skrof har kommit på, Tänk! hva' vi då ska' si khäervörna8) ut ändå. Då tro' ja'

självfve hunna-turken rädder ble' för sant, För, si, han trodde minst, att hvar kotte va' löktnant.

l) I färd med. 2) Handtera. 3) Minsta knyst. *) Innebär att man ej utan menliga följder han Våga göra ifrågavarande. 5) Pojkar. 6) Förskyldt. 7) Stackare, ömkrygg. 8) Karlavulna.71

Värst vore, om vi fick oss ett vretaborfr]1) te' öfverhet, Då gällde dä' o' hålla sin syndi'e klome't,2) För, om di också nosen på en vri[d]er i sy'väst, Så, om en mocka' mot, bier en skotten som en häst.

Bevärningspojka' ä' vi, dä' ska' vi också lata si! Låt ingen kristen människa; gå i fre' förbi: Den halta käringen där går -— bevars, hva' hon ä' jut,3) Ta' spott' 'na midt i flinsen,4) ge gobben en drasut!5)

Du Måns! pass' på! här kommer en kroastinner6)

harraslusk,

Ta' hobba7) han på skänken, så går han lagom

stu[r]sk!

Ta' nu i-sam'mä'8) däkerna9) o' sväng mä' dom

runddal,

O' hugg oss hvarsin gotta;10) ge fanken hva' di gal!

Ja' töcker d'ä' på ti[d']n nu, att vi en tungetår ska' ha, Dra' fram mä' lomme11)-flaskan; för kro[g']n ä'

stängd i da'; Den länsmansandagaffelen har gjort oss detta knep, Men, lell12) dä', ska' här sypas te' gär'sgård'n syns

som rep.

Si så ja! opp mä' gorken! — o' drick så länge dä'

finns i, O' sen potel'n i skal[1]en på förste vi få sil För ell'es', ja-gu'! kommer dä' o' hetas så om oss: »I år så hvarsken kunne di sypa ella slåss.»

3) Tvärvigg, kinkblåsa. 2) Omild benämning på hand. *) Ful. 4) Ansiktet. 5) örfil. 6) Uppblåst, högmodig. ') Sparka. 8) I färd med. 9) Flickorna, 10) Kyss. ") Fick- ^Oaktadt, fastän.O' nå[g]et roli't ska' en väl ändå ha på mönstringsda'n O' rosta ska' vi också hvarevfaste fan; Si, alla mögeli'a karla-forer1) ska' vi ha: Så! smäll mä' tummen! kneggla2) i kryss3) mä' [-hasa[r]na!-] {+ha- sa[r]na!+}

Dä' kan väl inte passa, bevärningen ska' gå som lamm; Nej, ta' vän[d] opp o' ner på hvar smöl' där vi går fram! Slå skänkarna ihop, o' skrik: Tjo, hej!! här ska' ni si, Att svensken doger te' nå't, om han kom ut i kri[g]!

*) Karlvulna åtbörder, later. 2) Böja knäna, slå krokben o. s. v. under liderliga åtbörder. 3) Kors.

—

Jakopa-Nissens fär[d] hemmanifrån te' Lun[d]a sta'.

Ja-a, nock har ja' hört säjas, att dennahärne pla[t]sen skulle va' Lun[d]a sta'; men, faningor! ja' vet mer'n den dö[d]e i jo[rd]en mer för dä', äntra1) ja' ä' i Sverget ella' nå'n a[nn]an världsdel, för, si, ja' har ju aldri' fått lära mej nå'n gramatika öfver så'nt-därra, o' sen dessutom har ja' kommit hit å' rent oförakt,2) o' om ni vill höra på en liten hån[d]avänn'ing, så ska' ja' tala om helaste spravattet.3)

Si' ja' ä' ell'es barnfödd i Torma4) socken o' ä' ändå gifter där mä' Mass-Svensa-Bottan o' har fa-[r]et som vrakekarl5) åtminstingen fyra o' tju[g]e år,, om ja' få lefva till mickelsmässe, så ni kan väl förstå ja' ä' en hederli' karl, fast ja' nu ble'tt så hu[f]'yr, så ja' knaft ä' half mänhes-ka. — Si, dä' va' så mä' *et, så ja' skulle oafär'e6) ut hu[fv]eköls7) te' stan därhemma te' en kloker käring. Si, mojari8) min här äntra9) »kommet i ska[d]a» för en vätt10) ella' rakt ut för nå'h a[nn]an så'ndära bråte, o' ble' si så öhiskeligt ödåli', isä hon ligger plakat förtalglen11) »i rinnande rot»,12) o' därför så skulle ja' nu antas om13) så dä'

*) Antingen. 2) Oförhappandes, slump. *> Sprattet. % Torhamns. 5) Karl på vrakeka, sillfiskare. *) Enkom. 7) Hufvudstupa. 8) Öustru. 9) Antingen. 10)*Se »Gamla Abeteket».. ") Maktlös, redlös. 12) Helt och hållet. ") Sköta om.74

Me' offrådt, o' ble' nå't ve'gjordt för 'na på så vis; för, si, som en vet, så doger rikti[g]a doktare inte te' för två styfver, när dä' ä' frå[g]a om så'na knifvel-ser1) för di vet monemest2) inte nå'n a[nn]an rå[d], än sprätta opp o' skära å' o' lägga på gröt. — Nå, så innan ja' for, så förmante hon mej, som hon allti' bruka' o' sa[d]e te' mej som så: »Låt mej nu si, Nisse lille! att du inte plottra bort di lille styf rårna, du få' för hva' du har o' »lata d'»,3) utan lät mej si du sno' dej som ett vä[de]r, o' kom hem en ynkaste4) gång från stan som en männes-ka!» — Ja, när ja' väl kommit te' stan, så tänkte ja', som sanningen va': »Om ja' rätt köper mej ett kva[r]ter brännven, dä' gör ja' en konst i, o' dä' midt för käringens näsa, för dä' ä' ju ändå ingen a[nn]an än ja', som få dra' fö[d]e fånget5) i halsen på helaste refven»,6) o' så to[g]ja' mej tre'-la'-fyra, gu' hjälpe mej! så ja' glömde bå' meklamen-ter7) o' sän[d]ning8) o' skickningabå[d]o' helaste hiet.9) Så bäst ja' gick där o' sproa[d]te10) sådära lite för mitt själfva, så fick ja' ögenen på en så'n okriste-lia11) männeske-mörja,12) som ra[d]a[d]te in i ett så'ntdära komedihus, en vet, där di bruka ha alla mögelia tosaforer13) för sej, o' ja' gjor'e mej unner-kunnadt om hvad' dä' va', o' fick gnömst14) om, att Olle Boll skulle spela fiol; o dennahäre karlen har ju allti' var't utrost15) för o' va' en kati16) speleman. Som ja' nu ä' så förgrommadt gla' för spel, så styrde ja' åsta' te dö[rr]en o' gjor'e mej näsevis' o' frå[g]a honom som sto' där, om dä' va' lofli't o' klyfva på.

*) Åkommor. 2) Merändels. 3) Afyttra. 4) En enda. 5)

Födan. 6) Familjen. 7) Medikamenter. 8) Uppdrag att köpa

åt en annan; själfva sakerna. 9) Besvärligheten i fråga. 10)

'Traskade. u) Oerhörd. 12) Mängd. 13) Upptåg, galenskaper.

4) Hum-(om). 16) Känd (för). 16) Duktig, ovanlig.75

Men, 'jaken i den! för han va' kri-håri!1) Dä' hjälpte hvarsken krus eller kröklamenter, förr'n ja' stöcket te' 'an te' ett kva[r]ter brännven, den andagaffelen! — Men, si för en, som bara hört Sisses Ante handfara fiol, så va' dettahära knaft vardt o' lyss på. Si, han va' inte karl te' o' kunna få fram rätte låten i fiolen, o' inte heller kunne dä' va' mögli't så som han bar sej åt. Ja, ja' tro' till-o' mä' han knaft visste, hur han skulle tappla2) en gång, för iblan[d]tappla[d]te han mä' bägge näfvarna på en gång, den ene ve' tapple-bron3) o' den andre på midten, o' så gne' han i betavis4) så barrans välsignadt, så dä låt precis som när våra smågrisa' står o' skriker där hemma ve' gate-le'et o' inte kommer in, o' de' töckte nock många mä' mej, för han tydde5) mä' nö' o' harke6) få slut på förste du[r]en,7) innan di slängde honom midt i flin-sen8) mä' en hop kryddekvasta' o' bråte o' hva' di fick tag i; o' ja sa'e odkså te' honom innan ja' gick, att den tolf skillingen den änka9) ja' på i all min ti'. -— Sen gick ja' därifrån o' styrde hän neråt te' en [-a[n-n]an-] {+a[n- n]an+} tosaforsmakare, som di kalla[d]te cirkus. Men dä' va' nå't, som, faningor! va' vardt sina pengar! — Där va' ena dä'därå hushållet, som va? si så obegripe-ii't utfnyskadt10) mä' en hop krokladoner11) kors o' ännalångs,12) så roli'are karl har ja' aldri' sett i väldenas nådati[d], fot han hade så många tosaforer för sej, så en kunne alldeles grina 'häl sej åt 'an, om en rätt var't te'reds o' dö. O' tal' om sen hur han kunne ri'a! Ni må tro han va', piratre! inte så fjomH13) som han låtes te' i förstningen, för han be-

A) Kitslig. 2) Gripa, löpa med fingrarna. 3) Gripbrädet, klaviaturen. 4) Stundtals. 5)Hanö. 8) Nätt öch jämt. 7) Stycket, afdelningen. 8) Ansiktet. 9) Ångra^ ao) Utpyntad. ") Krumelurer, utsirningar. a2) Härs och tvärs. 13) Ovig.76

hof de inte ta' tespryng1) så mö[ek]et som den minsta smöla, förrn han hoppa[d]te opp o' sto' tvä-fötes2) på hästaryggen så lång han va'; o' då kunne ja' inte hålla mej länger, utan ja' stormgol te' 'an mä' full hals: >Tack, ska' han ha' mäster Cirkus! för han gjor'e då ifrån sej 'at o' dä' som en kusa3) karl!» — Ja, nu va' dä' bara ett ting te' som ja' va' nyfiken på, innan ja' ^ille ge mej åsta' hem igen, o' dä' va' o' få åka en liten bit på ångty[g]et.4) Si, ja' hade hört så [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} talas om tocken en oförbegrundalös genarea5) de har mä' dä'dära, o' ja' tänkte för mej själf: Ja börja' på o' va' gammel som själfve den lille grå, o' om vår Harre skulle ta' mej i en brå-

rake,6) så vore dä' bra förargelft o' inte åtminstningen fått si remedjan.7) — Ja, jänkte ja', käringen min missgås,8) mesjäksen, inte; hon hinner nock o' ble bra, för hon har inte annat o' göra. Ja' dängde åsta' o' kom just fram te' en, som ja' kunne töcka på'et skulle va' själfve vagnmannen, för han hade gul snor om hu[fv]etaget, o' di kalla[d]té honom ändå för kongskingör. O', som ja' allti' var't lite framsagd å' mej, så gick ja' te' 'an o' sa'e: Ä' dä' han, som står för ty'et, så lät mej ränna på ett litet puste-ske[d]e eller hva' dä' kan belöpa sej för dénhäre tolf skillingen, för ja' ska' säja honom' att ja' aldri' var't på nå't sândtdära ty' förr, o' därför t Ocke ja' dä' skulle va' roli't o' få släcka förvetet en gång för ro skull; men, höre' han dä', att när ja vinka på 'an, så få han va så grönögd9) ö' säja te' honom, som sköter om "et där framme ve' tvärpinnen, att han håller inne på ty'et, så ja' kan få klyfva å' på folkavis;

) Ansats. a) Jämfota. 3) Utomordentligt duktig. ') Järnvägståget. B) Bekvämlighet. *) Brådkast. 7) Inrättningen. 8) Gå nöd åt. 8) Ett befallande: var så god.77

för ja' har mö[ek]et brådt hem mä' meklamenter1) te' mojan2) min; hon ligger där hemma så okristelia odåli', o' ja' vill då inte ha dä' på mitt samvete, att ja' var't oförsumli' mä' 'na; o' dessutom — oss emillan sagdt — ä' hon en rikti' krettla-pölsa3) så hon hade dörfve4) i sej o' säja mej innan ja' for: »Later du mej spinna öfver,5) så, 'jaken anamma! ska icke fanken ta' dej Nisse, dä' sä'r ja' dej på förhan[d]h — Ja-a, me[d]an ja' talte mä' kongskingören, så visste ingen å' förrn di to' i fär[d]e mä' o' pipa i främre än[d]en, o' ja fick 'et så för mej som dä' skulle barka i åsta' på fläck o' anda, för si dä' rök som en ro'e-rö'ssel,8) o' därför så ble' ja' så förgrommadt istirrsen,7) så ja' språng mä' ån[d]en i halsen; men kom mej inte te' o' ränna på som annat folk, utan damma[d]te in i en vagn där bak i brå[d]råken8) — si ja' hade aldri' var't mä' för[r], så ja' hade ju inte bätter vet. — En liten hån[d]avän[d]ning därä[f]ter sköt di för dör'n, så där ble så skumt som o' titta en sme[d]i synen, o' ja', min stackare, som ä' gammal o? fjomli,9) [-snubbland]te-] {+snubb- land]te+} om en hop bråte där lå[g]oppstapladt kors o' ännalångs10) o 'for huffvjeköls11) in i innersta nörpan12) när ty'et to' i gång. — »Där har du Nisse! — kom ja' o' tänka för mej själf — för dä' du inte mer sköter om din käring, än att du kan mä' godt hjä[r]ta va' ute o' våstas13) på plaschér,14) när du vet hur hon ligger o' van[d]as därhemma, o' kanske till-o'-mä' ligger hon just nu som bäst o' slits mä' dö[d]en!» — Förbaskingor! töckte ja' skinnbarli't,15) att hon sto' lifs lef vans för mej o' sa[d]e te mej likadant som när ja'

') Medikamenter. 2) Gumman (min), hustrun. *) »Kink-blåsa», kinkig person. 4) Mod. 5) Dö, kola af. 6) Svedjeland för plantering af rofvor. 7) Förvirrad. 8) Brådskan. ö) Fumlande^ ovig. 10) Härs och tvärs, huller om buller. n) Hufvudstupa. 12) Vrån. 13) Färdas. 14) För nöje. 15) Tydligt.78

for: »Later du mej spinna öfver,1) Nisse, så[d]jaken i mej! ska' icke den lille grå dej anamma; dä' sä'r ja' de]på förhån[d]!» — Ja-a, ja' ble' så narrans väl-signadta skolmsen,2) så ja' texadte3) som ja' ha[f]t frösan.4) Då, när ja' va' som värst ännaklämd* va' dä' ackurat som dä' kommit en skickelse från högden, för ja' kom just då te' o' tänka på att ja' hade en liten lommeflaska.5) Men ni kan ge er femtan på, dä' sto' inte länge på rosten6) innan pluggen va' ute, o' mä' en lefvande insjongning7) la[d]e ja' poteljen te' käken o' kolka[d]te i mej hvareviaste tår. — En liten stun[d]därä[f]te' to' visst ty'et in på en a[nn]an väj, för [-ä[f]-ter-] {+ä[f]- ter+} hva' ja' kunne töcka på'et, så gick dä' rundalikring mä' oss bå' länge o' väl. Utå dennahäre texningen8) o' väsen'et, så habbadte9) dä' sej inte bätter, än ja* dolmadte10) te', som ja' tyckte bara en liten, liten hån[d]avän[d]ning; men piratre! när ja' vaknadte, så hade vi hunnit ända hit. — När ja' då äntelfen väl öckrat11) te\ så va' dä' inte nock mä', att ja' kommit långt djäkeln i våld, utan di to' i fär[d]e mä' o' gjor'e ravast12) om mej o' trodde till o'-mä' ja' va' en tjuf — därför att di räkte på mej sådära — o' skämdes inte te' sistens för o' villa drinsla13) mej opp i kortegalet.14) —- »Ni vill väl inte ö'a15) mej, ja' vet?!» sa[d]e ja', o' försökte o' skär-skjuta16) mej mä' hva' ja' kunne i förstningen; men dä hjälpte hvarken »hvitök ella fader vår».17) Då må[s]te ja' också ta' i mä' [-hår[d]-hån[d]o'-] {+hår[d]- hån[d]o'+} knöt näfven åt dom o' sa[d]e: Antingen ä' ni tosi'a eller ä' ni rasebesatta som inte kan förstå,

x) Kola af. 2) Kädd, genomilad af rysningar. 3) Skakade. 4) Frossa. 5) Fickplunta. 6) Dröjde ej länge. 7) Hastigt och lustigt. 8) Skakningen. 9) Kämpade sig. 10) Slumrade. u) Mornat sig till. a2) Sträng efterfrågan. 13) Släpa. M) Polisvakten. 15) Fördärfva. le) Ursäkta mig. ") Invändningar eller böner.att ja' ä' en hederli' karl, när ni höre

ja' sä'r, att ja'" ä' ifra' Torma socken o' ä' gift mä' Mass'-Svensa-Bot-tan i Söre-gå[rd]en o' har ändå farit på Pella-Pellens vrak-eka nu snart i fira o' tju[g]e år, om ja' få lefva te' mickels-mässe; o' finns här nå'en kotte, som kan hederveta1) mej att ja' »lagt vantarna på»2) så [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} som en hysse-bån[d]s-simme,3) så vånne ja', ja' ble' skapt som en torsk; o' så sannt ja' [-hete[r]Jakopa-Nissen,-] {+hete[r]Jakopa- Nissen,+} så hit ä' ja' kommen o' hän ska' ja', o' då kommer ja' nock inte att skömma edra dör[r]a' mer i bråe-bräs-ke,4) dä' kan ni ge eder så många le'ingar på, som dä' finns siller i Killma-fjär[d]— edra förgrom-madte hysse5)-sockar!! sa' ja', rent ut på svenska. —--Nå-å, då börjadte di ändtelien o' dra' noslä[d]ert åt sej, så ja' slapp ifra' dom te' sistens ä[f]ter sju sorger

o' åtta bedröfvelser.--------Men nu ä' ja' vånnrås6) för

en a[nn]an sak: kan ni säja mej hur ja' ska' komma hem igen på folkavis te* min stackars käring?

*) Förehålla, förebrå. 2) Lagt sig till på oärligt sätt^ 3) Strumpebandsända. 4) Icke snart, om ens någonsin. 5)> Järn! not 3; stackars uslingar. 6) Villrådig.

—

Dä' bler väl inga böxer å' dä' skinnet. Mel.: »Och inte tror du jag ämnar fria» etc.

Ess1) ja' få' skräppa,2) så kan ja' säja, Ja' ä'nte sämmer än nå'en ann', För si, så sant som ja' hete Khäja,8) Ja' aldri' var't utan fästeman; För si, så snart som ja' »sluppit prästen»4) Kom en på fläcken o' bjudde te9 Kör: Fast inga boxer å' dä' skinnet ble'.

C innan si'an ja' tytt5) ble' flogför,6) Så, pirovall, kommer där en ann'; Ja' fundes7) nock, hva' han hade håg för, För si, han ba[d]mej »så tynnt som va[tte]nn»8) Att ändamåls få' en liten gotta;9) Han fick — o' ba[d]om en liten te'; Kör: Men inga boxer å' dä' skinnet ble'.

O' när vi lokta[d]te hoppevalsen På Lassa-pojkarnas jula-lek,10) Så bäst ja' sto' to' mej Lars om halsen O' kryste te' mej, si, så ja' skrek,

*) Om. 2) Skryta. 3) Karin. 4) Blifvit konfirmerad. 5) Hunnit. 6) Flygstor. 7) Kom under fund med. 8) Bad enträget. 9) Kyss. 10) Dansgille under julen.81

Ja, han va' rikti't i ampern1) mä' mej O' så opp-i'et2) — men piratre!

Kör: Ess nånn'a boxer å' dä' skinnet ble'.

Den ja' fick si'an han nöt3) då ut mä't: Han longe4) frå[g]t när ja' vill' stå bru', Ja' trodde knafft att dä' skull' ta' slut mä't, Mä' minner än att dä' fick ta' skru', För när di tala' om tocket därå, Så plä'r ju dä' va' ett säkert me.5)

Kör: Men inga boxer å' dä' skinnet ble'.

Sen må ni tro, ja' en gång ble' te' mej — Ja' visste knafft om ja' skulle tro't — För själfve sta'sdoktarn ville ve1 mej, När ja' va' hos 'an o' sökte bot, O' si, han stack inte un'er stol mä't, 'Utan han frå[g]de: »Hur står dä' fe'?»

Kör: Men inga boxer å' dä' skinnet ble'.

På näste kunne ja' väl då lita:

Ja' hade longe fått gaf ver6) å'n;

Han va' så »tro'en som lus i plita»,7)

Ja, si, ja' va' lika säker på'n,

Som om ja' longe han ha[f]t i näfven,

Dä skulle »gått som ett nysan[d]e»;

Kör: Men inga boxer å' dä' skinnet ble'.

Nock va' dä' svårt, men dä' ble' väl värre, Ja' fick mej visst om igen ett fjås;8)

a) Hänryckt. 2) Förtjust, betagen. 3) Djärf des. 4) Kedan. r) Märke, tecken. 6) Vissa, bestämda skänker, hvarmed fästman »begåfvade» sin fästmö, och som vanligen utgjordes af fingerringar, svampdosa, psalmbok samt åtskilligt i klädespersedlar. 7) Trogen i hög grad. 8) Föremål för kurtis.

7Men si, den stackarn, den to' vår Harre — Han va' bå' riker o' grann. — Gu? nå's! Men d'ä' ju så: »När dä' regna' välling, Så, mone mest1) har en inte ske[d]»; Kör: Så inga boxer å' dä' skinnet ble'.

Te' sist har Måns börjat ännaklå2) mej; Vårt välstån[d]8) börja[d]te si som så, Att när en sökning en da' kom på mej, Så att ja' dort4) höllt på svimla å\ Ga[f]han mej in å' »de' fyra slagen»;5) O' frå[g]de sen om dä' slota[d]te;6) Kör: Men inga boxer å' dä' skinnet ble'.

Dä' var't så'nt slet om mej hela ti'en; Men si, ja' har allti' töckt som så: Dä' ä' ju inte nå'n ti' förli'en, Ja' kan ju en på hvar finger få, För knafft ja' hunnit o' mä' en sluta, Förrän en ann' var't tere[d]s ta' ve'; Kör: Fast inga boxer å' di skinnen ble*.

x) Merändels. 2) Ligga åt, envist anhålla. 3) ömt för-hållande. 4) Alldeles. 5) Fyra slags droppor i en blandning, som mycket användes som tillfällig medicin vid påkommande opasslighet. 6) Lindrade.

Hansa-Jössens orationer på bokalådan.

—

Jödde! fly1) mej min blåmålta staVäska, så me-[d]an vi tar oss en liten segle-syp, så ska' ja' tala om hocker-en2) oration ja' kom i i da' oppe på bokalådan. Ja' ska' inte lju'a ett »solsens grann»,3) utan du ska' få höra »i-alle-gu's-vär»4) »te' print o' pricka»5) or[d]för or[d]hur ja' scharmissa[d]te6) på 'an. Si, ja' hade fått mej tre'la-fyra, o' då, som du vet, ä' ja' inte så »mäss å' mej»,7) utan när ja' får mun-rean8) i or[d]ning, så kan ja' »sjonga ut sjörodden»,9) ess10) dä' rätt vore för självfvaste kongen å Daamark; o' dä* gjor'e ja' mä' »utan bå' krus o' kröklamenter».11) Dä' va' väl också värskyldt:12) ja' har nu i tsvå år å ra[d], som du vet, blett lura[d]ter på hans almenacker, den hysse-socken!13) så han måtte väl ble lite kusteneradt,14} o' dä' ble' han också, o' dä' på ren schvenska ändå. — Si, ja' fick mina väja' på dä' hållet, o' ja' klöf in, o' där sto' en sån'dära länger galgaristare,15) svartmosTd' mä' glarögen på näsan, o' ja' hälsa[d]te på honom o' sa'e: Go' da' i da'! Tack ska' han ha! sa'e han. — Dä' ä' ju härifrån, sa'e ja', som ja' nu tsvå år å ra[d]

*) Käck fram, öfverlämna. 2) Sådan en. 3) Minsta obetydlighet eller grand. 4) Precist, alldeles. 5) Till punkt och pricka. 8) Orerade, grälade. 7) Blyg, rädd. 8) Talförmågan, tal verktygen. 9) Säga besked. 10) Om. ") Utan krus eller prut. 12) Förskylldt. 13) Stackarn. 14) Kväst, snäst. a5) Lång räkel.84

ha[f]t bå[d]ä[f]te' almenacker? Si' dä' ä' inte ja' själf ver, förstår han väl, utan bokhållarn där ne[r]e ve' bron som köft dom åt mej; han löfte mej sist också o' skaffa mej en, o' han sa'e väl hur dä' va', att ja' skulle ut i en brå'-rake/) så ja' hade inte stun[d]er själf ver; men ja' sa'e te' honom, att han skulle hälsa från Hansa-Jössen, för ja' visste, att di kände mej här mö[ek]et väl, för si, ja' har ju var't här många äde-lia2) gånga' o' köft bå' abbesäter3) o' kakeser te' mina små-hera4) som nu ä' stora liggande5) kara[r]. När ja' då försto', att han funna[d]tes hvem ja' va', så [-börja[d]te-] {+bör- ja[d]te+} ja' på mä' min orasion. —- Ja' har vart ute o' våstats6) te' sta'en i da' mä' lite o-a-fisk,7) sa'e ja', o' nu ä' vi utfärdia hela o-a-laget,8) sa'e ja', men si'an ja* fick mina väja' på detta hållet, sa'e ja', så skulle ja' snitta9) in o' ha mej en almenacka, fast dä' ä' då den största tosafora10) i vä[rid]en, sa'e ja', o' gå o' lägga ut penga' för hans lögnbracker. Ja-a gu', dä' sä'r ja', sa'e ja', för mä' så'na, som di gör nu för ti'en, kunne dä' va' sak hvicket, äntra11) en har nå'n ella Inte, sa'e ja', för en få då, pinade-khärarna!12) hvarsken veta nå't om vin[d]ella vä'r, sa'e ja; o' ä' dä' han själf, som ä' almenacksmakare, sa'e ja', så, ja-gu', ska' ja' säja honom, o' hålla honom i näfven på'et ändå, att han ränt frå' mästarn för brådt, sa'e ja', för äntra måtte ja' va' tosi, ella också måtte han ta sina opsalve-ringa'13) ä[f]te en rasans horisont. — Ja-a-Gu! sa'e icke ja' dä'! för si, som du vet, så kan ja' aldri' mä' ö' sticka unn'e' stol mä' nå't så'ntdära, när ja' kommer riktet »i ampern».14) Hur vur't va' dä' inte mä' den,

*) Brådkast. 2) Obest. räkneord, uttrycker större antal. s) A-b-c-böcker. 4) Smågossar. 5) Förstärkningsord. a)

Färdats. 7) Notfisk. 8) Not-(fiske-)laget. °) Slinka ..(in, som hastigast). 10) Galenskap. u) Antingen. ") Edligt uttryck. ") Observationer. u) I tagen.85

sa'e ja', som bokhållarn köfte åt mej hjär i fjor! sa'e ja'. Va' dä' annat ve'gjordt mä' 'na, än att harren satt om nya palma-bla' på en fjorgammel, sa'e ja', så vånne ja', att hvartevi'aste garn ble'e korfvadt1} näste gång ja' kommer te' vraks2) för dä' sto' ju »i-alle-gu's-vär'»,3) »te' print o' pricka»4) likadant i den som »för »i-fjor-dä'-na'ndra-å[r]et»,5) sa'e ja', o' mo-jan5) min ble' riktet storken,6) när hon fick näsan om, att hon ha[f]fet om en rasans bakfot; o' dä' kan han väl inte undra på, sa'e ja'; hon hade ju hela värde-li'aste veckan hållet på o' läsa galena bå mor[g]en- o" aftenböner, o' skamfingor! nå'en å oss hade fått minsta gnömst7) om hur dä' hängde ihop, sa'e ja', ess inte vi te' sistens fått vä'r å', att när vi hade lörda', så hade annat folk sönda'; o' så sant ja' står en syndare för Gu', sa'e ja', sto' icke ja' en gång o' hade longe8) trädt den ene skänken i mina hel[g]da's-kasinetts-böxer, o* mor hade longe knäfft körke-skonket9) om sej, för o* gå i Gu's hus — våra tosinga'! innan vi ble' [-unnerkun-na[d]ta-] {+unnerkun- na[d]ta+} om, att vi longe ha[f]t den söndan'. Ja' vi va' så harrans örvän[d]sna10) så dä' va' »mä' nö' o' har-ke»11) mor kunne få 'et riktet i sej ändå; så tosi't hade

hon fått 'et för sej.--------O' en a[nn]an gång, sa'e ja',

hur habba[d]te12) dä' sej inte då gönom hans oförsum-li'het?! sa'e ja. Töcke' han dä' ä' mänskele't, sa'e ja', o9 gå o' glömma o' sätta ut stjärner för hel[g]da'arna, som han gjor'e i fjor, sa'e ja', o' dä' för självfvaste sex-age-simma?! — Ja; dä' mins ju du också, Jödde? — Förbanningor! sa'e ja', trodde icke bå' mor o' ja', att världen skulle förgås den da'n, o' att dä' skulle ta' slut

J) Oredigt hopsnodda. ^ Fiskefärd med drifgarn. 3) Precist. 4) Till punkt och pricka. B) Året före i fjor. 6> Hustru min. 7) Bestört, häpen. 8) Hum om. 9) Redan. 10) Kyrk-kjolen. u) Hufvudyra, förbryllade. 12) Med knapp nöd. 13) Hampade.86

må' oss mä' »en lefvande insjungning.1) O' si, dä' hade ju inte var't farli't mä'et ett fnyk,2) men, si, mor, som ä' lite schogger3) å' sej, »mitt birk!»4) skulle sitta uppe hela värdelfaste natten o' läsa i Hofvens postilla

— Gu' hjälpe mej! ja' kunne kanske behof fet ja' mä'

— men så när hon då så[g], att dä' inte ble' nå't ting å mä' dädärna hiet,5) så höll hon, mi'själ! icke på o' ble' rikte't hållfärdi',6) o' dä' kan han väl inte undra på, sa*e ja', hon hade ju suttit o' bränt upp ett helt liggande treskillingsljus, utan o' få så mö[ek]en nytta å' 'et, som ett par hysser7) lappa[d]ta. -— Dä' va' dä', dä'! sa'e ja'. Men hur gjor'e han inte mä' solförmörkelserna?! Minns han kanske inte, sa'e ja', att dä' begärdes på en almenacka mä' nanna styckena solförmörkelser i, o' att bå[d]et sa'e tydFet o' skinnbar-let,8) att ja' inte frå[g]de ä[f]te mer'n den dö'e i [-jo[r-d]en-] {+jo[r- d]en+} hva' hon kosta[d]te, sa'e ja', bara ja' kunne få en å' di bäste mä' så många schvenska solförmörkelser i som mögeli't. Men, sa'e ja', fast han nu fick, veta, att ja' var't bå' lite insnidi9) o' fäjen10) på 'et mä' så'nadära himmelstecken, ända sen ja' börja[d]te på o' få en smöla ve[t]t i ska-alen, sa'e ja'; o' fast ja' skicka[d]te mä' helaste »halffemte dal»11), så fick icke faen si en endaste gång hvarsken att sol ella måne vre' te' baksi[d]an. Tsvy honom vare! sa'e ja' o' slö' knotnäfven i bo[rd]et, så hans remedjer12) där sto' hoppa[d]te många ädelia fägna'13) i vä[d]ert. Han ä' inte vär[d]att en ärli' männeska spotta honom i flinsen, sa'e ja'. Han kanske tro' inte, sa'e ja', att ja' förstår mej på så'nadära himmelstecken; men då

a) Både hastigt och lustigt. 2) Minsta grand. 3) Skugg-rädd. 4) Kan tänka! 5) Bråket. 6) Förtviflad. 7) Strumpor. 8) Tydligt, påtagligt. 9) Klyftig, insiktsfull. 10) Angelägen, nyfiken. xl) Motsvarande 75 öre. 12) Bedskap. 13) Famnar (längdmått).87

vill ja' unnerkunna honom om, att ja' ä\ pinade! »inte så dum, som hu[fv]et ä' lö'et te'.» — Visst ä' ja' bara l)å'smam, sa'e ja', men han kan då ge sej djä[k]en på, att ja kan min bonna-prattika utante', o' dä' fjöla-ipil-lan,1) så »skäfte dä' på»,2) sa'e ja', så har ja' me3) för o' kunna spå bå' haf skräll4) o' la[d]-taka-vä'r.6) Men hva' vet han? sa'e ja'. Kanske han vet bara inte hva' dä bety', »när dä' glosa6) för solen på mornarna», eller »när katten tsvätta sej för nor[d]an»;7) eller har han minsta fnyk reda på, hva' som kommer ä[f]te' en Vä*r-galle?8) eller »när solen går i säck»?9) Hurdant bier väfd]ert »när glännan10) går te' sjös»? Vet han dä'? sa'e ja', ella' hva' dä' bety'

»när lätet11) kryper ut i sväljan[d]et på torska[r]na, o' när åla-kuserna kryper in i klöra-hobbarna?12)-------- Nejgu', trodde ja'

dä'! sa'e ja', för si, han teg som en mur o' sto' bara o' bäl-glodde13) som om han »tafft dropet».14) O' så vill han bäi^a sej ve' o' göra almenacker, mitt birk! Dä' vore bätter, sa'e ja', han to' reda på så'nt o' satte ut, än en hopr onöttalösa saker, som, ja' vill säja, en Tiopr me' namnsda'a, »mitt ägg-öl»,15) som en vrakekär16) inte har så mö[ek]en nötta å' »som vetans ä»,1T) sa'e ja', utan i stället en hopr hie;18) sköt di inte häromsistens, när den minste tjonken19) däroppe fyllde år, så dä' fick ingen knafft örna-lju', utan helaste huset ronga[d]te20) o' fyra tre-dalers-ruter gick så plakat i

x) Från pärm till pärm. 2) Om det gäller, fordras. 3) Märke. 4) Fullkomlig vindstilla. 5) Så hårdt väder, att det rifver upp taken på ladugårdar. 6) Kodnar. 7) Putsar sig med tassen öfver hufvudet och därvid stryker i riktning från norr åt söder. 8) Väder-sol. 9) Går ned i en tät molnbädd. 10) Klar strimma vid horisonten Strax efter solen gått ned. n) Simblåsan. 12) Grupper af ett slags sjötång. 13) Stirrade förbluffad! 14) Bestört, häpen, förvirrad. w) Kan tänka! ") Fiskare på en drif garnseka. 17) Det allra obetydligaste. 18) Besvärande omständigheter, bråk. 1B) Halfvuxen pojke. -°) Skakade.möter,1) så di dogde, mischäcken! inte té' så mö[ek]et som en lök te-bit;2) o' hva' vill en ta' sen å' dom, som ställer te' så'nadära tosaforer3) o' schåser?!4) — Nå-å,. så börja[d]te han på o' villa scharmissa5) mot, o' ville pådyda6) mej, att bokhållarn va' anförjö7) för hela spravattet8) mäJ almenackan i fjor. Men då sa'e ja': Dä' ä', pirovall, inte vardt o' skärskjuta9) sej mä' nå'en ting, utan bara tost! vi tala aldri or[d]om 'et, för ja' har inte ti' te' o' stå här o' difvelera10) mä' honom, utan ta hit en almenacka! sa'e ja', så ska' ja' försöka en te. Men »va' då så grönögd»,11) sa'e ja', o' lät bli o'' daska ihop nå'nna hvarsken fjorgamla ella utrikes förmörkelser, o' bär sej heller inte ve' o' göra nå'n månda* te' sönda'! höre han dä'?! för, djäke'n anammingor! si' ja' att han gör hyss12) mä' mej en gång te', sa'e ja', ella ja' inte innan fjorten da' härå[f]te höre å' nå'et slags himmelstecken, så, förbanningor! sätter ja' ändamåls13) reken14) te' stan o' drämmer honom så syndalöst i planeten mä' hans almenacka, sa'e ja' så faenin-gor! han sti'er opp i denna kongens regerning, för här — sa'e ja', o' slö' mej på brickan15) — här, ska' han tro, ä' en liten hvisle-pojk, som inte ä' slak i hasarna; dä' sä'r ja honom på förhån[d]. — Hajöss mä' 'an!L

*) Sönder i små smulor. 2) Bit så stor, att den dugde att infattas i en lykta. 3) Galenskaper. 4) Upptåg. 5) Orera,, disputera. 6) Påbörda. 7) Föreståndare. 8) Sprattet. 8) Urskulda. 10) Tvista, disputera. u) Ett befallande: var nu så god! 12) Puts, spratt, 13> Enkom (för det ärendet). 14) Kosan. 15) Bröstet.

—

Sen Mägga1) fick sevlasion2). Mel.: »Skön Anna vill jag likna vid de kvarnsstenar sju» etc. v

Sen Mägga kom te' sta'en i tjänst, så, sarramen! Ess3) »sina påsar hon ve' dör'n vill ställa»; Ej Brites Mägga doger 'na kalla, nej-nej-men! För jomfru vill hon nu de 'na ska' skälla.4)

I sistens här hon hälsa[d]te på en liten siänt.5) O* har en tosfare hört i vä[rid]en?! — Dä' va' »mä' nö' o' harke»6) hon Pelle hade känt. Fast tjogtals gotter7) han har getfna kä[r]en.

O' alla töckte hon va' så ryseli'a knisps)

Som äfvelia9) nå'en fru i sta'en:

I skapnasionen va' hon dorrt10) som en grötavisp

O' som en vega13) smal om jursla-sta'en.1,J)

På hennes förer13) syntes, så snart som hon klöf in, Att högfärfd]s-anden longe14) ri'er henne; Ni. skulle bara sett, hur hon gick så kroastinn15) O' vrika[d]te o' slängde på en änn'e.

a) Förvridning af Maria. 2) Civilisation. 3) Om. 4) Titulera. 5) Som hastigast. 6) Med knapp nöd. 7) Kyssar. s) Fin, på moden. °) Någonsin. 10) Alldeles. u) Vidja. ^ Midjan. 13) Later, skick. 14) Kedan. 16) Uppblåst, öfvermodig.

O' »ti o' timme»1) gjor'e hon å en bara narr, Ni skulle hört 'na, när hon kom i tagen: Hon talte, si, o' gjor'e allt mögelet »på harr».2) Mitt birk!3) en kunne dorrt »få ondt i magen».3)

Ja' sen hon kom te' sta'en, så har dä' annat ble't Än när hon hemma skåssa[d]te5) hos Botta;8) Si, nu ve' målen torka hon nypan mä' salvett. Mitt ägg-öl! dä' ä' skam o' fingern sotta!7)

Dä' doger af slott8) inte mer ä[f]te denna stunn' På henne tänka för vår stackars Pelle, För si, där skåssa dit »som en rompelöser hunn'»9) En rimpel-rock,10) som bo' på samma ställe.

För så'na bäst hon passa, sen hon fått sevlasion; Men änka11) på'et få hon »mä' bio'-pinna'»,12) För spott' mej midt i synen, ess inte också hon Få samma slut som andra kroa-stinna!

*) Ständigt, tidt och ofta. 2) På herrskapsvis. 8) Kan ianka! 4) Känna förtrytsamhet. 5) Skumpade kring. c) Förvridning af Botild. 7) Suga, slicka. 8) Alldeles (inte). 9) I lid och otid. 10) Omild benämning på herrkarl. n) Ångra. a2) Bittert.

— Jungfru Björkholms*) silluppköp.

(Bild från »Fiskbron» i Karlskrona.)

Hör hon, lilla beskedlig, som står däi mä' tråget! köp lite siller å' mej i da'; di ä' så feta o' kräjena,1) så flo[t]tet kvapa2) i dom.

— Jan, hva' taur ni för vaulen i dau'? sä'!

— Fyra daler.

— Fy-yra dauler, sau ni!?

— Ja-a, dä' har di gett oss, o' dä' mä' oppräck-ta näfva'.

— Dä' vau' dyr maut skau* jau' säja!

— Ja, dä' ä' väl, sarramen! inte förmö[ck]e; våra kära' förela'e oss i da' innan vi for hemmanifrå', att vi inte fick bära oss ve' o' »lata å»3) 3a mö[ck]e som nitti-nienadelen å' en start4) tinne hal[f]-femte-dal'.5)

— Half femte dauler! bevaures väl! tro' ni vi ä' gaulena här i staun!?

— Kära hjärtans lilla hon! dä' ä' förskäl6) på hva'

*) Jungfru Björkholm (2: dr a personen i samtalet) torde lämna prof på ett slags folkmål, som, under namn af »Björk-Jiolmska», anträffas i Karlskrona. Där a språkriktigt skulle uttalas slutet ljuder det i detta folkmäl alltid såsom diftong af öppet a och öppet u (— a i att och u i brunn). R uttalas vid svalget genom ett hastigt slag af tungans bakre del mot gomseglet.

a) Flottiga, feta. 2) Jäser. 3) Afyttra, sälja. 4) Stjärt. 5) 75 öre. ") Skillnad.92

priset kosta' när helaste bron junge'1) å' sill, ella' dä* inte' finns mer'n en ynkaste2) eka.

— Jau, si, dä' kan väl vau' dä'; men vill ni nu tau trej dauler, så ska' jau' tau ejn vaul.

— Oh! statt nu inte o' va' krihåri',3) fer, jäen-annammingor! ess4) hon hade aldri' så lite gnömst5) om hva* en vräkie-kär6) få döga,7) så ga[f]hon till-e-men mer än liva' en begjor'e.

— Jau, si, dä' ä' så vaunli't o' stå o' prauta gau~ lenskauper.

— Ga-alenskaper?! Ja-a, frå'a bror min, Jödde Massa där står, ess hon tro' ja' lju'er; för hans vrake-kammerat, Schven Mäjgnus, som vrok som femting8) på samma eka, slo's ändå ut å' en brotsjö, där han* satt framme ve' smackbommen,9) så han fur hu'e-köls10) ut, o' di fick inte si så mö[ek]en Qstämmelse11) ä[f]te' honom som ett spott; Gu' tröste mej! för han or ja' skulle ju ändå liksom lå'tas o' va' en smöla sams.12)

— Ack, jau! nog vau' dä' en brau beklaugeli' till-draugelse!

— Ja, dä' va' så mä'! o' som ja' sa'e i går, när han o' ja' va' o' to'-ihop ä[f]te' natten förut, när vi fått ett litet slof:13) vi få nock betala fågla[r]na, Schven Mäjgnus, ja-a-gu!' dä' sa'e ja'; för dä' ä' då ett me,14) som aldri' i nådati'en flicka,15) när kråkerna sätter sej på garnabre'erna.

— Jau, du söjte Gu'! den sjöjn ändå, hva' han ä' faurli'!

*) Vimlar, myllrar. 2) En enda. 3) Kitslig. *) Om. 5> Hum. 6) Fiskare på »vrak-eka». 7) Slita ondt. 8) Person,, som sköter sillfiske åt ägaren till fiskeredskapen mot erhållande af femtedelen af fångsten. ö) Mastbänken. 10) Hufvudstupa. xl) Tillstymmelse. 12) Fästade vid hvarandra som: fästfolk. 13) Större fångst. ") Märke; härvid ett varsel fören stundande olycka. lö) Klickar.93

— Ja, hvem kunde äfvelia1) tro dä'! dä' va' alldeles hafskrall2) när di la'e ut frå' kåsen3) så sjönnen lå[g]dorrt4) som ett bräjdt5) smör; men så när di väl tytt ut i sö-osten o' fått ut garnen, så hade di knafft hönnet o' ri'a6) en liten tåka,7) innan dä' kafla[d]tes opp en så'ndära böråsa-kulå8) ma' ett så'nt Harrans vä'r, så di va' inte gu-föra9) o' kunna näjgg-värja10) sej, utan så många knobbafr],11) som va' ute, utom Jödde Massa här, så fick di äntra12) »rena telna[r]»,13) ella också så illa korfvadt,14) så di få nock inte reda på bossmen15) i bråe-bräske.16)

— Jau, nog kan man förstå, att dä' vau' då ett rausans fauseli't spetaukeL

— Ja, nock femtan! har dä' var't bra agelet,17) för bror min, Jödde Massa här står, sä'r, att han hvarsken för[r]ella si'an behöft o' be' Gu' hjälpa sej; så hon kan allt ge sej jaken på, att dä' va' vä'r i klutarna.

— Ack, jau! Hva' dä' ändå ä' brau beklä-gelft o' vau nöjdsaukad att tau sina bröjkauker på haufvet!

— O' ändå kan hon stå o' missbju'a mej på sil-lerna!

— Jau, inte kan jau' betaula dä' där kalauset?!

— Hon ska' väl tänka en liten smöla på, vi ble? ä' mä' åtta spingena18) nya garn, som aldri' var't i va[tte]nn för[r}.

x) Någonsin. 3) Fullkomlig vindstilla på sjön. 8) Bryggan. 4) Alldeles. 5) Smält. a) Drifva. 7) Stund. 8) Mörkt uppstigande molnbädd med stark blåst. 9) I stånd till. 10) Med största möda reda sig. u) Större segelbåtar. 12) Antingen. l3) Telnarna lösryckta från själfva näten. ") Sill-garnen korfformigt, oredigt hopsnodda. 15) Själfva nätet, frånsedt télnar och öfrigt. 18) Icke snart. 17) Rysligt, hemskt. *) Splitter.94

— Men, hvaurför taur ni er inte te' vaura, när nr daugli'daugs höjr vaurningar o' haur sådauna vaur-nauglar för öjgenen?

— Varnagla', ja! dä' ä' ingen konst o' säja för en hopra harrskap, som aldri' behöfva o' snussla1) för föe-fånget;2) men ska' hon nu inte lata gå sej te' hjärtat en liten smöla, att min Schven Mäjgnus gick te bo[tte]nns som en torsk?!

— Taula nu inte mejr hvaurken om torsk ella potautis! utan skau dä' vau' nu trej dauler vaulen, innan jau' nu går på torget?

— Statt inte o' missbju' mej ett bå[d]te' för då, jä'en annammingor! drämmer3) ja' 'na i flinsen4) mä' sillerna, o' dä' så syndalöst5) så hon ska' »spy opp en abborre» ä[f]te' 'at!

— Fy vaure' så obelejfvadt du kan taula!

— O-oh, va' hon lagom kroastinn!6) för, fast hon har grönmålta träsko' o' kan tala på harr,7) mitt birk!8) så har ja' sett för[r]lika stora skepp vän[d]a [-bo[tt]-nen-] {+bo[tt]- nen+} i vä[d]ert som en så'n soppabötta.9)

— Vau' dä' svaur på taul dä'? din näsevisa ra-gauta! Fy, ändå, hva' di öjarekärringarna ä' ge-mejna!

— Ack, en så'n stickepors!10) ess ja' hade 'na miUan tsvå relinga', så, förbanningor! skulle ja' nypa bå' grom11) o' gala' u' 'na.

— Haur en nå'nsting höjrt på mauken! en stau'-bo kan då, minsjäl, få kräjkas maugen ur lejd, baura för o' höjra

ett så'nt aufskraup.

*) Gå miste om, försaka. 3) Födoämne. 3) Slå till med full kraft. . 4) Omild benämning på ansiktet. 5) Eftertryckligt. 6) Uppblåst, öfvermodig. 7) På herrskapsvis. 8) Kan tänka! 9) Slaskbytta. 10) Taggfenig fisk. u) Inkråm, af-skräde i fisk.— Statt nu inte o' scharmissa Orera. länger! för ska' ja' besmitta mina klometer Händer. mä' 'na, så, annammingor! ska' icke ja' visa 'na väjen te' torget, o' dä' mä' jämholtet Rorkulten. långs härakassen. Öfre ryggpartiet, skuldran.

— Dä' behöjfs aufslott Alldeles. inte, utan a'jöj mej dej,, din vaugel! o' drau' åt gaufveln, ditt förhäjrdade aus! (Går.)

— Blekingskt folklif och öfvertro.

II.

Ny samling

Muntra Folklifsbilder

från

Östra och mellersta Blekings strandbygd

och skärgård.

—

2:dra upplagan.

—

Förord till andra upplagan.

—

Såsom eftergift för mångens önskan, har föreliggande häfte blifvit tecknadt på *modifieradt* bygdemål. Strängt taget kan en sådan förändring vid återgifvande af landskapsmålet med rätta kallas ett våld mot naturen, enär man ju, för att erhålla en dylik form, fullt afsiktligt bortretuscherar en större eller mindre del af det naturliga. Det egendomliga, som just skulle i formelt afseende karakterisera bilderna, måste ju härigenom antingen helt och hållet försvinna, eller bli utbytt mot ett »främmande smink», som icke alls har någon motsvarighet i verkligheten: det blir dagakarlen i sitt arbete, klädd i frack och ladugårdspigan, som under sina sysslor viftar sig med solfjädern. — Å andra sidan sedt, kan det lätt förstås, hvarföre man önskar en sådan omskrifning. Ordens fysionomi — heter det — blir ju eljest så främmande för ögat, att äfven den med bygdemålet ganska förtrogne ofta kan ha svårt att igenkänna till och med de vanligaste ord. För att nu undvika ett sådant vanställdt utseende hos texten, äfvensom ett allt för mycket anlitande af noter, hafva här på behöriga ställen och inom parentes fått inflyta åtskilliga bokstäfver och fyllnader, hvilka ha till uppgift *endast* att göra orden igenkänneliga; vid läsandet må de således förblifva stumma, t. ex. hu[fv]et (läs hu'et), bo[rd]et (läs boert) o. s. v.

Om förf. lyckats föra retuscheringspennan med tillräcklig varsamhet och urskillning, därom må den ärade läsaren

själf döma.

Hvad beträffar de mest säregna orden och uttrycken, ha dessa naturligtvis blifvit presenterade i sin egen dräkt, belysta genom erforderliga noter.

Måtte äfven denna samling, i likhet med hvad författaren vågar hoppas varit fallet med de föregående, bereda läsaren många muntra stunder och sig själf många, många vänner!

Lyckeby, Lösen i augusti 1888.

K. Nilsson.

—

Karin-Håkans om gymnastiken.

—

Jaha! Ja' har sett nå'n ting i da' i stan som inte många har sitt maken te'. Ja' gick förbi storskolen, si! o' för en människa, som skulle villa ha gu' för ögenen en liten smöla, så, förgjordingor! ä' 'cke dä' rikti't ynkeli't o' si sådana tosaforer1) di har för sej i skolerna nu för ti'en. Dä' ä' inte nock mä' att, när di bler växena, di då ska' lära sej o' exera mä' skjute-ty' o såd'nadära remedjer, som di har o' sticker hvarandra mä' o' plita2) sådäravö[r]et; nej! nu ska' di lära ungdomen mö'et värre dåli'het: di ska' exera mä' självfvaste sin syndi'e kropp. Ja-a! ja sä'r dä' ännu en gång, en människa, som vet en liten smöla folka-fora3) o' har lite skam i sej, så kan en knaft nyta4) hva[r]sken o' *si på*, ella *tala om* hur di färas5) mä' sitt arma skrof. I alla fall, di stackars vanbatingarna6), ja' så' på, di rådde då inte; för si, di ble' befal[d]ta te' 'at utå' en befälharre, som sto' öfver dom o' röt o' svängde o' hötte mä' en järnkäpp så di stinkte som rätter för hvarte allo7) han ga[f] opp. Först ställde han opp dom i en lång radda-ra'8) hela jynget,9) o' så, ve' han

1) Galenskaper. 2) Sträfva,väsnas. 3) Folkskick, hyfsning. 4) (Af blygsamhet) våga. 5) Väsnas. 6) Ömkryggarne. 7) Hojtande anrop. 8) Lång rad. 9) Svärmen.

6

gol te', så satte di hän[d]erna i si'an på sej hvarevi'e unge. Di tarmalöpingarna!1) tänkte ja' — di kan inte ble kokstora2) ändå, utan att di ska' läras te' 'et! — Så tru[g]a[d]te han åt dom mä' käppen o' pottla[d]te3) lite hva' dä' va', o' rätt som han röt te' igen, så klöf di på tå hvadden kutte, o' så fick di stå så o' gira4) te's di alldeles darra[d]te på hasa[r]na innan han slaf te ne' dom igen, den vageln! O' så höll han ve' o' köra katej5) mä' dom o' dondera6) så länge ja' sto' där, o' för hvadden gång han dölja[d]te7) te\ så va' di tvöngena o' vörna8) te' sin kropp på ett annlessare9) vis: Iblan[d]fick di gresa10) åtskils mä' benen så den sure11) vet hur di bara tydde12) hinna få ihop dom igen så på stunn'en — si, dä' skulle gå mä' en lefvande insjungning,13) ell'es ble' han så himmels[k]t rasans så han kunne stampa gni'-el[d]. I betavis14) skulle di skala e'tte' hvarandra rundalikring så fort di ävelia15) tydde,16) te's di ble så utkillna[d]ta17) så di bara [-kif-ta[d]tels)-] {+kif- ta[d]tels)+} e'tte' ånnen,19) o' så på hyss20) [-tvärstanna[d]-te-] {+tvärstanna[d]- te+} han dom iblan[d], så di rände opp på hvarandra — si dä' töckte han va' roli't, le'er!21) — En gång styrde han te' 'et så di fick en så'n arti'22) skapnasion på sin kropp, så di så' i alle-gus-vär23) ut som en hop [-opp-ra[d]a[d]ta-] {+opp- ra[d]a[d]ta+} kråke-skrämme. — Tal' om se'n hur di skulle regera mä' armarna!: Iblan[d]körde di dom rätt opp i vä[d]ert, iblan[d]knäfte di hän[d]erna om nacken o' fara[d]tes24) o' snodde o' vre', så en gång

3) Omild benämning på minderåring, »grönskåling». 2) Högmodiga. 3) Yttrade missnöje. 4) Vingla. 5) Strängt på-drifva, hålla i tukt. 6) Befalla med dundrande stämma. 7) Skrek till. 8) Forma. 9) Annorlunda. 10) Spärra åtskils. u) Den onde. 12) Förmådde. 13) Hastigt och lustigt. ") Stundtals. 15) Någonsin. 16) Förmådde. 17) Uttröttade. 18) Kippade. 19) Anden. 20)Skälmaktighet. 21) Den fulingen. 22) Löjlig, besynnerlig. 23) Precist, alldeles. 24) Väsnades.trodde ja', pirovall! di ble' rikti't tosi'a, för di slö' kring sej te' höger o' vänster, som di hade haft en svärm bolgetinga' kring ögenen. — När ja' då länge o' väl stått o' sett på ynkeli'heten, så kunne ja' inte

hi1) mej länger, utan ja' sä'r då, som sanningen ä': Gu' vet hva' dä' ä' för föräldrar, som kan låta sina barn exeras akorat som en hop cirkusa-hors,2) o' di få nock en gång stå te' ansvars för en så'n Skolegång! — Detta härna hörde nock befälharren, kunne ja' töcka på 'et, för ja' hade mä' nö o' harke3) fått sista or[d]et u[r]munnen, för'n han ble' så tännande arg, så han [-kommendera[d]te-] {+kom- mendera[d]te+} dom hela mörjan4) te' o' sätta näfvarna i si[d]erna o' gresa5) åtskils så mö'et di va' gu-föra6) o' så hade han dom te' o' böga sej mä' dä'-samma, så di skulle sätta ut än[d]en åt mej hvar evi'e en på samme gång. — Men då ble' ja' också en smöla ar-ger o' spotta[d]te te1: »Tvy, honom vare!» — sa'e ja' — »för han har då inte lärt sej mer folkafor a7) än mitt birk!!»8) — O' så gick ja'.

*) Hejda, beherska, lägga band på. 2) Cirkushästar. 3) Med knapp nöd. 4) Smältan. 6) Sparta. 6) I stånd till. 7) Folkskick. 8) Anus.

— Hur Magnus Svenssen fick kyrkegår[d].

—

Utå' alla di gånger ja' va[r]'t mä' om o' se ella' höra nå't i frå'a om spöke-vörner,1) så har ja' aldri' bli'tt så skolmsen2) som den gången ja' nu ska' tala om.

Dä' va' så mä' då9 att ja' hade va[r]'t i stan i nå't ären'e, o' ja' la'e därifrån i go' ti'. Dä' va* inte alldeles bleke3) men dä' lilla, som fnerra[d]te4) i, så va' dä' moti't, o' därför så satte ja' bara inte opp smacken5) en gång, utan ja' to' te' grane-segeln.6) När ja' då hade tytt7) knekat8) så långt, så ja' hunnit te' midt för körke-skär, så kände ja' mej liksom en liten smöla ådoa[d]ter,9) o' därför så nabba[d]te10) ja' i lan[d]. Så to' ja' opp min sta[d]säska,1:L) för o' tar mej en liten segle-sup o' lite o' bita på, me'an ja* hviFte mej o' fick se hva vin[d]en ville vörna12) sej. Un[d]e[r]ti'en ja' lå' där, så to' dä' te' o' blåsa tag på tag, te' dä' ble' nästan en go' segelfyllning. Men utår dä' som kära[d]te i va' plakat stick i staf, o', som ja' va' bå' trött o' sömni' o' dessutom alldeles ensammen, så tänkte ja' som sanningen va': »Ja' har ingen brå'ska; ja' kan väl sofva här te' dager, som ligga o' flora13)

*) Förhållanden. 2) Kuslig, rädd. 3) Vindstilla, lugnt väder. 4) Fläktade. 5) Masten med omslaget segel. 6) Årorna. 7) Hunnit. 8) Sträfvat (rott). 9) Uttröttad. 10) Lade i land 1V) Trä-ask. 12) Gestalta. w) Flacka (på sjön).9

fram o' te'bakes mä' o' ligga o' kryssa, i synnerhet som ja' inte har nå'n moja,1) som vänta' på mej därhemma». Ja-a, så to' dä' te' o' regna också, o' ja' to' fästen2) o' dro' opp båten så godt ja' tydde3) o' bandt 'an i en sten, o' så to' ja' opp smacken4) o' satte på lönn5) mot en halla-pynt6) o' to' o' bredde un[d]e[r]7) mej där mä' en famn kofve8) un[d]eW hu[fv]et o' häl[f]ten å' seglet unidleirl mej, o' häl[f]ten te' påhölje. Så innan ja' lagt mej o' befallt mej i Gu's hån[d], så to' ja' mej en liten halfver te', o' så kröp ja' ner, o' innan ja' visste hvarsken or[d]ella' an[d]e å', så hade ja' dolmat9) in o' dä' så godt som ja' ligget i famnen på den knerpesta10) däka.11) Så lå' ja', som ja' kunne töcka på 'et, te' dä' ble' midt i natten. Då to' dä' te' o' blåsa o' regna så dä' dort12) [-skvala[d]te13)-] {+skva-la[d]te13)+} på seglet, o' ve' de'härna vakna[d]te ja' o' va' se'n inte guför14) o' få minsta blunfd]i ögenen mer. — Rätt som dä' va' så passla[d]te15) dä' te' på segelet, o' ja' trodde i förstningen dä' va' blåsten; men pinade, khärarna! kafla[d]tes16) icke seglet opp ner ve' skänkarna på mej, o' dä' stack in ett människe-hu[fv]er o' mä' desamme kom där en så'n kati'17) lukt å sjö-äfja18) o' stack mej i näsan, så dä' kändes i-alle-Gu's-vär19) som när en bruka' dra' opp segel-oen20) full mä' såd'ndära sjö-vesa.2*) Ja-a, ja' satte mej opp, o' då försvann dä' som ett vä[d]er; men som ja börjat o' riktigt ockra22) mej fe, så innan ja' visste or[d]et å\ så lyftes seglet för andre gången, o' hu[fv]et träddes in ackurat likadant. Då, pinade! ble' ja' liksom lite

*) Hustru. 2) Fånglinan. 3) Förmådde. 4) Masten med seglet om. 5) Lutade (mot). 6) Utsprång. 7) Bäddade. 8) Sjögräs. 9) Slumrat. 10) Finaste. u) Flicka. 12) Alldeles. 13) Flödade. 14) I stånd till. 15) Prasslade. 16) Veks. ^Ovanligt stark. 18) Gyttja. 19) Precist. 20) Segel-noten. 21) Gyttja.-M) Morgna.10

skolmsen1) för ja' visste ju' skinnbarlft2) att dä' inte fanns nå'en kristen kutte på ska[r]et mer'n ja'. Så, för ja' skulle kunna ge mej satingen på, att ja' va' rikti't vaken, så satte ja' opp mej lite på lönn3) o' to' mej en rätt rungande4) kolk5) u[r]flaskan. Ja-a, ja' hade me' harke6) fått i gorken igen o' hällt kull mej, innan på-holjet löftes

för tre[dj]e gången o' samma [-förgrom-ma[d]ta-] {+förgrom- ma[d]ta+} hu[fv]e titta[d]te in. — »Ä' dä', som ja' kan funnas7) te'», sa'e ja', »så, om du vill låta mej va' i fre' te' dager, så ska' ja' nock göra hva' ja' kan för o' söka leta opp dej o' ställa dej te' körkegår[d].» — Ja-a, ja' hade knaft fått sista or fd]et u[r]munnen, för'n dä' försvann på evfaste fläcken, o' ja' hörde se'n inte å' minsta åstämmelse8) e'tte' 'at mer. — Så snart dä' granna[d]te9) för da'n, så va' dä' ja' som va' oppe o' lette10) ska[r]et rundt, men kunde inte få reda på minsta fnyk11) e'tte' hva[r]sken lefvans ella' dö'a. Just som ja' då skulle ty12) mej te' mitt liggeställe e'tte' smacken13) för o' fara hem, så va' ja' på väj o' snubbla14) kull om nå'n ting där lå' för fötterna, o' ve' ja' glodde te', så, mesjäksen! va' icke dä' en män-neske-fot som sköt opp u[r]kof-ran[d]en,15) o', i am-pern16) som ja' ble', hobba[d]te17) ja' un[d]an kofven18) o' fick si hela människan. Tänk självfva! ja' ble' så storken19) så ja' sto' åtminstningen en fjärndel bara o' Ml-glodde20) på 'an. — »Ja-a, så då!» sa' ja' te' sistens, »ä' dä' du, Magnus Svenssen?!» — för, si, ja' kände honom igen på kläderna, o' dessutom sto' hans namn

a) Skuggrädd. 2) Tydligt. 8) I lutande ställning. 4) Duktig. 5) Klunk. 6) Med knapp nöd. 7) Anar, funderar mig till. 8) Tillstymmelse. 9) Grydde. 10) Letade. n) Grand. 13) Närma, begifva. 13) Masten med seglet. 14) Snafva. 15) Randen där sjögräset stannat. 16) Lifligt inbegripen. "); Sparkade. 18) Sjögräset. lö) Häpen, förvirrad. 20) .Stirrade.11

M. S.\ utskä[r]et på öfverlä[d]ert på träsko-stöflerna1) som han hade på sej.

Hva' en visste om kar'a-stackarn va' dä9, att han seglat ut sej o' ble'tt borte på väjen från stan, för — ja' vill säja — nå[g]ra vecker te'bakes; för, si, flyter ty'et2) o' lite å' den andra segle-remedjan3) hade di hitt lan[d]drif vans da'en därpå ve' Kitt-Olla-nabb;4) men kar'en själf hade se'n dess ingen sett så mö'en åstämmelse5) e'tte' som ett spott. — Nu dä' första ja' kom o' tänka på va' Elia6) -Magnusa, hans stackars käringa-troll.7) Hon hade sagt många ädelia8) gånger må' gråtans tara': »Dä' ä' visst svårt o' pota9) ne[r]de sina på körkegå[rd]en; men en vet ju då ändå bå' hvar en har dom o' att di kommit te' stillastån[d]». — »Jaa! så ska' du få ro nu, Magnus lille», sa' ja', ve' ja' to' tag i 'an o' kinsla[d]te10) ne[r]'an i båten. Så la' ja' honom fram ve' näsan,11) för han inte skulle va' i väjen; så ja' opp smacken12) o' sköt ut. — Dä' första ja' gjor'e, när ja' tytt13) hem, så satte ja' å' oafär'e14) te' käringen hans o' sa'e 'na hur dä' hängde ihop. — »Ja-a», sä'r hon då, »dä' svåraste ä' nu öfvergå[ng]et, så ja' bry mej nu hva[r]sken om o' gråta ella' visa mej hängfärdi',15) utan nu tacka ja' i förste fär[d]16) dej för ditt besvär o' se'n vår Harre för dä' Magnus ändteli'en kunne få körkegår[d]o' komma en smöla i stillastån[d]; för ja', min stackars krampe!17) har då inte haft mö'en ro knaft nå'en natt ända se'n ja' ble' änka.

J) Skodon af träskor med vattentätt vidfästade långa istöfvelskaft. 2) Farkosten. s) Tillbehör. 4) Namn på en udde. 5) Tillstymmelse. 6) Elin. 7) Stackars hustru. 8) Mångfaldiga, upprepade. 9) Gräfva. 10) Bar, knekade. X1) Fören (på en farkost). 12) Masten med seglet. 13) Hunnit. M) Direkt, enkom för saken i fr. 15) Förtviflad, olycklig. 16) Hand, först •och främst. 17) Usling, stackare.Sönda'n e'tte' begrofs Magnus Svenssen, o' på en trant Ungefär. ett år däre'tte[r]ville dä' sej inte bätter än dä' lyste ut för Ella Elin. o' mej. Dä' ä' nu i taget snart tju'e år se'n; men fast ja' hade så mö'e o' göra mä' Magnus, o' se'n ytterli'are ha[f]t så mö'e ihop mä' hans ette'-lefverska; så har vi aldri' ha[f]t minsta fnyk Grand. ondt å' nå'en slags genfär[d], Gengångare (spöke). fastän Ella va' lite sjogger Skuggrädd. i början, att dä' nå'n gång skulle ta' i far[dje mä' o' löfta på påhöljet; så dä' syns ändå skinnbarli't Tydligt. hva dä' gör o' komma i vigder jor[d].

—

Granrisa-Nissen o' Kvasta-Massen i tullfrågan.

(Den 12 mars 1887.)

Har du hört på vagelen, Masse!? dä' va' en harre på ristorget i da' som talte om att kongen har satt ff hvarevi'e riksda'sman.

— Du sä'r väl aldri' de?!

— Jo — pinade! lär di fått å'snusadt, så nu har di åsagdt, liksom gamla almenachan. I lörda's, när di som bäst va' i ampern1) mä' o fuska2) ihop sina fundamenter, o' kongen stått en stun[d]på jo3) bak dör'n o' lyss på dom; så

ryker han in midt i högen o' slår knotnäfven i bo[rd]et o' ryter te': »Nej, ni, dä' ska' ble en förgromma[d]t lögn; ni ska' ha tack för den tobaken!!

— Hva' hade di då för sej för sjåser4)?

— Ah! du vet då hva[r]sken reda på lag ella' för-år'ning! Har du inte hört talas om, att dä' stått i bla'en att riksda'smännerna bå' ville sätta opp rågen o' att en ska' lägga toll för hvadden smitt o' bit5) en har o' lätta å'6) ?

*) I tagen, liflig stämning. 2) Vara i hemlig förbindelse, samråd. 3) På lur. 4) Upptåg, påfund. 5) »Kubb och stubb». 6) Afyttra.14

— Nej, ja' har hva[r]sken ti' te' o' läsa bla', ehV frå'a e'tte' hva' di har för sej ve' riksda'n, för den som ska' gå, som bå, du o' ja9; så kan en ha annat o' tänka på. Men i alla fulla fall, du, Nisse: dä' kunne ble en rasans te^vörning1) för voss må', för dä' kunne ju gå så långt, så själfve vi kunne ble ännaklådda2) för toll på våra kvästa' o' granerisa-pyngler3) innan di slaf te in voss i stan; dä' ble'e då lika-vö[r]et4) som du mins på den ti'en när polisen sa'e te' käringen: »I Konglia Majjestäts o' kronans namn tar ja' hönan!»*)

— Ah! dä' ä' inte så'n toll, ditt dumma spånträl

— Aj, aj! Kanske dä' ä' frå'a om kvarna-toll? Sådan har di nock vet te' o* ta', utan hjälp från riksdal, o' dä' så att en iblan[d]kan få tacka Gu' bara för o' få hem själfve säckarna. I alla fall, dä' må va' frå'a om hva' dä' vill så va' dä' bra att kongen satte knäppsticka5) för 'at.

— Ja, du, dä' gjor'e han också o' dä' som en kusa6) kar[l]. Han kunne sjonga ut sjörodden för dom på ren svenska: »Ja' skulle» — sä'r han — »va' en förgrommadt dåli' potentat, o' ja' vore inte vär[d]or hälsas på en väj utå' mina undersåtare, om ja' [-regera[d]te-] {+rege- ra[d]te+} så rasegalet tosi't, så ja' lät eder hållas mä' o' sätta opp rågen o' hva' dä' ä' ni vill kockla7) ihop; nej, si dä bå' ä 'o' ska' bli stopp mä' den saken» — sä'r han — o' stampa[d]te te mä' de'samma så däT alldeles skonga[d]te8) i golfvet. Di ble' naturli'tvis störkena9) hvadden kutte10) o' sto där som di fått m[j]öl i munnen o' bara bäl-glodde11) på hvarandra. Så

*) Tillställning. 2) Strängt affordra. 3) Bördor (små-). 4) Likadant. 5) Förhindrade, satte p för. 6) Duktig. T) Listigt hopsmidda. 8) Skakade. 9) Bestörta, häpna. 10) Hvar och en, ") Stirrade.

-*) Se stycket: »I Kongl. Maj:ts och kronans namn».va' där en som hete Ola Larssen — ett långt åter-gånge,1) som pläje spöka ut sej mä' hysse2) -skafte» utanpå boxerna — han ville liksom bju'a te' o' mocka mot; men då va' dä' kongen som öppna[d]te dör'n o' sä'r: »Ut nu go' harrar o' sjvenske män, o' dä' på evi'a fläcken, o' hem o' gör edra kister o' doningar i or[d]ning o' fola3) eder åsta' i mor'n da' så snart där granna.4) Men ni, i alla fall — ,herta[d]te5) han sej o' peka[d]te åt en vrå där vår riksda'sman o' nanna andra sto' — ni kan då gärna stanna kvar, för ni kommer nock ändå opp igen; så mö'et har ja reda på; men ni andre få inte va' i Stockholm en da9 länger. Hör ni dä' nu!? — Ha jos mä' eder!!»

— Tvy för dä' farli'a ska' en säja!6) — Att han to' 'at så hissi't7) ändå! — För hans del, hade dä' ju ändå inte blitt så faseli' stor känning mä' rågen, för hans hushåll håller sej väl mest te' soglet8) kan en tro.

— Jaaa, men, e'tte' hva' ja' hörde, så va' dä'4 mö'e£ för att nanna å di andre styrelse-harrarna hade abbat9) opp han en smöla, för, si, di såväl som vi, så har di nock sitt oppslättare-m[j]öl10) å' att dä' få stå som dä står,

— Ja-a, kan ja' inte göra Konglia Majjestät mer, så ska' ja' åtminstningen, hvadden gång vi läser te' maten därhemma, ha lille Pelle te' o' fläta in: »Vår konung väl bevara!» för dä', jaken anfläskingor! va* 'eke dä' då vardt.

*) Spöklik, vidunderlig figur. 2) Strump-. 3) Begif (omildt). 4) Gryr (för dagen). 5) Hejdade. 6) Ordstäf. 7) Häftigt. 8) Soflet. 8) Retat. 10) Fördel.

—

Ett vitje Vitja kallades det, att en grannhustru eller väninna gjorde besök hos en hustru, som nyss nedkommit, hvarvid den besökande alltid medförde s. k. förning, hvaribland grötfatet var det hufvudsakliga.**-kalas.**

Jaa, så då! Har Sissa Olla sla'et kull ugnen!2) — Välvare 'na så vist! Ja-a dä' sä'r ja' för när ja' tänker på di välsigna[d]te go'e grötafaten, som står 'na te' börs,3) så vånne ja', ja' vore i di å[r]en ja' också. Dä' ä' visst lite hett me[d]an e'n såd'ndära tys[k]landsresa4)

pågår; men när dä' väl ä' öfvergå[ng]et, så--------ja-a

dä' va[tt]nas i munnen på maj än nu, bara ja' tänker på vitjegröt.5)

Nu för ti'en ä' dä' mä' dä' som annat, ingen ting ä' sej likt mot för'. Ja' minns bara hur dä' tegick i mina gröne da[g]a', när ja' fick mina två förste hera'.6) Ja' hade mä' harke7) knaft väl tytt opp på benen igen, innan dä' rikti't hagla[d]te mä' grötafat o' all mögeli' go-rå.8) Dä' knerpaste9) ändå, ja' var't mä' om i så[d']na vörner,10) så va' dä' när ja' va' mä' o' vitja[d]- te Sissa Trylsa i Mellangå[rd]en. Vi kom öfverens på körkeväjen nå'na å di, som skulle låt[s]as va' di likeste11)

2) Nedkommit (med barn). 3) Återstår, väntar (henne). 4) Nedkomst. 5) Se noten 1. fi) Pojkar. 7) Med knapp nöd. 8) Läckerheter i kakväg. °) Finaste. 10) Anordningar. u) Förnämaste, anseddaste.17

jmorarna1) på den ti'en, o' göra ett litet hyss2) för Sissa Trylsa me' o' komma' o' snika voss på 'na, utan -att hon skulle ha minsta vä'r å' 'at. Jaha, da'en

a) Hustrurna. 2) Skälmaktigt upptåg. 3) Direkt, enkom. 4) Tillbehör. 5) Glänste. 6) Sirade. 7) Trasa, doppad i sand. *) Utsirningar. 9) Nyss. 10) »Nuekadt» täcke. u) Pyntat. 12) Eaden, samlingen. 13) Hage, inhägnad med namn efter Pelle. 14) Aftaldt möte. u) Hvilade. M) Stund. 17) I färd med. 18) Eussin. lö) Satt. 20) En cirkel med åtta uddar (blad) utgående från medelpunkten till omkretsen och bildade af andra cirklar. 21) Bra. 2?) I stånd till. 23> Finare. 24) Flickor. 25) Löjligt.

918

habbäfdjte1) sej inte bätter än hennes skonka2)-bryn to' fäte3) i en gammel grä[d]sla-sprote4) där lå', så rnänneskan snobbladte5) o' slö' framstypes, $kinnfla-tes6) så lång hon va' me' helaste armen i — grötafatet. Ja, ni kan väl begripa vi ble' störkena7); vi visste inte äntra8) vi skulle töras skratta ella' gråta åt ynkasynen, utan vi sto' som vi taft dropet9). Där lå* hon som en kvaddadter10) tassa, Getru'-stackarn, o' glodde först på fatet o' se'n på tro[j]-armen. När hon då ändteli'en asiat11) sej opp o' fick sitt målför igen, så sä'r hon, som sanningen va': »Denna gången sköt nock vår Harre rätt! Ja' skulle väl råka ut för de'härna spravattet12); se'n dä' va' ja, som hitte på att vi skulle snika voss på Sissa Trylsa.» — Ja-a, hvay skulle hon nu ta' sej te' töcke' ni? Tro[j]armen gick väl för sej me', för den skrapa[d]te hon o' slicka[d]te ä', så han ble' så blank som han nyssens kommit från skräddares pass-järn13); men, si, grötafatet!? Inte kunne hon nyta14) o' komma fram mä' dä'; dä' så' ut, 1 alle-Gu's-vär15) som en svina-rota16). Hon hade då ingen a[nn]an rå[d], än hon bena[d]te17) åstatdl hem igen som en slok-öra[d]ter hun[d], o' vi gick fram. — Den, som ändå inte ble' vånnrå[d]sen18) för vårt komman[d]e, dä' va' Sissa Trylsa. Tvy, vare 'na, så visst! för hon hade fått näsan om 'at samme da' vii gjor'e opp o' gå te' 'na, så hon hade 'at så te'-vörnadt19),, så allting sto' öfverän[d]s20) hos 'na. Men, si, hon ville låt[s]a som hon alldri' ha[f]t minsta åstämmelse21)

a) Inträffade. 2) Kjol. 3) Tog håll. 4) Spröt, stake. B> Snafvade. 6) Pladask, rak lång. 7) Häpna. 8) Antingen. e> Handfallna, bestörta (figurl.). 10) Tillplattad. u) Släpat. 12> Sprattet. 13) Prässjärn. 14) Våga (för skam skuld). ") Alldeles. 16) Fläck där svin bökat. 17) Sprang. 18) Villrådig, förlägen. 19) Ordnadt, tillstyrdt. 20) Yppigt, ståtligt. 21) Tillstymmelse.19

te' vetenskap om voss, utan viste sej alldeles liksom en smöla töck-tröten1) o' sä'r te' voss: »Dä' ä' skamli't, däker2), att ni kommer så-dära o' stjäler eder på en, utan o' låta en få minsta gnömst3) om 'at, o' därför så få ni nu också skylla eder självfva o' hålla te' go[d]o me' 'at som ja' har 'at här i puraste4) hvarda'slaget.» Dä' gjor'e voss liksom lite ondt i magen5), o' därför så sä'r ja' te' 'na rent ut: »Töst nu me' ditt skräpp6), Sissa, o' låt voss i stället si din lille here7)». — Si, dä' va' store Mass-Trylssen, som då va' liten o' lä' i .svepen. Hvem kunne ävelia8) tro dä' då, att dä' skulle ble' en så'n karl å' honom, där han lå', den skver lingen9), o' sotta[d]te10) på sin

sockerklut11) me[d]an Sissa Trylsa satte fram kaffet. — Ja, som sagdt, nu skulle vi i far[dje mä' kaffet; dä' va' som järnbindsle: två koppar mä' dopp te' o' en te' o' skölja e'tte' ma. När dä' va' ve'skildt o' hon var't ut o' snärjt i köket en stun[d], kom hon igen o' slö' opp den andre flögeln. — »Gör dej nu inte besvär, Sissa», sa'e vi, »för dä' ä' alldeles förmö'e' som dä' ä'». — »O-oh, vi ska' väl ha en smöla o' bita i», sa'e hon, o' så bulla[d]te hon fram me' dä' ena e'tte' de' andra: dä' va' smör o' bro' o* ost o' sirapsbrännvin, som va' så innande sött, så mun-läpperna dort12) hängde ihop å' 'at — si så[d]nt [-begagna[d]te-] {+be- gagna[d]te+} di på den ti'en — så va' där kokt o' stekter ål o' stekt fläsk me' äggaröra, o' så kom där fram ett helt liggande13) fat me' stinnkaker14), gula som vax me' krösnamos te'. — »Jeskes, människa lilla!» -

x) Missnöjd. 2) Flickor. 3) Hum, nys, 4) Kamaste. B) Förtrytsamma. 6) Skryt. 7) Gosse. 8) Någonsin. 9) Pysslingen. ao) Sugade. ") Klut, i hvilken är inlagd en sockerbit att suga på för dibarn. 12) Alldeles. 1S) Förstärkningsord, uttrycker här högsta grad af storhet. 14) Tunna pannkakor, stora som plåtbottnen.sa'e vi te' sistens — »du tro väl inte vi har nå'n [-bo[t-i]en-] {+bo[t- i]en+} i voss!?» — »Oh!» — sä'r hon — dä' ä', pirovall, inte vardt o' tala om nå'n bo[tte]n så länge vi har nie grötafat oskåra[d]ta.» — Si, dä' va' allti' brukli't, äntra1) en tydde2) ella' inte, att en skulle smaka ett litet skea-bla[d]å' h var-andras grötafat. — När vi då ändte-li'en tackat Gu' o' steget opp frå' bo[rd]et, sa'e Sissa-Trylsa: »Ge eder nu te' tåls o' hotta3) eder en liten laka4) me'an maten dö o' ja' få' vörna5) te' 'at lite på edra fat.» O' så hon te' o' sisa6) å' hvar sin kake-fjär'ing siktebrö' o' klente tumstjockt smör på, o' på dä' la[d]es en stor osta-sjok7). — Si, dä' kalla[d]tes för »barna-fot» o' skulle va' te' smaker8) för dom, när vi kom hem. — Jaha, när en då kän[t]s hvar sina fat o' ta'tt hajöss9) så ropte Sissa Ttrylsa e'tte' voss i dör'n: »Ja, många tjog täcker10) ska' ni nu ha, kvinner lille, bå' för edra kostnader o' besvär! Måtte ja' nu hinna o' få edra gröt a-fat11) tomma o' hemskicka[d]ta, så ni inte blir strandsatta! Ja-a, ja' mena' dä' få' inte dröja så länge, för ä'tte' hva' ja' hörde i hindan, så få vi nock snart träffas i samma ären[d]e hos Gertru' Persa.

*) Antingen. 2) Förmådde. 3) Sitta ned. *) Stund. 5) Ordna, styra till. 6) Skära. 7) Större stycke. 8) Smakbitar. 9) Adjö. 10) Mycken tack. u) Obs. att dessa voro andra äh de fat, på hvilka de fått sig tilldeladt »barnafoten».

—

Första o' sista gången på rakestu'an.

—

HvarevFe gång ja', liksom nu, sitter o' ä' i fär[d]e mä' o' ska' stryka min rakeknif, kommer ja' håg en tosafora1) ja räkte ut för den gången Botil o' ja' va' inne o' köfte gaf ver2). Hur dä' va' på mo[rg]enen, så va' dä' möe' brådt så ja' mins ja' snårde som ett vä'r i en påse, o' därför så ble' dä' inte nå'n ti' för mej te' o' hinna få rakeknifven i or[d]ning utan ja' fick fara oraka[d]ter. Men, må tro, dä' töckte inte Botil mö'e om. Helaste ti'en, se'n vi lagt ut frå' kåsen3), än[d]a te' vi tydde4) te' stan, höll hon ve' o' käggla5) o' kåta6) i ett lefvans väsen för ja' for oraka[d]ter. o' värre ble' hon när vi tytt7) fram. Då sä'r hon te' sistens rent ut: »Töcke' du att ja' kan komma mä' ett såd'nt återgänge8) o' köpa gåfver?! Ve' ett så'nt te'-fälle ska' en väl, så mö'e som mögeli't, laga så en ä' en liten smöla på febrastussen9) o' inte komma sådära osnuskeli10), en kan ju dort11) skämmas ögenen u' sej.> — Te' slutet ble' ja' ke12) ve' de'dära gnatet13) o' sä'r te' 'na rent vit: >Gla' ä' ja' visst för dej Botta; men, jaken anammingor! om du inte håller tjättran14) på

x) Spektakel, galenskap. 2) Fästmöpresenter. 3) Bryggan. 4) Hunno. 5—6) Smågräla. 7) Hunnit. 8) Vidunder. 9) Fin. 10)Snuskig. ia) Alldeles. 12) Ledsen, trött. 13) Grälet. 14) Munnen.22

dej mä' dettahärna »sex hysser och fyra», så skaf te1) dä' på, ska' du få snussla-vär2) bå' för mej o' mina gåfver, o' för resten ä' dä' för din egen skuld ja' förstörde min rakeknif, se'n ja' skulle va' så tosi' o' ta' den o' kreta8) mä', när ja' skulle pinna din räfsa, mitt birk4)! I alla fall, kan ja' väl komma åt o' få låna mej en knif nå'nstäns här i sta'n, me'an ja' skrapa å' mej di välsigna[d]te skäggstråen, se'n di sitter dej så mö'e i väjen; o' bara töst nu!» sa'e ja'. Dä'samma töekte också bokhållarn; han stälde 'at te' go[d]o igen, o' se'n han spanderat en syp på mej o' ett glas vin på Botil, så viste han mej ett ställe, där ja' kunne gå o' ble' raka[d]ter. »Ja-a, du kan gärna ta' o' snärja mä'», sa'e ja' te' Botil, »så, om dä' behöfs o' dra' knifven, så kan du hålla i lä'r-hängslan åt mej o stå' te' hån[d]s lite mä'

rake-va[ttjnet, för dä' ä' inte sagdt att di på ett främmadt ställe har ti' te' mä' så'nt, när en kominer så o' stjäl sej på dem i en brå'rake5)». — Ja-a, vi jaska[d]te6) voss å', o' rätt som vi kom opp i vretarna7) där dä' skulle va', så fick ja' ögenen på en läsning, som sto' i ett fönster. — »Hva' står där?». sa'e ja' te' Botil — för, si, dä' va' latin, o' så'nt ä' ja' inte rikti't slängder mä'. Men Botil va' lite' mer [-skola^]ter-] {+sko- la^]ter+} än ja', hon stafva[d]te ihop 'at, så vi kom un[d]er fund mä' att där sto': Raka och fritt se er i stu'ans).» — »Ho-ho!» sa'e ja', »då ä' dä' här ändå!» — o' så klöf vi på. Men, harre min lefvan's Lasse! om ja' ble'e så gammel som Metusalem, så kan ja' inte glömma hur'dan tevörning9) där va'. På golfvet va' oppra[d]adt en hop mä' stora stolar som hade ryggstycke bå' dar bak o' på si[d]erna. På hvadden

a) Gäller (det). 2) Gå miste om. 3) Tälga, skära. 4) Kan tänka. 5) Oförberedt. 6) Traskade. 7) I grannskapet. 8) »Rak- och friser-stuga.» ö) Anordning.23

stol lå' en harre baklänges o' räckte hu[fv]e o' skan kar frå' sej mä' nosen rätt opp i taket o' ett stort ogåteirt1) förklä[d]e om sej. Bre[d]ve[d]dom sto' en liten pojka-tjonke2) som gnodde in helaste synen full rnä' kra3) på dom, o' när di stått så o' busat4) en stun[d]på dom, så va' där en a[nn]an te're's mä' en rakeknif, o' kom o' högg fatt i nos-lä[d]ert på dom o' börja[d]te på o' flänga långs åt käkarna så ovårft5), som di haft riktiga svin o' göra mä'. Pinade! när di tytt6) ble' renskrapa[d]ta o' steget väl opp, kom där en fram mot dom o' hade, ja' vill säja, liksom en liten ädike-flaska i näfven o' så blåste han i en slags glas-krokladon7), som va' nerstucken i flaskehalsen, o' då sto' roket8) midt i flinsen9) på den andre syndar'n, så han sto' en lång stun[d]o' bara hicka[d]te e'tte' ån-[d]en. — När ja' se'n så' di fick lite råderum på sej, så tydde10) ja' mej fram te' den, som så' mej ut te' o' va' självfve rakemästaren, o' frågte om han hade ti' te' o' låna mej lite rakeremedja. Ja-a, han nörnte11) mej att ja' skulle hotta12) ne[r]mej, men me'an ja' vänta[d]te så to' ja' å' mej väst o' halsaklä'e o' nattkappan för inte dä' skulle ble' nerklent mä' tvål. — Om en liten vän'ning, så, serra-tre! kom en o' ville ta' i-samme-mä'13) mej likadant som mä' di andre. — »Ne-ej tack b — sa'e ja' —- ja' ä' ingen större harre än ja' kan göra 'at själf ver, utan bara »gör nu så väl»14) o' låna mej rean155) så vill ja' inte besvära nå[g]en i världen mä'' 'et. Nej-hej, han alldeles promta[d]te mej ner på sto len, o' då sä'r ja', ve ja' satte mej: »Ja-a, tvåla mej kan han då visst fä, se'n han ä' så påbegärsen16); men,

^Oerhördt. 2)Pojk-»sudd». 3) (Tvål)-lödder, fradga. 4) Gnidit. 5) Vårdslöst. 6) Hunnit. 7) Krumelur. 8) (Vatten)-skummet. 9) Ansiktet. 10) Närmade. n) Gaf en vink. u) Sätta. 13) I färd med. 14) Var så god. 15) Verktygen, tillbehöret. ao) Begifven på, angelägen om.fa-aningor! ja' släpper te' hvarsken hals eller käkar, om inte ja' själf få' hån[d]fara knifven.» Nej-hej!! den ville di inte fly1) ifrån sej för nå[g]en del, utan di kom ändå o' högg fatt i bogsprötet2) på mej. Så slet ja mej loss o' vre' mej åt Botil o' frå[g]a[d]te: »ska' ja' va[g]a mej ve' 'at?» — »Ja», sä'r hon, »nock si dä' lite ageli't3) ut; men du kan ju låta dom försöka.» — »Nå-å, så gäck på då!» sa'e ja', »men höre han dä', att han norna4) mej i ti', när dä' behöfs, så ja' hinner mä' o' vän[d]a tungan åt rikti't håll.» — Ja, så högg han fatt igen; men ja' hade mä' harke5) stucket 'etter mä' tungan — som en ju allti' gör för o' hjälpa te' o' hålla skinnet spändt — så, anfläskingor! ryker icke knifven in te' tan[d]aköttet, så dä' ble' en stor ogåteli'6) glispa7) i öfre läpen. Då ryker ja' opp o' ryter te': »Lät va' näsan, din helsefyrs andagaffel! för dä' ä' min, där hon sitter, om ja' rätt så vill steka 'na. Gjor'e ja' rätt, så skulle ja' vän[d]a nosen på dej tre-'la'-fym slag i syVesten; dä' skulle du ha för ditt besvär, din hysse-sock!» — Emellerti' tor'e' han inte säja »hass». utan kom så lä-vis8) o' ville klena på en plåsterlapp öfver fliskan9). Ja' drämde10) te' näfven på 'an o' sä'r: »Ett ärli't bonna-hål kan lakas utan edra plåsterernin-gar!» — Utan ja' to' på mej mina doningar om halsen o' torka[d]te å' mej tvål-kraet11) mä' västaryggstycket o' så gick ja' o' slö' te' dör'n så dä' sjungde i glasruterna. — När vi va' utkommena, sä'r ja' te' Botilr »Detta va' första o' sista gången på rakestu'an; nu går ja' oafäre12) o' far hem, vill du följa mä', så få' dur men dennahäre gången få du allt snussla vä'r13) bå' för gåfver o' rake-gotta14) — o' så ble' dä' mä'.

*) Lämna, räcka. 2) Näsan. 3) Rysligt, hemskt. 4) Ger mig en vink. 5) Med knapp nöd. 6) Oerhörd. 7) öppning, sår. *) Säf lig. 9) Såröppningen. 10) Slog till med full kraft. ") Tvål-löddret. 12) Genast, utan omvägar. 13) Gå miste om. 14) Rak-kyss.

—

Mårten Månssens siste årsgång.

—

Ingen kan åbatta1) mej mä' den tron, utan att dä' funnits o' fins människer, som bå' vet o' få si o' höra: lite mer än andra. Di som kände gamle Mårten Månssen på Näbben, så kan di väl inte neka te' att dä' va' en khär2), som viste nå't o' hade vetenskap om bå' nytt o' nattagammelt: Han sköt öfver folk3), o' han laga[d]te kräk. o' han gjor'e — ja, si, dä' va, så mö'et han hade insnidi'het4) i, så dä' gick öfver allas förstån[d]. Född va' han också på en så'n da', så han kunne si likfär[d]er5) för hvadden en i helaste socknen, utå' han bodde ve' självfva körke-väjen, o' se'n dessutom gick han årsgång hvarevfaste julaften så länge han tydde stå på benen. Gönom dä'härna fick han unnerkunning om hvar-på-lag6) männesker skulle bå' komma te'7) o' gå ifra'8) husen, o' hva' som anbelanga'9) mä' äring o' årsväxt, hade han också ett obe-gripeli'1 förstån[d]pm; för si alla slags himmelstecken o' såd'na vörner10) hade han på sina fem fingrar. Som-li'a människer va' dort11) liksom lite sjogga12) för han, o' många trodde till-o'-mä' att han gett sej i

x) Afstyrka. 2) Karl. 3) Se boten för »viFappaskotet» i »Gamla Abeteket». 4) Insikt, klyftighet. 5) Förebud för döende personer. 6) Hvar någonstädes. 7) Födas. 8) Dö. 9) Vidkommer. 10) Förhållanden. u) Alldeles. 12) Skuggrädda.slängskap1) mä' självfve den snåle. Men, si, dä' va' nock inte å fär[d]e; nej-nej-men! När andra bål-svor som knektar, så hörde en honom aldri' svärja anlessare2) iin — ja' vill säja som så — anfläska mej o' anam-mingor o' fanken o' sådära lite' lälla, så han va' me-sjäksen! inte ogudakti'; o' dessutom så kände ja' ho nom allt för väl te' då': han o' ja' va' oppfödda barn ihop, o' ja' va' ändå halfsöster te' hans brorkvinna, o' vi va' läsekamerater o' allting, o' därför så kunne ja' aldri' ble' skolmsen3) för han, hvarsken om han kommit da[g]ar ella' nätter. — Som sagdt va', han gick års gång, o' dä' höll han ve' jämt fyra o' tretti-ti år. Sista å[r]et han var't åsta', så linka[d]te4) han in te' mej på självfve julada'smo[rg]en — för, si, mej skulle han allti' in te', när de' va' nå'n ting sådära i tromål5); si mojan6) hans va' dö för många år se'n, så han hade ingen ;a[nn]an än mej o' vän[d]a sej te', o' ja' bodde ju också strax i-väre ve'7) hans, så dä' va' så godt som knut i knut. — Som sagdt, han klöf på, o' dä' första han steget in o' hottat8) sej på en trin[d]stol9) där sto' fram ve' gallbänken10), så sa'e han: »Jaha, Elia11) lilla, mu ska' ja' säja dej ett or[d]så godt som två, att nu går inte Mårten Månssen årsgång fler jular!» — Ja' hade aldri' förr vart påbegärsen12) mä' o' frå[g]a honom om nå[g]ra saker, som han inte själf mänt ville dra' fram mä'; men nu kunne ja' inte hi13) mej, utan ja' sä'r te' 'an: »Ta' mej inte te' misstöcke, Mårten lille, att ja' frå[g]a: hva' ä' dä' för hemlfheter du har o' bära på, o' hur hänger dä' ihop mä' dina vörner?14) — Ja, sä'r han, en må inte gärna tala om så'nt; men se'u

x) Umgänge, beröring. 2) Annorlunda. 3) Eädd. 4) Stultade. 5) Under förtrolighet. 8) Hustrun. 7) I närheten. 8) Satt. 9) Stol med rund sits, tre ben och utan ryggstöd. 10) jGafvel-bänk. u) Elin. 12) Fiken efter, angelägen om. 13) JBehärska. 14) Förhållanden.27

ja' nu gått siste tur'n, som ja' tro', så har ja' just ingen nytta å' o' hålla inne mä' 'et häller, o' så dro' han fram mä' en hel hop å' sina vörnasioner1), så'nt som ja' aldri förut haft minsta gnömst2) om. Nu, i frå[g]a om årsgången, så to' han i fär[d]e mä' den hvar jul-aften så snart dä' tytt3) ble' te'-skumt — se, ve' den helgen, som en vet, så få en allti' si o' höra mer än <?l[j]est. Så dä' första han då gjor'e, så va' dä' o' ta' i fär[d]e mä' o' texa4) lite i hvarte trä' han hade kring huset för dä' dä' skulle ble' mö'en frukt. När dä' va' ve'skildt, så börjadte självfva årsgången. Ti[g]an's skulle han gå o' ti[g]an's skulle han komma igen, o' un[d]er helaste väj en fick han inte knysta ella' klöf ja sitt näbb. Så satte han å' o' to' först reken5) ut te' korkan. Un[d]er vägen så gälde dä' o' bå' lyss o' glo' sej folåt alla håll. Hördes dä' rasla o' klinka o' skrapa på åkrarna, så ble' dä' inte mö'et mä' grö[d]en å[r]et därpå. Jämra[d]te dä' o' å'ga'6) sej åt sjönnen te', så fick en allti' spörja e-nå[g]et frå' hafvet som strann'a-vrak7) ella' andra olycker innan nästa års utgång. Dä* värsta besmiet8) han sa'e dä' va' på hele väjen, så va' dä' när glåp-son kom. Si, dä' va' hva[r]sken mer <ella' minner än självfvaste faen själf, som hade ta[g]et skapnasion å' en stor ageli9) so, Hon kom allti' te' mötes nå'n-stäns på väjen; men ingen viste hvar-på-lag. Därför så behöfdes dä' o' va' oppsalverlig10), för om han då inte passat på mä' sin brökaka, som han haft mä' sej hemman ifra', o' såla11) den midt i gapet på glåp-son, när hon kom, så språng hon rakt plakat mellan benen på 'an o' fläckte honom akorat tvärs midt i tu. — Hva'

han skulle ut te' korkan 'etter dä'

*) Förhållanden. 2) Hum, nys. 3) Hunnit. 4) Skaka. 5) {Styrde) kosan. 6) Klagande, kvida, jämra. 7) Sjöolyckor. *) Besvärligheten. 9) Ryslig, hemsk. 10) Uppmärksam. u) Kasta.fick ja inte fun[d]om; men emillerti' på hemväjen, så skulle han skåssa1) kring i går[d]ärna så många han ville o' tydde hinna mä\ innan de la[d]e sej. Si, dä* va' inte frå[g]a om o' klyfva på, utan han ställde sej * härå utanför o' glasa2) i fönstern för o' få si hva' som skulle te'-dra' sej för åjYJet där i gå[rd]en. Så t. ex. mins ja' när han var't o' koxat te' Botil' Månsas — hon som ni mins va' gifter sju-T-åtta år innan dä' tydde3) ble' nå't i barna-vörner — så sä'r han te' mej på morfg]enen 'etter: »Nu kan ja' tala om nå't rikti't nyte-li't4) o' dä' ä' då\ att innan nästa år ä' gå[ng]et, kommer dä' smått te' huset te' Botil' Månsas; o' ja-mesjäk-sen! gjor'e dä' så mä'! Si, då hade han fått äntra5) höra ella' si gönom fönstert nå'nting i så[d']na vörner6), som kunne bety[da]småfolk. Men lika roli't som dä' kunne va' o' få nys om så[d']na vörnasioner7), lika ageli't8) va' dä' när nå'n te åre9) skulle gå frå' huset, för di syntes allti hu[fv]e'lösa, o' dä' kunne en lita sin själ på, att dä' va' nå't som aldri' flicka[d]te10). — Sista å[r]et han gick årsgång i världen, så hade han, då som allti', te' sistens kastat ögenen gönom sina egne fönster, innan han steg in, o' då, sä'r han, så' han sej själf skinnbarirt11) sitta hu[fv]e'lös ve' bo[rd]et, där di andre satt o' åt. Dä' va' därför som han kunne säja te' mej på julada's-mo[rg]en: »Nu ska' ja' säja dej. Elia12), lilla! nu går inte Mårten Månssen årsgång fler jular!» o', nej-mesjäksen, han gjor'e 'at heller!

x) Springa. 2) Titta (genom fönster). 3) Hann. *) Sällsam nyhet. 5) Antingen. fl) Förhållanden. 7) Förhållanden.. 8) Rysligt, hemskt. e) Nästkommande år. 10) Klickade. n> Tydligt. 12) Elin.

—

Husandakt.

Gubben (inrusande genom dörren):

Hör, ni! om ni lä't kalfven stått o' trampat [-bo[tt]-nen-] {+bo[tt]- nen+} u' den nya skaftaböttan, så vill ja' lofva eder mä' att ni skulle fått främma[d]ta näfvar i hå[r]et; dä' kunne ni gladt eder själ på.

Gumman (som hittills andäktigt afhört aftonbönen, som läses ur bok af sonen Pelle): S..s..st, far! Ä' dä' nu så när igen?! Du ä' då ett förgrommadt gammelt käte-trä1)! Du har nu hållet på hela ver deli'a da'en o' bara käggat2) o' gnatat3); nu töcker ja' en kunne få en liten smöla husfre' åtminstniiir gen me'an vi ä' i fär[d]e mä' aftenbönen... Så! läs nu, Pelle! Hvar va' dä' du va' nu?

Pelle: »Döden raskar,

Helvetet braskar, Akta dig väl Syndiga själ; Lefver du kristligt, så dör du väl».

»Där går en ängel kring våra hus..,.»

Gubben: Se, så! töst! nu kan de' va' slut, så en män-nes-ka kan få ett or[d]mä' i laget.

*) Grälsjuk person. 2) Smågrälat. 3) Gnagt, grälat.30

Gumman: Kan du inte hi1) dej far?! Du vet väl att vi pläje sluta å' mä' en liten aften-p-salm också. Så, Pelle! Sno reda på o' slå opp trehundra-sexti-ti-sex i gamla p-salmboken, så sånga vi bara di två siste verserna, för far han kan väl då, me-sjäksen! inte hålla sin syndi'a klappra2) me'an vi tar igönom hela p-salmen. Fly3) mej mina glar ögen mä'! Så, ja! nu ställer du dej här o' si i boken, Pelle, o' så sånga du mä' o' dä' så dä' lonna4) i taket.

Båda börja: »Ooooch staaaatt miiig bii i-i-i deennaaaa naaatt!»....

Gubben: Nej, hör nu! hållt nu käken på dej Kaja5)y o' du mä', Pelle! Höre ni inte att ni ä' på en rase-galen sång-nota?!

Gumman: Äntra6) ä' du rikti't tosi', far, ella' ämnar du snart o' ble'?! Ska' vi inte kunna få nyta7) voss i fre', så vi

kan få sluta å' vår aftenbön på folkavis, så va' dä' väl självfvaste den snåle!

Gubben: Jo-o, dä' ä' grant på folkavis, töcker du väl, o' stå o' sånga en mor'n-p-salms-torn, när en ska* gå o' lägga sej.

Gumman: Mor'n-p-salms-torn??

Gubben: Ja-a! hörde du inte att du sto' o' bräka[d]te på samma torn som »Vak opp min själ gif ära. . > — ella' sä'r ja' — »Vak opp min själ o' var ej sen»?! — Nej lyss' nu på mej, så ska' du få höra hur dä' ska' låta: (börjar sjunga) »Ooooch staaatt miig biii i-i-i deeennaaaa naaatt!»

a) Hejda, behärska. 2) Mun. 3) Räck. 4) Genljuder. 5> Karin. 6) Antingen. 7) Vara lämnad ostörd. *Gumman:* Nej, dä' ska' ble' en förgrommadt lögn, att du få mej te' o' sånga anle[d]ssare1) än ja5 självfver vill.

Gubben: A-ah! se så ja, Kaja2) lilla! Nu ska' du inte* va' krihåri3); vi ska' inte låta solen gå ner öfver vår vrede, utan lät voss nu ble' go'a vänner igen innan vi kryper kull, så ska' ja' hjälpa dej o' sånga e'tte' hvi[l]ken torn du vill.

Gumman: Ja, bara du inte vill börja igen o' gräla om skaftaböttan, för då, anfläskingor! vri'er ja" mej åt väggen.

Gubben: Ja, skaftaböttan, ja! Dä' va' sant; dä' pi nåde! kunne rykit en hel tredaler gönom eder oförsumli'het — men, i alla fall, dä' ä' ju ingen ska[d]a skedd, som väl ä'. Kom nu, så sjunger vi din vers ihop, innan vi lägger voss!

Båda (sjunga, men med hvar sin melodi): »Ooooch staaatt miiig biii i-i-i deeennaaaa naaatt!»

—

*) Annorlunda. 2) Karin. 3) Kittslig.

Varsgu' från frimurare o' sju mil ette' dom'!!

—

— Vet du, di sä'r att nämdamannen har blett frimurare.

— 'Var's-väl frå' 'at! du sä'r väl aldri' dä'?! Han som va' höllen för en så'n khär1) o' hade så gönom hederlPa föräldrar; dä' vore bra stor synd om han skulle blett så förvilla[d]ter.

— Ju-u, serramen! talte di om 'at i går på sta's-väjen, så dä' ä' nock sant, allti'.

— Hm, hm, hm! jamesjäksen! kan ja' nock tro 'at, för han har sett så välsigna[d]ta konsti' ut ett långt röck.

— Ja, du, den karlen den kan en tro om hva' som helst; han har haft så mö'e o' göra mä' en hoper harrarinslingar2) o' sta[d]spaterask, så' di har nock dra'et in han i dä'därna djäklaty'et. I alla fall, »den ä' inte svår o' locka, som gärna mä' vill hoppa. > Han har väl töckt själf, att han inte kunne förtjäna nock på sitt abbekatskap3) o' sina äggesioner4) o' mä' o' ta' ut såd'nadära abetekslån5) åt folk, utan nu har han ställt sej så att han rikti't ska' kunna komma åt

a) Karl. 2) Omild benämning på herre i allmänhet, trashank. 3) Sakförareskap. 4) Auktioner. 5) Lån, (hypoteks-).33

«o' ta' skinnet å' en. Dä' ä' godt o' ha fått näsan om 'at i ti', för e'tte' detta må Pocker o' hans svärmor ropa in nå't på hans äggesioner1) ;• di som då skulle gå o' betala inropen, di kunne då ge sej så många som bå' hoppa' o' kryper på, att di hva[r]sken finge själaringning eller komme i vigder jor[d]. Vi mins allt lite hvar hur frimurarna grassera[d]te för — ja' vill säja — omkring en tretti-ti år se'n. Du va' kanske inte så gammel då, men ja' kan tala om 'at för dej: Dä' va' inte många — åtminstningen utå fruntimmer, som di ju tor[dje' vå'a sej på — utan di räkte ut för allti' nå'et hie2). Då som nu hade di sina uteliggare bå' på lan[dj o' i stafd]. Si di va' så insnidfa3), så di lå' i tuskeri4) mä' hvadden köpman, för, si, di visste att di harrarna kunne komma åt o' lura in folk bå' på träsko-vin[d]ar o' i andra smygers vrår, där ingen fick nys om hva' di to' sej te' mä' dom. Hos andra — ja' vill säja som

hos länsmänner o' fogdar o' harras-höfdingar, dit di visste en hop stackare behöfde o' gå — där hade di lagt ut sina vörner5) mä' liksom ruti'a golf, o' Gu' hjälpe den syndar'n, som kom in på ett så'nt ställe o' inte hade bätter vet än trampa på en avarter ruta: han fick, pinade! inte ti' te' o' ta' hajöss, inte, utan dä' bar hu[fv]eköls6) ner som när en rott[a]damper ner i en sillafjär'ing. En så'n kunne di så godt först som sist stryka ut u[r]körkeboken, för en fick naturli'tvis hva[r]sken spörja hull ella' hår e'tter han mer. Di som försto' sej på 'et, di kunne då, mä' lite morgäng7), figurera sej te'bakes te' dör'n, bara di höll sej på di hvite ruterna; men sprattla fick di o' dä' som när di dansa' skinkompass.

x) Auktioner. 2) Besvärlig, svår omständighet. 3) Knipsluga, listiga. 4) Komplott. 5) Tillställningar. 6) Hufvudstupa. 7) Fyndighet.

1034

Si, att di har dåli'het för sej, vet en ju allt för väl, bara en tänker på hur dä' te'går när di ger sej in te' o' ble' frimurare: dä' första di gör, så ska' di ju svärja sej den on[d]e i vål[d], o' dä' ska' di se'» skrifva un[d]er på mä' sin egen bio'. Skulle di se'n villa åtrå1) sej o' folka2) sej igen — som di i alla fall! så sällan gör — så, gönom den on[d]es konster förstås, har den, som ä' anförjö'3) för oty'et, genast vetenskap om 'et, o' då tar han bara en knappanål o' sticker igönom namnet; så ska' den andre syndar'n stypa som en hun[d]hvar han står, utan o' få så mö'et som en suck te' Mose. — »Sådana ä' di, sa'e tiggar'm om lössen»4), så dä' ä', pinade! inte rådli't oy komma i slängskap5) mä' di däre herarna6). Däy fick självfva Botta Massas7) Sissa vä'r å'; hon räkte just ut för en såd'ndära ve' den ti'en ja' nämde. Hon kom te' sta'n då en dä', o' dä' första hon gjor'e, så var dä' te' or antas om3) o' få sej ett par nya träsko' innan hon kunne visa sej för folk, för si, di hon hade på sej di va' hela yfve'lä[d]ern9) åfläckta på. Ja-a, Icon kom opp i bö[d]en, där hon hade sin handel, o' bokhållar'11 — ja-a, han lefver än nu, fast dä' kan göra dä'samma o' tala om hvem dä' ä' — han följde mä' 'na opp pä träskovin[d]en — stackarn! hon kom ju sej inte te' o*" kunna tänka på att dä' kunne ble? nä't farli'f. Men dä' fick hon vä'r å', stackars Sissa! Innan hon hunnit ö' trä' in half ve foten i den förste träskon hon skulle försöka, to' bokhållarn henne, akorat »som katten to*" korfven»10), o' kinslafdjte11) åT mär "na bort fer gafveleiu — »Tvy för da' farli'a! inga le'a tag-H»-12) sa'e Sissa.

') Återkalla, taga tillbaka. 2) Bättra sig. 3) Föreståndare, *) Ett ordspråk. 5) Beröring med 6> Giossaa-ne' (per^ sönerna). 7) Botil (Måns' hustru).. *) Sköta om. 9) öfverbla-den.10) Ordspråk: hastigt och lustigt "), Släpade.. 12) Ord;-språk. .Men dendäre Gökendal1) han låts' inte han hörde, utan to' genast i fär[d]e mä' o' ville lägga kafvel i munnen på 'na för o' tösta 'na. Sissa va' på den ti'en inte så mäss2); men när hon då så', att dä' va' allvara o' att han dro' fram mä' en slags slak-tare-remedja, så ble' hon så himla förtjuster3) så hon svimla[d]te å' o' lå' där å'falnadter som en kalla se4). Di andre utå' båtalaget, när di så' hon [-droga[d]te5)-] {+dro- ga[d]te5)+} för länge, så börja[d]te di på o' ana orå[d]. för, si, dä' rann just för dom då, att di hade villat öa6) en nå[g]ra vecker förut oppe på deras rätta verkstad frimurarekällaren. Som sagdt, manfolken di börjadte på o' osa brändt horn. Di dängde opp, o' när di då, e'tte' sju sorger o' åtta bedröfvelser, ändteli'en hitt[e]'na, så lå' hon där skinnflates7) på golfvet, blåsvart i ansiktet som en kittlabo[tte]n o' höll just då som bäst på o' dras mä' dö'en som di töckte, o' två harra[r]sto' öfver 'na o' skulle just ta' i fär[d]e mä' o' raka hå[r]et å' 'na. Självfve khärarna8)* som hitte 'na, fick slå sej te' hjälp di mä', innan di ble' dom bevörna9). — Men ja' ska' säja att frimurarna di fick takfönstern10) inmura[d]ta på sej: di fick åtminstningen tie par träsko oppslitna i skallarna på sej, så ja' tro' knaft di [-fundera[d]te-] {+fun- dera[d]te+} mer på slakt då* åratalet. — Sissa hon hörk-nadte11) te' fort nock; men dendäre agelfe12) vörna-sionen13) den hänger i 'na så länge hon lefver, o' hvar gång hon kommer på tal om 'at, så sä'r hon allti': 'Varsgu' från frimurare, o' sju mil e'tté' döm!!

x) Gunstig herrn. 2) Skuggrädd, bortkommen. 3) Förskräckt, ängslig. 4) Disktrase. 5) Dröjde. 6) Förstöra. 7) Eaklång. 8) Karlarne. 9) Kvitt. 10) Skämtsam benämning på ögonen. ") Kryade till. 12) Hemska. 13) Tillställningen.

—

I Kongl. Maj:ts och Kronans namn.

—

Ännu i dag benämnes inkörsvägen till Karlskrona »Tullen». Namnet härleder sig från den tid, då landtbefolkningen, innan den fick passera in i staden, där på stället måste erlägga en viss afgift för varor, som från hemmet medfördes till försäljning. — Följande lustiga histora från den tiden har blifvit meddelad.

En gumma från landet med en tom korg anländer till stället i fråga. Hon anhålles af tullbetjänten, men får fortsätta sin väg inåt staden, sedan hon visat sig ingenting ha att afyttra. En spektakelmakare till bonde, som nyss erlagt sin afgift, hviskar emellertid i örat på tullnären: »Ja' vet bestämdt att käringen där gick hade en höna mä' sej, för vi har haft sällskap ett långt stycke på väjen, o' ja' till-o' mä' så' hönan. Visst va' korgen tom; men, si, ja' känne' 'nä, hon förstår sej på konsten o' smuggla: hon hade hönan gömd un[d]er kjortelen me'an hon gick förbi, o' hon töckte som *så,* att ni borde få ta eder bak Gå miste om. för hennens höna, — Gumman ropas tillbaka.

— »Hör nu, gumma lilla, dra fram med hönan!» befaller tullmänniskan.

— Hönan?! Oh, dä' ä' pirovall! inte vardt o' göra spe'takel å' gammelt folk.

— Tag fram hönan i godo befaller jag — jag vet nog hvar Ni har den — annars ta'r jag den själf, och det utan krus. (Fattar tag i gumman.)

— Bege1) nu o' tosas2) ! Höre han inte!? Se så! släpp mej nu! Hva' i nådenes ti' ä' dä' för sjåser3) för en ganimel yisvetans4) människa!? Har han inte lärt sej så mö'e folkafora5), så han vet o' låta folk gå i fre'?

— Ni har en höna gömd under kjolarne, och den ska' tullas, innan Ni får gå; och lyd nu, för kräket ska', ta' mig tusan! fram om dä' sitter aldrig så långt inne.

— Tvy honom vare! (spottar) en så'n gamniel tosing!6)

— Ho-ho! (Allvarlig undersökning.) Ja, så, i Kongl. Majestäts och Kronans namn, ta'r jag hönan! (Tablå.)

*) Låt bli. 2) Väsnas, förhålla sig som en tokig. *) Upptåg. 4) Förståndig. 5) Folkskick, hyfsning. 6) Galning.

—

Om beväringen på inryckningsdagen den 21 Maj 1887.

(En sorglig jämförelse mellan *förr* och *nu* af Ola Persson från Torhamn.)

—

Beväringen närmar sig. Ola Persson, som är stadd på färd till Lyckeby, för att sälja sill, stannar med sin skjuts vid ett vägskäl medan den lilla truppen tågar förbi. Icke väntande annat än att de anryckande efter gammal sed skulle gripa sig an med något slags ofog, skyndar Ola Persson fram till hästen och håller stadigt fast i betslet, tåligt afbidande hvad som komma skulle. Den lilla styrkan marscherar dock fredligt och stilla förbi och Ola Persson följer dem med en blick, som bäst kan förstås, om vi låta den tolkas af hans egna ord.

(Till en närstående):

Ska' dä' kallas bevärning, som gick där? T vy fa-en!! dä' va' dä' ynkelFaste ja' sett i världens nådati'! En kunne snarare tro dä' vore en lik-fär[d]om en inte hörde tromman o' så[g]e de gole1) snorarna2) kring hu[fv]e-tagen3). Ä' dä' förer4) för ungdom på en så'n da'? Inte så mö'e som dä' minsta galta-språng bju'er di te', o' inte sä'r di så mö'en som »kött»6) en gång! Ska' en inte femdjäflas lite den da'en, så, när i helsefyr! ska' en då lata si att en lefver?! Om inte för an-

*) Gula. 2) Snören. 3) Hufyudbonaderna. 4) Skick, åtbörder. 5) Minsta; ord. .39

nat, så åtminstningen för sin heder q' för alla som möter o' hinner dom o' som di väl kan begripa står o' si på dom. Gu' hjälpe bara di som har blett föräldrar te' så[d']na; di har då inte mö'en glädje som fostrat opp så[d']na oäringar1), som inte vet framme om di lefver bak. Aldri' kunne ja' tro att vä[rid]en* skulle ble' så usel o' te' förfall bara på en tju'e års ti'. Ja' vet den da'en ja' röckte in; då kunne dä' va' nå't för folk bå' o' si o' höra på: Vi

doljadte2) o' [-stampa[d]te-] {+stam- pa[d]te+} — o' svor lite också, när dä' behöfdes —. o' vi ga[f]opp allo3) dä' ena illskriket värre än dä' andra; o' tala om se'n hur vi lefde! Dä' va' knaft nå'en männes-ka som tor[d]e komma i vare ve'*) voss, för vi vände opp p' ner på all ting. Ja-a dä' ä' sant, dä' leker bå' i fingrar o' tär på mej an nu, bara ja' tänker på 'at. Ja' mins när vi gick förbi landsfiskalens le'5) där borte ve' Torp: dä' ble' inte så hel spinga8) å "at så han kunne pelat tän[d]erna ma' 'et. Si, dä' va' inte så farli't som dä' kan låta te'; men dä' vas nå'n ting, som ju naturli'tvis ändå skulle va' den da'n, dä' ä' ju klart. Vi kunne nock vi också visat voss all-varstadia7), när dä' behöfdes, men på den ti'en, ska' ja' säja, va' ungdomen en liten smöla rädder om sin heder. Hva', i nådenes ti'! skulle te' ex. däkerna8) töckt om vi visat voss sådära suki'a9) o' lenmodiga10)?! — Nej, på den ti'en ville di att dä' skulle va' nasje11) i herarna12), ella' va' dä', pinade! inte mö'e' vardt o' bju'a te' hos dom. Dä' va' inte te' o' gå som »da'en ifrån oss skrider», utan te' o' figurera fram lângs hela väjen så skänkarna gick som lärkevingar, o' hvadden

*) ömkryggar. 2) Voro högljudda. 3) Anskri. 4)

I nä*rfe0ten. 5) Grind. 6) -Sticka,, spjäla. ,. 7) Stadgades

*). Flickorna. 9) Tröga. 10) Fogliga, stillsamma. u) Gry. *2) Pojkarne.däka1) en mötte — ja, om dä' rätt va' en sjutti årsgammel käring — så va' dä' te' o' fjåsa2) o' svänga om mä' 'na ett slag o' krysta 'na, så hon inte kom, un[d]er ånnen3) på tie minuter. —- He, he, he! Ja, mins nock den första däkan, som kom på den si'an ja' gick den mo[rg]onen; den grabbadte4) ja' tvärs om lifvet o' ga[f]'na åtminstningen tie gotter5) innan ja' slaf te 'na. Hon gol, dä' gjor'e hon, men hon töckte om 'at ändå, dä' har hon sagt många ädeli'a gånger,. se'n vi ble' — gifta; för, si, dä' va' hon, som ble' min mojaQ) te' slutet o' dä' ändå, fast hon hade två tusen daler mer'n ja'. Men inte tro ni dä' hade gått på dä' viset om inte dä' var't dörfve7) i mej? — Desse-härne di så' ju ut som di hade »ätet opp nådå[r]et för räfven»8)! — Ja-a, dä' ä' sant, ja' kommer aldri' te' o'* kunna glömma denna ynkelfa synen för i da'.— Ja" skulle villa spotta dom midt i flinsen9), om ja' räckte-dom, för di kan då, anammingor icke! skämma ut en hel körkesocken.

x) Flicka. 3) Fjäsa. 3) Anden. 4) Grep. 5) Kyssar. 6> Hustru. 7) Gry. 8) ömkliga. 9) Ansiktet (omild benämning).

—

Lave Sammeissens Olaus Samuelsson. **fälleknif.**

—

För många harrans år se'n va' dä' en dräng på Senor2) som hete Lave Sammelssen. Dä' va' en lunalös3) kar' som allti' hade en hop sjåser4) för sej o' va sådära full mä' on[d]arti'het5) o' tosingafora6) så han va' värre än en redi' Ullspegel, o' därföre så räkte' han också ut för bra många oförbesynnerli'heter. Den gången, ja' nu ska' tala om, va' han i sällskap mä' nanna andra dränga' o' slådde7) gräs på Sveno. Just som di då va' i fär[d]e mä' o' skulle snärja-/-sej8) sin lille mer-aftensbit, fick di höra ett så'nt konsti't dån. Di spände på o' lyss' hvarevi'e en o' glodde sej kring te' höger o' vänster. Så fick di ögenen på flaskan där sto'. — -Si, di hade allti' te' en liten meraf tens -pinne9) mä' sej sådära, när di va' ut' o' slådde7) på ska[r]et, för si», dä' skulle hetas va' lite mer än hvarda's-slåt[t]er. »Du har väl bara glömt o' sätta ploggen i flaskan så där ä' väfd]ert som lju'a' i potelle10)-halsen» sä'r en å' dom te' Lave, som hade hån[d]om flaskan, utå' han va" äldst o' skulle va' liksom lite anförjö11) för di andre.

2) Senoren (en ö). 3) Nyckfull. 4) Upptåg. 5) Själf svald, odygd, skälmstycke. 6) Galenskap,, bef ätf&tlä upptåg. 7) Slog. 8) Inmundiga (brådskande). 9> Sup till »meraftens»-måltiden. *°) Butelj. ") Förstyret, förman.42

Nä-ä, di glodde te' o' gorken1) va' i, o', som Lave sa'e också: »Vi har ju vår lille kake-pinne2) igen te' ijtinnkakerna3), o' så mö'et vet' har ja' väl, så ja' inte låter dropparna stå o' döfna för'n di kommit te' nötta.» ^Mellerti' hade dä' därna dånet ta'et te' o' ble' hår[d]a re o' värre för hvar minut. Så te' sistens fick di fun[d]om att dä' va' oppe i vä[d]ert, o' ve' di då glodde opp, så va' dä' midt öfver dom, o' dä' så' ut, ja' vill säja, plakat liksom en bit å' en böråsa-kula4), som kom fram-syan's5) mä' en så kati'6) vä[de]rhvirf vel, så [-hu[f-v]etagen7)-] {+hu[f- v]etagen7)+} flög' å' dom mä' en lefvande gång. — »K-ö-r i h-a-r-r-a-n-s f-r-e!!» ropte di fe' ett par stycken å' dom, för si, di trodde naturli'tvis dä' va' 0'en8) som körde fram, o' då, som en vet, ska' en ju allti' säja

så. Lave han sa'e hva[r]sken »hvitt ella' svart», utå' han allti' va' sådära lite gia-lös9), utan, som han sto' o' hade ta[g]et te' sej fälleknifveii där lå' oppspänder på äske10)-lo[c]ket, e'tte dä' han sågat11) sön[d]er sitt spickefläsk; så, pinade!12) fick han icke den ki[r]en13) på sej o' såla14) knifven rätt opp i vä[d]ert e'tte den därne svarte molnklumpen som verja[d]te15) förbi. »Ä' du tosi'16) Lave?!», sä'r en te' honom, »dä' kan aldri' gå väl för dej, som ä' en så'n ifveknif17).» — Men, si, nu kommer dä' besynnerlig: knifven kom inte ner igen!! o' då må ingen undra på di ble' lite störkena18) allihop, o' själfve Lave så ble' han en smöla sjogger19). — »Jaha, nu har du nock gjort dä' du kom-mei; o' änka20) på», sä'r en å dom te' han, ve' di to'

^Korken. 2) Sup till kakan. 3) Ett slags tunna pannkakor. 4) Mörkt åskmoln med starkt väder. 5) Med fart framsusande. fl) Ovanligt (stark). 7) Hufvudbonaderna. *) Odin.' 9) Nyckfull. 10) Större trä-ask (matkorg). 1X) Skurit. 12) Pina död! 13) Nycken, infallet. 14) Kasta. 15) Susade (egentligen gnägga, om hästar). 16) Tokig. 17) Våghals, dristig, öfverdådig person. 18) Häpna. 19) Skugg-trädd. 20) Ångra.43

tag i liarna igen. Men, si, dä' talte inte mer, för'n Lave, istirrsen1) som han va', i hissi'heten2) sveper te' den andre en örnavånglare3), så han stöp hu[fv]e'köls4) o' slö' skinn-flattes-5) i jo[rd]en som en torsk. Dä' ble' ett ogåteli't6) slagsmål, o' dä' sluta[d]te inte mä' mindre, än att, när Lave gaf ut den siste trutmorfvelen7), for den andre tvärs öfver lien o' skar halsen å' sej; så lykta[d]te den leken. — Nu, för o' få ny ta8) sin egen hals, så innan länsmannen fick grabba9) honom, så va' dä' Lave Sammeissen, som va' försvunnen, o' länsmannen han fick ta'n där bak10). — Nu va' dä' så på den ti'en, så, om den som gjort en ogärning kunne hålla sej un[d]an på år o' da', så slapp han från straffet. Dä' hade Lave reda på, o' därför' så ga[f]han sej ut på våstning11) o' snårde12) o' ska-ladte13) da' o' natt så mö'e han ävelia14) tydde15). Se'n han strängjerat17) sej så i många harrans vecker, kom han en kväll te' en liten stu'a. Där utanför gick en gammel halter käring o' mata[d]te en hop skater, liksom annat folk mata en hönsa-skock, o' hon va' så rasegalet le' o' jut17), så hon kunne skrämt själfve den snåle. Lave han tydde18) sej fram ändå, o' se'n han hälsat o' frå[g]t hvar han va' på-lag19), fick han un-[djerkunning om att han just nu kommit te' den första stu'an i Finland. Som han va' bå' utsölten20) o' [-ut-sjasa[d]ter21),-] {+ut- sjasa[d]ter21),+} så ba[d]han om bå' lite mat o' att han skulle få låna hus för natten. Ja-hva'-sextan! — Hon lo' o' satte fram all mögeli' slags mat o' ba[d]han sti'a fram o' hålla te' go[d]o. Men, si, den som ble'

*) Förvirrad. 2) Häftigheten. 3) Örfil. 4) Hufvudstupa. *) Pladask, rak lång. 6) Oerhördt. 7) Slag för munnen. 8) Vara oantastad, behålla. 9) Gripa. 10) Gå miste om. u) Färd, resa. 12) Snärjde. 1S) Sprang. ") Någonsin. 15) Förmådde. 16) Ansträngt. 17) Oerhördt ful. M) Begaf, närmade sig. 19) Någonstans. 20) Uthungrad. 21) Utträttad.44

storögder1) när han kom fram te' bo[rd]et, dä' va* Lave Sammeissen, för tänk! ve' tall[r]iken lå' hva[risken mer eller mindre än hans — -*- fålleknif. Jaha! hva' tycker ni väl?! Just samme fälleknif, som han såla[d]te2) opp i vä[d]ert o' som inte kom ner igen, för dä' va' ändå en å' di gamle [-ma[d]sjöbo-ärna3)-] {+ma[d]sjöbo- ärna3)+} mä' hornskaft, o' hans namn sto' utskuret på elen ena si'an o' åratalet a[r]ttan-hundra-tju'e-fyra — samma år han gick o' läste4), då han köfte knifven -— sto' på den andra si'an. — »Jaha! Du glo' på knifven!» — sa'e finna-käringen — »känne' du han igen?! Dej har ja' just väntat i da[g]ärna o' dä' ä' just ja', som styrt te' att du skulle komma hit o' kännas knifven, o' se'n ska' du o' ja' lära o' känna hvarandra», sa'e hon o' grina[d]te så ageli't5), så själfve Lave, som aldri* va[r']t mäss6) å' sej, börja[d]te på o' känna sej en smöla skolmsen.7) »Mins du den därne molntappen, som dro' förbi när ni va o' slådde8) på ska[r]et?! Dä' va' just ja' dä'», sä'r hon, »som va' ute på mina äran[d]e o* skulle hem, när du i din ovåri'a9) lunalösa10) dänger e'tte' mej mä' knifven där ligger; o' vill du nu ha reda på hur dä' hängde ihop mä' att han inte kom ner igen, så glo där!» — sa'e hon, o' mä' dä'samma kaflafdlte11) hon opp skonket12) o' visa[d]te honom en ogåteli'13} stor fläcka14) oppe ve' lå[r]et. »Där fastna[d]te knifven!!» röt hon te' o' peka[d]te på hålet o' spände öge-nen i Lave så han alldeles börja[d]te darra i hasa[r]na, o' hade ja' sla'et ner, så hade dä' kostat ditt hjä[r]te bio'; men nu kanske kan dä hjälpas mä' minner. Som du si, ä' inte lå[r]et läkt än, o' dä' kan heller inte lä-

x) Förvånad. 2) Kastade. 3) Tillverkad i Madsjö socken. 4) För prästen i nattvardsskolan. 5) Rysligt, hemskt. e) Skugg-rädd, bortkommen. 7) Rädd, haj. 8) Slog. °) Vårdslösa, öfverdådiga. 10) Nyckfullhet. u) Vek. 12) Kjolen.

13) Oerhörd. ") Större spricka, öppning.45

kas mä' minner än bio' från din kropp, o' därför så har ja' skaffat dej hit.» Ve' hon sa'e dä', grabbä[d]teM hon tag i fälleknifven där lå' oppspänder o' kom ö? öfra[d]te2) honom mä' högget i vä[d]ert. Lave Sam-melsen, i sin istirrsenhet3), skulle försöka värja un-'[djan; men si då fallna[d]te han å' som en klut o' ble' så maktenslös4) o' förta'en5) så han va' inte guför6) o' röra så mö'et som sin lilla-tå. »Ja» —sä?r han då te' sistens — »nu si ja' skinnbarlft7) att ja' ä' i ditt vål[d], o' stick mej nu som du har hjä[r]ta te'; men skona lifvet om dä' finns vånneU — »Jaa!» — sä'r hon te' slutet — »du kan då ha utstått ditt nu när som hälst; men, i alla fulla fall, kan dä' inte hjälpas mä' minner, än att du bier såra[d]ter, hur lite dä' än bier, o' dä' just på samme platt som ja' ble' stucken å' dej», o' mä' de'samma sisa[d]te8) hon te' mä' knifven o' gjor'e en fläcka9) på Lave akurat på samme platt som hon hade sin. Så to' hon å' blo'en o' smet på sitt hål, o' — har en hört så arti't10) — dä' läktes på fläck-o^anda11). — »Si så!» —– sä'r hon då --->nu är' vi hvarandra kvitt, o' nu ska' du bara ha din fälleknif; men dä' ska' ja' säja dej, att du får slitas må' hva' du fått akurat på minuten lika lång ti' som ja' gått o' ha[f]t besmi12) mä' mitt märke. — 'Mellerti' ble' Lave o' finnakäringen te' slutet som lus i plita13), o' han drögadte14) hos henne än[d]a te' den ti'en han kun[d]e vå'a sej hem igen, o' han hade ändå fått lära sej rätt många insnidFheter15) å' 'na. — Ja-ha! så va' dä' mä' dä'.--------Nu ä' Lave Sammeissen i dä' tysta

*) Grep. 2) Stod öfver med upphöjdt slag. 3) Förvirring. 4) Vanmäktig. 5) Förlamad. 6) I stånd till. 7) Tydligt. 8) Skar. 9) Större sår, öppning. 10) Löjlig, konstigt. u) Genast på ögonblicket. la) Besvärlighet. 13) De såtaste, förtroligaste vänner. 14) Dröjde. 15) Konstgrepp, insikter i hvarjehanda.för många harrans år se'n; men äfventy[r]et dä' talte han själf om många ädeli'a gånger, o' dä ä' inte bara en pasjasa Saga, dikt.; för ja' så' själf skinnbarli't Tydligt. mä' mina egna ögen just ärret e'te' där han ble' skuren, o' fälleknifven också, för den hade han i behåll än[d]a te' döada[g]a'. På auktionen e'tte honom ble' dä' ändå ett rätt kati't Ovanligt. slet Fikande. om hvem som skulle få hans fälleknif, för si han va' så innande go' o' skära spickefläsk mä'.

—

Under konventikeln. Tänk, hva' Gu' ä' go[d] ändå: Han har ju i sin stora kärlek, som vi vet, sagt: »halelu-*ja!* — Han kunne ju, käre vänner, lika gärna sagt: halelu-*nej!* — Då hade vi stått där så granna!!

— för många harrans år se'n; men äfventy[r]et dä' talte han själf om många ädeli'a gånger, o' dä ä' inte bara en pasjasa Saga, dikt.; för ja' så' själf skinnbarli't Tydligt. mä' mina egna ögen just ärret e'te' där han ble' skuren, o' fälleknifven också, för den hade han i behåll än[d]a te' döada[g]a'. På auktionen e'tte honom ble' dä' ändå ett rätt kati't Ovanligt. slet Fikande. om hvem som skulle få hans fälleknif, för si han va' så innande go' o' skära spickefläsk mä'.

—

Under konventikeln. Tänk, hva' Gu' ä' go[d] ändå: Han har ju i sin stora kärlek, som vi vet, sagt: »halelu-*ja!* — Han kunne ju, käre vänner, lika gärna sagt: halelu-*nej!* — Då hade vi stått där så granna!!

—

En domstolsscen.

—

Personerna: 1:o Domaren, 2:o Lurenpassen, en jude, kärande, 3:o Jödde^-Kristian, en skärgårdsbo, svarande, 4:o Karlsson, en Björkholmare och 5:o Jins Persson, en skåning, de båda sistnämnda vittnen.

Dom. (sedan han uppläst stämningen): Nå-å, har käranden något vidare att anföra?

Lurenpassen: Jo, jak anhåller om ett »utmärkt präktigt»2) straff på den där karrlen.

Dom.: Har käranden något mera att framhålla, son* kan läggas svaranden till last?

Lur.: De' ärr ganske micket: Jak blevv öfverfallen presiss midt på gatan o' fick en utmärkt präktig örrf il.

Dom.: Skedde detta utan föregående anledning, ellei hvad säger svaranden?

Jödde-Kr.: Ja-a, si, om domern vill va' så beskedeli' o' hålla töst en liten håndnavän'ning, så ska' ja' nock dra' fram mä' hela vörnasionen8) akorat opp* o' ut som dä' te'gick.

Dom.: Nå-å?

Jödde-Kr.: Ju! Si, ja' sto' inne i Rossentals finbo[d]o' sto' just i ampern4) mä' o' äggedera5) mä'

*) Jonas eller Johan. 2) En af de första och viktigaste^ termer han inhämtat af svenska språket, för idkande af handel. ^Tillställningen. 4) I tagen. 5) Ackordera.48

honom om hva' ja' skulle ge för ett par böxe-hängsler — dä' ä' ändå just dehärne ja' nu har på mej, om domern vill si dom (knäpper upp västen och visar fram ena hängslet) — så viste ingen lefvan's varelse å' för'n dennahäre judasjälen ryker in gönom dör'n o' slö' ihop näfvarna o' va' så gla' så han grina[d]te som en solvarg. »Hva' står på för nå't», frågte Rossental, »e'tte' du ä' så gla'?»

— »Ju-u», sä'r dennahäre Judas mä' pungen, »vet du, ja' har lurat en kristen» — sä'r den vagelen på såd'ndära utrikes svenska — o' mä' dä'samma grina[d]te han igen så anfläskadt så en kunne si själfve dröpelen1) på 'an. Ja' lottes2) inte ja' hörde på i förstningen, men ja' tänkte för mej skälfver, som sanningen va': »Ja' skulle va' en rasan's dåli' kristen, om ja' läte de' härå stå fe'». — Dä' börja[d]te longe3) o' klia i nyperna på mej; men ja' kunne då Ai4) mej te' han va' kommen ut på gatan. Då gick ja' oafäre5) fram te' han o' sa'e: Hör du din skinntorka[d]ta näbbgädda! har du te' profession o' gå o' lura kristna, sa'e ja'.så ska'cke ja' väl försöka om inte dä' kunne va' mö-geli't o' lura dej på hu[fv]et ett slag för ro skul[d]!

— o' därme' sydde6) ja' te' 'an om noslä[d]ert mä' afvi'e näfven7), så han damp8) i gatan som en torsk. — Dä' va' allt ihop dä' nådi' domare!

Lur.: Jak förstårr dock icke hvad den karrlen talar, utan Herr dommaren får varra så god och höra e'tter att han talar sanning, för jak trorr han ljuger hvarrt enda orrd.

x) Tungspenen. 3) Låtsade. 3) Eedan. 4) Behärska. 5) Direkt. fl) Slog. 7) Yttersidan på handen (endast då det är fråga om att gifva örfilar). 8) Föll.49

Bom.: Han har ju redan erkänt; men kanske önskar Ni ändå att få vittnen hörda?

Lur.: Ja, för tosan hakar! De här två karlarna (visar åt två närstående) de kan vittna »utmärkt präktigt».

Bom.: Nå-å, hvad har vittnet Karlsson att berätta om saken?

Kaurlsson: Jo, si, jau' kom just ifrån Kaurlskrona Veckoblaud o' hade betault kvartauls-aufgiften för faur min, så lau[d]e jau' i väg opp te' torget, för o' köjpa lite potautis för daugen. Som jau' då vek auf ve' Rosentauls gaufvel, så dro' kaur[l]en här juden om snaubeln mä' aufvie näjfven, så han dro' i gautan, så dä' knaukade i tacklauget; så begrondar jau' ändå sauken o' tänkte som så: >/dä' måtte han hau, den drauken i Baubel!»

Bom.: Hvad vet då Jöns Persson i fråga om denna sak?

Jins Persson: Jaa, ja' har 'ad, min lif! ente rägted klard, udan dä' står för mej li'asom i en dröm, får ja' ska' si' rent ud, når dä' skedde, va' ja', min lif! li'a som lett' på knudan1). Ja' mings me'ed väl att ja' förstо[d]di va' i nå'åd slags krakil: men — som domaren förnimmer så har di såd'na besyngerlfa tångemål, så ja' va', nä gu'! ente i-stång' te' o' kunna udtyda mingsta or[d]. — Mel-lerti' så hår dä' va, så drämmer2) denna kar[1]en juden om snyded3) mä' nöfven, så han for på hu'eded i gatan o' örlade4) ve' ed'.

Bom.: Såg icke vittnet att näsan sprang upp på käranden?

*) »I gasken», rusig. 2) Slår rned full kraft. 3) Näsan. 4) Dånade.

11Jins Persson: Nä-ä min lif! hon språng nå'anställa udan hon sådd nock fast där hon seder nu. Men dä' må gärna

ta's in te' protekolls, för dä' kan ja' då ta på min ed, att hon kröknade ente så lided ve' han fick truthuggaren1) — o', si, dä' syns för resten än nu, om nådi domaren ä' go' o' tittar på 'na.

Dom.: Hvad fordrar kärande för sitt lidande?

Lur.: Jak tycker att för en såd'n präktig örrfil är icke förmicke' en tretti å firrti kröner.

Dom.: Har svaranden något att invända?

Jödde Kr.: Nä-ä, pinade! dä' va' ett rongande2) pris! Han si' så narrans örfila-täck3) ut, så dä' skulle va' vardt tre gånger så mö'e bara för o' få sy4) te' han en örnavånglare te' på hvar si[d]a. Stor köl5) har han; men han skulle då si hur lätt dä' skulle gå o' »ömsa relingar». Som sagdt, dä' vore godt o' ha rå[d]; men dä' ä' ju dåli'a tider, annars skulle dä' allt va' värskyldt6) o' kosta på sej dä'dära nöjet. Mellerti,' hade ja' vart domare, så skulle dennahäre svarte, kroknäsi'e judasjälen fått betala hela kalaset, o' mej må' lite för mitt besvär, för han kan då frögda sej öfver, att han åtminstningen en enda gång i sitt lif har fått smaka på hur dä' käns o' få en äkta, kristeli'; ärli' svensk trut-morfvel.

Dom.: Parterna få afträda; utslag afkunnas nästa sammanträde.

*) Slaget på truten. 2) Bra, duktigt, godt. 3) Läcker att få ge örfilar, retande. 4) Slå. 5) Ironisk hänsyftning på, judens stora näsa. 6) Icke vara ur vägen.

—

En sparsamhetsidé.

—

— Har du köft almenacka än för nästa år?

— Nej du, dä' har ja' besinnat mej på o' inte göra för'n bort åt mi[d]sommer.

— Hva' menar du mä' dä'?

— Ju, dä' ä' ju rik ti' misshushållning: ve' denna ti'en få en ju ge fjortan öre; men vänta' ja' te' framåt mi[d]sommer, tänker ja' en kan få dom för halfva priset o' tack te'.

—

Själfspillning.

—

— Hör du, bon[d]e! du måtte väl ha reda på, att du inte får köra gödsel i stan midt å blanka dagen?

— Ja-så! Då ä' dä' väl harren, som kom i väre-ve1) mitt dynge2)-lass härom da'en o' skulle beskärma3) sej öfver dä' i bla'en4), mitt äggöl!5) Hva' har han o' lägga sin näsa i blöt i såd'na saker? Han ä' väl in--gen polis, ja' vet?!

— Ja' sä'r ännu en gång: du får inte transportera gödsel så midt på dagen.

— Hva'för dä' då? om ja' få' lof o' va' så näsevis o' frå[g]a.

— Känner du inte själf, ditt sakramentskade boncl-djur! att du ställer till en stank, så magen kan vändas på tvären?!

— Oh! vet nu en förgrommad hut!! Ä' dä' ja' som ställt te' dä'? Ä' dä' inte ni själfva här, sta[d]s patterask, som i förste far ställt te' olukten? Har ni se'n finare näser, mitt birk!5) än ni kan fordra' att en asa edert egna mök6) från eder, så, anammingor! skulle ni moka7) åt eder själfva. Inte nock mä' att en först ska betala för o' få göra rent hos

okrutet; en ska' ble'

x) Närheten af, beröring med. 2) Gödsel-(—). 3) Beklaga sig, yttra förtrytsamhet öfver. 4) Tidningarne. 5) Kan tänka! ") Gödsel. 7) Kengöra från gödsel.ännäklådd1) också för'et, o' så aldra sist komma i bla'en2) mä' för besvä[r]et.

— Du har ju rättighet att hämta; men det skall ske på annan tid af dygnet. Man kan ju knappt våga sig öfver gatan utan minst två, tre cigarrer i munnen, Tvi-tusan! Känner du inte själf?

— Ju, ja' känne' nöck *jä'en3); men inte annat än lite klå[d]e i nyperna te' o' få gasta-krama så[d]na harra' som Ni ett hyss4). I stället för att ni går här i sta'en onyttalösa o' sproa5) så kroastinna6) mä' käpp i näfven o' cigar' i munnen, så skulle ja' ha lust o' flotta eder te' en a[nn]an sta', som vi därhemma kalla dyn-gesttfen. Där skulle jaMära eder hur da' går te', o' lassa lass om lass mä' en ärli' bon[d]e, o' dä' mä' mallstaken7) långs härakassen3); så ä' ja' säker på ätt näste gång ja komme te' sta'en i så[d]na äran(d]e, så läte harr-skapet allt va' bå' o' spotta o' röka o' fryna på [-nos-lä[d]ert-] {+nos- lä[d]ert+} åt dom som ä' i fär[d]e mä' o' asa från dom deras egen självspillning. Dä' kan harren hälsa sund-hetsnämden mä'.

*) öfverrumplad. 2) Tidningarne. 3) Djäkeln. 4) Omgång. 5) Sprätta, slå dank. 6) Uppblåsta, högmodiga. 7) Målstaken. 8) Skuldran.

—

Färaknäppen.

—

A.: Me'an vi nu låter hästen pusta en stun[d], så töcke' ja' vi skulle' ha voss en liten färaknäpp: dä' ä' så köli't i väfd]ert, så en kan gärna behöfva en liten tunge-tår o' ljunka1) opp sej mä' invärtes. (Söker under åklappen och tar fram en flaska ur halmen.) Ack! sicken filur till kipare! Dä' kan inte va' annat än hyss2) att han så där sla'et ne' en halfalnslång gork o' så sko[r]et å' han så järns mä' halsen; ja' ba[d]han så tynt-som-ett löf3), att han inte skulle sätta i gorken värre än ja' kunne få ut 'an mä' nyperna, för ja' sa'e, ja' inte hade nå'n gorkskru'. Tro' du inte, att mä' lite morgäng4) dä' skulle gå för sej o' slå å' halsen lite ne[d]anför pluggen? Vi kunne ju för säkerheten hålla mössan unne', om dä' skulle gå te' vfunners5).

B.: Ah! du prata' som du aldri var't mä' för[r]. Låna mej flaskan s£a' du få si. (B. ställer flaskan på marken och söker föra ned korken med piskskaftet.) Si, du, han kröp lite! Ett tag te', så ä' dä' gjordt. (Kratsch!! där låg flaskan i sär. Båda förstummade se på hvarandra några ögonblick. Då A. ändtligen hunnit riktigt fatta olyckans vidd, gifver han B. en

*) Värma. 2) Spratt. 3) Bönfall, bad bevekande. 4> Beräkning, fintlighet. 5) Misslyckas.duktig örfil, sägande:) Dä' ska' du ha för ditt besvär! Hade ja' fått gjort a'ttér mitt fundament;"så bäderdä' åtminstningen stannat i mössan, o' då hade vi ha[f]fat i voss nu, i stället för att vi nu få ta' voss bak1). Kastar sig därpå med ett skutt upp i vagnen och kör, under det han tillägger): Nu ska' du få gå hem ocltså för omaket!

B. (ropar efter honom): Hör, du, Ante lille! du kan väl begripa att dä' gick mej lika mö'e te' hjärtat som däj, att si gu[d]s gåfverna så ble' utan minsta nötta!

A. (stannar): Hva' sä'r du för nå't?

B. upprepar sitt förra yttrande.

A. (öfverlägger en stund med sig själf): Ja, så kom då, din olycksfogel! men näste gång så ä' dä' du som spandera'.

J) Gå miste om 'et.

—

Bå(t)sman Sannfärdig långresetur.

(Berättad af Sanfärdigs hustru.)

För i var[Id]en va' dä' ingen konst o' va* i kronans tjänst; men dä' ä' inte så nu, må tro! — Nu ä' dä' så rasegalet noga, så en bå[t]sman ska' va' så skola[d]ter, så han ska' kunna nästans lika mö'e som generalen, innan han doger te' o' få följa mä' på en långresetur. Han sä'r också, gubben min, att se'n han ble' inskref-ven, har han bli'tt så obilligt1) lärder, så han knalt kan husbergera2) alla insikterna han fått i hu[fv]et. Si. rusthållrarna, di såväl som ja', utå' di inte har minsta förstån[d]i hva' som anbelanga hva[r]sken om [-jo[r-d]ens-] {+jo[r- d]ens+} skapnasion eller andra så[d]'na vörner3); di står bara o' föraga4) sej, när han kommer rikti't i tagen mä' te' o' tala om alla vörnasioner5) han va' mä' om nu när han va' ute på tur. — Si, jör[d]en ska' ju, bevars! va* trin[d], se'n en hop harrar o' lärdt folk ändteli'en vill ha 'at såvöert6); o' nu hade de' fått befallning o' segla runddalikring 'na, o' ni kan allt ge' eder vagelen på dä' va' inte dä' bästa bara mä' o' ta' sej ner på den andra si'an. Som hvar o' en kan si, så nere ve' kan-

*) Ovanligt. 2) Hysa, inrymma. 3) Eörhållandön. *)" Förundra. 5) Tillställningar, omständigheter. 6) På så vis.57

terna rundalikring jo[rd]en, går ju himmelen än[d]a ner te' backen bå' på lan[d]o' sjö, o' där — sä'r gubben min. — när di ändteli'en en gång tytt1) dit, så vaT där så förgrommadt, trångt, o' komma fram ^ o' dä" syns ju skinnbarli't2) för resten—- så, när di skulle gönom där för o' ta' sej ne'åt; så to' bogsprötet fäte3), just som di körde på, o' ref sön[d]er en stor ogåteli'*) flänga5) på öf verkan ten. Ja-a! gubben min 1 ju'er, pinade! inte, fpr han o' en a[nn]än fick ändå ut o' klara 'at, innan di kom loss från dä'dära hiet.6) Men dä' ble'r piratre! inte bätter se'n:en kan väl begripa dä', att i>å andra si'an jo[rd]en allting ska' val opp- o' neVändt. Han sä'r dä', gubben min, att dä' va' på sina håll där mastatopparne sto' plakat rätt opp o' ner o' kölen i vä[d]ert o' tänk, hocker7) ett besmi8) dä' skulle va* för di stackars kar[1]ärna, för naturli'tvis fick di gå mä* hu[fv]e'na ne'för o' så ändå hålla på o' mörnöka9) om bor[d]lite mä' bå' ett o? #nnat; dä' va' te' o' hålla i sej, ska' en tro. Om en tar te' exempel, så tänk bara hvi[1]ket* trebbelass10) dä' skulle va' för den stackars kocken bara mä' o' få den välsigna[d]te ärtäkät[t]elen te? o' kunna stå på el[d]en, eller hur han bar sej åt, så inte bå' ärter o' sogel11) flög så långt så di aldri" fick si skal e'tte' 'at. — Dä' ä' i alla fall inte vardt o' strängera12) sitt hu[fv]e' mä' o' tänka på 'at, för där ä' ingen som kan komma un[d]er fun[d]mä' 'at utan di som var't mä'. Men ja för min del kan inte låta bli o' töcka dä' att dä' ä' bra besynnerlig att öfverheten ska' dra' ut folk åt så[d]na håll ella' liva' dä' skar tjäna te' o' fara o' flacka kring jo[rd]en så bå' kors-

) Hunnit. 2) Tydligt. 3) Tog håll, fastnade. 4) Oer-hörd. 5) Kefva. 6) Besvärligheten. 7) Sådant. 8) Besvärlighet. i9) Syssla med hvarjehanda småbestyr. ^Besvärlighet. ") Sofvel. 12> Anstränga.o^ännalångs1). Di bier ju så fördoja[d]ta2) i sina [-hu[f-v]e',-] {+hu[f- v]e',+} så di te' sistens knaft vet hvi[1]ket som ä' opp ella' ner. Ja-a, dä' ä' sant, nyssens gubben min va' hemkommen, så, anfläskingor! va' han rikti't örvän[d]sen: tafte han^ nå^t nå'n gång, så serratr^ei.». titta{d],te lian oppåt e'tte' 'at, innan han kom o' tänka sej för. O' se'n dessutom har han fått så[d]na tosi'a vanor i självfve kroppen, så dä' kan inte knaft omtalas: så t. ex. kan han aldri' slefva3) i sej så mö'e' te' söpe4) o' va' som en tall[r]ik sillaso5), mä' minner än att äntra6) ja' eller nå'en å' ungarna få stå' o' runka på bo[rd]et så dä' ska' skvalpa i tall[r]iken (liksom dä' ginge sjögång, förstås) o' aldri' i förstningen fick han en blun[d]i sina ögen om inte dä' sto' nå'n utanför stu'an mä' nanna spänner vatten o' blaska[d]te på lite mot väggen, där midt för han hade sin hof da7) — si dä' va' dä'därna skvalpet som hängde i 'an. Dä' slapp vi då ifrån fort noek, som väl va'; men äh i da', rätt som dä' kommer på han, så vet ingen å' förr'n [-örvänfd]senheten-] {+örvänfd]senhe- ten+} tar i fäj;[d]e-mä' han igen. Då ställer hån sej på htt[fv]e't mot en vägg ella' sten ella' hva' han kommer åt :— si dä' fresta nock på, kan en tro, innan han riktigt vant sej ve' o' byta om o' gå rättleds8) igen, se'n han fått den däre afvie vanen i kroppen. — — Så mö'e' ä' dä då, dä' har ja' sett, att har di var't mä' ute nå'n gång på en sån'dära långresetur un[d]er jo[rd]en, så blir di aldri' rikti'a männesker mer.

J) Härs och tvärs. 2) Förvirrade. 3) Åta supamat. 4) Supamat. 5) Sillsoppa. 8) Antingen. 7) Hufvegärd. 8) Rättvänd.

—

Förnöjsamhet.

Under en häftig ordväxling mellan tvänne drängar på samma gård erhöll den ene af sin kamrat en bastant örfil. Husbonden, som blifvit underrättad om förhållandet och som märkte att drängen som fått örfilen, led af flytning från örat i förening med svår värk, förehåller dem det skamliga i att icke kunna lefva i sämja under deras samarbete. »Du kan till och med bli döf på det örat för all din tid», slutade han.

— Ja-a, så gör ja' en konst i hvi[1]ket, för te' dä' *ja'* behöfver o' höra kan ja' ha nock mä' *ett* öra, bara ja' finge ha *dä* i fre'.

—

Ett vädjemål.

—Nå! erkänner svaranden att han var öfverlastad den dagen?

— Ja-a, dä' va' ja visst o' dä' så full som en alika; dä' ä' inte vardt o' sticka un[d]er stol mä' då\ för så som dä' te'gick, ä' dä hva[r]sken syn[d]ella' skam, o' om harrashöfdingen vill rikti't höra på min förklarning, så tro' ja' han har så godt förstån[d], så han åtminstningen mildra å domen en liten smöla.

^—Nå, så låt oss höra då!

— Ju, på hemväjen frå' stan snatt1) ja' in på.skif-vet2) i Lyckeby o' köfte mej nanna droppar på min lille kagge, för si, som harrashöfdingen vet, så få' en 'et ju för lite bätter pris där än i själfve stan, o* dä' ä' till-o'-mä' en smöla starkare mä'. Så för mor inte skulle glo surt på mej när ja' kom hem, så skulle ja' ta' hem för en tolfskilling kaker o' vilka3) 'na mä'. Me'an ja' snårde in te' bakarns e'tte' dom, så, serramen! kom Olle Jossa från Tången, så när jar kom ut te' vagnen, så sto' han där — Se, go'da[g]go'da[g]! Olle Jossa, tack för sist, sa'e ja', or tack för go' stan! — för si sist vi traf tes så va' dä där o' då bjudde han niej in på »Amerika»

*) Slank in. 2) Gästgifvaregården. 3) Uppmuntra.61

o' spandera[d]te på mej så ovåriH1) så ja' knaft kunne ta' mej hem. Nu töckte ja' därför, att dä' va värskyldt2) o' si honom igen, o' därför så sa'e ja' te' honom: »Sen dä' ä' du Ola, så anammingor! ska' 'eke vi skåra min kagge o' dä' så dä' käns ut i iläg-iarötterna». — Ja' mussla[d]te fram min lille kagga-knorling3) un[d]er åke-fjölen4); men, serratre, när ja' just va' i fär[d]e mä' gorken, så habba[d]te5) dä' sej inte bätter än ja' tafte kaggen i gatan så han gick sön[d]er. Dä' va' då visst inget öxafall6); men dä' ä' sant, ve' ja' to' opp kaggen o' fick 'an i näfven, så klack dä' te' ner i äggabälgen7) på mej, för tänk dä' rann o' flåssafdjte ut från hvadden norpa8) rund-dal-ikring. — Dä' va' ett rasans hieskap9)"— sa'e Olle Jossa — för han så' på mej ja' ble' blek i synen som en gast. I istirrsenheten10) hade ja' ändå tänkerna så mö'e mä' mej, så ja' kom mej för o' passa in en finger öfver hvar sitt hål så långt di räckte, liksom när en spela flökt11). Men si, dä' förslö' inte om ja' haft dubbelt båd' så många o' långa fingrar, för si dä' va' för många tapplehål12). Så me'an ja' sto' på dä'-dära viset, så rände Olle Jossa in te' bakarn's för o' låna ett kar o' låta 'at rinna i. Men han drögadte13) bra länge, som ja' töckte, 6' då tänkte ja' te' slutet som så: »heller än ja' står här ännaklämd14) länger o' si på hur Gu's gåfverna ska' rinna ut så midt för näsan på mej så tar ja' den rå[d]en15) ja' har». Ja' släfte loss på långe-mannen16), som va' öfver dä' största hålet o' lät 'at flåssa ut så dä' sto' som en kast17). O' att ja'

J) öfverdådigt. 2) Förskyldt. 3) Litet i sitt slag. 4) Åk-brädet. 5) Bar det till. 6) Förlusten af en oxen. 7) Innersta.

*) Vrå. 9) Sattyg, besvärlig omständighet. 10) Förvirrade ställning, bryderiet. 1X) Flöjt. 12) Klaffhål på blåsinstrument. u) Dröjde. 14) I trångmål. 15) Utvägen. 16) Långfingret. 17) Kvast.då lät 'at rinna ner i gapet på mej, dä' ä' ju en klar sak, o' ja' änka1) på än i da' att ja' inte hade vet te" dff genast, för dä' va' väl, piratre! bätter o' få nanna droppar förmö'e, än att hvarevFe tår skulle gå te' [-vi[d]-unners2)?!—-] {+vi[d]- unners2)?!—+} O' ja' vill nu hemställa bå' te' välvise domarn o' nämnden, o' dessutom hvi[1]ken klok män-nes-ka som hälst, om di inte i en sådan ställning hade gjort ackorat på samma vis.

— Ja, min vän; men se lagen vill inte veta af sådana undanflykter, utan Ni får böta fem kronor.

— Fem kröner?!! Först förstördes kaggen, som har hört te' går[d]en allt hva' männes-ker kan minnas; se'n inte få nytta å brännvinet mer'n för en enda gång, o' ynkeli't dä', o' så sist betala fem kröner te'! Nä-är si! Då stanna' ja' då pinade! inte för'n ja' kommer ter kongs; han ä' väl då inte så rasans snål på fem kröner, bara han få' veta hur dä' hänger i hop. —Ja' vädjar, mesjäksen! Mä' Gu's o' Balka-Nissens hjälp så ska' ja' gå fri.

a) Ångrar. 2) Förstörelse.

—

Vi kan ju va' lika go'a vänner för dä'..

—

En gumma gläntar på dörren till boklådan och i sticker in hufvudet till hälften:

—- Finns här »Sällhetens grun[d]»21)

— Ja-a! stig in, gumman lilla! Gumman stiger in och stänger dörren.

— Hva' kosta' priset? . , ►— Tio öre.

— Söte lille granne han! dä' ä' förniö'e; si dä' ä' sän'ningabå2) från Gertru' Nissa, o' hon skicka[d]te inte mä' mer'n tre skilling.

r— Ja, det kan den inte lämnas för.

—. Ja-a, då få' hon rätt fara in o' pruta själf ver, ja' kan, mesjäksen! inte hjälpa 'at, för hon sa'e då ' dä\, att om hon fick »Sällhetens grun[d]» ella' inte, så vill hon inte ge mer'n tre skilling, o' om ja' nu skulle bära-mej-ve'3) o' lägga te' åtta styfver på eget bevåg så kunne dä', anfläskingor! habba4) sej så, att, ja' fick behålla »Salrtietens grun[d]» själf: dä' finge ja9 för mitt besvär,, utan hajöss5) mä' 'an! Vi kan ju va' lika go'a vänner för, dä'.

J) Ett litet häfte med den titeln. 2) Bud. 3) Våga mig till. 4) Inträffa, »hampa». 5) Adjö!

—

Uppfostran till sparsamhet.

Ett minne från en byskola 1852.

—

Skolläraren, en afsigkommen köpman, har nyss mottagit några riksdaler såsom skolafgift. Sedan han med girig blick räknat pengarne, vänder han sig till ^n af lärjungarne:

— Nå-å, du Peter! hvad skulle du göra med de liar pengarne om de vore dina?

— Hä-ä! dä' vet ja' inte.

— Jo, du, jag vet nog hur det ginge, jag: du satte dem visst icke till någon nytta; hvad du köpte det Wef

karameller, russin och kakor och såd'nt där snask. Tycker du att det är kristligt att använda pengar så illa?! En såd'n där liten pojkluns ska' inte kunna lära sig att ta' vara på pengar! Här ligger nu öfver tio riksdaler, och jag är säker på du köpte dig inte så mycket nyttigt som ett byxtyg, fast du går så usel så »den ene trasen höter och den andre slår till». Sådant kan inte få passera längre, utan vill du inte själf, så ska', min sann! jag lära dig att hushålla med pengar. (Fattar tag i karbasen, böjer Peter öfver knäet samt börjar afbasa honom rätt eftertryckligt.) Nå-å! vill du nu be om förlåtelse och lofva att aldrig göra så mer?!— Bö-ö-h-ö-ö-ö-hö! ja' har ju inte förstört nånna pengar!

— Ja, men si du *hade* gjort dä' om de varit dina; och neka nu inte, eller lipa heller, för då ska' du få mera! Ska' inte en såd'n där pojkslyngel lära sig att ta' vara på pengar?!

—

På hemvägen från staden.

Mannen till hustrun: »Ja' talte pisken; håll i tömmen me[d]an ja' sti[g]er å' o' leta' opp 'an!» Hustrun åtlyder; men hästen är orolig och stryker slutligen i diket. Vagnen stjälper och hustrun kommer inunder. Som en blixt störtar mannen fram till stället och börjar med feberaktig oro inventera de kringströdda sakerna. JHastigt reser han sig, springer upp på vägen, håller en flaska mot dagen och utbrister slutligen: »Ja, så va' dä' då en harrans väl-signadter gärning att ja' fick dej i behåll. Vänder sig därefter med långsamma steg och belåten min åter till diket och frågar mycket godmodigt: »Nå-å, hur är dä' mä' dej, Sissa?»

Hustrun: »Hur länge ska' ja' ligga här o' gapa på dej?! Ä' du döf, så måtte du väl inte va' blin[d]mä';. si du inte vagnen ligger öfver mej?!»

Mannen: »Så, så, så, du kan väl tåla dej te' jar fått lagt lite bås om flaskan, se'n vår harre bevara[d]te

'na för mej — —Se, så ja! nu ä' dä' gjordt! — Se,

så! gal nu inte så förgrommadt, du si väl ja' kommer så fort ja' tya. Hinner.

—

Dåli'a vanor i kroppen.

Presten: — Hör nu, Måns Persson, hur kommer det till att han aldfig kan köra förbi krogen en enda gång, utan alltid stanna där och göra visit på det där olyckliga stället?

Måns: — Körkeharren ska' aldri' prata i en sak som han inte förstår; alla som känne' mina vörner1), så har di reda på dä', att ja' ä' så tvöilgen som en lus o' snärja in där ett slag hvar gång ja' ska' förbi.

— Hur ska' du kunna fösvara ett sådant påstående?

— Jo, dä' kan ja'; o' om körkeharren ändteireii ska' skrifta nå'n för rat, &å gör dä' mä' hästen min, för hans skull ä' dä' o' inte min. Ja' bytte mej te* kräket å' Slaktare-Nissen, o' ja' hade inte minsta gnömst2) om att dä' hade nå'na såd'na därå dåli'a vaner i kroppen.

— Dä' ä' ju du som har dåli'a vanor.

. — Nä-ä-serramen! ä' dä' hästen har ja' ju sagt; »Tior rätt o' för rätt!» Förste gången ja' körde honom o' skulle förbi skifvet3), så, pinade! när ja kom midt för, så tvärstanna[d]te han o' sto' som själfvaste Beliams åsna.

x), "Förhållanden. 2) Aning, vetskap. 3) Gästgifvaregården.— Så, så! Inte blanda in Guds ord i såd'na där historier.

— Nå, nå! Körkeharren höre' ja' har inte glömt å' min kristendom. Emillerti' så smacka[d]te ja' på hästen; men han bara vände hu[fv]et åt mej o' sto' bara o' bäl-glodde1) på mej. Så ble' ja' rasans o' to' piskaskaftet o' ga[f]honom lite rätt bra mä' påströ2); men han sto' för mej lika anammadt. Ja-a, hva' skulle ja' göra?! Där kunne ja' ine sitta o' tröska3) länger, utan ja' gick in o' svalde ned förargelsen mä' ett par konsiflensare4). När ja' så kom ut igen, hann ja' mä harke5) slänga dä' ena benet i häcka-ka[r]et för'n hästen flög å' som han ha[f]t själfve länsmannen e'tte' sej. Hele da'n se'n va' han skickeli'6) o' snäll; men på kvällen, när ja' skulle hem igen, sa, anammingor! gjor'e han icke ackurat likadant, så ja' va' tvöngen o' in då också innan ja' fick han te' o9 gå hem mä' mej. Då försto[d]ja' att dä' va' hästen, som hade den däre dåli'e vanen i kroppen se'n den ti'en han flackat7) kring mä' sin förste husbonne. Nu har ja' ändtelfen kommit un[d]er fun[d]mä' att dä' ä' alldeles omögeli't o' vänja honom å' mä' 'et, o' därför så få' han rätt hållas. Dä' ä' så mö'e så körkeharren vet 'at nu, så ja' kan slippa o' ble' heder-veten8) för 'at fler' gånger.

— Oh, stå nu inte och prata sådana dumheter för din själasörjare!

— Ja så, körkeharren vill divilera9) mä' mej o' vill kanske pådyda10) mej att ja ju[g]er också?! Va' då så grönögd11) o' ta' o' följ mä' mej i mo[rg]on da', ja' ska' te' stan; men då håller vi va[d]först om

*) Stirrade. 2) Piskrapp. 3) Slå. 4) Supar. 5) Med nöd. 6) Beskedlig. 7) Färdats. 8) Förehållen något, som kränker ens heder. 9) Disputera. 10) Påbörda. u) Var så god.tinnenTionden.: går hästen förbi kro'en, så ska' ja' yta Lämna. dubbel tinne te' hösten; men stanna' han som vanli't, så ska' körkeharren inte ha' så mö'e som en hafreagn Minsta obetydlighet., men ja' vill köra själf. In ska' vi nå[g]en å' voss, innan vi kan ta' voss därifrån; o' dä' ska' körkeharren få si, att »dä' hjälper hvarsken hvitlök eller fader vår'» Något slags medel (se »Gamla Abeteket»).

—

En vörnasion Tillställning (här en konsert). **i Lösens körka.**

—

— Ni må tro, härom sönda'n hade di ställt te' en vörnasion Tillställning (här en konsert). mä' spel o' sång i Lösens körka. Dä' va' utsatt te' klockan fyra, o' te' dess samla[d]tes di som ett rikti't örmygg Svärm., så hvar en ävelia Någonsin. glodde te' jyngde Hvimlade. dä' som grå-katter mä männesker, som tappla[d]te Trippade. in den ene 'ette' den andre. Så stack ja' in näsan ja' också o' sä'r: »Dä' ä' väl lofghöet Tillåtet. o' klifva på för en lite hvar?» — »Nä-ä, vass pinade! dä' dä' inte ä'», sa'e en där satt, »utan du ryker hit mä' en tredaler först.» — »Gu's hus ä' öppet för alla», sa'e ja', o' tro inte ja' betala en bankovitten Minsta mynt., innan ja' fått åtminst-ningen höra om dä' ä' vardt o' betalas nå'nting för; o' därmä' klef ja' *på.* När ja' då kom in, va' där en så'n mörja Mängd. å' folk, så självvaste stolgången Gången mellan bänkraderna. va' fullproppa[d]ter. Så dröga[d]te Dröjde. dä' en lite tåka Stund. o' ingen ting hördes', men visste inte å', för'n dä' va' en som to' i samme mä' I färd med. oljerna Orgeln., o' e'tte' mitt förstån[d], så va' dä' nock en kar', som kunne sätta låt i ty'en, o' dä' hurdant han ävelia Någonsin. ville, för i betavis 15) Stundtals. va' dä' så en alldeles kunne tro att öronen skulle spricka, o'

i ett annat tag kunne han va' guför1) o' skvittra2) som en fjellstam3) på speleverkét, o' så höll han pä o' [-börja[d]te-] {+bör- ja[d]te+} o' sluta[d]té många omlag te' han ändteli'en stanna[d]te å'. — E'tte' dä' kom där fram bort ve' altaret en raddarajd]ma' barra[r], som hade liksom sv&le-startar4) där bak. Di ställde opp sej i en kriss5) på en hop bräder di lagt tvärs öfver altar-krissen6) o' mornat7) te', ja' vill säja liksom di lägger ut ett slindra-stänge8). Så va' där en å' dom, som ja kunne töcke skulle va' liksom ahförjö'9) för dom, o' han va' först o' gj<rf'e en liten tapphng10) på ett såd'ntdära portefiån, o' $e'n klef han opp te' dom o' satte dom i gång. Men dä' Me' då den obegripeli'aste sång ja' ävelia11) hört te^ o* Ta' grann; ja-a, dä' va' så ogåteliV2) rörli't plattamii-lan13) ve' vissa tag, så dä' alldeles tana[d]te14) mellan hull 6' skinn o' kändes ner i småtärna på mej. Un-[d]e[r]helaste ti'en,hvadden gång di va' framme o' sjungde, så sto' han, som va' anförjö9) för döm, [-o'hif-va[d]te15)-] {+o'hif-va[d]te15)+} o' svajafd]te16) mä' armarne te' bägge si'er, så dä' så' riktigt artit ut; men e'tte' hva' ja' se'n kunne funnas17), så va dä' inte för annat, än att han ville Hålla flu(g]erna från synen18) på dom, för si, di hade väl startar19), men di va' inte sådana så di kunne vispa mä' dom. — Så ändtli'en kom där fram en fru, som också

skulle försöka sej på 'et. En gång skulle hon ha lite tappling20) te' från oljerna o' en gång från portefianot. Men, harre du lefvan's Lasse! Anammingor! om ni mej vill tro ella, inte, fick ja' 'et så för mej som män-neskan fick slaget plattamillan13), för si, dä' ena

*) I stånd till. 2) Kvittra. 3) Näktergal. 4) Stjärtar. £) Krets. 6) Altarringen. 7) Format. 8) Slindergolf (af stänger). ^Föreståndare. 10) Anslag, löpning. ")' Någonsin. 12) Utomordentligt. 18) Stundtals. 14) Genomilade en känsla. 15) Svängde. w) Svängde. 17) Fundera mig till. *); Ansiktet. ^Stjärtar. 20) Ackompagnement.illskriet kom värre än dä' andra; o' jacken förbaskingorf hade dä' inte dåssnat-*å* Saktat af. en gång som dä' gjor'e, hade ja' icke or[d]et opp i munnen o' skulle frå[g]at om di va' tosi'a som inte sökte antas-*om* Sköta om. o' hjälpa männes-kan för, si, hon evinna[d]tes Våndades. som en mask, så dä' så' alldeles ageli't Rysligt hemskt. ut. — »Dä' va' ogörli't Utomordentligt., hva' dä' va'' bra! sa'e en harre, som sto' bakom strax i-väre-ve' I närheten af. mej. Hur femtans dana ö[r]en har den kar'en?! tänkte ja' o' vre' mej om o' glodde på ö[r]enen på 'an; men di va' inte anlessare Annorlunda. än andras, utom dä' att di var en smöla länger. »O-hå! dä' ä' väl dä' som gör 'at»r tänkte ja' för mej själf, för nock, rackarn! måtte jar också förstå nå't i den du[r]en Branschen., som har håndfa[r]it Handhafvit. fiol i så många år o' spelt bå' på bröllop o' slåtteröl o'' kalase-lekar Dansnöjen (finare).. N - - - ä! di skulle i stället höra Niss-Antas Sissa sånga Sjunga. när hon spänner på: »Ja' gick mej ut åt lunden att höra fåglasång», o' »Du trolösa flicka du har en fager färg», ella' »I min ungdom det roar mig att sjunga.» — Di skulle höra desse, sär ja' o' många andra så[d]'nadära innande Innerligt. söta bitar, så är ja' tvärsäker på di skulle bli så opp-i-'at, så Gu' vet om di kunne höra 'at mä' torra ögen, för, si, så'nt dä' ä' nå't som kan tränga sej te' hjärteroten. — Dä' ä' hva' *ja'* töcke; andra få töcka som *di* kan.

—

Fjer'ingsmans-Anderiasens känskap mä' kongen.

—

Som ni kanske hört talas om, så va' kongen hos landhöfdingen härförleden. Hans äran'e ville di inte tala om i bla'en, för di töckte väl dä' kunne blitt lite skömferliH1) för honom; men e'tte' hva' en se'n fått gnömst2) om, så va' hans äran'e inte annat, än han ville, att landhöfdingen skulle hjälpa honom ett litet spa'-tag mä' regerningen, för si, dä' lär va' så vöert förspändt, att kongen ä' riktft ännaklämder3) för Norbäggarna: han lär inte få rikti't ly4) mä' dom på siste ti'en, utan di lär ha blitt så kroastinna5) o' opp-stanati'a mot honom, så han kan knaft näggvärja6) sej.

Mellerti' ä' dä' inte dä' ja' ville tala oni, utan bur ja' räkte te' o' bli känder å Konglfa Majjestät just ve' detta-härna te'fället. Si, ja' ä' så hemmavan hos landhöfdingen, så när ja' kommer dit, så ä' ja' plakat som ja' vore hemma, o' dä' ä' därför ska' ja' säja, att ja' änn'a se'n han kom hit, har höllet honom mä' äte-petater. Ja' ska' säja ja' har också di som doger; dt ä' växta på sann'-jör'7), o' di si ut som äggplommer o' ä' så innande go'a o' möra, så di knäpper opp ont sej8) hvareviaste en. Nu va' ja' där inte självfver, när

J) Nedsättande. 2) Hum, nys (om). 3) I trångmål. 4) Respekt. 6) öfvermodiga, förmätna. 6) Med möda skydda (sig). 7) Sandjord. 8) Spricker (vid kokning).74

Ikongen va' där, men utå' ja' ä' som ja' vore barn A huset, så fick ja' veta ändå allt mögeli't, när ja' kom dit, båd' nytt o' nattagammelt. Detta-härna talte betjänten om, o' nu ska' ni få höra från alldra första början.

Som sagdt, kongen va' <lär, o' landhöfdingen frågte •om han inte fick bju'a honom på lite midda', o' sa'e som sanningen va', att Konglia Majjestät gärna kunn'e liålla te' go'o mä'et som dä' kunn'e bli, se'n han va' vute på färaväja'. Ja-a tack ska' du ha, Horn! sa'e kongen, dä' ska' smaka rätt bra; för ja' har, förbaskingor! inte småkt en smöl i mitt lif, se'n ja' for ifrån Stockholm. (Han måtte väl också hålla te' go'o, för hos landhöfdingen, mesjäcksen! finns dä' sorn doger rita' bå' ätans o' drickans varer; dä' vet ja', di gångerna ja' var't där.) Jaha! just

som då kongen va' i tfär'e mä' o' skulle läsa te' maten fick han ögenen på petatefatet där sto' o' rök på bor'et, o' dä' va' mä' Tiarke1) lian tydde2) såja »amen» — sa'e betjänten --innan han slö' landhöfdingen på axeln ö' sä'r: »Hör du Horn! hva' tusan haka' har du fått dfhärne petaterne ifrån?» »Ju~u», sjvara' då den andre, »di har ja' köft å' fjär'ingsmans-Anderiasen på Tjurke; han har hollet mej mä' petater änn'a se'n ja' kom hit/ Di kalla' honom fjär'ingsmans-Anderiasen, för hans far va' fjärdingsman; élla hete' han Anderias Olssen.» — »Anderias Olssen?» — sä*r då kongen, o' står o' grunnV en liten stunn' — »Anderias Olssen på Tjurke?? — Låt mej si! Djäkeln anfläska! måtte icke dä' varsamme Tthär3) som har ett mål liggans oppe hos mej ve' högsta domstolen! Jeskes! dä känne' ja' ju honom mö'et väl! Aldri' kunne ja' tro, när ja' läste göiiom hans

a) Med knapp nöd. 2) Hann. 3) Karl/75

handlingä', att han hade så go'a petater!» — Ja-a, har •en ävelia1) hört maken te' khär2) te' o' va' nimmes-go'?! Bara för han fick höra mitt namn, så rann dä' för honom genast att ja' hade ett mål däroppe. — Ja' har, mesjäcksen, så mä'! Si, ja' ble' stämder för ett par år se'n å Pelle Trylssen på Näbben för en sak, som kan göra sak hvfcket äntra3) ni få veta ella' inte. Mellerti' hör dä' ble' vri'et o' vändt, så tafte ja' båd' ve' häradsrätten o' hofrätten. Så gick ja' te' kongs på Gu's försyn o' tänkte: dä' ska' väl finnas nå'en smöla reson hos honom eminstningen4), när inte andra förstår sej på lagboken, o', som sagdt, där ligger dä' nu; men aldri' kunn'e ja' tro då, att ja' skulle få så mö'et mä' honom o göra. — Nå, nu går vi te'bakes te5 kongen, där vi släfte honom, o' dä' va' ju ve' bor'et. Ja-ha, så satte han sej ne', o' ve' han hottade in gaffeln i den förste petaten — dä' va' en å di störste o' grannaste, hon låg där så spräckt o' mör o' rök midt framför 'an — så trädde han opp'na på gaffeln o' höllt 'na midt för näsan på landhöfdingen o' sa'e: »Hör du, Horn! om du mej vill tro ella' inte, så anammin-gor! om ja' ville gå på hu[fv']et som på fötterna, ella' bju'a mitt rö'aste gull, så vore ja' inte guför5) te' o' kunna skaffa en skäppa såd'na petater i helaste Stockholm.»— »Ja-a så tar fjär'ingsmans-Anderiasen också tre daler mer på tynnan än hva' andra gör», sa'e landshöfdingen.— »Ja-a dä' ä' di, faningor! också vär'a»> sa'e köngen. Men se'n bara teg han o' skala[d]te o' åt, o' han sä'r, betjänten, att han inte smaka[d]te så mö'et som en bröbit å* den andre maten, utan snårde i sej bara ädelia petater med smör på o' dä' så att han 4e'

x) Någonsin: *2) Karl. 3) Antingen. 4) Åtminstone. 5) I stånd till.sistens alldeles svettnadte om pannan. När han då ändteli'en tytt Hunnit. sluta en gång o' stöget opp frå' bor'et så sä'r han te' lan'shöfdingen: »Hälsa nu fjär'ingsmans-Anderiasen frå' mej, att han så fort som mögeli't skicka opp mej två-'l'-tre tynner te' Stockholm. Di ska' ja' ha' te' vinterpetater åt drottningen o' mej; di andre få äta å' di vi har så länge te's di tar tröt, o' se'n ska' ja' nock skicka honom bå Bud. själfver, o' ä' han då inte för dyr mä' dom, så kommer ja' nock o' be'a honom hålla voss mä' äte-petater för jämndan.» — Ja-ha, didärne bå'en fick ja' dä' första ja' trädde foten in te' lan'shöfdingens gången därpå. Då dro' betjänten fram mä' 'et allt ihop, o' han lju'er, pinade! inte ett or', för han va' ju mä' — sa'e han — o' åt ve' samma bor'. Kongen hade ändå ve' samma te'fälle bedt honom lägga mej på minnet, att ja', för rackarns sknin o' ben Ovillkorligt, till hvad pris som helst. heller inte skulle glömma o' leverantera lite å' mina petater te' »Varnadis», som just då va' i fär'e mä' o' skulle ut på långresetur, om inte ja' kunne mer, så eminstningen Åtminstone. lätta-å Afyttra. så mönna Många. så di räckte te' prinsen, som nu skulle försöka sej mä' ut på våstning Färd, resa.. Som sagdt, bå'en fick ja', o' dä' sista or'et kongen hade sagt, så va' dä' *dä'* att han hvasken Hvarken. skref *på*, ella' skickadte mina handlingar innan ja' läte höra å' mej. — Dä' klart som korfva-spa' att inte ja' lät säja mej den saken två gånga. Di som prinsen skulle ha di to' betjänten om hånn Om hand., för o' ställa dom på »Varnadis», men di, som skulle te' kongen, di fick ja' själf antas-om Vidtaga åtgärder för. o' få opp — sa'e han — o' frakten skulle kongen själfver betala när di kom opp. — Jaha, ja' hade käringenmin te' o' sy sex spingspångna Splitter, alldeles. nya säckar — - dä* gick en half tynna i dom hvardera — så dä' ble' jämt tre tynner e'tte' som han begjorde på, o' så öste ja' i en bra dask Slump. öfver ändå i hvar säck te' öfvermål, för si, ja' tänkte som så: dä' kan väl göra godt i nå'en rynka, o' dä' har ja' nock i fatet på ett annat vis. Öfverst i den ene säcken la'e ja' in nanna ra'er skriftell't o' där sä'r ja' att ja' alls inte brå'skadte mä' betalningen, utan den — sa'e ja' — kan stå *te'* så länge, se'n vi ändå har lite andra af färder voss emillan; men se, säckarna — som Konglia Majjestät si — di ä' alldeles spingena nya, o' mor ä' rädd di ska' ligga däroppe o' ble hopablånn'adta mä' hans egne, o' därför så ville hon så fort som mögeli't ha dom hemskickadta. — — — Ja! nu ä' dä' ett långt bete Tids-

ryck. se'n dess; men 'jä'-en har icke hört å hva'sken pengar ella' säckar, o' handlingarna se'n!! Ja' kan undra hur länge han ämna hisala Förhala. mä' 'et däroppe. Ja' töcke' han skulle komma håg mitt mål hvartevi'a mål han äter, när han få ögenen på petatefatet. — I alla fall, kanske har han ännu o' sno mä' di välsignad te Norrbäggarna; när han slutat dä'därne besmiet Besvärligheten. mä' dom, så ä' ja' tvärsäker på, att dä' första han gör, så tar han i-samme-mä' I färd med. o' klara pappern åt mej. — Tänk då, när ja' får hem dom! Då ska' båd' Pelle Trylssen o' hans abekater få vä'r å' hva' dä' vill säja o' processa mä' en som håller kongen mä' ätepetater.

—

Anvisning för uttalet.

På alla ställen, där o språkriktigt bör uttalas slutet, såsom i ordet ro, uttalas här

o som diftong af å och slutet o. I betonade stafvelser uttalas alltid isom diftong af äochi, u»»» ö » u, y»»» ö » y, å»»» öppet a och öppet o Näst framför v uttalas alltid s som sje och t som tje.

—

Blekingskt folklif och öfvertro.

III.

Gamla Abeteket

eller

Marje-Halte-Svens resefter för skavank,

som ingen doktare ä' kar' te o' bota

jämte

många andra go'a bå' rå[d] o' då[d], me o' märke å'

alla mögeli'a slag, som kan va' bå' nyttigt o' godt för

di, som stunna te vä[rld]en.

—

Allt samladt från sydöstra Blekings strandbygd och skärgård

samt tecknadt på modifieradt bygdemål från samma ort

af

K. NILSSON.

—

Till läsaren.

Såsom förklarande not till titeln, må meddelas, att föreliggande samling — som utgör en fortsättning af »Muntra Folklifsbilder» — upptager och beskrifver åtskilligt, rörande hvarjehanda åkommor och sjukdomar, huru dessa tros uppkomma, huru de framträda och slutligen sättet huru de tros kunna botas m. m., m. m. — Mycket af dylika

egendomliga folkkurer, skrock och vidskepliga uppfattningar har naturligtsvis dels följt med fäderna, dels undgår af sådant alltid en god del den enskilde samlaren. Af hvad här blifvit tillvarataget fortlefver det mesta här och där ännu i dag, hvarföre dessa anteckningar skulle kunna vara till och med af någon kulturhistorisk betydelse. Låt vara att arbetet ej iklädt sig den allvarsamma dräkt, som vetenskapsmannen önskade; men då det muntra i framställningen icke skett på ringaste bekostnad af sanningen i sak, och då dessutom, såvidt möjligt, allt blifvit framlagdt ungefär just *sådant det blifvit meddeladt,* torde denna lilla samling få räkna sig såsom ett om än aldrig så ringa bidrag till kännedom om svenskt folklif. Såsom sådant vågar det därföre hoppas på ett välvilligt öfverseende med förefintliga brister.

Lyckeby, Lösen i mars 1911.

K. Nilsson.

—

Anvisning för uttalet.

På alla ställen, där o språkriktigt bör uttalas slutet, uttalas här samma o som diftong af å och slutet o:

i (betonadt) uttalas som diftong af ä och i; u » » » » » ö » u; y » » » » » ö » y; å uttalas alltid som diftong af öppet a och öppet o; s näst framför v uttalas ännu af många som sje: t » » » » » » » » tje.

—

Marje-Halte-Svens måg redogör för huru »Gamla Abeteket» tillkommit.

—

Dä' ä' väl inte många å' eder, kan ja' tro, som kände gamla Marje-Halte-Svens. Di kalla[d]te 'na så, för hon va' dofter själf te' Marje o' va' gifter mä* eny som di kalla[d]te Halte-Sven, för han va' halter, si. Hon dödde — lät mej si — ja, te' vå[r]en bier där' jämt tretti-ti-tsvå år se'n. Elles, om ja' ska* säja hur dä' hängde ihop, så va' hon mor te' mojan1) min, så hon va' hvarsken mer ella' minner än min svärmor. På den ti'en hon lefde, va' dä' inte många, hvarsken i sta' ella' på lann, utan att di kände henne, åtminstnin-gen te' namnet, o' här finns många än i da', som kan säja som så, att, om inte gamla Marje-Halte-Svens var'!, så hade di, pinade icke! äntra2) vart dö'a ella' också kröplingar'3) på allti' nå[g]et vis. Ja-a, i lag mä' så många doktare, som äfvelia4). funnits i helaste Sverges Erppa, tro' ja' knaft nå'n enda ha't en så'n obegripeli' insnidihet5) i doktererings-vörner6) som just hon, för si, doktrarna, då som alti', sa'e sej mone mest7) äntra2) ifrå' 'et, när dä' va' nå'n ting rikti't svårt, ella' också

*) Hustrun. 2) Antingen. 3) Krymplingar. 4) Någonsin. 5)/Klyftighet, insikt. ^Förhållanden, anordningar. T) Merändels.6

hade di folk te' o köpa opp helaste sin välfär' på obe-teket, utan att dä' bota[d]te för så mö[ek]et som den ynkejiaste rot-bjena1). Men si, hon, si! Ja-a dä måtte va' frå'a om aldri' den knifvelsen2) — som ni nock ska' få höra — så, så snart hon fick hån[d]om 'at, så, anammingor! försvann dä' som en ville ta[g]et en nypa koke-m[j]öl o' släft i väfd]ert. Nu va' dä' ju heller inte så besynnerlet mä' 'at, när en få höra hur dä' hängde ihop. Si, dä' ä' på så vis mä' dä\ så om dä' habba3) sej, att en männeska innan hon »gått o' läst», dä' vill säja »mä'an hon ä' en vanveting», råka' ut för den turliheten o' få »skilja orm o' groda åt», utan att nå'en å' dom bier skavanka[d]ter, så kan en så'n män-nes-ka bota hva' slags odålfhet som hälst ,bara mä' o' ge den sjuke in en liten droppe å' sin egen bio'. — Så va' dä' just, hva' som anbelanga mä' svärmor min, o' ja' vet många gånga', när hon kunne stå o' va' vånnrås4) om hva' dä' va' för sjuka di dro[g]s mä', ella' när nå't hängde i för envetet5); så sa'e hon: »Ja-a, så ska'

en nock veta rå[d]för dä7» — Så hon fram mä' kraf va-nålen o' tjota[d]te6) te' ett litet stick, bara på själfva tumännen på sej o' kryste ut en liten blo'-droppe, som hon se'n lät den sjuke sotta7) i sej; o' så sannt ja' tala or[d]et, ätte' dä' betet8) försvann dä ön-[d]a i da[g]åtal. Men, si, konsti't nock, dä' va' dä' sista hon to[g]te\ o' hur dä' kunne komma sej, dä fick ja' aldri' u[r]'na. Elles så den lilla insnidiheten9) ja' själf o' min käring, Botel, har i så'nadära fundamentet0), dä' har ja' svärmor min o' tacka för — välsigne 'na för 'et än i da', där hon ligger! — Ja-a,

*) Blemma, fylld med var. 2) Åkomman. 3) Hampa sig. A) Villrådig. 5) Envist. 6) Påta, lindrigt sticka in. 7) Suga. *) Rycket, tiden. 9) Klyftighet, insikt i. 10) Fyndigheter, klyftigheter./

ja' glömmer aldri' i ti'en, nå'na da[g]a' ätter dä' va' tut-ljust för Botel o' mej, så va' ja' där en kväll, ö' gamlan satt ändå*o' spann nopper1). Så rättsom dä' va', så stanna[d]te hon o' la[d]e hån[d]en på rocka-hjogelet2) o' sä'r: »Du har ju gått lite i skref-skole, Magnus?» — »Ja-a», sa' ja', »dä' har ja', så ja' kan preta lite te' husbehof.» »Ja», sä'r hon, »som ni vet, så står ni begge just nu i fär[d]e mä' o' ska' trä[d]a foten in i var[Id]en. Nå'n hemgift har ja' inte o' kunna lata d'3), utan därför så har ja' tänkt antas om4), innan vår harre tar mej, så ni kunne öfverta' min fö[d]ekrok, när ja' vändt näsan i vä[d]ert.» Så utå' hon visste ja' inte kunne va' så minnesgo' o' komma ihåg allt, hon hade o' dra' fram mä', hade hon mej te' o' skrifva opp sina resefter unnan för unnan. Genom dettahär-na, så serramen! ble' Botel o' ja' rätt väl flidda5) för vi ble' lika insnidia6) mä' så'nt som gamlan, så när hon dödde, fick vi bå[d]ätte' oss bå' frå' stå' o' lann te' o' bota bå' folk o' kräk. Serrade-khärarna! gjor'e icke dä', att bå' folk* o' kräka-doktare börja[d]te på o' få en smöla ondt i magen7) öfver 'et: si di ble' töckströtena8) mitt birk!9) för vi gick in i deras profession, o' så gjor'e väl dä' masta te', di fick »snussla vä'r»10) för bra många tolf-skillinga', som i stället rök in i vår lomma11). Piratre! en vacker da' visste ingen en halfdra'en ån[d]e, för'n di hade fuskat12) må' öfverheten te' o' ha oss te' o' plikta —- dä' va' ändå en liten Haka13) ätte' dä' ja' gjort ve' Olle Pelias Sissa för den-därne svölsten i magen, som doktarna ville pådyda14)

3) Blånor, blår. 2) Spinnrockshjulet. *) Afyttra. 4) Vidtaga åtgärder för. 5) Besutna. 6) Fyndiga, förståndiga» 7) Känna afundsjuka. 8) Förnärmade, missnöjda. 9) Kan fänkål 10) Gå miste om. n) Ficka. 12) Under hemligt förstånd intalat. 13) Liten, obestämd tid. J4) Pådyfla.8

'na, att hon rakt ut för på deras tosafors-vis1), ?orit di ville ha 'et.— Men, som ja' sa'e mä' te' domarn, hur ska' dä'hära kunna kallas för kvacksalfverering2), ella' hva' dä' va' han sa'e? Har ja' äfvelia3) begagnat så mö[ek]en åstämmelse4) te' salfva o' va', som ja' kan lägga på tumma-nagelen, så vånne ja' fanken sprack! Botel, mojan5) min, va' ändå mä' ve' tinget, o' när hon då hörde di inte ville ta' nå'en slags resonli'-het, så sa'e hon te mej, som sanningen va': »Du som har en smöla bätter vet', så ä' dä' väl inte vardt o' stå o' divla6) mä' dom om 'et länger», o' så to' ja' opp o* ga' dom hva' di begjor'e. Dä' va' förste gången, o' ätte* dä' tetet7) trodde di vi skulle ble' bota[d]ta. Men, si,, dä' va' vi som höllt på som förut, o' di höll också på mä' o' ännaklå8) oss den ene gången värre än den andre, o' siste gången satte domarn rikti't knäppsticka0) för 'et, o' to' förbå[d]på, att vi inte fick bära ossve* o* dokterera för så mö[ek]et som nipprtm10) en gång. — Ja-a så då, sa'e ja', ä' dä' så förspahdt, så di vill röska11) biten u' halsen på en stackars krampe, som vill ta' sej fram på ärli't vis; så, annammingor! skar

icke en allt hitta på nå'n a[nn]an rå[d].--------Hör dur

Botel! — sa'e ja', när vi kommit hem — om vi tofg]e o' läte tröcka en bok å' didäre fundamenterna12), vi har ätte' gamlän o' insikterna vi själfva har i värt hu[fv]e ätte' 'na, så ä' ja' så tvärsäker, som vi longe13} hade 'ät i näfven, att folk mä oppräckta hän[d]er ga[f], om dä' så vore en hel riksdaler för den boken, heller än di vräker tit lika mö[ek]et te' en kokstor14) narra-

;) Galenskapsvis. 3) Kvacksalfveri. 3) Någonsin. 4) Till-stymöielse. 5) Hustrun. ö) Disputera. 7) Rycket, tiden. s) Bestraffa, öfverrumpla. 9) Sätta p för. 10) Hudlöshet i sätet. u) Rycka. 12) Fyndigheterna, klyftigheterna. 13) Redan. 14) Högdragen.vagel, bara för en så'ndärna skrifver ut så mö[ek]et som fem-'la-sex ra[d]er o' onyttalösa di; så mö[ek]et mer som folk vet lite hvar hva' våra resefter doger te'. — Ja, du sä'r nå[g]et! sa' Botel. Hon va' må' om 'et, o' vi lät tröcka o' gick på, så dä' sto' härli'a te'. Dä'-därna påhittet va', mesjäcksen, inte så tosi't, töckte vi begge tsvå, o' ätte' detta betet1) ska' di, som hade-värst ondt i magen2) å' våra meklamenter3) — just di, sä'r ja',

— di ska' nock tya4) hinna räkna öfver liva' di få in om da'en. — Se, här ä' boken! sådan si hon ut! — Utom dä' att en få' unnerkunning i 'na om di rikti'e namnen på sjukerna, så få' en också fun[d]om hur di förhåller sej o' hur en ska* dokterera hvarevFe knifvelse5) — ja-a, dä' vill säja inte nå'na utrikes sju-ker, som di förgromma[d]te doktrarna själfve ha' funnet på nu på senare ti'en; dä' ä' inte för fatti't folk: di, som har rå[d]o' ti' te' o' hålla sej mä' så'na sjuker, di må också gärna betala di som har hitt' på dom or fört in dom. — Ne-ej, si, dennahärna boken ta'r opp bara gamla ärli'a, välkända, svenska knifvelser5), or dä' ä' ju te' o' tacka gu' för, att här finns bot för så'nt, när di, som ska' hetas te' o' va' doktare, står o' ä' rådvilla o' hänger hu[fv]et öfver 'at som di taft vantarna^

r) Kycket, tiden. 2) Kände afundsjuka. 3) Medikamen-ter. 4) Orka. 5) Åkomma.

—

I.

Resefterna.

—

A[nn]anda[g]s-frösan.

Frossa

Glo ätte' hva' som står i reseftet för »frösan»!

—

Barnalösa.

Dä'hära ä' visst inte nå't, som kan kallas sjuka, ella' nå't som käns hvarsken här ella' där; men dä' ä' ändå nå't, som inte står rätt *te'* ella' skulle va', där dä' ä' lofli't för folk o' ha' vagga i huset. Dä' ä' många, som ä' så väl fliddaBesutna mä' dettahära jordiska, så di, kunne ha rå[d] te' o' ha' om dä' rätt så vore ett helt dusinDussin smålulingarSkämtsam benämning på småbarn, o' di kan ju också va' så opp-i-'etFörtjust, betagen mä' så'nadära små-skverlinga'Se not 4!, så di skulle villa ge sitt rö'aste gull för o' få bara en enda.

Om en nu si, att dä' ena å[r]et går ätte' dä' andra, o' dä' inte vill vörnaGestalta sig sej te' o' ble' nå't på nå[g]et vis, så få' en, för rackar'ns skinn o' ben, inte läta stå'

I.

Resefterna.

—

A[nn]anda[g]s-frösan.

Frossa

Glo ätte' hva' som står i reseftet för »frösan»!

—

Barnalösa.

Dä'hära ä' visst inte nå't, som kan kallas sjuka, ella' nå't som käns hvarsken här ella' där; men dä' ä' ändå nå't, som inte står rätt *te'* ella' skulle va', där dä' ä' lofli't för folk o' ha' vagga i huset. Dä' ä' många, som ä' så väl fliddaBesutna mä' dettahära jordiska, så di, kunne ha rå[d] te' o' ha' om dä' rätt så vore ett helt dusinDussin smålulingarSkämtsam benämning på småbarn, o' di kan ju också va' så opp-i-'etFörtjust, betagen mä' så'nadära små-skverlinga'Se not 4!, så di skulle villa ge sitt rö'aste gull för o' få bara en enda.

Om en nu si, att dä' ena å[r]et går ätte' dä' andra, o' dä' inte vill vörnaGestalta sig sej te' o' ble' nå't på nå[g]et vis, så få' en, för rackar'ns skinn o' ben, inte läta stå'

I.

Resefterna.

—

A[nn]anda[g]s-frösan.

Frossa

Glo ätte' hva' som står i reseftet för »frösan»!

—

Barnalösa.

Dä'hära ä' visst inte nå't, som kan kallas sjuka, ella' nå't som käns hvarsken här ella' där; men dä' ä' ändå nå't, som inte står rätt *te'* ella' skulle va', där dä' ä' lofli't för folk o' ha' vagga i huset. Dä' ä' många, som ä' så väl fliddaBesutna mä' dettahära jordiska, så di, kunne ha rå[d] te' o' ha' om dä' rätt så vore ett helt dusinDussin smålulingarSkämtsam benämning på småbarn, o' di kan ju också va' så opp-i-'etFörtjust, betagen mä' så'nadära små-skverlinga'Se not 4!, så di skulle villa ge sitt rö'aste gull för o' få bara en enda.

Om en nu si, att dä' ena å[r]et går ätte' dä' andra, o' dä' inte vill vörnaGestalta sig sej te' o' ble' nå't på nå[g]et vis, så få' en, för rackar'ns skinn o' ben, inte läta stå'

te' länger eller droga mä' et te' en bier för gammeiy innan en gör nå't ve' 'et. Dä' går då ibland inte å' sa alldeles för lösa nötter1), men hva' gör dä', om en har rå[d]i ryggen?! Si plåt[s]en, som en bo' på, äy förgjord2) på nå't vis, o' därför så hjälper dä' inte mä' minner, än att en få flotta huset på en a[nn]an tomt; dä' kan va' nock tillemä' bara mä' inhusen. Bier däT gjordt i ti' o' mä' lite förstånn, så ska stu'an kunna ble' så full mä' arfvinga', så di knaft*ska' kunna komma fram för hvarandra; dä' ä' försökt mä' på många håll, o' allti' har dä' hjälpt.*)

—

Blåser på tungan.

Dä' ä'många gånga' dä' händer, att utan en vef or[d]ella' ån[d]e å', börja' dä' svi[d]a te' på tungan. Glo en då ätter i spegelen, så si en då mone mest3) allti' att dä' satt sej nå'en ella' nå'na små blåser på tung-ännen. Så'nt kommer sej allti' därutå', att nå'n män-nes-ka, som har ondt i magen4) å' en, just ve' samma te'fälle log5) på en.

Få' en blåser på så vis, så ä' dä' bara te' o' funnas sej te' hvi[l]ken en kan råka te' o' ha te' ovän o* näniria dens namn. Råka en då rätt mä' namnet på den som loget på en, så försvinner bå' sve[d]e o'

,,,; 1); Ansträngning, uppoffring. 2) Förhäxad, förtrollad. 3) Merändels. 4) Känner afundsjuka. 5) Ljög.

*) På senare ti'en har dä' tydli'en visat sej göra samma nötta, o' låta kopiatorer ha sitt te'håll hos en; dä' ä' bå' minner ...besvär o' kostnadt, för då behöfva' en inte flotta så mö[c-kjet som en tqmtsten en gång. Dä' ä' rätt ofta da' spör's så'na unnerverk. *(Sättarens anmärkning.)* te' länger eller droga mä' et te' en bier för gammeiy innan en gör nå't ve' 'et. Dä' går då ibland inte å' sa alldeles för lösa nötter1), men hva' gör dä', om en har rå[d]i ryggen?! Si plåt[s]en, som en bo' på, äy förgjord2) på nå't vis, o' därför så hjälper dä' inte mä' minner, än att en få flotta huset på en a[nn]an tomt; dä' kan va' nock tillemä' bara mä' inhusen. Bier däT gjordt i ti' o' mä' lite förstånn, så ska stu'an kunna ble' så full mä' arfvinga', så di knaft*ska' kunna komma fram för hvarandra; dä' ä' försökt mä' på många håll, o' allti' har dä' hjälpt.*)

—

Blåser på tungan.

Dä' ä'många gånga' dä' händer, att utan en vef or[d]ella' ån[d]e å', börja' dä' svi[d]a te' på tungan. Glo en då ätter i spegelen, så si en då mone mest3) allti' att dä' satt sej nå'en ella' nå'na små blåser på tung-ännen. Så'nt kommer sej allti' därutå', att nå'n män-nes-ka, som har ondt i magen4) å' en, just ve' samma te'fälle log5) på en.

Få' en blåser på så vis, så ä' dä' bara te' o' funnas sej te' hvi[l]ken en kan råka te' o' ha te' ovän o* näniria dens namn. Råka en då rätt mä' namnet på den som loget på en, så försvinner bå' sve[d]e o'

,,,; 1); Ansträngning, uppoffring. 2) Förhäxad, förtrollad. 3) Merändels. 4) Känner afundsjuka. 5) Ljög.

*) På senare ti'en har dä' tydli'en visat sej göra samma nötta, o' låta kopiatorer ha sitt te'håll hos en; dä' ä' bå' minner ...besvär o' kostnadt, för då behöfva' en inte flotta så mö[c-kjet som en tqmtsten en gång. Dä' ä' rätt ofta da' spör's så'na unnerverk. *(Sättarens anmärkning.)*ser på fläck o' anda Ögonblickligt.; ella', förstås, går dä' bort ändå mä' ti'en, fast dä kan ju' dröga lite.

En kan också ta' o' knyta en ögla på ett förklä[d]sbån[d] o' spotta genom ögle-hålet tre gånga'. Ve' siste gången drar en *te'* knuten mä' en lefvande gång, o' just som en håller på o' dra' *te'* så ska' en önska, att den, som hade ondt i magen Känner afundsjuka. å' en, själfver måtte få 'et. Ä' dä' nu en kar, som ska' göra *ve'* sej, så få han naturle'tvis vanna sej te' en däka, för o' komma åt nå't förklä[d]sbån[d].

—

Bolla-spikar eller bolla-knäggar.

Bölder.

Har en väl en gång rakt ut för bolla-knäggar o' spikar å' dä' rätta slaget, så vet en ju hur envetna Envisa. di ä' te' o' hänga *i*, innan en kan ble' dom bevöern Kvitt.; o' särskildt om en fått dom genom »utläggning» Begagnande af vissa hemliga korister, för att tillfoga annan person sjukdom eller skada hans egendom.. Ska' en kunna ble' fri för

så'nt hieskap Besvärlighet. , så går dä', mesjäksen! inte på annat vis, än att en själfver få »lägga ut» Jämför not 6) för en a[nn]an stackars syndare, o' dä' te'går på *så* vis:

En tar lite rot Var ur bulnäder. ur så många knägga' en har o'* som ä' så muena Mogna., så en kan krysta nå't ur dom, o' dä'härna, som en fått ut, smiter en på en pang, ju större ju bätter, för si då bier di mer i ampern Uppiggade. mä' te' o' ta' opp 'en; så lägger en en a[nn]an likadan pang ofvanpå o' krysta ihop dom så di sitter sådära

ser på fläck o' anda Ögonblickligt.; ella', förstås, går dä' bort ändå mä' ti'en, fast dä kan ju' dröga lite.

En kan också ta' o' knyta en ögla på ett förklä[d]sbån[d] o' spotta genom ögle-hålet tre gånga'. Ve' siste gången drar en *te'* knuten mä' en lefvande gång, o' just som en håller på o' dra' *te'* så ska' en önska, att den, som hade ondt i magen Känner afundsjuka. å' en, själfver måtte få 'et. Ä' dä' nu en kar, som ska' göra *ve'* sej, så få han naturle'tvis vanna sej te' en däka, för o' komma åt nå't förklä[d]sbån[d].

—

Bolla-spikar eller bolla-knäggar.

Bölder.

Har en väl en gång rakt ut för bolla-knäggar o' spikar å' dä' rätta slaget, så vet en ju hur envetna Envisa. di ä' te' o' hänga *i*, innan en kan ble' dom bevöern Kvitt.; o' särskildt om en fått dom genom »utläggning» Begagnande af vissa hemliga korister, för att tillfoga annan person sjukdom eller skada hans egendom.. Ska' en kunna ble' fri för så'nt hieskap Besvärlighet. , så går dä', mesjäksen! inte på annat vis, än att en själfver få »lägga ut» Jämför not 6) för en a[nn]an stackars syndare, o' dä' te'går på *så* vis:

En tar lite rot Var ur bulnäder. ur så många knägga' en har o'* som ä' så muena Mogna., så en kan krysta nå't ur dom, o' dä'härna, som en fått ut, smiter en på en pang, ju större ju bätter, för si då bier di mer i ampern Uppiggade. mä' te' o' ta' opp 'en; så lägger en en a[nn]an likadan pang ofvanpå o' krysta ihop dom så di sitter sådära

hopklib-ba[d]ta mot hvarandra, o' så lägger en nu sist ut dom midt på en korsväj. Den förste, som då kommer o' inte har bätter vet, än att han tar opp pängen, utan att först spotta tre gånger, han få allt roa sej mä' bollaspikarna än[d]a te' dess han kan få gnoms t1) om or skilja sej ve' dom alldeles på samma vis.

Se här ett annat sätt, som ä' lika bra! En borra hål i ett trä', som står o' växer. Så tar en lite rot") från bolla-knäggarna o' smiter på en läse3), o' denna vevvla4) en så ihop o' stoppa så in knutan i hålet, o' slår en plugg för, så ä' dä' gjordt. Bolla-spikarna förmås5) den ene ätte' den andre så fort di tya6). Men den, som hugger dä' trä'et — om dä' så skulle droga tjogatals år ätte' »utläggningen» — den, ska' ja' säja, han kommer ingen da' för sent! — Men, i alla fall,, han kan ju göra likadant, om han har vet te' 'at, förstås. På så vis kan dä' komma te' o' flotta unnan för unnan, så en o' samme stackare kan slippa o' slitas mä' 'et.

Bortby tingar.7)

Dä vörna sej iblanfd]$å mä' en del barn, att di: kan fö[d]as te' var[Id]en så kloka8) o' kibbiV), så di kan va' som kvalster; men innan ett litet bete10), kan di börja på o' ble' så pinniV1) o' å'farna12) som di aldrf sett mat, o' te' sistens tya13) di inte stå, utan benen

*) Hum om. 2) Var ur bulnader. 3) Trase. 4) Vika ihop. 5) Förintas, försvinna liksom af sig självft. fl) Hinner. 7) Texten ger förklaring. 8) Frodiga. 9) Knubbiga. 10) Obestämd mindre tid. ") Spenslig, spinkig. 12) Aftynad, afmagrad-13) Orka.15

vill liksom kneggla1) unnan på dom, så, när en ska** hån[d]fara2) dom, så ä' dä' som en to[g]e i en kar-iase3); o' utom dä', så kommer allti' på nå[g]et vis nå't annat skavank te' på köpet. Di, som så[g]ett så'nt barn förste da'arna,

bruka allti' säja, att dä' omögelft o' kunna känna igen 'et. Tacka' för dä'! dä* ä' väl inte unnerlft, när en nu få höra, att dä' ä' så tusan icke heller samma barn: dä' ä' hvarsken mer ella' minner än en bortbyting. Hur dä' har kommit te', frå'a ni. Jo, si, innan dä' egna barnet va' döpt, så har en vart nock oförsumli' o' lata 'at va' ensamt nå'n gång, o' då har dä' kommit nå't troll ella' så'ntdära bråte o' ta[g]et barnet o' gett en sitt i stället — si hva' trollen kan ha för uträkning mä' ett så'ntdära byte, dä' vet ju ingen. Emellerti' så när en fått riktft nys om, att en har en så'ndära trollunge o' dras mä', så finns väl ingen kristen, utan di vill väl, för rackar'ns skin o' ben4) Me' 'an bevöern5) o' få sitt te'bakes så fort som möge-li't, o' dä' går ju också för sej mö[ek]et lätt.

En tar bara o' gör opp el[d]i bakugnen, o' när dä' se'n brinner som aldra värst, sätter en ungen på grisslan o' lå[t]s på fullt allvar som en ville såta6) in 'an i el[d]en. Då kommer trollen på fläck o' anda7) o' tar dä'n sin unge; men dä' rikti'a barnet har di också mä' sej, o' dä' sätter di nu på grisslan i stället; men si, dä' sker så insnidit8) så inte männes-kan få minsta vä'r9) å 'et. Te' o' börja mä' kan en inte si minsta undskillna[d]t på barnet, hvarsken när dä' ble' bortbytt ella' ta[g]et te'bakes, för si, troll ä' troll; di kan ju, förstås, göra te' 'at i hvi[1]ken skapnasion di vill ha 'et. Emellerti' syns dä' snart, att dä' ä' ens

J) Svikta. 2) Handtera, handfara. 3) Disktrasa. 4) Till! hvad pris som hälst. 5) Kvitt. 6) Kasta, slänga, ^ögonblickligt. 8) Knipslugt. 9) Hum om..eget barn, som en fått igen, för dä' droga inte länge, innan dä' ä' lika hörkt Starkt, duktigt. , som dä' va' o' börja mä'. — Gör en inte *ve'* nå't, utan få behålla en så'n unge te' 'an bler stor, så syns dä' skinnbarlet Tydligt., att dä inte ä' nå'n å'fö[d]a ätte' männes-ker, för di bler som rikti'a återgänge Vidunderlig spökgestalt. mä' hu[fv]e så stora som en skäppekorg. Glo en sej lite ikring, så finns här rätt många så'na här i vär[Id]en; men, si, dä' går inte o' byta bort dom, för di ä' så vaska Listiga, tredska., så en få dom inte på grisslan för nå[g]et pris.

—

Dröpelen Tungspenen. ne[d]fallen.

Blan[d]många andra småknifvelser Småkrämpor., så, jäeningor! dä' ä' dä' bästa, när dröpelen har fallit ner på en. Dä', som mö[ck]et annat så kommer dä' iblan[dj* utan att en på dä' minsta vet å' för'n en *har* 'at. Emillerti' ä' dä' ett rätt katet Ovanligt, mycket. besmi Besvärlighet. mä' 'et, för, för hvadden smöla en ska' pela i sej, så käns dä' plakat som di dro[g]e en törneroska genom sväljanet Svalget., o' te' sistens bler dä' så rasegalet, så en ä' inte guför I stånd till. te' o' kunna svälja råken Spotten, saliven. en gång, o' glo en sej då i spegelen o' gapa, så kan en si, hur ogåteli'a Oerhördt. rö[d] o' o' svöllen dröpelen hänger där nere i sväljanet Svalget på en, liksom en a[nn]an stor krokladon Konstig företeelse..

Ve'görningen för dä' kosta' inte mer än besvä[r]et. En tar bara en liten kridde-bit Kritbit. så stor som en

eget barn, som en fått igen, för dä' droga inte länge, innan dä' ä' lika hörkt Starkt, duktigt. , som dä' va' o' börja mä'. — Gör en inte *ve'* nå't, utan få behålla en så'n unge te' 'an bler stor, så syns dä' skinnbarlet Tydligt., att dä inte ä' nå'n å'fö[d]a ätte' männes-ker, för di bler som rikti'a återgänge Vidunderlig spökgestalt. mä' hu[fv]e så stora som en skäppekorg. Glo en sej lite ikring, så finns här rätt många så'na här i vär[Id]en; men, si, dä' går inte o' byta bort dom, för di ä' så vaska Listiga, tredska., så en få dom inte på grisslan för nå[g]et pris.

—

Dröpelen Tungspenen. ne[d]fallen.

Blan[d]många andra småknifvelser Småkrämpor., så, jäeningor! dä' ä' dä' bästa, när dröpelen har fallit ner på en. Dä', som mö[ck]et annat så kommer dä' iblan[dj* utan att en på dä' minsta vet å' för'n en *har* 'at. Emillerti' ä' dä' ett rätt katet Ovanligt, mycket. besmi Besvärlighet. mä' 'et, för, för hvadden smöla en ska' pela i sej, så käns dä' plakat som di dro[g]e en törneroska genom sväljanet Svalget., o' te' sistens bler dä' så rasegalet, så en ä' inte guför I stånd till. te' o' kunna svälja råken Spotten, saliven. en gång, o' glo en sej då i spegelen o' gapa, så kan en si, hur ogåteli'a Oerhördt. rö[d] o' o' svöllen dröpelen hänger där nere i sväljanet Svalget på en, liksom en a[nn]an stor krokladon Konstig företeelse..

Ve'görningen för dä' kosta' inte mer än besvä[r]et. En tar bara en liten kridde-bit Kritbit. så stor som en

tumänne; den gno' en sönner o' lägger en liten nypa på ännen å' ett ske'a-skaft, så later en a[nn]an trä'a in skaftet så att kriddan kommer te' o' nådda1) mot självfve ä[nn]en på dröpelen, o' så tröcker en te9 oppåt mä* dä'samma så hårdt en tya2); dä' ä' allt i hop. — Innan näste mo[rg]en ä' dä' så försvönnet, så en ska' kunna svälja, om dä' rätt så vore stora tornbagga'3), o' dä' sa lätt som — ja-a, som ingen ting.

—

Elfva-blåsten

.

Dennahära sjukan råka' en ut för ve' rinnande vatten. Den kommer frå' ett slags små anda varelser, som bruka våstas4) ve' så'na ställen, o' di later till-o'-mä' visa sej iblan[d]för männes-ker, som ä' födda ve' så'n ti', så di kan få si så'ntdära. Di, som har fått si utå' detta slaget, sä'r att di si ut som små däke-slänger5), o' att di ä' så innande6) fina te' o' si på, så dä' kan rekti't vattnas i munnen på en. Men, i alla fulla fall, må di si ut hur granna som hälst, så ä' dä' inte rådli't o' komma i väre-ve7) dom. Hur dä' te'går, när di sätter på en elfva-blåsten — om ui blåser på en, ella' hua' di blåser mä' — dä' ä' ingen slug på; nock å! en få 'an. En börja' först o' känna lite oruski'het, men så, pitratre! slår dä' ut, så helaste "kroppen bier smack full å' liksom, ja' vill säja, som mässlinga-plattar, fast di ä' liksom lite blåsfare å sej. Dä' ä' då inte så mö[ek]et o' agas8) för, för en ä'

*) Vidröra. 2) Orkar. 3) Tordyflar. 4) Vanka, vistas. ,B) Flicksnärta. 6) Förstärkningsord. 7) I beröring med. *) Frukta eller grufva sig för*

14 tumänne; den gno' en sönner o' lägger en liten nypa på ännen å' ett ske'a-skaft, så later en a[nn]an trä'a in skaftet så att kriddan kommer te' o' nådda1) mot självfve ä[nn]en på dröpelen, o' så tröcker en te9 oppåt mä* dä'samma så hårdt en tya2); dä' ä' allt i hop. — Innan näste mo[rg]en ä' dä' så försvönnet, så en ska' kunna svälja, om dä' rätt så vore stora tornbagga'3), o' dä' sa lätt som — ja-a, som ingen ting.

—

Elfva-blåsten

.

Dennahära sjukan råka' en ut för ve' rinnande vatten. Den kommer frå' ett slags små anda varelser, som bruka våstas4) ve' så'na ställen, o' di later till-o'-mä' visa sej iblan[d]för männes-ker, som ä' födda ve' så'n ti', så di kan få si så'ntdära. Di, som har fått si utå' detta slaget, sä'r att di si ut som små däke-slänger5), o' att di ä' så innande6) fina te' o' si på, så dä' kan rekti't vattnas i munnen på en. Men, i alla fulla fall, må di si ut hur granna som hälst, så ä' dä' inte rådli't o' komma i väre-ve7) dom. Hur dä' te'går, när di sätter på en elfva-blåsten — om ui blåser på en, ella' hua' di blåser mä' — dä' ä' ingen slug på; nock å! en få 'an. En börja' först o' känna lite oruski'het, men så, pitratre! slår dä' ut, så helaste "kroppen bier smack full å' liksom, ja' vill säja, som mässlinga-plattar, fast di ä' liksom lite blåsfare å sej. Dä' ä' då inte så mö[ek]et o' agas8) för, för en ä'

*) Vidröra. 2) Orkar. 3) Tordyflar. 4) Vanka, vistas. ,B) Flicksnärta. 6) Förstärkningsord. 7) I beröring med. *) Frukta eller grufva sig för*

14just inte så knifder1) å' 'et, o' inte ä' dä' heller så [-möjc-k]et-] {+möjc- k]et+} mä' o' bota 'at.

En kan äntra2) en vill blåsa på den sjuke genom nättle-piper3), ella' också blåsa på 'an genom en törnel; dä' går lika bra hvi[1]ket som.

Elles' bruka en blåsa mä' en bälg i en flaska, som ä' vatten i, o' tvätta den sjuke mä' dä' vattnet; dä' ä' ju allra-

nimmast4).

Säkrast ä' dä' ändå o' laga så en få' en liten tår sine[d]-vann5) — så'nt som en sme[d]har o' svala gloans6) larn i — o' mä' dä' tsvätta' en den sjuke öfver helaste kroppen i hvadden norpa7); så ska' dä' on[d]a försvinna »som dä' ble[fv]et åströket mä' en hånfd]». Men, dä' va' sant! En få', för rackar'ns skinn o' ben!8) inte tacka sme[d]en, när han fly9) en vattnet, för då doger dä' inte te' mer, än om en tar vatten ur hvi[1]ken soppa-bötta10) som hälst.

—

El[d]ning.

Detta ä' ett slags skavank, som småskverliga'11) bruka' ha mö[ek]et ondt å'. Di stackars ungatrollen bier så hualösa12) kring helaste deras lille bakänne, så kan si' dorrt13) ut som en tärnadter14) köttsage15).. Så'nt kan va' te'kommet på många vis.

Dä' vanli'aste ä' dä', att mo[d]ern, när dä' va' pä dä' viset för 'na, har suttit sådära o' vätt äntra2) på

-1) Medtagen. 2) Antingen. 3) Nässlestänglar. 4) Bekvämast. 5) Vatten, som smeder begagna för sitt behof vid arbetet i smedjan. 6) Glödgadt. 7) Vrå. 8) »För tusan!» ") Räcker, öfverlämnar. 10) Slaskkärl. u) Späda barn. 12) Hudlösa. 13) Alldeles. 14) Söndersargad. 15) Skuren mindre köttbit- just inte så knifder1) å' 'et, o' inte ä' dä' heller så [-möjc-k]et-] {+möjc- k]et+} mä' o' bota 'at.

En kan äntra2) en vill blåsa på den sjuke genom nättle-piper3), ella' också blåsa på 'an genom en törnel; dä' går lika bra hvi[1]ket som.

Elles' bruka en blåsa mä' en bälg i en flaska, som ä' vatten i, o' tvätta den sjuke mä' dä' vattnet; dä' ä' ju allra-nimmast4).

Säkrast ä' dä' ändå o' laga så en få' en liten tår sine[d]-vann5) — så'nt som en sme[d]har o' svala gloans6) larn i — o' mä' dä' tsvätta' en den sjuke öfver helaste kroppen i hvadden norpa7); så ska' dä' on[d]a försvinna »som dä' ble[fv]et åströket mä' en hånfd]». Men, dä' va' sant! En få', för rackar'ns skinn o' ben!8) inte tacka sme[d]en, när han fly9) en vattnet, för då doger dä' inte te' mer, än om en tar vatten ur hvi[1]ken soppa-bötta10) som hälst.

—

El[d]ning.

Detta ä' ett slags skavank, som småskverliga'11) bruka' ha mö[ek]et ondt å'. Di stackars ungatrollen bier så hualösa12) kring helaste deras lille bakänne, så kan si' dorrt13) ut som en tärnadter14) köttsage15).. Så'nt kan va' te'kommet på många vis.

Dä' vanli'aste ä' dä', att mo[d]ern, när dä' va' pä dä' viset för 'na, har suttit sådära o' vätt äntra2) på

-1) Medtagen. 2) Antingen. 3) Nässlestänglar. 4) Bekvämast. 5) Vatten, som smeder begagna för sitt behof vid arbetet i smedjan. 6) Glödgadt. 7) Vrå. 8) »För tusan!» ") Räcker, öfverlämnar. 10) Slaskkärl. u) Späda barn. 12) Hudlösa. 13) Alldeles. 14) Söndersargad. 15) Skuren mindre köttbit-19

sä-a-stubb1), ella' på en ve[d]kast så dä' har stänkt opp på 'na. Kan hon dra' sej te' minnes, att hon gjort dä\ så tar hon lite stubb på åkern ella lite smöl ske2) frå' ve[d]kasten o' bränner dä'; se'n slår hon lite vatten på askan, o' så tvätta' hon barnet kring hela ändalykten mä' den blandningen.

Dä' kan också ha te'kommit genom att mo[d]ern i stället har suttit på en köttkubb, när hon va' på di väjarna. Ä' dä' så, ska' hon bara skrapa lite å' en så'ndära köttkubb o' göra likadant mä' dä', som hon gjor'e mä' sä-a-stubben1) ella' ve[d]kasta-smölsket2).

Dä' kan många gånger hända, att, när mo[d]ern har bak för sej o' ska' sopa ur og[n]en, att hon då i bråraken3) stritter4) te' o' bier rädd när dä' tar el[d]o' pJossa5) te9 i ugnkåsten6); ella' i alla fall, hon behöfva inte mer, än bara trampa på 'an, innan han ä' rekti't släckter, så, om hon då ä' på så'na vajar, så ä' dä' en gifven sak, att barnet får el[d]ning. Har dä kommit på så vis, så behöfs dä' inte mer, än att en tsvätta barnet lite kring tjonkarna7) tsvå-'l-tre gångar mä' lite ugnkåsta-vann8).

Dä kan också hända, att dä on[d]a kommet sej genom att mo[d]ern, när dä' var't såvört9) för 'na, blett rädd ve' nå't, som to[g]el[d]på plåten för 'na, när hon va' i fär[d]e mä' o' steka nå't. Ja! då ä" dä' bara te' o' lata nå't ta' el[d]på plåten igen o' så släcka dä' mä' o 'slå på vatten. Så tar en dä va[tt]net, när dä' svalnat, o' tsvätta barnet mä' i akterspegelen några omlag.

*) Sädes-stubb. 2) Söndersmulad stybb. 3) Brådskan. 4) Spritter. 5) Plötsligt uppflamma. 6) Ugnskvasten. 7) Muskelpartierna vid sätet. 8) Vattnet, i hvilket ugnskvasten doppas för att släckas, då elden sopas ur bakugnen. 9) På så så vis.Likadant ungefär går dä' *te'* om el[d]ningen ä' kommen genom att mo[d]ern blett rädder ve' hon fått si nå'n vå[d]el[d]. Då tar hon bara några sön[d]erstötta vå[d]el[d]s-kol o' blån[d]a i va[tte]n o' tsvätta barnet mä' på dä' hua-lösa Hudlösa., så, tsvå-'l-tre da' ätte' en gjort hva' nu ä' sagdt i resef terna, ska' änna-lä[d]ert va' så helt o' fint som den sötaste tårte-deg.

—

Fallan[d]e-sjuka.

Reseftet, om, hva' som anbelånga må' denna le'a sjukan står ve' »slaget».

—

Fan Mjäll, fnassel. **i hufve'-svä[r]en.** Hufvudsvålen.

Hur fan kommer te' o' sätta sej i hu[fv]'et på en, dä' ä' en rätt inte kloker på; dä' kommer nock an på hur olika lagder en ä'. Hos somli'a har dä' aldri' fönnes minsta åstämmelse Tillstymmelse., o' andra kan va' så smeck Propp(-full). fulla å' fan, så dä' ä' »mä' nö' o' harke»Med största svårighet. hufve'-svä[r]en syns. Inte känne' en sej just knifder Medtagen. å' 'et, förstås, men ändå, för den som vill va' lite på febrastussen Fin, sprättig., så kan en ju knaft nyta Djärfvas. o' villa gå i lag mä' folk mä' ett så'nt hu[fv]e, för di kan ju tro, att en ä' så odul Likgiltig., så en inte »antas om» Sköter om. o' hålla sej ren för några slags osnuski'heter.

Likadant ungefär går dä' *te'* om el[d]ningen ä' kommen genom att mo[d]ern blett rädder ve' hon fått si nå'n vå[d]el[d]. Då tar hon bara några sön[d]erstötta vå[d]el[d]s-kol o' blån[d]a i va[tte]n o' tsvätta barnet mä' på dä' hua-lösa Hudlösa., så, tsvå-'l-tre da' ätte' en gjort hva' nu ä' sagdt i resef terna, ska' änna-lä[d]ert va' så helt o' fint som den sötaste tårte-deg.

—

Fallan[d]e-sjuka.

Reseftet, om, hva' som anbelånga må' denna le'a sjukan står ve' »slaget».

—

Fan Mjäll, fnassel. **i hufve'-svä[r]en.** Hufvudsvålen.

Hur fan kommer te' o' sätta sej i hu[fv]'et på en, dä' ä' en rätt inte kloker på; dä' kommer nock an på hur olika lagder en ä'. Hos somli'a har dä' aldri' fönnes minsta åstämmelse Tillstymmelse., o' andra kan va' så smeck Propp(-full). fulla å' fan, så dä' ä' »mä' nö' o' harke»Med största svårighet. hufve'-svä[r]en syns. Inte känne' en sej

just knifder Medtagen. å' 'et, förstås, men ändå, för den som vill va' lite på febrastussen Fin, sprättig., så kan en ju knaft nyta Djärfvas. o' villa gå i lag mä' folk mä' ett så'nt hu[fv]e, för di kan ju tro, att en ä' så odul Likgiltig., så en inte »antas om» Sköter om. o' hålla sej ren för några slags osnuski'heter.

Likadant ungefär går dä' *te'* om el[d]ningen ä' kommen genom att mo[d]ern blett rädder ve' hon fått si nå'n vå[d]el[d]. Då tar hon bara några sön[d]erstötta vå[d]el[d]s-kol o' blån[d]a i va[tte]n o' tsvätta barnet mä' på dä' hua-lösa Hudlösa., så, tsvå-'l-tre da' ätte' en gjort hva' nu ä' sagdt i resef terna, ska' änna-lä[d]ert va' så helt o' fint som den sötaste tårte-deg.

—

Fallan[d]e-sjuka.

Reseftet, om, hva' som anbelånga må' denna le'a sjukan står ve' »slaget».

—

Fan Mjäll, fnassel. **i hufve'-svä[r]en.** Hufvudsvålen.

Hur fan kommer te' o' sätta sej i hu[fv]'et på en, dä' ä' en rätt inte kloker på; dä' kommer nock an på hur olika lagder en ä'. Hos somli'a har dä' aldri' fönnes minsta åstämmelse Tillstymmelse., o' andra kan va' så smeck Propp(-full). fulla å' fan, så dä' ä' »mä' nö' o' harke»Med största svårighet. hufve'-svä[r]en syns. Inte känne' en sej just knifder Medtagen. å' 'et, förstås, men ändå, för den som vill va' lite på febrastussen Fin, sprättig., så kan en ju knaft nyta Djärfvas. o' villa gå i lag mä' folk mä' ett så'nt hu[fv]e, för di kan ju tro, att en ä' så odul Likgiltig., så en inte »antas om» Sköter om. o' hålla sej ren för några slags osnuski'heter.

Si, dä' si' ut, som en vet, liksom ett slags flagor, som sätter sej på själfve hu[fv]e-svä[r]en, o' om där få' vasslas te' Förökas. i fre', så bier dä' te' sistens en rikti' paté Hinnartadt öfverdrag, beläggning. mä' en hopra skofver, o' när en då speka Rifver. sej lite i hu[fv]et, så ryker dä' ikring som en rikti' ro|fv]e-rö[d]sel Svedjeland där rofvor blifvit planterade. o' tappla ne' på axlarna. Passa en sej mär 'et lite 'millanåt o' gno' in en smöla fett i hu[fv]e-svä[r]en så kan dä' ju lossna lite så en kan rifva åy sej en fejt Fångst, hög, mängd. mä mässingskammen; men hva' en vet, så har en aldri' hört, att nå'n männes-ka kunnat. ble'' rikti't doktereradt för fan, utan dä' ä' nå't, som en allt få' dra's mä' te' dö'a-da'.

—

FirnfötterÖdlor. **i magen.**

Ta' rätt på reseftet för »ormar i magen»! Hva' där står gäller också för firnfötter.

—

Fiska-snu[fv]a.

Den vörna Gestaltar. sej akorat som a[nn]an snu[fv]a: näsan håller sej taft, så dä' minsta en klöf jer näbb, så snövla dä' o' snarla Snörfla. som en hölle tsvähänds om noslä[d]ert. Dä', som mö[ek]et annat, så a' dä' inte annat än lyte. Si, när kvinnfolk ä' på dä' viset, o' di

Si, dä' si' ut, som en vet, liksom ett slags flagor, som sätter sej på själfve hu[fv]e-svä[r]en, o' om där få' vasslas te' Förökas. i fre', så bier dä' te' sistens en rikti' paté Hinnartadt öfverdrag, beläggning. mä' en hopra skofver, o' när en då speka Rifver. sej lite i hu[fv]et, så ryker dä' ikring som en rikti' ro|fv]e-rö[d]sel Svedjeland där rofvor blifvit planterade. o' tappla ne' på axlarna. Passa en sej mär 'et lite 'millanåt o' gno' in en smöla fett i hu[fv]e-svä[r]en så kan dä' ju lossna lite så en kan rifva åy sej en fejt Fångst, hög, mängd. mä mässingskammen; men

hva' en vet, så har en aldri' hört, att nå'n männes-ka kunnat. ble" rikti't doktereradt för fan, utan dä' ä' nå't, som en allt få' dra's mä' te' dö'a-da'.

—

FirnfötterÖdlor. **i magen.**

Ta' rätt på reseftet för »ormar i magen»! Hva' där står gäller också för firnfötter.

—

Fiska-snu[fv]a.

Den vörna Gestaltar. sej akorat som a[nn]an snu[fv]a: näsan håller sej taft, så dä' minsta en klöf jer näbb, så snövla dä' o' snarla Snörfla. som en hölle tsvähänds om noslä[d]ert. Dä', som mö[ek]et annat, så a' dä' inte annat än lyte. Si, när kvinnfolk ä' på dä' viset, o' di

Si, dä' si' ut, som en vet, liksom ett slags flagor, som sätter sej på själfve hu[fv]e-svä[r]en, o' om där få' vasslas te' Förökas. i fre', så bier dä' te' sistens en rikti' paté Hinnartadt öfverdrag, beläggning. mä' en hopra skofver, o' när en då speka Rifver. sej lite i hu[fv]et, så ryker dä' ikring som en rikti' ro|fv]e-rö[d]sel Svedjeland där rofvor blifvit planterade. o' tappla ne' på axlarna. Passa en sej mär 'et lite 'millanåt o' gno' in en smöla fett i hu[fv]e-svä[r]en så kan dä' ju lossna lite så en kan rifva åy sej en fejt Fångst, hög, mängd. mä mässingskammen; men hva' en vet, så har en aldri' hört, att nå'n männes-ka kunnat. ble" rikti't doktereradt för fan, utan dä' ä' nå't, som en allt få' dra's mä' te' dö'a-da'.

—

FirnfötterÖdlor. **i magen.**

Ta' rätt på reseftet för »ormar i magen»! Hva' där står gäller också för firnfötter.

—

Fiska-snu[fv]a.

Den vörna Gestaltar. sej akorat som a[nn]an snu[fv]a: näsan håller sej taft, så dä' minsta en klöf jer näbb, så snövla dä' o' snarla Snörfla. som en hölle tsvähänds om noslä[d]ert. Dä', som mö[ek]et annat, så a' dä' inte annat än lyte. Si, när kvinnfolk ä' på dä' viset, o' di

tar i fär[d]e-mä' o' sotta1) på ett fiska-hu[fv]e, så snar-la2) di ju allti' unner dä' di håller på o' su[g]a, o' dä' gör så mö[ek]et, att så snart barnet sticker näsan in i var[Id]en för förste gången, så har dä' fiska-snu[fv]a mä' sej.

När en nu si', att dä' ä' ätte'hängset o' vörna3) sej så, att en tydli't förstår, att dä' ä' så'ndära lyte-snu[fv|a så laga mo[d]ern så, att hon få tag i tre lefvan's fiskar, o' nosen på dom ska' hon köra in i näsan på barnet, en i sanner, förstås. Nu ä' dä' inte så godt o' dra' sej te' minnes äntra4) dä va' på ny ella' ne', ella' dä' va' midt i primen5) som mo[d]ern va' i fär[d]e-mä' o' sotta1) fiskahu[fv]e' — o' si, ve'görningen ä' tsvön-gen o' ske just ve' samme ti' — därför ä' dä' bäst o' passa dä' så, att en börja' ve'görningen en liten hån-[d]avänning före ne'et tar slut; så ätte' dä', mä'an fisken lefver, kör en döm i näsan för andre gången, o' detta ska' passas in just midt i primen5) — si dä' få en glo ätte' i alemackan —- så en liten stunn ätte' dä', när en kan tro att månen väl har tytt 6) tännas, så sticker en dit *en* gång *te'* för säkerheten.

Om inte detta skulle göra åt, så få' en försöka mä' reseftet för »kerne-snu[fv]a».

—

Fnask Mindre småkroppar, såsom dammkorn. **i ögenen.**

En bruka' säja: »'Varsgu' från fnask! sa' käringen, när hon hitte sin gubbe i grötafatet»; men dä' ä'.

*) Suga. 2) Shörfla. 3) Gestalta. 4]Antingen. 9) Tidpunkten mellan ny och nedan. 6) Hunnit. 7) tar i fär[d]e-mä' o' sotta1) på ett fiska-hu[fv]e, så snar-la2) di ju allti' unner dä' di håller på o' su[g]a, o' dä' gör så mö[ek]et, att så snart barnet sticker näsan in i var[Id]en för förste gången, så har dä' fiska-snu[fv]a mä' sej.

När en nu si', att dä' ä' ätte'hängset o' vörna3) sej så, att en tydli't förstår, att dä' ä' så'ndära lyte-snu[fv|a så laga mo[d]ern så, att hon få tag i tre lefvan's fiskar, o' nosen på dom ska' hon köra in i näsan på barnet, en i sanner, förstås. Nu ä' dä' inte så godt o' dra' sej te' minnes äntra4) dä va' på ny ella' ne', ella' dä' va' midt i primen5) som mo[d]ern va' i fär[d]e-mä' o' sotta1) fiskahu[fv]e' — o' si, ve'görningen ä' tsvön-gen o' ske just ve' samme ti' — därför ä' dä' bäst o' passa dä' så, att en börja' ve'görningen en liten hån-[d]avänning före ne'et tar slut; så ätte' dä', mä'an fisken lefver, kör en döm i näsan för andre gången, o' detta ska' passas in just midt i primen5) — si dä' få en glo ätte' i alemackan —- så en liten stunn ätte' dä', när en kan tro att månen väl har tytt 6) tännas, så sticker en dit *en* gång *te'* för säkerheten.

Om inte detta skulle göra åt, så få' en försöka mä' reseftet för »kerne-snu[fv]a».

—

Fnask Mindre småkroppar, såsom dammkorn. **i ögenen.**

En bruka' säja: »'Varsgu' från fnask! sa' käringen, när hon hitte sin gubbe i grötafatet»; men dä' ä'.

*) Suga. 2) Shörfla. 3) Gestalta. 4]Antingen. 9) Tidpunkten mellan ny och nedan. 6) Hunnit. 7)pirovall! inte bätter o' få fnask i ögenen, för dä' .ettia1) ju o' svi[d]er, så en kan knaft näggvärja2) sej. Vanli'a fnask flyter fram själfva te' nästet, när ögat tåras; annars bruka en hjälpa te' mä' o' löfta opp ögnalocken » mä' den ene hån[d]en o' ta' sej om näsan mä' den andra o' så fräsa te' mä' dä'samma så hårdt en tya3). Men har en fått in en agn, si, den sitter där då, pinade icke! te' hon mos[s]as. Antingen en nu rakt ut för dä' ena ella' andra slags fnasket, som kommit in, utan att villa ut igen, så försöker en först mä' o' lata slicka ut 'at (dä' ä' vissa personer, som kan md' o' slicka på dä'dära viset). Ä' fnasket ändå för envetet4) mä' o' sitta fast, så laga' en så att en få' fatt i en kräftesten. Si, när en stoppa' en så'n i ögat, så stanna' han inte för'n han var't ikring i hvadden vrå, o' om dä' vore frå'a om fnask, som vore så stora som en bakeve[d]s-raga, så, piningor! $ka' di ut, om di så sutte in i innersta norpan5).

—

Fnäkrer.

6)

Ett ansikte må vav hur innande fint som hälst, så ä' dä' ändå nå't förargeli't mä' 'et, om dä' syns te* hå'na fnäkrer på 'et. Så snart en få' si ett litet sött däketroll7), som har så'na, så känne' en på sej, att en gärna ville ta' bort dom på 'na om en finge, o' ja' ä* säker på, att ingen heller än hon själf skulle villa va' mä9 på dä\ Hör gla' ska' hon nu inte ble', när

x) Kittla. 2) Med nöd bärga sig. 3) Orkar. 4) Envist. 5) Vrån. 6) Fräknar. 7) Flick-. pirovall! inte bätter o' få fnask i ögenen, för dä' .ettia1) ju o' svi[d]er, så en kan knaft näggvärja2) sej. Vanli'a fnask flyter fram själfva te' nästet, när ögat tåras; annars bruka en hjälpa te' mä' o' löfta opp ögnalocken » mä' den ene hån[d]en o' ta' sej om näsan mä' den andra o' så fräsa te' mä' dä'samma så hårdt en tya3). Men har en fått in en agn, si, den sitter där då, pinade icke! te' hon mos[s]as. Antingen en nu rakt ut för dä' ena ella' andra slags fnasket, som kommit in, utan att villa ut igen, så försöker en först mä' o' lata slicka ut 'at (dä' ä' vissa personer, som kan md' o' slicka på dä'dära viset). Ä' fnasket ändå för envetet4) mä' o' sitta fast, så laga' en så att en få' fatt i en kräftesten. Si, när en stoppa' en så'n i ögat, så stanna' han inte för'n han var't ikring i hvadden vrå, o' om dä' vore frå'a om fnask, som vore så

stora som en bakeve[d]s-raga, så, piningor! $ka' di ut, om di så sutte in i innersta norpan5).

—

Fnäkrer.

6)

Ett ansikte må vav hur innande fint som hälst, så ä' dä' ändå nå't förargeli't mä' 'et, om dä' syns te* hå'na fnäkrer på 'et. Så snart en få' si ett litet sött däketroll7), som har så'na, så känne' en på sej, att en gärna ville ta' bort dom på 'na om en finge, o' ja' ä* säker på, att ingen heller än hon själf skulle villa va' mä9 på dä\ Hör gla' ska' hon nu inte ble', när

x) Kittla. 2) Med nöd bärga sig. 3) Orkar. 4) Envist. 5) Vrån. 6) Fräknar. 7) Flick-.hon få' höra, att dä' inte kosta' mer än självfva besväret o' skilja sej ve' dom.

Gack te' korkan en mo[rg]en innan daggen torkat * bort å körkeflisan; ta' så o' söka1) in lite å' den daggen i lomme-näsduken, o' torka se'n mä' den nå'na slag tsvärs öfver synen2).

En kan också göra ve' sej på ett annat ställe på likadant vis; men på den plätten, en då går te', få — hva' en vet — aldri' västas nå'na männes-ker, o' ätte* ve'görningen få' en inte heller själf nånsting3) mer komma dit mä' så mö[ek]et som ens lilla-tå, för då kommer fnäkrerna te'bakes lika säkert som di försvann. Därför ä' dä' allt bäst ändå o' göra ve' 'at ve? korkan.

—

Frösan.

4)

Hvar o' en, som slitits mä' frösan, så minns di nock hur hon förhåller sej: En fryser o' skolma5) or texas6), så påhöljet7) hoppa' högt i vä[d]ert, där en ligger, o' när dä' väl har släft, så kommer en hu[fv]e-jäl8) så ogrundalös, så en tro' alldeles, att hu[fv]et skar spricka som ett ackorn9). Hon kallas, allt ätter som en har 'na te': hvarda's-frösan, a[nn]anda's-frösan, tre[dj]eda's-frosan o' sådära; men hon botas inte an-lessare10) den ena än den andra.

En näfve krudd11) i ett halft kvarter brännvin ter o' ta' in på fastans mage, dä' bruka göra åt, om hon inte ä' för rasan's ätte'hängsen.

*) Fukta. 2) Ansiktet. 3) Någonsin. 4) Frossan. 5) Gren om-ilas af rysningar. 6) Skakas. 7) Täcket. 8) Hufvudvärk» feber. 9) Ekollon. 10) Annorledes. u) Krut. hon få' höra, att dä' inte kosta' mer än själfva besväret o' skilja sej ve' dom.

Gack te' korkan en mo[rg]en innan daggen torkat * bort å körkeflisan; ta' så o' söka1) in lite å' den daggen i lomme-näsduken, o' torka se'n mä' den nå'na slag tsvärs öfver synen2).

En kan också göra ve' sej på ett annat ställe på likadant vis; men på den plätten, en då går te', få — hva' en vet — aldri' västas nå'na männes-ker, o' ätte* ve'görningen få' en inte heller själf nånsting3) mer komma dit mä' så mö[ek]et som ens lilla-tå, för då kommer fnäkrerna te'bakes lika säkert som di försvann. Därför ä' dä' allt bäst ändå o' göra ve' 'at ve? korkan.

—

Frösan.

4)

Hvar o' en, som slitits mä' frösan, så minns di nock hur hon förhåller sej: En fryser o' skolma5) or texas6), så påhöljet7) hoppa' högt i vä[d]ert, där en ligger, o' när dä' väl har släft, så kommer en hu[fv]e-jäl8) så ogrundalös, så en tro' alldeles, att hu[fv]et skar spricka som ett ackorn9). Hon kallas, allt ätter som en har 'na te': hvarda's-frösan, a[nn]anda's-frösan, tre[dj]eda's-frosan o' sådära; men hon botas inte an-lessare10) den ena än den andra.

En näfve krudd11) i ett halft kvarter brännvin ter o' ta' in på fastans mage, dä' bruka göra åt, om hon inte ä' för rasan's ätte'hängsen.

*) Fukta. 2) Ansiktet. 3) Någonsin. 4) Frossan. 5) Gren om-ilas af rysningar. 6) Skakas. 7) Täcket. 8) Hufvudvärk» feber. 9) Ekollon. 10) Annorledes. u) Krut.Skulle hon ändå lata höra å' sej, så ä' dä säkrast o' försöka »springa från sej frösan», o' dä' te'går på så vis: Så snart en känner 'na i faggerna, så sätter en te' o' ta' spryng1) o' skala så elfva förgrommadt, som om en hade själfvaste den snåle ätter sej; dä' håller en på mä' så länge en nå'nsting2) ä' guför3) o' tya4), te's en bier så ådoa[d]ter5) så en bara kifta6) ätte? ån[d]en. Dä' plä'ar mone mest7) aldri' flicka8).

Minst besmi9) ä' dä' ändå mä' o' snika in en lef-van's lus i en stinnkaka10) ella' nå'n a[nn]an så'ndära kakemat o' lata den sjuke äta opp; dä' har hjölpet många ädeliV1) från frösan.

—

Fönsterskri.

Sådant speas12) bara hos småbarn. Dä' förhåller sej så mä' dä', att barnet ve' ett visst klockslag börja på o' illskrika så etter-förgrommadt, som dä' hade ben i halsen, o' så kan dä' hålla på timmavis i ett köreia), utan att dä' kan tössas14) hvarsken mä' snotten15) ella' nå't annat. Dä' kan råka te' o' ble' mö[ek]et farligt, för dä' har till-o'-mä' händt många gånger, att ett så'nt barn kan ha' skriket sej te' brå'ket. Si, unner dä' att mo[d]ern va' på di väjarna, så har hon nå'n gång ropat ella' skrikit ut genom ett fönster; på så vis har dä kommet sej, men ve'görningen ä' [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} lätt.

) Språng. 2) Någonsin. 3)I stånd till. 4) Orka. s) Utmattad. 6) Kippar. 7) Merendels. 8) Klicka, slå fel °) Besvärlighet. 10) Tunn pannkaka så vidlyftig som själfva plåt-bottnen. ") Förstärkningsord. 12) Förmärks. 13) Sträck. *) Tystas, lugnas. 15) Modersbröstet. Skulle hon ändå lata höra å' sej, så ä' dä säkrast o' försöka »springa från sej frösan», o' dä' te'går på så vis: Så snart en känner 'na i faggerna, så sätter en te' o' ta' spryng1) o' skala så elfva förgrommadt, som om en hade själfvaste den snåle ätter sej; dä' håller en på mä' så länge en nå'nsting2) ä' guför3) o' tya4), te's en bier så ådoa[d]ter5) så en bara kifta6) ätte? ån[d]en. Dä' plä'ar mone mest7) aldri' flicka8).

Minst besmi9) ä' dä' ändå mä' o' snika in en lef-van's lus i en stinnkaka10) ella' nå'n a[nn]an så'ndära kakemat o' lata den sjuke äta opp; dä' har hjölpet många ädeliV1) från frösan.

—

Fönsterskri.

Sådant speas12) bara hos småbarn. Dä' förhåller sej så mä' dä', att barnet ve' ett visst klockslag börja på o' illskrika så etter-förgrommadt, som dä' hade ben i halsen, o' så kan dä' hålla på timmavis i ett köreia), utan att dä' kan tössas14) hvarsken mä' snotten15) ella' nå't annat. Dä' kan råka te' o' ble' mö[ek]et farligt, för dä' har till-o'-mä' händt många gånger, att ett så'nt barn kan ha' skriket sej te' brå'ket. Si, unner dä' att mo[d]ern va' på di väjarna, så har hon nå'n gång ropat ella' skrikit ut genom ett fönster; på så vis har dä kommet sej, men

ve'görningen ä' [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} lätt.

) Språng. 2) Någonsin. 3)I stånd till. 4) Orka. s) Utmattad. 6) Kippar. 7) Merendels. 8) Klicka, slå fel °) Besvärlighet. 10) Tunn pannkaka så vidlyftig som självfva plåt-bottnen. ") Förstärkningsord. 12) Förmärks. 13) Sträck. *) Tystas, lugnas. 15) Modersbröstet.När dä' börja' o' li[d]a framåt galtimmen, ska' *en* innifrå' fly1) *u*t barnet genom fönstert, o' en a[nn]an står utanför o' tar *mot* 'at o' fly in 'at igen genom dö[rr]en. Så ska' en göra tre gånger å' ra[d], så ätte' den da'en ska' en inte höra att dä' gnöppja2) en gång — förstås! om dä' inte kommer nå't *te'* som ä' värdt o' skrikas för.

—

För di som väter unne' sej i sängen.

Hvar o' en vet hurdant trebbelass3) dä' ä' mä' :somli'a männes-ker — särskildt i frå'a om barn — som väter unner sej om nätterna. För somli'a hänger dä'dära i än[d]a te' di bier stora liggande kårar o' fruntimmer o' tilI-o'-mä' finns dä' många gifta, som inte kan täta bli dä'dära. För barn kan dä' rätt ofta va' skul fd]en, att di ligger o' ä' rädda för spöke, så di inte tör[s]opp mä'an di skiljei4 sej vey; men annars kan dä' komma sej å' ätt en »lekt mä' el[d]en, o' si, då kommer dä' allti' natten ätter. För di, som håller på mä'et för jamdan4) ä' dä' naturli'tvis inte annat äil lyte. Si, om gumofn när hon ä' åsta' hos prästen mä' barnet, för o' lata döpa 'at, om hon då .— sä'r ja' — behöfva gå lite för sej själf ver, sådära ni kan tänka, o' hon då mä'an fly5) ifrån sej barnet; eller om gu'-morn, ve' ett så'nt kristningsären[d]e västas6) i flyte-ty'7) o' dä' då skäfta på8) nå't för 'na, o' hon då inte kan droga te's di' nabbat9) i land, o' ä' då så tanklös,

3) Räcka, lämna. 2) Snyfta, undertryckt gråta. 3) Bråk, besvärlighet. 4) Beständigt. 5) Lämnar, räcker. e) Färdas. 7) Farkost. 8) Påfordras. 9) Landat.

När dä' börja' o' li[d]a framåt galtimmen, ska' *en* innifrå' fly1) *u*t barnet genom fönstert, o' en a[nn]an står utanför o' tar *mot* 'at o' fly in 'at igen genom dö[rr]en. Så ska' en göra tre gånger å' ra[d], så ätte' den da'en ska' en inte höra att dä' gnöppja2) en gång — förstås! om dä' inte kommer nå't *te'* som ä' värdt o' skrikas för.

—

För di som väter unne' sej i sängen.

Hvar o' en vet hurdant trebbelass3) dä' ä' mä' :somli'a männes-ker — särskildt i frå'a om barn — som väter unner sej om nätterna. För somli'a hänger dä'dära i än[d]a te' di bier stora liggande kårar o' fruntimmer o' tilI-o'-mä' finns dä' många gifta, som inte kan täta bli dä'dära. För barn kan dä' rätt ofta va' skul fd]en, att di ligger o' ä' rädda för spöke, så di inte tör[s]opp mä'an di skiljei4 sej vey; men annars kan dä' komma sej å' ätt en »lekt mä' el[d]en, o' si, då kommer dä' allti' natten ätter. För di, som håller på mä'et för jamdan4) ä' dä' naturli'tvis inte annat äil lyte. Si, om gumofn när hon ä' åsta' hos prästen mä' barnet, för o' lata döpa 'at, om hon då .— sä'r ja' — behöfva gå lite för sej själf ver, sådära ni kan tänka, o' hon då mä'an fly5) ifrån sej barnet; eller om gu'-morn, ve' ett så'nt kristningsären[d]e västas6) i flyte-ty'7) o' dä' då skäfta på8) nå't för 'na, o' hon då inte kan droga te's di' nabbat9) i land, o' ä' då så tanklös,

3) Räcka, lämna. 2) Snyfta, undertryckt gråta. 3) Bråk, besvärlighet. 4) Beständigt. 5) Lämnar, räcker. e) Färdas. 7) Farkost. 8) Påfordras. 9) Landat.så hon later sin lille tår rinna i sjönnen, så behöfs dä inte mer; ätter den da'n kommer gu'sonen ella' giv' dotern, hvi[1]ket dä' nu ä', te' o' aldri' mer kunna hålla tätt om nätterna, om di så lefde i hundra år, såvida, förstasida' inte bier ve'gjordt mä' förstånn.

Dä första en få reda på, att dä' finns nå'n öppnadt graf på körkegår[d]en, så ska' den, som har lytet, gä dit o' väta sin lille tår i den grafven; men si, dä' ä' te' o' lägga märke te', att grafven ska' va' för manfolk, om dä' ska' hjälpa

för en däka1) o' för kvinnfolk, om dä ska' göra åt för en hére2). — Bier dä' ve'gjordt på så vis, så ätte' den da'n dä' sker, ska' di ligga så torra öm nätterna som hvi[1]ken a[nn]an männes-ka som hälst.

—

Gastakramning.

Den sjukan kallas också lettenhet, för si, dä' ä' alldeles samma knifvelse3) o' botas också på samma vis. Dä' börja mä' att en känne sej en smöla oruski4), men dä' tar snart te' mä' skölmningar*) o' hu[fv]e-jäl6) o' klökningar7) alldeles ogåteli't8), o' så bier en te' sistens så slak i nasarna så di alldeles kneggla'9) unnan en. På själfva namnet hörs dä' ju hur där har kommet te9. Si, här en ä' ute på vajar o' sti[g]ar — hälst se'n dä' blett te'skumt — så kan dä' lätt habba10) sej, så en kommer i väjen för nå'n gast, som ä' ute o' våstas11) på sina ären[d]e. Har nu inte männes-kan vet' te' o'

*) Flicka. 2) Gosse. 3) Åkomma. 4) Ruskig. 5) Genomilande rysningar. 8) Hufvudvärk. 7) Kräkningar. 8) Oerhördt. y) Svikta. 10) Hampa (sig). 1X) Färdas.. så hon later sin lille tår rinna i sjönnen, så behöfs dä inte mer; ätter den da'n kommer gu'sonen ella' giv' dotern, hvi[1]ket dä' nu ä', te' o' aldri' mer kunna hålla tätt om nätterna, om di så lefde i hundra år, såvida, förstasida' inte bier ve'gjordt mä' förstånn.

Dä första en få reda på, att dä' finns nå'n öppnadt graf på körkegår[d]en, så ska' den, som har lytet, gä dit o' väta sin lille tår i den grafven; men si, dä' ä' te' o' lägga märke te', att grafven ska' va' för manfolk, om dä' ska' hjälpa för en däka1) o' för kvinnfolk, om dä ska' göra åt för en hére2). — Bier dä' ve'gjordt på så vis, så ätte' den da'n dä' sker, ska' di ligga så torra öm nätterna som hvi[1]ken a[nn]an männes-ka som hälst.

—

Gastakramning.

Den sjukan kallas också lettenhet, för si, dä' ä' alldeles samma knifvelse3) o' botas också på samma vis. Dä' börja mä' att en känne sej en smöla oruski4), men dä' tar snart te' mä' skölmningar*) o' hu[fv]e-jäl6) o' klökningar7) alldeles ogåteli't8), o' så bier en te' sistens så slak i nasarna så di alldeles kneggla'9) unnan en. På själfva namnet hörs dä' ju hur där har kommet te9. Si, här en ä' ute på vajar o' sti[g]ar — hälst se'n dä' blett te'skumt — så kan dä' lätt habba10) sej, så en kommer i väjen för nå'n gast, som ä' ute o' våstas11) på sina ären[d]e. Har nu inte männes-kan vet' te' o'

*) Flicka. 2) Gosse. 3) Åkomma. 4) Ruskig. 5) Genomilande rysningar. 8) Hufvudvärk. 7) Kräkningar. 8) Oerhördt. y) Svikta. 10) Hampa (sig). 1X) Färdas..hålla sej te' si[d]es på väjen, så ä', mesjäcksen! gastarna så'na herar1), som inte besvära sej mä' o' maka sej, utan di busa på, o' mone mest2) få en då antingen en örnavånglare3) så en kan tappa dropet4) eller också så krama di' en, o' dä' ä' pinade! inte bätter då'.

Om en nu ä' ute, när en börja känna sej odåli* så sno5) en sej hem så snart en tya6). Så på eviaste fläcken å' sej mä' stansarna7), o' så ställer en sej i bara skjortan öfver en balja eller nå't så'ntdära kar mä' lite vatten i. Nu tar en några gloans8) kol o' släpper ner dom millan skjortan o' skrofvet så di damper ner i baljan. Så höre en ätter väl hur dä vörna9} sej när kolen tar vattnet. Fräser di inte — som di aldri' gör, när dä' ä' frå'a om gastakramning — så innan en kröpet opp från kafringen10) mo[rg]enen därpå, så ska' en va' så »kry som en äffsing»11). Fräser di gloans8) kolen när di tar vattnet, så ä' dä' inte lettenhet, utan då ä' dä' bäst o' försöka mä' nå'n ve'-görning ätte' ett annat reseft.

—

GolGul**-sjukan.**

Di, som rakt ut för den knifvelsen13) si' rikti't age-li'a14) ut. Helaste deras syndi'e kropp, ända till-o' -mä' själfvaste hvitan i ögenen, bier så gol, som ädelia15) vax. Dä' ä' just inga plå[g]er mä' 'at, men ändå em

*) Pojkar. 2) Merändels. 3) Örfil. 4) Bli bringad till förvirring, handfallenhet. 5) Skynda. 6) Hinner. 7) Vårdslös-, benämning på klädesplaggen. 8) Glödande. 9) Gestalta (sig). ™) Täcke med på ena sidan fastsydt lurf af långa trådar.. ")-. Af fallstrådar efter en af klippt afslutad väf. 12) Gul-. 1S) Åkomman. ") Hemska, rysliga. 15) Idel. hålla sej te' si[d]es på väjen, så ä', mesjäcksen! gastarna så'na herar1), som inte besvära sej mä' o' maka sej, utan di busa på, o' mone mest2) få en då antingen en örnavånglare3) så en kan tappa dropet4) eller också så krama di' en, o' dä' ä' pinade! inte bätter då'.

Om en nu ä' ute, när en börja känna sej odåli* så sno5) en sej hem så snart en tya6). Så på eviaste fläcken å' sej mä' stansarna7), o' så ställer en sej i bara skjortan öfver en balja eller nå't så'ntdära kar mä' lite vatten i. Nu tar en några gloans8) kol o' släpper ner dom millan skjortan o' skrofvet så di damper ner i baljan. Så höre en ätter väl hur dä vörna9} sej när kolen tar vattnet. Fräser di inte — som di aldri' gör, när dä' ä' frå'a om gastakramning — så innan en kröpet opp från kafringen10) mo[rg]enen därpå, så ska' en va' så »kry som en äffsing»11). Fräser di gloans8) kolen när di tar vattnet, så ä' dä' inte lettenhet, utan då ä' dä' bäst o' försöka mä' nå'n ve'-görning ätte' ett annat reseft.

—

GolGul**-sjukan.**

Di, som rakt ut för den knifvelsen13) si' rikti't age-li'a14) ut. Helaste deras syndi'e kropp, ända till-o' -mä' själfvaste hvitan i ögenen, bier så gol, som ädelia15) vax. Dä' ä' just inga plå[g]er mä' 'at, men ändå em

*) Pojkar. 2) Merändels. 3) Örfil. 4) Bli bringad till förvirring, handfallenhet. 5) Skynda. 6) Hinner. 7) Vårdslös-, benämning på klädesplaggen. 8) Glödande. 9) Gestalta (sig). ™) Täcke med på ena sidan fastsydt lurf af långa trådar.. ")-. Af fallstrådar efter en af klippt afslutad väf. 12) Gul-. 1S) Åkomman. ") Hemska, rysliga. 15) Idel.slags oruskrhet1) i kroppen. Dä' ä' sällan dä' två2) ta' 'kull en, utan en ä' eminstningen3) så go'lik4) så en hängsla5) oppe. Den sjukan kommer sej å' att gallen gått sön[d]er på nå't vis o' runnet kring o' tärt sej fram millan hull o' skinn.

För o' ble' dokterera[d]t för dä', behöfs inte annat än en vanli' gol-spink6). En sådan ska' den sjuke äta opp, sådan han ble[fv]et skjuten mä' hull o' hår, så en få' inte lämna så mö[ek]et som den minsta fjä[d]er. För di, som ä' nå't kvabbelmaga[d]ta7) å' sej, bruka dä' allt va' lite trebbelass8) mä' o' få i sej ^at; men di bruka' mone mest9) karfva sön[d]er spin-ken o' lägga han bitavis i en stinnkaka10); då, mä' lite morgäng går dä' ner som ingenting. Som sagdt, dä' kan va' rätt svårt o' kri11); men kan en döga-mä' 'et12), så, innan några da'ar därätte', ska' en va' så hvit i synen som en gast.

Lättare går dä' o' göra ve' sej för gol-sjukan, om •en har te' hån[d]s ett golt ullgarn. Då behöfs dä inte mer besvär än att en kryper genom dä garnet nie mor[g]nar å ra[d]. Skulle en inte ha nå't ullgarn så doger dä' också mä' bomulls-garn; men si, golt ska' dä' va'.

—

Halshuggna tär.

13)

Dä'hära reseftet ä' bara för så'na, som skala bar-fötta14) ute om sommer-ti'en. Så'na kan nästan aldri'

*) Opasslighet, ruskighet. 2) Förmår. 8) Åtminstone. 4) Duktig. 6) Hångla. 6) Gulsparf. 7) Som lider af äckel. *) Besvärlighet. ö) Merändels. 10) Tunn pannkaka så vidlyftig som plåtbottnen. u) öfvervinna. 12) Strida igenom. 13) Tår. ") Barfotade. slags oruskrhet1) i kroppen. Dä' ä' sällan dä' två2) ta' 'kull en, utan en ä' eminstningen3) så go'lik4) så en hängsla5) oppe. Den sjukan kommer sej å' att gallen gått sön[d]er på nå't vis o' runnet kring o' tärt

sej fram millan hull o' skinn.

För o' ble' dokterera[d]t för dä', behöfs inte annat än en vanli' gol-spink6). En sådan ska' den sjuke äta opp, sådan han ble[fv]et skjuten mä' hull o' hår, så en få' inte lämna så mö[ek]et som den minsta fjä[d]er. För di, som ä' nå't kvabbelmaga[d]ta7) å' sej, bruka dä' allt va' lite trebbelass8) mä' o' få i sej ^at; men di bruka' mone mest9) karfva sön[d]er spin-ken o' lägga han bitavis i en stinnkaka10); då, mä' lite morgäng går dä' ner som ingenting. Som sagdt, dä' kan va' rätt svårt o' kri11); men kan en döga-mä' 'et12), så, innan några da'ar därätte', ska' en va' så hvit i synen som en gast.

Lättare går dä' o' göra ve' sej för gol-sjukan, om •en har te' hån[d]s ett golt ullgarn. Då behöfs dä inte mer besvär än att en kryper genom dä garnet nie mor[g]nar å ra[d]. Skulle en inte ha nå't ullgarn så doger dä' också mä' bomulls-garn; men si, golt ska' dä' va'.

—

Halshuggna tär.

13)

Dä'hära reseftet ä' bara för så'na, som skala bar-fötta14) ute om sommer-ti'en. Så'na kan nästan aldri'

*) Opasslighet, ruskighet. 2) Förmår. 8) Åtminstone. 4) Duktig. 6) Hångla. 6) Gulsparf. 7) Som lider af äckel. *) Besvärlighet. ö) Merändels. 10) Tunn pannkaka så vidlyftig som plåtbottnen. u) öfvervinna. 12) Strida igenom. 13) Tår. ") Barfotade.akta sej för, utan o' få en eller a[nn]an halshuggen ta. Dä' kan ju inte va' så mö[ek]et o' spilla hvarsken or[d]ella' meklamenter1) på, rätt så dä' kan ju låta bra nock. illa o' va' halshuggen. Som hvar o' en vet, som sprunget barfött2), så vörna dä' sej så iblanfd], att unner nå'en å tä'erna bier en liten fläcka3) tsvärs öfver liksom dä' vore skuret mä' en knif. När dä' då — som dä' mone mest4) habba sej —r att nå'n ting ta'r mot, eller en sticker in nå't i dändära spräckan, så svi[d]er dä' ju te' rätt kati't5), o' för hvadden gång en gör om 'et, så bier ju sprickan allt större o' större.

Emillerti' ta's dä' bort utan så mö[ek]et besmi6). En tar bara en liten ullgarnstrå[d]o' knyter om tån, mä' noga inpassning att simmen7) kommer midt in i glispan8) o' lata han sitta där. Om en glo te' några da'r därätter, så ska dä' inte synas minsta åstämmelse te' öppning där spräckan satt.

—

Hicka.

Iblan[d]ä' dä' som om hicka rikti't flöge pä en. Sådan hicka kommer på så vis, att just ve' samme stunn ä' dä' nå'n, som har en på tal.

Just som hickan tar i fär[d]e må' en, bruka' en säja: »Jaha! här ä' ja'; hva' vill du mej?» o' da ä1 just så dä' ska' göras ve'; för råka' en då på rätte personen o' nämner hans namn, så försvinner hickan som dä' vore å'struket mä' en hån[d]. En kan ju förstås

*) Medikamenter. 3) Barfot ad. 3) Spricka. *) Merändels. 5) Duktigt. *) Besvär. 7) Band- eller trådstump. 8) öppningen. akta sej för, utan o' få en eller a[nn]an halshuggen ta. Dä' kan ju inte va' så mö[ek]et o' spilla hvarsken or[d]ella' meklamenter1) på, rätt så dä' kan ju låta bra nock. illa o' va' halshuggen. Som hvar o' en vet, som sprunget barfött2), så vörna dä' sej så iblanfd], att unner nå'en å tä'erna bier en liten fläcka3) tsvärs öfver liksom dä' vore skuret mä' en knif. När dä' då — som dä' mone mest4) habba sej —r att nå'n ting ta'r mot, eller en sticker in nå't i dändära spräckan, så svi[d]er dä' ju te' rätt kati't5), o' för hvadden gång en gör om 'et, så bier ju sprickan allt större o' större.

Emillerti' ta's dä' bort utan så mö[ek]et besmi6). En tar bara en liten ullgarnstrå[d]o' knyter om tån, mä' noga inpassning att simmen7) kommer midt in i glispan8) o' lata han sitta där. Om en glo te' några da'r därätter, så ska dä' inte synas minsta åstämmelse te' öppning där spräckan satt.

—

Hicka.

Iblan[d]ä' dä' som om hicka rikti't flöge pä en. Sådan hicka kommer på så vis, att just ve' samme stunn ä' dä' nå'n, som har en på tal.

Just som hickan tar i fär[d]e må' en, bruka' en säja: »Jaha! här ä' ja'; hva' vill du mej?» o' da ä1 just så dä' ska' göras ve'; för råka' en då på rätte personen o' nämner hans namn, så försvinner hickan som dä' vore å'struket mä' en hån[d]. En kan ju förstås

*) Medikamenter. 3) Barfot ad. 3) Spricka. *) Merändels. 5) Duktigt. *) Besvär. 7) Band- eller trådstump. 8) öppningen.töcka, att dä' ä' en lycketräff o' få fatt i rätte personen; men, dä' kosta ju så lite' o' försöka.

A[nn]an slags hicka, som kommer liksom å' sej själf, ta's bort bara mä' te' o' brå[d]skrämma den som hicka, eller hederveta1) honom för nå't skömferlft2) o' göra honom antereradt3) i rinnande rot4). Dä' hjälper! o' dä' si alldeles ut som di glömde hickan.

—

Hjässen ne[d]föllen.

Många gånger träffa en på männes-ker, som å'-ger5) sej öfver att dä' värker midt öfver kullen på en liten platt så stor, som di kan peka ut mä' tum-ännen. Di, som känne' så'ntdära, mä' liksom lite tröckningar millanåt på samme fläck, så kan di va' tsvärsäkra på, att hjässen ä' ne fd]föllen på dom. Dä' ä' ingen, som har rikti't reda på, hur dä'därna kommer te'; dä' ä' väl nå[g]et i hu[fv]eremedjan6) oppe i kullen som fått nå'n skavank mä' nå'n texning7) ella' sådära så hjässen har råkat te' o' falla ner; kanske han också, i alla fall, kan falla ner å' sej själf.

Hvi[1]ket dä' nu kan va', så har en inte annat o' göra, än vän[d]a sej te' nå'n, som en vet har lite fundament mä' o' kunna »dra' opp hjässen» på folk. Dä' töckes te' o' va' mö[ek]et lätt; men, jaken i dä'! dä' fordras ändå inte så lite insnidihet8). Di ske[d]er minan hå[r]et på kullen, utom en liten jöska9) midt öfver

a) Förehålla något som kränker ens heder. 2) Skymfligt. ;) Hastigt gripen af någon känsla, t. ex. bitterhet. 4) I grunden. 5) Klaga, jämra. ö) Verktygen. 7) Skakning. 8) Insikt, fyndighet. 9) Hårtuss. töcka, att dä' ä' en lycketräff o' få fatt i rätte personen; men, dä' kosta ju så lite' o' försöka.

A[nn]an slags hicka, som kommer liksom å' sej själf, ta's bort bara mä' te' o' brå[d]skrämma den som hicka, eller hederveta1) honom för nå't skömferlft2) o' göra honom antereradt3) i rinnande rot4). Dä' hjälper! o' dä' si alldeles ut som di glömde hickan.

—

Hjässen ne[d]föllen.

Många gånger träffa en på männes-ker, som å'-ger5) sej öfver att dä' värker midt öfver kullen på en liten platt så stor, som di kan peka ut mä' tum-ännen. Di, som känne' så'ntdära, mä' liksom lite tröckningar millanåt på samme fläck, så kan di va' tsvärsäkra på, att hjässen ä' ne fd]föllen på dom. Dä' ä' ingen, som har rikti't reda på, hur

dä'därna kommer te'; dä' ä' väl nå[g]et i hu[fv]eremedjan6) oppe i kullen som fått nå'n skavank mä' nå'n texning7) ella' sådära så hjässen har råkat te' o' falla ner; kanske han också, i alla fall, kan falla ner å' sej själf.

Hvi[1]ket dä' nu kan va', så har en inte annat o' göra, än vän[d]a sej te' nå'n, som en vet har lite fundament mä' o' kunna »dra' opp hjässen» på folk. Dä' töckes te' o' va' mö[ek]et lätt; men, jaken i dä'! dä' fordras ändå inte så lite insnidihet8). Di ske[d]er minan hå[r]et på kullen, utom en liten jöska9) midt öfver

a) Förehålla något som kränker ens heder. 2) Skymfligt. ;) Hastigt gripen af någon känsla, t. ex. bitterhet. 4) I grunden. 5) Klaga, jämra. ö) Verktygen. 7) Skakning. 8) Insikt, fyndighet. 9) Hårtuss.själfve plätten, där dä' värker — dä' syns, i alla fall, hvar dä' ä', för där ä' liksom ett litet sög1) ella' däld i hu[fv]esvä[r]en. Den hartassen vevvla2) di om peke fingern o' rösker3) té* rätt opp, ända te* den sjuke höre, att dä' smäller te' i hu[fv]esvä[r]en som ett litet nyckla-bösse-skott, o' då, i o' mä' dä'samme, ä' hjässen oppdra[g]en. Som sagdt, dä' kan va' lika godt o' släppa dit hvi[1]ken som hälst te' o' dra' opp hjässen, för dä' fordras ju ändå både vane o' insnidihet.4)

—

Hu[fv]e-jäl.

5)

Dä' finns inte många sjuker te', utå' di, som tar kull en, utan att hu[fv]ejäl följer må'; o' inte finns dä' väl heller många männes-ker, utan di fått vä'r å'6) antingen dä' ena ella' dä' andra slaget. Som sagdt, dä' kommer liksom dä' hörde te' vissa knifvelser7), ja' vill säja, som lettenhet, frösan o' så'nadära. Men inte sämst få' en känna å' hvar hu[fv]et sitter, när en taft in os, ella' da[g]en ätte' för dom som var't ute för bloksypning, o' si, dä' kan i alla fall komma utan nå-[g]etdera. Hvi[1]ket som, så känns dä rätt ogrunda-löst8), o' när dä' sätter te' rikti't blixterblått8), så dumpa dä' o' slår värre än di tröskte fyra i skal[1]en på en, så te' slutet bier hu[fv]et så fördojadt9) på en, så en knaft tya glo.

Ä' dä' nu utå' sypning, så vore dä' bå' synn o' skam o' ge' resefter te' så'na svin, utan må di gärna

) Fördjupning. 2) Linda (om). 3) Kycker. 4) Insikt, fyndighet. 5) -värk. 6) Erfara. 7) Åkommor. 8) Oerhördt, i hög grad. 9) Tungt, förvirradt. själfve plätten, där dä' värker — dä' syns, i alla fall, hvar dä' ä', för där ä' liksom ett litet sög1) ella' däld i hu[fv]esvä[r]en. Den hartassen vevvla2) di om peke fingern o' rösker3) té rätt opp, ända te* den sjuke höre, att dä' smäller te' i hu[fv]esvä[r]en som ett litet nyckla-bösse-skott, o' då, i o' mä' dä'samme, ä' hjässen oppdra[g]en. Som sagdt, dä' kan va' lika godt o' släppa dit hvi[1]ken som hälst te' o' dra' opp hjässen, för dä' fordras ju ändå både vane o' insnidihet.4)

—

Hu[fv]e-jäl.

5)

Dä' finns inte många sjuker te', utå' di, som tar kull en, utan att hu[fv]ejäl följer må'; o' inte finns dä' väl heller många männes-ker, utan di fått vä'r å'6) antingen dä' ena ella' dä' andra slaget. Som sagdt, dä' kommer liksom dä' hörde te' vissa knifvelser7), ja' vill säja, som lettenhet, frösan o' så'nadära. Men inte sämst få' en känna å' hvar hu[fv]et sitter, när en taft in os, ella' da[g]en ätte' för dom som var't ute för bloksypning, o' si, dä' kan i alla fall komma utan nå-[g]etdera. Hvi[1]ket som, så känns dä rätt ogrunda-löst8), o' när dä' sätter te' rikti't blixterblått8), så dumpa dä' o' slår värre än di tröskte fyra i skal[1]en på en, så te' slutet bier hu[fv]et så fördojadt9) på en, så en knaft tya glo.

Ä' dä' nu utå' sypning, så vore dä' bå' synn o' skam o' ge' resefter te' så'na svin, utan må di gärna

*) Fördjupning. 2) Linda (om). 3) Kycker. 4) Insikt, fyndighet. 5) -värk. 6) Erfara. 7) Åkommor. 8) Oerhördt, i hög grad. 9) Tungt, förvirradt.- ha dä' di skhöt»1). Har dä kommet te' genom os, så dåssna2) dä' visst å' lite fortare, om di före den sjuke ut i vä[d]ert; men si dä' ä' en stunn så mö[ckjet kati'are3), o' dä' ä' inte mer än rätt åt dom, om di självfve ställt te' 'at, så lare' di sej en a[nn]an gång o' skjuta spjället på folkavis.

Ä' dä' a[nn]an slags hu[f v]ej al, så lägger en bara en duk mä' lite påslå[g]en äddika4) tsvärs om pannan, så slota5) dä' rätt bra. Fruntimmer bruka bota sej mä' 'o slänga i sej tsva-'l-tre koppa' kaffe, som/ då — ätte' hva' di sä'r — bör va' så står[k]t som [-järnbin[d]s-le;-] {+järnbin[d]s- le;+} men, si, dä' ä' nock inte så säkert, att di' har hu[f-"vjejäl hvar gång di tar ihop mä' den ve'görningen.

Ä' dä' vinterti', o' dä' finns snö te' hån[d]s, så kan en ble' 'at bevöert6) på fem blänka minuter, genom o' hotta ner sin spritt bare' ändalykt i en snödrifva o' sitta stilla så i nå[g]ra minuter. Blixterblått7) käns dä', dä' vill ja' lofva, för si dä' femjäklas som om hela hu[fy]et skulle fly[g]a i flinter8), men kan en bara liar[d]a ef mä' 'et di nå[g]ra minuterna, så försvinner hu[fv]éjälen som snö för solen.

—

Hunnabet[t].

För' i var[Id]en visste en inte å' så'na tosafors-vörner9), som att ble' galen för dä' att en hunn naffsa[d]te en i skänkarna. Di, som later en hopra

*) Skylla sig självfva, ha det som man ställt det. 2) Småningom sakta af. 3) Ovanligare, i högre grad. 4) Ättika. 5) Lindra. 6) Kvitt. T) Oerhördt, i hög grad. 8) Sprängas, »explodera. ö) Galenskapsförhållande.

15 - ha dä' di skhöt»1). Har dä kommet te' genom os, så dåssna2) dä' visst å' lite fortare, om di före den sjuke ut i vä[d]ert; men si dä' ä' en stunn så mö[ckjet kati'are3), o' dä' ä' inte mer än rätt åt dom, om di självfve ställt te' 'at, så lare' di sej en a[nn]an gång o' skjuta spjället på folkavis.

Ä' dä' a[nn]an slags hu[f v]ej al, så lägger en bara en duk mä' lite påslå[g]en äddika4) tsvärs om pannan, så slota5) dä' rätt bra. Fruntimmer bruka bota sej mä' 'o slänga i sej tsva-'l-tre koppa' kaffe, som/ då — ätte' hva' di sä'r — bör va' så står[k]t som [-järnbin[d]s-le;-] {+järnbin[d]s- le;+} men, si, dä' ä' nock inte så säkert, att di' har hu[f-"vjejäl hvar gång di tar ihop mä' den ve'görningen.

Ä' dä' vinterti', o' dä' finns snö te' hån[d]s, så kan en ble' 'at bevöert6) på fem blänka minuter, genom o' hotta ner sin spritt bare' ändalykt i en snödrifva o' sitta stilla så i nå[g]ra minuter. Blixterblått7) käns dä', dä' vill ja' lofva, för si dä' femjäklas som om hela hu[fy]et skulle fly[g]a i flinter8), men kan en bara liar[d]a ef mä' 'et di nå[g]ra minuterna, så försvinner hu[fv]éjälen som snö för solen.

—

Hunnabet[t].

För' i var[Id]en visste en inte å' så'na tosafors-vörner9), som att ble' galen för dä' att en hunn naffsa[d]te en i skänkarna. Di, som later en hopra

*) Skylla sig självfva, ha det som man ställt det. 2) Småningom sakta af. 3) Ovanligare, i högre grad. 4) Ättika. 5) Lindra. 6) Kvitt. T) Oerhördt, i hög grad. 8) Sprängas, »explodera. ö) Galenskapsförhållande.

15nymodi'a doktare inbilla sej, att så'nt kan vara å' fäern1),. di ä', mesjäksen! inte stort klokare di. Ett hunnabet[tj ä' inte mer farli't, än att dä' svi[d]er te' en smöla, när hunnen ta'r glaffset; men dä' går ju så lätt o' bota dä* som ta' sej bak.

En rösker2) bara å' en liten sudd hår frå' hunnen,, som bet en, o' den lägger en se'n öfver så[r]et o' later den ligga så nå'na da[g]a', så läks dä' midt för näsan på, om hvarevi'e bå' hunn o' doktare i hele var[Id]em vore hunna-galena.

—

Håll.

Sådant kan va' mer o' minner svårt. När dä' åy å' dä' värsta slaget, så ä' dä' plakat omögelet o' komma mine' ån[d]en, utan för hvarte ån[d]a-tag en ska' ta', så ä' dä' som dä' ble'e å'klift, o' som di istället körde in en spingknif3) i kroppen. Didärne sticken, di håller sej äntra opp i axlarna o' kring skölderbla[d]el4) ella' också ne'åt bröstet te'; länger ner bruka' dä' aldri' kännas, för hva' en vet, ä' dä' väl knaft nå[g]en, som kan säja, att di känt nå'n slags rängel5) å' håll [-ne[d]anför-] {+ne[d]an- för+} jurslasta'n6).

Ve'görningen ä' lättare än en kan tro. Den sjuke ska' bara »dricka på nie nålsuddar», dä' vill helt enkelt säja: En tar uddarna å' nie å'brutna nålar — synålar, förstås — o' lägger dom i ett kar o' slår se[d]an en

) öfverensstämmelse med verkliga förhållandet. 2) Rycker. 3) Knif, hvarmed man (»spingar») spjälkar torrved-stickof. 4) Skulderbladet, skuldran. 5) Känning af någom icke fullt utbildad sjukdom. 6) Midjan. nymodi'a doktare inbilla sej, att så'nt kan vara å' fäern1),. di ä', mesjäksen! inte stort klokare di. Ett hunnabet[tj ä' inte mer farli't, än att dä' svi[d]er te' en smöla, när hunnen ta'r glaffset; men dä' går ju så lätt o' bota dä som ta' sej bak.

En rösker2) bara å' en liten sudd hår frå' hunnen,, som bet en, o' den lägger en se'n öfver så[r]et o' later den ligga så nå'na da[g]a', så läks dä' midt för näsan på, om hvarevi'e bå' hunn o' doktare i hele var[Id]em vore hunna-galena.

—

Håll.

Sådant kan va' mer o' minner svårt. När dä' åy å' dä' värsta slaget, så ä' dä' plakat omögelet o' komma mine' ån[d]en, utan för hvarte ån[d]a-tag en ska' ta', så ä' dä' som dä' ble'e å'klift, o' som di istället körde in en spingknif3) i kroppen. Didärne sticken, di håller sej äntra opp i axlarna o' kring skölderbla[d]el4) ella' också ne'åt bröstet te'; länger ner bruka' dä' aldri' kännas, för hva' en vet, ä' dä' väl knaft nå[g]en, som kan säja, att di känt nå'n slags rängel5) å' håll [-ne[d]anför-] {+ne[d]an- för+} jurslasta'n6).

Ve'görningen ä' lättare än en kan tro. Den sjuke ska' bara »dricka på nie nålsuddar», dä' vill helt enkelt säja: En tar uddarna å' nie å'brutna nålar — synålar, förstås — o' lägger dom i ett kar o' slår se[d]an en

*) öfverensstämmelse med verkliga förhållandet. 2) Rycker. 3) Knif, hvarmed man (»spingar») spjälkar torrved-stickof. 4) Skulderbladet, skuldran. 5) Känning af någom icke fullt utbildad sjukdom. 6) Midjan.slick vatten på, o' så later en den sjuka dricka ut da' vattnet mä'an nåls-uddarna ligger i — dä' ä' ju klart, att han ska' akta sej för, så att han inte sväljer nålarna mä'. Bler dä' gjort mä' reson, så — så snart siste tår'n runnet ner — ska' dä' va' som en aldri' känt nå't håll ella' stick hvarsken här ella' där.

—

Hån[d]-svett.

Dä' ä' ju nå't, som inte gör ondt hvarsken här ella' där, men dä' ä' ju ändå ett besvärligt hie1) för en som »ti' o' timme»2) behöfver hån[d]fara o' fingra så'n* som ä' lite' ömtåli[g]t.

Emellerti' kan en göra ve' sej för dä' ve' den första plorr3) en träffa på. En behöfva inte mer än ta' fatt i en så'ndära frögd4) — ja-a, di kalla' ett sändarna kräk också för bara »frö» — den välter en ur den ena hån[d]en i den andra tre slag, o' spotta lite för hvar gång. Så lägger en frögden te'bakes där en to' 'an, o' vips ä' en å' mä' "at. Dä' kan ju eminstningen5) va' vardt besvä[r]et.

—

Härigsle-sjuka.

En hängslesjuk männes-ka kan rätt inte säja hvar på lag dä' on[d]a sitter, för dä' ä' en slags oruski'het,

*) Besvärlighet, olägenhet. 2) Tidt och ofta. b) Större vattenpuss. 4) Groda, padda. r>) Åtminstone. 6) Lindrigt illamående såsom början till allvarligare sjukdom. slick vatten på, o' så later en den sjuka dricka ut da' vattnet mä'an nåls-uddarna ligger i — dä' ä' ju klart, att han ska' akta sej för, så att han inte sväljer nålarna mä'. Bler dä' gjort mä' reson, så — så snart siste tår'n runnet ner — ska' dä' va' som en aldri' känt nå't håll ella' stick hvarsken här ella' där.

—

Hån[d]-svett.

Dä' ä' ju nå't, som inte gör ondt hvarsken här ella' där, men dä' ä' ju ändå ett besvärligt hie1) för en som »ti' o' timme»2) behöfver hån[d]fara o' fingra så'n* som ä' lite' ömtåli[g]t.

Emellerti' kan en göra ve' sej för dä' ve' den första plorr3) en träffa på. En behöfva inte mer än ta' fatt i en så'ndära frögd4) — ja-a, di kalla' ett sändarna kräk också för bara »frö» — den välter en ur den ena hån[d]en i den andra tre slag, o' spotta lite för hvar gång. Så lägger en frögden te'bakes där en to' 'an, o' vips ä' en å' mä' "at. Dä' kan ju eminstningen5) va' vardt besvä[r]et.

—

Härigsle-sjuka.

En hängslesjuk männes-ka kan rätt inte säja hvar på lag dä' on[d]a sitter, för dä' ä' en slags oruski'het,

*) Besvärlighet, olägenhet. 2) Tidt och ofta. b) Större vattenpuss. 4) Groda, padda. r>) Åtminstone. 6) Lindrigt illamående såsom början till allvarligare sjukdom. slick vatten på, o' så later en den sjuka dricka ut da' vattnet mä'an nåls-uddarna ligger i — dä' ä' ju klart, att han ska' akta sej för, så att han inte sväljer nålarna mä'. Bler dä' gjort mä' reson, så — så snart siste tår'n runnet ner — ska' dä' va' som en aldri' känt nå't håll ella' stick hvarsken här ella' där.

—

Hån[d]-svett.

Dä' ä' ju nå't, som inte gör ondt hvarsken här ella' där, men dä' ä' ju ändå ett besvärligt hie1) för en som »ti' o' timme»2) behöfver hån[d]fara o' fingra så'n* som ä' lite' ömtåli[g]t.

Emellerti' kan en göra ve' sej för dä' ve' den första plorr3) en träffa på. En behöfva inte mer än ta' fatt i en så'ndära frögd4) — ja-a, di kalla' ett sändarna kräk också för bara »frö» — den välter en ur den ena hån[d]en i den andra tre slag, o' spotta lite för hvar gång. Så lägger en frögden te'bakes där en to' 'an, o' vips ä' en å' mä' "at. Dä' kan ju eminstningen5) va' vardt besvä[r]et.

—

Härigsle-sjuka.

En hängslesjuk männes-ka kan rätt inte säja hvar på lag dä' on[d]a sitter, för dä' ä' en slags oruski'het,

*) Besvärlighet, olägenhet. 2) Tidt och ofta. b) Större vattenpuss. 4) Groda, padda. r>) Åtminstone. 6) Lindrigt illamående såsom början till allvarligare sjukdom.som går igenom helaste kroppen o' käns ackorat, ja' vill säja, liksom en rängel1) å gastakramning. Dä' ä' sällan dä' tya2) ta' kull en, utan en går oppe, sådära, o' hängsla må' 'et. Håller dä' på, så bier en mer o' mer peli'3) o' pinni'3) å' sej för hvadden da'. Så, utå' en inte tya2) pela i sej så mö[ek]et te' fö'efång4) som vetand kan va'5), så bier en te' sistens så knivvder o' mos-öen6), så en si' ut som en a[nn]an stackars å'fa[r]en7) knorling8). Så'ntdära kommer sej många gånger å', att en låtit maktensbiten9) ligga ätte' sej på bo[rd]et ve' målen. En så'n oförsumli'het ä' mö[ek]et farli', o' ske' dä' många gånger ätte' hvarandra, kan en ble' så maktenslös, så en bier dorrt10) förta[g]en11) I rinnande rot.12)

Emillerti' skaffa en hem från abeteket lite å' di-däre dropparna, som kallas »tolf-manna-kraft» o' ta'r in å' dom, så hörkna13) en te' på stunnen. Håller en så på mä' dä' en liten tåka14), ska' en te' slutet ble' så kibbi15) o' klok16), så kroppen bier som en to[g]e på ett jälfver17). Men si, först o' sist få en aldri' glömma maktens-biten9), för annars hjälper hvarsken tolf- ella' trettan-manna-kraft.

*) Känning af. 2) Förmår. 3) Petig, klen. 4) Föda. 5) Det allra obetydligaste. 6) Ett slags åkomma hos nötboskap, och som yttrar sig i ett slags allmän nedstämning hos det sjuka djuret. (Se vidare härom i häftet »Ord och Talesätt» etc!) 7) Aftynad. 8) Liten, förkrympt stackare. 9) Vid måltid kvarlämnad liten bit af det man lagt för sig. 10) Alldeles. ") Maktlös. 12) I grund och botten. 13) Återhämta sig i kraft. 14) Mindre obestämd tid. ") Knubbig. 18) Frodig. 1T) Geléartad massa.

—

Instuckna speter.

1)

Som en vet, så habbar2) dä' sej rätt ofta, att en kan få en torn3) ella' speta instöcken nå'nstäns här ellar där. Att en då antas om4) o' få ut 'at igen, dä ä' jui en gifven sak, men si, dä' ä' nock inte alla, som har insnidihet5) i hur di ska' bära sej åt så dä' inte bolmar6)^ ikring ätte' där spetan har suttit.

Nå! dä' ä' inte mer mä' då', än se[d]an en fått ut tornen ella' spetan, så tar en den i munnen o' tugga nå'na tag på 'an miUan tännerna o' så helt änkelt spotta ut 'an igen. Bier dä' ve'ta[g]et, så, om rätt tornen va' så tjock som en gär'sgårs-stake, ska' dä' inte1 ble' minsta åstämmelse7) te' svölst kring hålet, där han va' instöcken. Dä' kan ju va' roli't o' veta; annars är dä' ju ingenting, som »tar hvarsken te' lif ella' knif.).8)

—

I ska[d]a för vätter.

9)

Knifvelserna10), som kan ble' å' dä'härа, di kan vörna11) sej på många ädeli'a12) vis. Mone mestJ") börja dä' i förstningen, liksom ve' gastakramning14) mä' skolmningar15) o' så'ndära oruski'het, o' dä' andra, som kommer ätteråt, dä' kommer allti' o' bero på hva' ska[d]a vätten16) har fått. Dä' ä' inte allti' ens

a) Stickor o. d. 2) Hampa (sig). 3) Törntagg o. d. 4) Ställa om. 5) Insikt. 6) Bulnar, svullnar. 7) Tillstymmelse. 8) Talesätt. 9) Ett slags naturväsen. 10) Åkommorna, kropps skadorna. u) Gestalta. 12) Förstärkningsord. 13) Merändels. 14) Se »reseftet» under den rubriken! 15) Genomilande rysningar. 16) Det förment skadade naturväsendet.

Instuckna speter.

1)

Som en vet, så habbar2) dä' sej rätt ofta, att en kan få en torn3) ella' speta instöcken nå'nstäns här ellar där. Att en då antas om4) o' få ut 'at igen, dä ä' jui en gifven sak, men si, dä' ä' nock inte alla, som har insnidihet5) i hur di ska' bära sej åt så dä' inte bolmar6)^ ikring ätte' där spetan har suttit.

Nå! dä' ä' inte mer mä' då', än se[d]an en fått ut tornen ella' spetan, så tar en den i munnen o' tugga nå'na tag på 'an miUan tännerna o' så helt änkelt spotta ut 'an igen. Bier dä' ve'ta[g]et, så, om rätt tornen va' så tjock som en gär'sgårs-stake, ska' dä' inte1 ble' minsta åstämmelse7) te' svölst kring hålet, där han va' instöcken. Dä' kan ju va' roli't o' veta; annars är dä' ju ingenting, som »tar hvarsken te' lif ella' knif.).8)

—

I ska[d]a för vätter.

9)

Knifvelserna10), som kan ble' å' dä'härа, di kan vörna11) sej på många ädeli'a12) vis. Mone mestJ") börja dä' i förstningen, liksom ve' gastakramning14) mä' skolmningar15) o' så'ndära oruski'het, o' dä' andra, som kommer ätteråt, dä' kommer allti' o' bero på hva' ska[d]a vätten16) har fått. Dä' ä' inte allti' ens

a) Stickor o. d. 2) Hampa (sig). 3) Törntagg o. d. 4) Ställa om. 5) Insikt. 6) Bulnar, svullnar. 7) Tillstymmelse. 8) Talesätt. 9) Ett slags naturväsen. 10) Åkommorna, kropps skadorna. u) Gestalta. 12) Förstärkningsord. 13) Merändels. 14) Se »reseftet» under den rubriken! 15) Genomilande rysningar. 16) Det förment skadade naturväsendet.38

egen oförsumli'het, som gör, att en råka' ut för dä' därå besmiet1). Si, vätterna har, som en vet, sitt te'-håll i jör[d]en; men så ä' di ju ofta ute på våstning2), o' hur lätt kan dä' inte då hända, att en kan »komma i ska[d]a för» o' hobba3) te' dom, ella' hva' som ä' ändå värre: te' o' trå'*) på dom. Många gånger kan dä' va' ens egen skyll, såsom — ja' vill säja — när en ä' så ovåri5) mä' o' slå ut hett vatten på backen — som då ingen männes-ka gör, som ska' hetas va' vis-vetans6). Åtminstningen borde di väl ha vet' te' o' först spotta tre gånger, om di inte har ti' te' o' låta vattnet svalna, innan di dänger ut 'at. För tänk! hur lätt kan dä inte gå' att råka te' o' skålla en vätt ve' ett så'nt tefälle! — Bier då vätten så knivder7), så han »spinner öfver»8), då ä' dä' af slott9) inte vardt o' bjiva te9 mä' nå[g]en slags ve'görning, utan befalla sin själ i Gu's hån[d]; men har vätten inte blett värre [-skavanka[d]ter,-] {+skavan- ka[d]ter,+} än han kan kri10) öfver, då kommer männes-kan sej mä9, för si, dä' vörna11) sej ackorat likadant mä' en självfver som mä' vätten. Antingen dä' nu ä' »lagdt te' lif ella' knif»12), så ska[d]a dä' då inte o* »offra för 'at»; en få' åtminstningen lite slotning13) i de värste plå[g]erna.

Offringen te'går på så vis: En tar o' snoppa'14) en liten tungetår m[j]ölk från en en-leta[d]t15) ko; så höljer en öfver ka[r]et mö[ek]et väl när en går in, så inte da[g]en få komma åt 'et. I den m[j]ölken blån[d]a en in lite vätta-silfver16) o' en bit vätta-ljus17), o' så skrapa en i lite ärfva-silfver18) — dä' kan en skrapa

x) Bråkigheten. 2) Färd. 3) Sparka. 4) Trampa. 5) Vårdslös. 6) Förståndig. 7) Skadad. 8) Kölar af. 9) Alldeles. 10) öfvervinna. u) Gestaltar. 12) Talesätt. 13) Lindring. 14) Mjölka (i diminutiv bemärkelse). 15) Enfärgad. 16) S. k. kattguld. r') Förstenadt musselskal af ett utdödt bläekfiskdjur, som lefde under krit-tiden. 18) Silfver, som män ärft.bara å' en knapp ella' nå't annat, som ä' utå' silfver, bara en har ärft 'et. — Om en nu inte har te' hån fd]s alla dihärne sakerna, så hjälps dä' ändå mä' o' ta' ett par småpänga' — dä' behöfs bara ett par tsvå- ella' halta[un]an-styf rar1) — o' så lite' vitterlök2) o' lägga <lä' i m[j]ölken. Denna blån[d]ningen stänker en se'n ikring lite här o' där ve' jör fd]fasta ting, ja' vill säja, som buskar, träfd]o' jör fd]fasta stena' kring huset, där den sjuke ligger. När en nu börja' på mä' stänk ningen, så säjer en som så: »Om bo-vätten3) har gjort jör[d]vätten nå'n ska fd]a, så ta[g]dä'hära o' bota •eder mä', o' förlåt bo-vätten!» — En sådan »offring» ska' en hålla på mä' antingen tsvå torsda[g]ar o' en sönda' ätte' hvarandra, eller också tsvå sönda[g]ar o' en torsda' å' ra fd], hvi[1]ket dä' bär sej bäst, o' så ska' dä' va' antingen strax innan solen gått opp ella' strax ätte hon gått ner. Men, som sagdt, döfr]vätten, så stryker en också själf mö', o' dä' »utan bå' krtts o' kröklamente»4).

—

Kerne-snu[fv]a.

I förstningen, när en spea5) att nå'n barnunge fått nå'n slags rängel6) å' så'ndära ovanli' snu[fv]a, så' jä'eningor! dä' ä' så lätt o' veta antingen dä' ä' [-fiska-snu[fv]a7)-] {+fiska- snu[fv]a7)+} ella' kerne-snu ff v]a, för dä' ä' inte nå't förskäl8) alls på vörnerna9), o' lyte ä' di också begge

*) Mindre kopparmynt, i värde af omkr. ett öre. 2) Hvit-lök. 3) Förmodligen åsyftande människan. 4) Utan prut. r) Märker. 6) Känning af, liknande symptom. 7) Be »resef-tet» under denna rubrik! 8) Olikhet. 9) Förhållandena, hur något gestaltar sig. bara å' en knapp ella' nå't annat, som ä' utå' silfver, bara en har ärft 'et. — Om en nu inte har te' hån fd]s alla dihärne sakerna, så hjälps dä' ändå mä' o' ta' ett par småpänga' — dä' behöfs bara ett par tsvå- ella' halta[un]an-styf rar1) — o' så lite' vitterlök2) o' lägga <lä' i m[j]ölken. Denna blån[d]ningen stänker en se'n ikring lite här o' där ve' jör fd]fasta ting, ja' vill säja, som buskar, träfd]o' jör fd]fasta stena' kring huset, där den sjuke ligger. När en nu börja' på mä' stänk ningen, så säjer en som så: »Om bo-vätten3) har gjort jör[d]vätten nå'n ska fd]a, så ta[g]dä'hära o' bota •eder mä', o' förlåt bo-vätten!» — En sådan »offring» ska' en hålla på mä' antingen tsvå torsda[g]ar o' en sönda' ätte' hvarandra, eller också tsvå sönda[g]ar o' en torsda' å' ra fd], hvi[1]ket dä' bär sej bäst, o' så ska' dä' va' antingen strax innan solen gått opp ella' strax ätte hon gått ner. Men, som sagdt, döfr]vätten, så stryker en också själf mö', o' dä' »utan bå' krtts o' kröklamente»4).

—

Kerne-snu[fv]a.

I förstningen, när en spea5) att nå'n barnunge fått nå'n slags rängel6) å' så'ndära ovanli' snu[fv]a, så' jä'eningor! dä' ä' så lätt o' veta antingen dä' ä' [-fiska-snu[fv]a7)-] {+fiska- snu[fv]a7)+} ella' kerne-snu ff v]a, för dä' ä' inte nå't förskäl8) alls på vörnerna9), o' lyte ä' di också begge

) Mindre kopparmynt, i värde af omkr. ett öre. 2) Hvit-lök. 3) Förmodligen åsyftande människan. 4) Utan prut. r) Märker. 6) Känning af, liknande symptom. 7) Be »resef-tet» under denna rubrik! 8) Olikhet. 9) Förhållandena, hur något gestaltar sig.isvå slagen. Kerne-snu[fv]an ä' te^kommen på så vis: mo[d]ern te' barnet — när hon va' på di vä jama mä 'at — har stått o' kernat, o' unner dä' hon va' i far-[d]e-mä' dä', så har hon råkat te' o' ble' om jord1) för nå'n ting; o' dä' va' allt som behöfdes, för att unga-skverlingen2) skulle fö[d]as te' var[Id]en mä [-kerne-snu[fv]a.-] {+kerne- snu[fv]a.+}

Ä' dä' frå'a om detta slaget, så går dä' som ett nysan[d]e3) o' ble' dä' bevöert4). Näste gång mo[d]ern §' i fär[d]e-mä' o' kerna, så tar hon lite kerne-kra5) -— dä' behöfs bara en liten, liten smöla på tum-änrien — o' dä' smiter

hon kring munnen o' näsan på barnet, så ä' dä' gjordt. Dä' ä' ju hvarsken nå't besvär éllä* kostna[d]t.

Ger dä' inte mä' sej för då% så ä' dä', naturle'tvisr fiska-snu[fv]a; o' då ä' dä' ju bara te' o' byta om réséfL

—

Kikhosta.

Bland barna-sjuker, så ä' nock dennahära den allra: svåraste, o' så ä' hon ju så långvari' mä'. På en trant6) har hon en hel tretting7) o' ta' te' på, o' lika lång ti' te' o' ta' å' på. När dä' ä' som värst, så ä' dä* bå' ynkele't o' a$eli't8) o' si när hostan tar i samme-mä'9)."di stackars ungatarmarna, för dä' ä' så di alldeles kan klokas10) opp själfvaste gallen, o' så ta's också ån[d]en bort från di stackars små kräken, så di alldeles dåssna11) å'.

) Vredgad. 2) Benämning på späda barn. 3) Hastigt och lustigt. 4) Kvitt. 5) Fradga, som uppstår vid smörkerning. ") Ungefär. 7) En tidrymd af tretton veckor. 8) Hemskt, rysligt. ö) Ifärd med. 10) Kräkas. u) Slocknar af. isvå slagen. Kerne-snu[fv]an ä' te^kommen på så vis: mo[d]ern te' barnet — när hon va' på di vä jama mä 'at — har stått o' kernat, o' unner dä' hon va' i far-[d]e-mä' dä', så har hon råkat te' o' ble' om jord1) för nå'n ting; o' dä' va' allt som behöfdes, för att unga-skverlingen2) skulle fö[d]as te' var[Id]en mä [-kerne-snu[fv]a.-] {+kerne- snu[fv]a.+}

Ä' dä' frå'a om detta slaget, så går dä' som ett nysan[d]e3) o' ble' dä' bevöert4). Näste gång mo[d]ern §' i fär[d]e-mä' o' kerna, så tar hon lite kerne-kra5) -— dä' behöfs bara en liten, liten smöla på tum-änrien — o' dä' smiter hon kring munnen o' näsan på barnet, så ä' dä' gjordt. Dä' ä' ju hvarsken nå't besvär éllä* kostna[d]t.

Ger dä' inte mä' sej för då% så ä' dä', naturle'tvisr fiska-snu[fv]a; o' då ä' dä' ju bara te' o' byta om réséfL

—

Kikhosta.

Bland barna-sjuker, så ä' nock dennahära den allra: svåraste, o' så ä' hon ju så långvari' mä'. På en trant6) har hon en hel tretting7) o' ta' te' på, o' lika lång ti' te' o' ta' å' på. När dä' ä' som värst, så ä' dä* bå' ynkele't o' a$eli't8) o' si när hostan tar i samme-mä'9)."di stackars ungatarmarna, för dä' ä' så di alldeles kan klokas10) opp själfvaste gallen, o' så ta's också ån[d]en bort från di stackars små kräken, så di alldeles dåssna11) å'.

*) Vredgad. 2) Benämning på späda barn. 3) Hastigt och lustigt. 4) Kvitt. 5) Fradga, som uppstår vid smörkerning. ") Ungefär. 7) En tidrymd af tretton veckor. 8) Hemskt, rysligt. ö) Ifärd med. 10) Kräkas. u) Slocknar af.Dä' första en förstår att dä' ä' kikhosta, så antas1) en om o' få låna ett kikhorn2) nå'nstäns från nå'n går[d], där di har nå't sådant — äss3) en inte har nå't själf, förstås. I då' slår enen liten slick m[j]ölk o' later barnet dricka ur dä' ur kikhornet.

Skulle en inte komma öfver nå't kikhorn, så kan en låta barnet dricka lite m[j]ölk ur en körkenyckel* för dä' har nästan lika go' verkan.

—

Kiste-knägga.

4)

Di si alldeles ut som vanli'a bolla-spika'5) fast di då' ä' en smöla min[d]re, o' så kommer desse bara på små-ungar o' kan komma i en så'n ogåteli'6) [-mö[c-k]enhet,-] {+mö[c- k]enhet,+} så hele deras lille ändalykt — ja, till-o'-

mäy helaste kroppen — kan ble' så smeck7) full som där vore sålladt på dom. Dä' ä' mo[d]ern igen som vatt framme o' ä' skyll te' då' — för si lyte ä' dä'. Härvelag har hon nå'n gäng — mä'an hon va' må' 'et — var't nock oförsumli' o' hotta8) sej ne' på en kista, utan att spotta först.

Ve'görningen ska', naturle'tvis, rättas därätte': Mo[d]ern ta'r o' lägger ner barnet i en kista o' släpper ner lo[c]ket. Så sätter hon sej på kistan o' bier sittans där mä'an hon äter opp en liten bit, hva' som hälst för nå't: o' så tar hon opp barnet igen. Ätte' då' ska' kiste-knäggarna förmås9) i da[g]åtal.

*)' Sköter om. 2) Ett slags liten snäcka. 3) Därest. 4) Bölder. 5) Se »reseftet» under denna rubrik! 6) Oerhörd.) Propp(full). 8) Sätta (sig ned). 9) Förintas, försvinna så småningom liksom af sig själft.

— Dä' första en förstår att dä' ä' kikhosta, så antas1) en om o' få låna ett kikhorn2) nå'nstäns från nå'n går[d], där di har nå't sådant — äss3) en inte har nå't själf, förstås. I då' slår enen liten slick m[j]ölk o' later barnet dricka ur dä' ur kikhornet.

Skulle en inte komma öfver nå't kikhorn, så kan en låta barnet dricka lite m[j]ölk ur en körkenyckel* för dä' har nästan lika go' verkan.

—

Kiste-knägga.

4)

Di si alldeles ut som vanli'a bolla-spika'5) fast di då' ä' en smöla min[d]re, o' så kommer desse bara på små-ungar o' kan komma i en så'n ogåteli'6) [-mö[c-k]enhet,-] {+mö[c- k]enhet,+} så hele deras lille ändalykt — ja, till-o'-
mäy helaste kroppen — kan ble' så smeck7) full som där vore sålladt på dom. Dä' ä' mo[d]ern igen som vatt framme o' ä' skyll te' då' — för si lyte ä' dä'. Härvelag har hon nå'n gäng — mä'an hon va' må' 'et — var't nock oförsumli' o' hotta8) sej ne' på en kista, utan att spotta först.

Ve'görningen ska', naturle'tvis, rättas därätte': Mo[d]ern ta'r o' lägger ner barnet i en kista o' släpper ner lo[c]ket. Så sätter hon sej på kistan o' bier sittans där mä'an hon äter opp en liten bit, hva' som hälst för nå't: o' så tar hon opp barnet igen. Ätte' då' ska' kiste-knäggarna förmås9) i da[g]åtal.

*)' Sköter om. 2) Ett slags liten snäcka. 3) Därest. 4) Bölder. 5) Se »reseftet» under denna rubrik! 6) Oerhörd.) Propp(full). 8) Sätta (sig ned). 9) Förintas, försvinna så småningom liksom af sig själft.

—

Knep.

Dä' kan en råka ut för bå' stora o' små. Monemest1) kommer dä' sej utå' föe-fånget2), som en antingen inte tål ve\ ella' också fjälla'3) i sej för mö[ek]et å', när en få nå't, som ä' riktet nyteli't4). Si somli'a tål inte ve' ett, o' somliga få knep å ett annat, särskildt så'nt, som ä' fett o' kräet5). När dä' sätter åt en, så kan dä' va' rätt katet6) i betavis7), för dä' nyps o' speka8) som en fått självfvaste knasingen9) i fjälstern. 3På småbarn speas10) dä mö[ek]et lätt, för si di gal o' sno' o' evinnas11) som di lå[g]e i en myrstack.

Ä' dä' nu frå'a om barn, så tar en bara o' tugga på lite pepper ella' kompan12), o' så håa13) en in i barnets mun lite' å' den starke ån[d]en14) — si di självfva ä' ju inte guföra15) te' o' kunna ta in nå't strå[k]t — vo' så bör en också håa13) dom lite nere på nagelen16), så ska' ungen snart få muntål.17)

Ä' dä' en stor, som drä's må' knep, så finns väl inte många utan di har vetenskap om rätte boten. Dä' ä' ju nå't, som di inte bruka' spotta åt i go' ti', om di rätt aldri' var't utsatta för knep. Ja-a, dä' ä' många, som på omskött gör sej te' o' håller sej för magen o' grina o' äger18) sej bara för o' kunna lura sej te' en rektVt rongande peppersyp. Si, där

ha' vi boten! Dä' d' nå't också, som inte många neka te' o' ta' in, ända bort te ögnabån[d]en ä' på väj o' brista.

a) Merändels. 2) Födoämnena. 3) Stoppa, proppa. 4) Sällsamt, icke alldagligt. 5) Af fet beskaffenhet. 6) Ovanligt "kännbart. 7) Stundtals, ryckvis. 8) Rifver. 9) Edligt uttryck. 10) Märkes. u) Våndas. u) Kummin. 13) Andas ut med eftertryck. ") Andedräkten vid utandningen. 15) I stånd till. M) Nafveln. ") Lisa från plågor att någon kvidan eller klagan icke tränger fram. 18) Klagar eller kvider af smärta.

—

Krettlar.

Om sådana ä' ingenting o' säja annat, än dä' som står skref vet om ve' »läggningar»1), o' boten finns oppta'en ve' ännen på »otingan»2).

—

Le-hunnen.

Dä' ä' ackorat samma knifvelse3) som »otingan»2), rså dä' ä' bara te' o' slå opp dä' resef tet.

—

Lettenhet.

Glo te'bakes o' si hva' som sto' ve' »gastakram-jning»*) o' hva' en gjor'e för dä'!

—

Liktornar.

Atte' hva' doktare prata, så skulle sådana komma å' för trångt skofång, men dä' som mö[ek]et annat, som di spinner opp, kan en ju inte sätta mö[ek]en tro te'. Här finns ju många tusen, som »da'en i

*) Se »reseftet» under den rubriken! 2) Se »reseftet» under detta ord! 3) Åkomma. 4) Se under rubriken med samma ord!

Krettlar.

Om sådana ä' ingenting o' säja annat, än dä' som står skref vet om ve' »läggningar»1), o' boten finns oppta'en ve' ännen på »otingan»2).

—

Le-hunnen.

Dä' ä' ackorat samma knifvelse3) som »otingan»2), rså dä' ä' bara te' o' slå opp dä' resef tet.

—

Lettenhet.

Glo te'bakes o' si hva' som sto' ve' »gastakram-jning»*) o' hva' en gjor'e för dä'!

—

Liktornar.

Atte' hva' doktare prata, så skulle sådana komma å' för trångt skofång, men dä' som mö[ek]et annat, som di spinner opp, kan en ju inte sätta mö[ek]en tro te'. Här finns ju många tusen, som »da'en i

*) Se »reseftet» under den rubriken! 2) Se »reseftet» under detta ord! 3) Åkomma. 4) Se under rubriken med samma ord!

Krettlar.

Om sådana ä' ingenting o' säja annat, än dä' som står skref vet om ve' »läggningar»1), o' boten finns oppta'en ve' ännen på »otingan»2).

—

Le-hunnen.

Dä' ä' ackorat samma knifvelse3) som »otingan»2), rså dä' ä' bara te' o' slå opp dä' resef tet.

—

Lettenhet.

Glo te'bakes o' si hva' som sto' ve' »gastakram-jning»*) o' hva' en gjor'e för dä'!

—

Liktornar.

Atte' hva' doktare prata, så skulle sådana komma å' för trångt skofång, men dä' som mö[ek]et annat, som di spinner opp, kan en ju inte sätta mö[ek]en tro te'. Här finns ju många tusen, som »da'en i

*) Se »reseftet» under den rubriken! 2) Se »reseftet» under detta ord! 3) Åkomma. 4) Se under rubriken med samma ord!

Krettlar.

Om sådana ä' ingenting o' säja annat, än dä' som står skref vet om ve' »läggningar»1), o' boten finns oppta'en ve' ännen på »otingan»2).

—

Le-hunnen.

Dä' ä' ackorat samma knifvelse3) som »otingan»2), rså dä' ä' bara te' o' slå opp dä' resef tet.

—

Lettenhet.

Glo te'bakes o' si hva' som sto' ve' »gastakram-jning»*) o' hva' en gjor'e för dä'!

—

Liktornar.

Atte' hva' doktare prata, så skulle sådana komma å' för trångt skofång, men dä' som mö[ek]et annat, som di spinner opp, kan en ju inte sätta mö[ek]en tro te'. Här finns ju många tusen, som »da'en i

*) Se »reseftet» under den rubriken! 2) Se »reseftet» under detta ord! 3) Åkomma. 4) Se under rubriken med samma ord!vär[ld]sens änne»1) går o' slår mä' träsko' så stora som garna-sjobber2) o' har liktorna ändå. Dessutom så si en ju, att dä' sätter sej liktorna bå' i o' utanpå självfvaste näfvarna, o' på dom liar en väl, serratre! hvar-sken stöfler ella' galoscher. Di'däre oty'en si ut bara som vårter, så te' o' fockas, skulle dä' ju inte kunna va' mö[ek]et ondt i dom. Skär en i dom, så syns dä' inte annat än som torkadt skinn mä' en liten prick r mid[t]en som ä' så hår[d]som ädelia3) ben. Inte ä' en sjuker å' dom, men si, di gör ändå så barrans ogrundalöst ondt, särskildt mot ovä[de]rs-gnuser4), så den ettrfaste bollaspik5) på foten vore som konfekt o' trampa på emot dihäre helsfyrerna.

Emillerti' behöfva en inte länge gå o' svärja öfver dom, när en nu få veta hur lätt dä' går o' kunna skilja sej ve9 dom. En går bara te' körkegår'n o' sno' rätt på en rosti' spik, som suttit i en lik-kista, o' mä' den spiken pela en i liktornen te' dä' börja' blo'a.

Se här på ett annat vis, som ä' ännu lättare! När di tar i fär[d]e-mä' o' ringa för en dö', så passa en på o' säja tre gånger å' ra[d]: »Nu ringer di för min liktorn!» o' spotta lite ätte' hvar gång. — Men si,, där ska' va' för en khär, di ringer, om dä' ä' ett fruntimmer, o' för ett kvinnfolk, om dä' ä' ett manfolk, som ska' göras ve'; dä' ä' alltihop som behöfs för o' komma ifrån dä' välsigna[d]ta hiet6), som annars följer en te' grafven.

*) Från dagens början till slut. 2) Bräde för uppläggning-af vissa fiskegarn. 3) Idel. 4) Oförtänkt påkommande oväder. 5) Se under denna rubrik! 6) Besvärligheten.

—

Lille-Nisse.

Somlia' kalla dä'härа hiet1) för maran, likasom dä', som ä' i fär[d]e-mä' o' ri'a horsen2) iblan[d]; men liar må dä' gärna ha sitt gamla ärli'a svenska namn, så vet en, hva' dä' ä' frå'a om. Att ha »ondt å' Lille-Nisse» ä' annars inte nå't som kan räknas för o' va' nå't egentlig skavank, för si dä' ä' inte nå't ondt, ja' vill säja, som satt sej fast i självfve kroppen; men, si, dä' ä' ändå te' menvärdi'het3). Som en vet, så tar dä' i-samme-mä'4) en när en krupet kull o' ska' te' o' sofva. Dä' ä' nån'ting liksom en lö'en5) katt, som då kommer o' lägger sej tsvärs öfver en o' täpper ånna-fånget6) på en så »i rinnande rot»7), så dä' ä' alldeles omögelit o' kunna ropa på hjälp. Mä' di', som ä' rikti't ve'kommena för 'an, kan dä' gå så långt, att dä' första di nopa8) te', så har di Lille-Nisse på sej >på fläck o'

anda»9). Doktare, mitt birk!10) vill pådyda11) en, att en bara drömmer; men si, hvar o' en visvetans12) männes-ka, som slitets må' Lille-Nisse nå'n gång, så vet en ju tydle't, att en ä' så vaken en kan va'. Dessutom ä' dä' många ädelia13), som — ätte' dä' Lille-Nisse har släft dom — kan tala om hva' di' bå' gjor'e o' tänkte mä'an di hade honom på sej; o' inte noek m'Å\då% utan di har tydli'en hört självfvaste ånnafånget6) på 'an, o' känt självfva dä' lö'ena14) mot sej. Till-o'-/r?ä' har dä' habbat15) sej så, att många fått tag i 'en o' ta[g]et o' sålat16) han i golfvet — kom då o' säj, att en »bara drömmer»! — Boten kosta inte mer, än att en a[nn]an vill öppna munnen. Höre en att nå'n

x) Besvärligheten. 2) Hästarna. 3) Vedervärdighet. 4) I färd med. 5) Luden. 6) Andedräkten. 7) Helt och hållet. *) Slumra (in). 9) På ögonblicket. 10) Kan tänka! u) På-dyflä. 12) Förståndig. 13) Förstärkningsord. 14) (Det) ludna. 15) Hampat. lfl) Kastat, slängt.männes-ka från sitt liggeställe börja på o' å-ge1) sej o' gnola2) o' sna-arla3) o' evinnas4), så ä' dä' säkert Lille-Nisse, som ä' i-fär[d]e-mä' 'na. Då ä' dä' bara te' o' ropa namnet på den som sofver — men dä' ska' va' dä' namnet hon ä' dofter te', ella' så duger dä' inte. Gör en dä', så, innan en tytt5) o' ropa andra slaget, så har Lille-Nisse släft 'na på stunnen. Skulle han envisas mä' o' villa komma igen, så få en göra om 'et te's han släpper 'na.

—

Lyte.

Å' lyte finns en så'n ogåteli'a6) mö[ek]enhet, o' di kan va' te'kommena på så många olika slags vis, sä dä' ä' alldeles ogörli't o' »te' print o' pricka»7) kunna räkna opp allt, hva' som anbelanga mä' så'na vörna-sioner8). Värst ä' dä' mä' så'nt, som sätter sej så där syns, om en inte har nå't funn om hur en ska' kunna ta' bort 'at. Men — som väl ä' — så har en ju då' nu, taekadt vare dihärne resefterna! så nu kan en ble' så'nt bevöert9) mä' lite nock besvär. Ja, ackamej! hur roli't ä' dä' inte o' kunna få va' lytenslös här i var[Id]en, när ellest »inte vår harre har nå'n skyll i en»10).

Ä' lytet å' di svåraste slagen, o' inte annat hjälper, så skrifver mo[d]ern opp lika många streck som dä' ä' vicker kvinnan går mä' barnet, o* dä' ska' göras så, att hon kan va' alldeles tsvärsäker om, att ingen

x) Klagande jämra sig. 2) Gifva ifrån sig oartikulerade ljud. 3) Snörfla. 4) Våndas. 5) Hunnit. 6) Oerhörd. 7) Till punkt och pricka. 8) Förhållanden. 9) Kvitt. 10) När föröfrigt en befinnes välskapad. männes-ka från sitt liggeställe börja på o' å-ge1) sej o' gnola2) o' sna-arla3) o' evinnas4), så ä' dä' säkert Lille-Nisse, som ä' i-fär[d]e-mä' 'na. Då ä' dä' bara te' o' ropa namnet på den som sofver — men dä' ska' va' dä' namnet hon ä' dofter te', ella' så duger dä' inte. Gör en dä', så, innan en tytt5) o' ropa andra slaget, så har Lille-Nisse släft 'na på stunnen. Skulle han envisas mä' o' villa komma igen, så få en göra om 'et te's han släpper 'na.

—

Lyte.

Å' lyte finns en så'n ogåteli'a6) mö[ek]enhet, o' di kan va' te'kommena på så många olika slags vis, sä dä' ä' alldeles ogörli't o' »te' print o' pricka»7) kunna räkna opp allt, hva' som anbelanga mä' så'na vörna-sioner8). Värst ä' dä' mä' så'nt, som sätter sej så där syns, om en inte har nå't funn om hur en ska' kunna ta' bort 'at. Men — som väl ä' — så har en ju då' nu, taekadt vare dihärne resefterna! så nu kan en ble' så'nt bevöert9) mä' lite nock besvär. Ja, ackamej! hur roli't ä' dä' inte o' kunna få va' lytenslös här i var[Id]en, när ellest »inte vår harre har nå'n skyll i en»10).

Ä' lytet å' di svåraste slagen, o' inte annat hjälper, så skrifver mo[d]ern opp lika många streck som dä' ä' vicker kvinnan går mä' barnet, o* dä' ska' göras så, att hon kan va' alldeles tsvärsäker om, att ingen

x) Klagande jämra sig. 2) Gifva ifrån sig oartikulerade ljud. 3) Snörfla. 4) Våndas. 5) Hunnit. 6) Oerhörd. 7) Till punkt och pricka. 8) Förhållanden. 9) Kvitt. 10) När föröfrigt en befinnes välskapad.47

lefvan's varelse mer än hon själf få näsan öfver 'at.-Så hvar mo[rg]en därätte' ska' hon först gapa öfver lytet, o' när dä' ä' gjordt, så stryker hon bort ett streck-Så håller hon på likadant hvareveli' mor[g]en te' alla strecken blett utströkena. Men si, hon få akta [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} väl för o' hålla räkning mä' streckerna, hur många hon har igen, för annars bier dä' ogjordt hela besväret.

Annars om mo[d]ern vill göra ve' så'na skräplyte, som inte ä' värre, än en kan bå' ha' o' mista' dom, så behöfs inte mer än att hon nie antingen söndag- ella' torsda's-mor[g]na' å' ra[d]gapa öfver lytet; men si dä' få lof o' ske' innan hon »klyft sitt näbb»1; för da'en.

Lika bå' nimmt2) o' säkert, för o' ta' bort så'na-dära smålyte, ä' dä' te' o' tre torsda's-mor[g]na å' rad bara ån[d]as på o' så smita lite'.fastans rake3) på lytet

Ä' inte mo[d]ern i lif ve', så få' dä' te'gå på an-lessare vis. Den, som då har lytet, går, strax innan solen gått opp ella' nyssens ätte' hon gått ner, te' en dö' som ligger ofvanjor'. Så ta'r han den dö'es hånfdj o' stryker mä' den tre gånger öfver lytet, o' för hvar gång säjer han: »Gör så väl o' ta' dä'härna lytet mär eder i grafven!»

Har lytet kommit genom att mo[d]ern har »förglott sej» på nå'n männes-ka ella' nå't kräk, så bruka dä' ge' mä' sej, om en ta'r lite bio' å' dom — dä' behöfs inte mer'n tsvå-'l-tre droppa' — o' ge' honom in, som har lytet; för säkerheten ska' dä' göras bå' på ny o' ne'.

Di andre slags ye'görningarna, som ä' för lyte, di träffas i resefterna för så'na vörner4), som ä' te'kom-

*) öppnat sin mun för att tala. 2) Behändigt, lätt. 3) Saliv, spott. 4) Förhållande.mena på lytesväj — ja' vill säja, söm ålaskri1), skivf-iwn1), fönsterskri1), keme-snulfvla1) o' hva' allt dä' ä\ som inte nu kan ra[d]as opp. — Se'n ä' dä' en a[nnjan sak, om männes-ker nu vill va' så odula2) om sej, sä di inte vill göra sej besvär mä' hva' där står, utan later 'at stå' te' mä' så'ntdära hieskap3), som di blett skafta mä' hit te' vä[rid]en; då har åtminstningen inte ja' nä'n skyll i 'at, utan di få drabba sej själfva.

—

Läggningar.

Dä' ä' inte annat än en slags rängel4) å' otingari0). Dä' vörna6) sej som hår[d]a knölar, ja' vill säja, som plommen, iblan[d]större, iblan[d]minner, som sätter sej nere kring ljuskärna7). Di bollnar aldri' eller går hål på; men di håller sej ändå, så en kan ble' rätt mö[ek]et hindra[d]ter i gång-rean8).

Slå nu opp reseftet för otingan, så står där hva' en ska' göra ve* 'at.

—

Maktenslösa.

Dä'hära få en fun[d]om i reseftet för *»hängslesjuka»*.

*) Se »resefterna» under nämnda rubrik! 2) Slöa, liknöjda. 3) Besvärliga omständigheter. 4) Släktsjukdom, känning af sådan. 5) Se »reseftet» under denna rubrik! 6) Gestaltar. 7) Ljumskarna. 8) Partierna, som tagas i anspråk vid gåendet.

— mena på lytesväj — ja' vill säja, söm ålaskri1), skivf-iwn1), fönsterskri1), keme-snulfvla1) o' hva' allt dä' ä\ som inte nu kan ra[d]as opp. — Se'n ä' dä' en a[nnjan sak, om männes-ker nu vill va' så odula2) om sej, sä di inte vill göra sej besvär mä' hva' där står, utan later 'at stå' te' mä' så'ntdära hieskap3), som di blett skafta mä' hit te'

vä[rid]en; då har åtminstningen inte ja' nä'n skyll i 'at, utan di få drabba sej själfva.

—

Läggningar.

Dä' ä' inte annat än en slags rängel4) å' otingari0). Dä' vörna6) sej som hår[d]a knölar, ja' vill säja, som plommen, iblan[d]större, iblan[d]minner, som sätter sej nere kring ljuskärna7). Di bollnar aldri' eller går hål på; men di håller sej ändå, så en kan ble' rätt mö[ek]et hindra[d]ter i gång-rean8).

Slå nu opp reseftet för otingan, så står där hva' en ska' göra ve* 'at.

—

Maktenslösa.

Dä'höra få en fun[d]om i reseftet för *»hängslesjuka»*.

*) Se »resefterna» under nämnda rubrik! 2) Slöa, liknöjda. 3) Besvärliga omständigheter. 4) Släktsjukdom, känning af sådan. 5) Se »reseftet» under denna rubrik! 6) Gestaltar. 7) Ljumskarna. 8) Partierna, som tagas i anspråk vid gåendet.

— mena på lytesväj — ja' vill säja, söm ålaskri1), skivf-iwn1), fönsterskri1), keme-snulfvla1) o' hva' allt dä' ä\ som inte nu kan ra[d]as opp. — Se'n ä' dä' en a[nnjan sak, om männes-ker nu vill va' så odula2) om sej, sä di inte vill göra sej besvär mä' hva' där står, utan later 'at stå' te' mä' så'ntdära hieskap3), som di blett skafta mä' hit te' vä[rid]en; då har åtminstningen inte ja' nä'n skyll i 'at, utan di få drabba sej själfva.

—

Läggningar.

Dä' ä' inte annat än en slags rängel4) å' otingari0). Dä' vörna6) sej som hår[d]a knölar, ja' vill säja, som plommen, iblan[d]större, iblan[d]minner, som sätter sej nere kring ljuskärna7). Di bollnar aldri' eller går hål på; men di håller sej ändå, så en kan ble' rätt mö[ek]et hindra[d]ter i gång-rean8).

Slå nu opp reseftet för otingan, så står där hva' en ska' göra ve* 'at.

—

Maktenslösa.

Dä'höra få en fun[d]om i reseftet för *»hängslesjuka»*.

*) Se »resefterna» under nämnda rubrik! 2) Slöa, liknöjda. 3) Besvärliga omständigheter. 4) Släktsjukdom, känning af sådan. 5) Se »reseftet» under denna rubrik! 6) Gestaltar. 7) Ljumskarna. 8) Partierna, som tagas i anspråk vid gåendet.

—

Maran.

Bla' te'bakes o' sno rätt på reseftet för *!*

—

Massel.

Dä'härna ä' inte vardt o' spilla många or[d]på, för dä' ä' nå'nting, som ä' så vanli't, så nästans hvar-evi'a männes-ka vet hur dä' vörna1) sej mä' dä\ Från den ynkelFaste stenstu'a änna opp té' di knerpesta2) ha[r]skåp, så har di allti' nå'en gång fått känna ff lite massel o' klå[d]e. Ä' dä' å' dä' ettrfaste slaget, så kan dä' va' rätt besvärlig, för dä' ettla3) o' faras4), så en kan ha godt hjärta i sej te' o' busa5) å' sej hvarevi'aiste skinn-sjok6). O' så fänger7) dä' mä' så rasegalet, så dä' behöfs inte mer än att en tacka en så'n vagel för sist, innan dä' ä' klift.

Så'nt ska' en inte droga mä' o' bota te's en få' 'at, utan dä' ska' göras ve' förut, o' dä' till-o'-mä' hvarte årv Si, den förste myrstack en råkar på på vårarna, mä' myrer i, förstås, den ta'r en o' tsvätta näfvarna i, o' till-o'-mä' ska[d]ar dä' inte att slänga lite å' smölsket8) öfver hu[fv]et tre gånger å' ra[d], så »har en friat sej för skabb dä' å[r]et». Så änkelt va' dä9; men si, en få inte glömma o' göra om 'at hvarte år, annars kan en aldri' va' rikti't säker för o' gå fri.

r) Gestaltar (sig). 2) Finaste. 3) Kittlar, kliar. 4) 111-fänas. 5) Gnida. 6) Skinnflänka. 7) Smittar genom öfverföring. 8) Söndersmulad stubb. —

Maran.

Bla' te'bakes o' sno rätt på reseftet för *!*

—

Massel.

Dä'härna ä' inte vardt o' spilla många or[d]på, för dä' ä' nå'nting, som ä' så vanli't, så nästans hvar-evi'a männes-ka vet hur dä' vörna1) sej mä' dä\ Från den ynkelFaste stenstu'a änna opp té' di knerpesta2) ha[r]skåp, så har di allti' nå'en gång fått känna ff lite massel o' klå[d]e. Ä' dä' å' dä' ettrfaste slaget, så kan dä' va' rätt besvärlig, för dä' ettla3) o' faras4), så en kan ha godt hjärta i sej te' o' busa5) å' sej hvarevi'aiste skinn-sjok6). O' så fänger7) dä' mä' så rasegalet, så dä' behöfs inte mer än att en tacka en så'n vagel för sist, innan dä' ä' klift.

Så'nt ska' en inte droga mä' o' bota te's en få' 'at, utan dä' ska' göras ve' förut, o' dä' till-o'-mä' hvarte årv Si, den förste myrstack en råkar på på vårarna, mä' myrer i, förstås, den ta'r en o' tsvätta näfvarna i, o' till-o'-mä' ska[d]ar dä' inte att slänga lite å' smölsket8) öfver hu[fv]et tre gånger å' ra[d], så »har en friat sej för skabb dä' å[r]et». Så änkelt va' dä9; men si, en få inte glömma o' göra om 'at hvarte år, annars kan en aldri' va' rikti't säker för o' gå fri.

r) Gestaltar (sig). 2) Finaste. 3) Kittlar, kliar. 4) 111-fänas. 5) Gnida. 6) Skinnflänka. 7) Smittar genom öfverföring. 8) Söndersmulad stubb. —

Milt-hugg.

När en har sprungit ella' strängerat1) sej på nå't: annat vis, så få' en iblan[d]känning å' att dä' liksom hugger te9 i si[d]an plakat som dä' vore håll, o' i plattavis2) kan dä' kännas så svårt, så en ä' inte guför3) att kunna räta på sej; detta kallas för att »milten hugger en».

Dä' kan en skicka å' lika fort som dä kommit bara mä' o' tre gånger å' ra[d]läsa:

Milt, milt! hugg inte mej,

min mor högg inte dej,

när hon va' mä' mej. Eller också säjer en på så vis:

Milt, milt, lilla!

hugg mej inte så illa;

min mor högg inte dej,

när hon va' mä' mej. Annars kan dä' botas bara mä' o' sticka en ny-pena4)-blomma eller en enegrä'a5)-sudd i si[d]an mil-lan skonka-brynet6) (om dä' ä' ett kvinnfolk), eller mil-lan böxe-gjo[rd]en7) (om dä' ä' manfolk) o' låta 'at sitta sådära instöcket en stunn. Dä' kan va' lika nimt3) dä' ena som dä' andra, för nock går dä' lika fort o" stika in en så'ndära sudd, som o' läsa bort 'at.

*) Ansträngt. 2) Stundtals. 3) I stånd till. 4) VildT törnros-. 5) Enris-. 6) Kjol-linningen. 7) Byx-linningen.-8) Behändigt.

—

Nacka-draget.

Dä' oty'et bruka' mone-mest1) komma om nätterna, så när en vakna', så har en 'at. När dä' ä' utå' dä' värsta slaget, så kan dä' kännas »i-alle-gu's-vä'r»2) som dä' vore insla'en en stor firtums-spik i nacken nera ve' härа-kassen3). Dä' ä' ett förgrom-madt trebbelas4) dä'dära hiet5), så länge en har 'at o' dra's mä', för en ä' inte khär te' o' kunna vri'a eller vanna på halsen »så mö[ek]et som vetan's kan va'»6), utan en få gå så styfnacka[d]ter o' skula7) så en si ut som ett riktft återgänge8).

Sådant ska' »huggas bort» mä' en öx9). — Nå-nä! dä' ä' inte så farli't te' som dä' låter illa. Den sjuke lägger halsen tsvärs öfver en dör[r]tröskel. Så ställer en a[nn]an sej grensle öfver honom mä' en bol-öx o' hugger i tröskelen, ett hugg hvar sin vägen10) om halsen o' så mä' dä'samma talas dä' så:

— Ja' hugger, ja' hugger!

— Hva' hugger du för?

— För nackadraget ska' gå ur halsen o' i tröskelen, tsvy, tsvy, tsvy!

Så håller di på tre gånga' å' ra[d], o' mä' dä'sam-ma som siste hugget ä' gjordt, så känns dä' slotning11) på stunnen o' innan näste mor[g]en ä' nackadraget dit di' skicka[d]te dä'. Den näste, som klyfver öfver tröskelen o' inte har vet' te' o' spotta först tre gånger, få allt hålla te' go'e o' roa sej mä' samma nackadrag da'en därpå. Men han kan ju lätt ble' hotadt på samma vis.

*) Merendels. 2) Precist, alldeles. 3) Skuldran. 4) Bråk. 5) Besvärligheten. 6) Så mycket som det allra minsta. 7) Kuta. 8) Spöklig gestalt, vidunder. 9) Yxa. 10) Sida. u) Lindring.

—

Nageltrång.

Slå opp reseftet för *»nypen»!*

—

Nippran.

Männes-ker, som ä' för tjocka o' ofjuena1) å' sej bruka ha rätt mö[ek]et trebbelass2) mä' dä'härna: di kan inte gå dä' minsta stycke, innan di strax bier hutlösa3) millan tjonkarna4), särskildt när dä' ä' varmt. Dä' kan också habba5) sej sä hvem som hälst kan fä nippran, om en rätt vore så mager som en spingknif6), för en kan ri[d]a sej te* 'na om en få' ett magert hors7) o' ri[d]a på. Dä' ä' ett rikti't hieskap8) mä' dä'dära, för hur lite en behöfver jänka mä' o' gå, så fusa9) di hutlösa3) tjonkarna4) mot hvarandra, så dä' svi[d]er som en hade fått el[d]i änna-lä[d]ert.

Nu ä' dä' inte mer mä' då', än att en ta'r bara en nypa sot o' sträpa10) öfver lite på di hu'alösa3) plättarna, så om en håller sej lite stilla, så skinnas däY snart.

Skulle en va' tvsöngen o' va' ute på våstning11), så kan en ta' en smöla tälj o' antingen gno sej lite mä' dä', där dä' svi[d]er som värst, ella' också bräjer12) en taljen på en klut o' lägger den öfver alltihop, ända från innersta norpan13) o' utåt ett stycke, så går

x) Otymplig af fetma. 2) Bråk, besvärlighet. 3) Hudlösa. 4) Muskelpartierna vid sätet. 5) Hampa (sig). c) Större knif för sönderspäntning af torrvedstickor. 7) Häst. 8) Ytterst besvärande, fans-tyg. 9) Skafver, gnider. 10) Strö (i diminutiv bemärkelse). n) I rörelse, på färd. 12) Smälter. 13) Vrån.

Nageltrång.

Slå opp reseftet för *»nypen»!*

—

Nippran.

Männes-ker, som ä' för tjocka o' ofjuena1) å' sej bruka ha rätt mö[ek]et trebbelass2) mä' dä'härna: di kan inte gå dä' minsta stycke, innan di strax bier hutlösa3) millan tjonkarna4), särskildt när dä' ä' varmt. Dä' kan också habba5) sej sä hvem som hälst kan fä nippran, om en rätt vore så mager som en spingknif6), för en kan ri[d]a sej te* 'na om en få' ett magert hors7) o' ri[d]a på. Dä' ä' ett rikti't hieskap8) mä' dä'dära, för hur lite en behöfver jänka mä' o' gå, så fusa9) di hutlösa3) tjonkarna4) mot hvarandra, så dä' svi[d]er som en hade fått el[d]i änna-lä[d]ert.

Nu ä' dä' inte mer mä' då', än att en ta'r bara en nypa sot o' sträpa10) öfver lite på di hu'alösa3) plättarna, så om en håller sej lite stilla, så skinnas däY snart.

Skulle en va' tvsöngen o' va' ute på våstning11), så kan en ta' en smöla tälj o' antingen gno sej lite mä' dä', där dä' svi[d]er som värst, ella' också bräjer12) en taljen på en klut o' lägger den öfver alltihop, ända från innersta norpan13) o' utåt ett stycke, så går

x) Otymplig af fetma. 2) Bråk, besvärlighet. 3) Hudlösa. 4) Muskelpartierna vid sätet. 5) Hampa (sig). c) Större knif för sönderspäntning af torrvedstickor. 7) Häst. 8) Ytterst besvärande, fans-tyg. 9) Skafver, gnider. 10) Strö (i diminutiv bemärkelse). n) I rörelse, på färd. 12) Smälter. 13) Vrån.sve[d]en bort på stunnen, o' en ska' kunna skala igen »som dä' vore smordt i gång-re'an»1).

—

När dä' ta'r el[d] i halsen på fyllehunna.

En behöfva' inte spilla många or[d]på om hvar-sken hur dä' te'går o' ble' fyllehunna, eller hur di vör-na2) sej; dä'

vet ju bå' gu' o' hela var[Id]en, o* likaså vet en, att mä' så'na återgänge sluta' dä' inte mä' minner, än att dä' för[t]ella' senare helt enkelt tar el[d]i halsen på dom. Visst ä' dä' deras egen skyll, di borstarna! men, må tro, ändå! dä' ska' va' rätt yrikele't o' si: dä' ryker o' slår opp blå lager ur svalget på dom, så di si ut alldeles som själfvaste den le[d]e, när han ä' ute o' går.

Ingen som få' si en så'n ynkasyn kan ändå lata vef, utan o' bju'a te' o' släcka 'at på di svinen, men dä' ä' inte sagdt att hvem som hälst har funn oni hiir di då ska' bära sej åt. Si, härve'lag doger dä' inte mä' vatten, utan när en hunnit o' komma sej för mä' 'at. så ta'r en o' väter sin lille tår i en träsko ella' hva' skoplagg en har på sej, o' så stöper en 'at därifrå' o' ne' i gapet på fyllekräket, så ska' dä' dåssna3) ff på fläcken. Svinakti't ä' dä', men si, »så'nt lä[d]er ska' så'n smörja ha».

*) Partierna, som tagas i anspråk vid gåendet. 2) Förhåler (sig), gestaltar (sig). ?) Småningom slockna, sakta af.

— sve[d]en bort på stunnen, o' en ska' kunna skala igen »som dä' vore smordt i gång-re'an»1).

—

När dä' ta'r el[d] i halsen på fyllehunna.

En behöfva' inte spilla många or[d]på om hvar-sken hur dä' te'går o' ble' fyllehunna, eller hur di vör-na2) sej; dä'

vet ju bå' gu' o' hela var[Id]en, o* likaså vet en, att mä' så'na återgänge sluta' dä' inte mä' minner, än att dä' för[t]ella' senare helt enkelt tar el[d]i halsen på dom. Visst ä' dä' deras egen skyll, di borstarna! men, må tro, ändå! dä' ska' va' rätt yrikele't o' si: dä' ryker o' slår opp blå lager ur svalget på dom, så di si ut alldeles som själfvaste den le[d]e, när han ä' ute o' går.

Ingen som få' si en så'n ynkasyn kan ändå lata vef, utan o' bju'a te' o' släcka 'at på di svinen, men dä' ä' inte sagdt att hvem som hälst har funn oni hiir di då ska' bära sej åt. Si, härve'lag doger dä' inte mä' vatten, utan när en hunnit o' komma sej för mä' 'at. så ta'r en o' väter sin lille tår i en träsko ella' hva' skoplagg en har på sej, o' så stöper en 'at därifrå' o' ne' i gapet på fyllekräket, så ska' dä' dåssna3) ff på fläcken. Svinakti't ä' dä', men si, »så'nt lä[d]er ska' så'n smörja ha».

*) Partierna, som tagas i anspråk vid gåendet. 2) Förhåler (sig), gestaltar (sig). ?) Småningom slockna, sakta af.

—

När en »rakt ut för nå't i själfva vä[d]ert».

Dä' ä' mö[ek]et här i världen en kan akta sej o' råka ut för bå' på sjö o' lann; men, när dä' ä' fnVa om o' »råka ut för nå't i själfva vä[d]ert», dä' kan ingen akta sej för. Si, så'ntdära sate-ty', dä fly'er pä en, ackorat som, ja' vill säjar vilappa-skotef), ulan att dä' hvarsken syns ella' hörs, ella' nå'n männes-ka har minsta gnömst2) om på hva' vis dä' kommer. För dä' mesta kommer dä' på så vis, att' rätt som en går o' inte vet å' nå'en ting, så dra's munnen opp te' ena örat så en bier plakat sne i hela synen3), o' helaste den ena si[djan bier liksom förta'en4). På senare ti'en har di försökt mä' o' lata »spela sej»5) för så'nt; men så'na-dära sjåser®) ä' ingen nötta te.

För såd'nt, som en inte vidare förstår, ä' dä' säkrast att en »offra»7) för 'at, såvida en inte har turli'het att komma i slängskap mä' nå'n, som »skilt orm o' gro[d]a åt»s). Så'na, som en vet, di kan dokterera nära på för själfve dö[d]en bara mä' den minsta lilla blo[ds]droppe.

—

Nypen.

Om vinterti'en ä' dä' inte ovanli't, att en iblan(d]kan ble' rikti't genomvalen om nyerna9). När en så kommer unne' tak o' fått dom en smöla

*) Se »reseftet» under denna rubrik. 2) Hum om. 3) Ansiktet. 4) Förlamad. 5) Behandlas med elektricitet. 6) Upptåg. 7) Se härom under rubriken: »I ska[d]a för vätter»! 8) Se första uppsatsen — om hur »Abeteket» te'kommit — och följ innehållet för not. 13, 14 och 15. e) Fingrarna.

När en »rakt ut för nå't i självfva vä[d]ert».

Dä' ä' mö[ek]et här i världen en kan akta sej o' råka ut för bå' på sjö o' lann; men, när dä' ä' fnVa om o' »råka ut för nå't i självfva vä[d]ert», dä' kan ingen akta sej för. Si, så'ntdära sate-ty', dä fly'er pä en, ackorat som, ja' vill säjar vilappa-skotef), ulan att dä' hvarsken syns ella' hörs, ella' nå'n männes-ka har minsta gnömst2) om på hva' vis dä' kommer. För dä' mesta kommer dä' på så vis, att' rätt som en går o' inte vet å' nå'en ting, så dra's munnen opp te' ena örat så en bier plakat sne i hela synen3), o' helaste den ena si[djan bier liksom förta'en4). På senare ti'en har di försökt mä' o' lata »spela sej»5) för så'nt; men så'na-dära sjåser®) ä' ingen nötta te.

För såd'nt, som en inte vidare förstår, ä' dä' säkrast att en »offra»7) för 'at, såvida en inte har turli'het att komma i slängskap mä' nå'n, som »skilt orm o' gro[d]a åt»s). Så'na, som en vet, di kan dokterera nära på för självfve dö[d]en bara mä' den minsta lilla blo[ds]droppe.

—

Nypen.

Om vinterti'en ä' dä' inte ovanli't, att en iblan(d]kan ble' rikti't genomvalen om nyerna9). När en så kommer unne' tak o' fått dom en smöla

*) Se »reseftet» under denna rubrik. 2) Hum om. 3) Ansiktet. 4) Förlamad. 5) Behandlas med elektricitet. 6) Upptåg. 7) Se härom under rubriken: »I ska[d]a för vätter»! 8) Se första uppsatsen — om hur »Abeteket» te'kommit — och följ innehållet för not. 13, 14 och 15. e) Fingrarna.oppljonka[d]ta1) så bruka dä' o' värka o' spränga i fingerän[d]arna så blixterblått, så dä' ä' mä' harke2) en kan ha muntål3). Då doger dä' inte o' sticka knöcklama4) te' kakelugnsvarmen ella' håa5) på dom, eller köra dom hvarsken hit ella dit, för o' snogga6) sej te' nå'n varme, för si då bier dä' ännu mer etterbesatt.

Dä' en då har o' göra, dä' ä' te' o' sätta sej på dom på en hår[d]trästol o' så te' o' fusa7) o' gno fram o' te'bakes en stunn, så ska' dä' snart slota8).

Ännu bätter. ä' dä' o' sätta begge näfvarna i torfven9) på sej o' spänna på o' rifva så dä' ryker om'et. Håller en på så nå'na byss, tar fingrarna snart hete10). Dä' kan töckas besynnerlig; men dä' ä' mö[ek]et, som ä' säkert, fast en ju inte förstår 'at.

—

Ondt å' mo[d]ern.

En få aldri' höra, att hvarsken pojkar ella' däker ella' khärar11) har ondt å' denna slags mo[d]ern; annars som en vet, kan en nock lite hvar nå'n gång ha ondt å' bå' far o' mor. Mone mest12) ä' dä' allti en hopra käringar, som bruka' åge13) sej för denna knif-velsen14). Dä' första han kommer i fäggerna, så börja' di på o' knäppa opp om sej bå' skonk15) o' allt mögelet di har som sitter åt, o' när då mo[d]ern tar i far[dje-må' dom på allvara, så blås di o' rapa o' faras o' åger l3) sej o' sä'r, att hon bå' »slår 'häl» dom o' mer. Hon

*) Upptinade, ljummade. 2) Med nöd. 3) Så mycken lisa från plåga, att man kan behärska sig för klagan. 4) Vårdslös benämning på fingrarna. 5) Andas ut i ihållande sträck. *) Snylta. 7) Gnida fram och tillbaka. 8) Lindra. 9) Håret. 10) Värme. u) Karlar. 3a) Merändels. 13) Klaga, jämra sig ifver smärta. 14) Sjukdomen. 15) Kjol. oppljonka[d]ta1) så bruka dä' o' värka o' spränga i fingerän[d]arna så blixterblått, så dä' ä' mä' harke2) en kan ha muntål3). Då doger dä' inte o' sticka knöcklama4) te' kakelugnsvarmen ella' håa5) på dom, eller köra dom hvarsken hit ella dit, för o' snogga6) sej te' nå'n varme, för si då bier dä' ännu mer etterbesatt.

Dä' en då har o' göra, dä' ä' te' o' sätta sej på dom på en hår[d]trästol o' så te' o' fusa7) o' gno fram o' te'bakes en stunn, så ska' dä' snart slota8).

Ännu bätter. ä' dä' o' sätta begge näfvarna i torfven9) på sej o' spänna på o' rifva så dä' ryker om'et. Håller en på så nå'na byss, tar fingrarna snart hete10). Dä' kan töckas besynnerlig; men dä' ä' mö[ek]et, som ä' säkert, fast en ju inte förstår 'at.

—

Ondt å' mo[d]ern.

En få aldri' höra, att hvarsken pojkar ella' däker ella' khärar11) har ondt å' denna slags mo[d]ern; annars som en vet, kan en nock lite hvar nå'n gång ha ondt å' bå' far o' mor. Mone mest12) ä' dä' allti en hopra käringar, som bruka' åge13) sej för denna knif-velsen14). Dä' första han kommer i fäggerna, så börja' di på o' knäppa opp om sej bå' skonk15) o' allt mögelet di har som sitter åt, o' när då mo[d]ern tar i far[dje-må' dom på allvara, så blås di o' rapa o' faras o' åger l3) sej o' sä'r, att hon bå' »slår 'häl» dom o' mer. Hon

*) Upptinade, ljummade. 2) Med nöd. 3) Så mycken lisa från plåga, att man kan behärska sig för klagan. 4) Vårdslös benämning på fingrarna. 5) Andas ut i ihållande sträck. *) Snylta. 7) Gnida fram och tillbaka. 8) Lindra. 9) Håret. 10) Värme. u) Karlar. 3a) Merändels. 13) Klaga, jämra sig ifver smärta. 14) Sjukdomen. 15) Kjol.lär kännas liksom en hår[d]knöl nere kring jursla-sta'111), o' den knölen den flotta sej länger o' länger oppås mä' en så'n ohiskeli' spänning, så di bier alldeles täfta i ånnafånget2). Di, som haft 'na, säjer att mo[d]ern plattavis3) »slår dom» opp i ögenen; för si, hon lär kunna sätta sej hvar som hälst, näi! hon riktig ä' inkommen.

Dä' kan visst ble' lite slotning4) mä' o' antingen ta" in ett skeabla[d]brännven mä' difvelsträck i, ella genom o' röka lite komjan5) i en rökepipa o' svälja ner röken; men si rikti't fria frå' 'na bier di aldri' i väldenas nådati' mä' minner än att dä' ön[dia bier antingen »bortknutet» ella' »bortsignadt». Här i bög-derna har inte, hva' en vet, fönnes mer än en, som kunne mä' den ve'görningen. När hon »signa[d]te bort 'at», så knäfte hon bägge armarna om jurslasta-'en1) på den sjuka o' plottra[d]te mä' dä'samma en lång raddara[d]mä'an hon fägna[d]te6) 'na; men si, hon lät aldri' nå'n männes-ka få minsta vä'r å' hva' hon sa'e; men ätte' hva' en kunne funnas, så va' dä' nock afvi'a böner hon läste. Likadana läxer har di som »knyter bort» mo[d]ern; men i stället för o' fägna5) om, så knyter di en hampe-isimme7) om jursla-sta^n1) på den sjuka o' later den sitta så mä'an läsningen pågår. Sådan ä' den riktfe boten; men si, svåri'heten ä' just den, att dä' ä' så godt som omögeli't o' få fått i nå'n, som kan didäre läxerna, o' se[d]an Halte-Pella-Kajan dödde — hon, som va' så harrans insnidi8) mä' o' bå' »knyta» o' »signa» — så ä' dä' trolft, att di som ätte' detta har ondt å' mo[d]ern få nock slitas mif 'na te' döa-da'.

*) Midjan. 2) Andedräkten. 3) Stundtals. 4) Lindring.. r>) Kummin. 6) Famnade. 7) Bandstum af hampa. 8) Klyftig,, insiktsfull.

—

On[d]a betet.

Nå[g]en har sagt, att, oni en har nå'n ovän, så behöfva en aldri' önska honom värre, än, antingen en arger käring

ella' tanna-värk; men den, som sa'e dä', kunne gärna lagt te' mä' on[d]a betet ella' torsa-betet, som dä' också kallas, för si, dä' lär va' en [-förglömma[d]ta-] {+förglöm- ma[d]ta+} svår plå'a, dä' mä'. Dä' kommer sej från en slags lång hviter mask, som håller sej i kaller o" pölar, o' som sticker en i fingrarna när dä' bär sej te'. Nästan allti' bier en stocken i pekefingern ella' tummen, utå' en mest begagna dom te' o' ta' mä'. I förstningen käns dä' bara som en rännt in en speta ella' nå't såiit-dära, o' så snart en spea1) dä', så ä' dä' på ti'en o' göra ve' sej. Då ä' dä' bara te' o' köra ner fingern i kokhett vatten o' hålla honom i så länge en äfvelia2) tål; till-o'-mä' om en rätt ska' skrika unne hela tren, som fingern koka', så får en inte ta' opp 'an för'n han bier som en kokt krockake-sage3)t Ä' en oförsumlr mä' dä', så få en drabba sej själf, för då.bolma*) fingern mer o' mer o' spänner på mä' o' bolvärka så blix-terblått te' slutet, så dä' finns ingen mögelihet o' kunna ha muntål5). Ja' har sett di, som dra[g]its mä' 'at, hur di har slängt sej o' evinnats6) som en mask - ~ ja-a, när dä' blett som allra värst, har di inte vånnat om sej mer än en spickesill. Så kan di få gå som half -tosingar bå' natt o' da' o' åge7) sej o' (slänga sej väggamillan, utan o' kunna få minsta blunn i ögen en på många harrans vicker. Te' slutet bruka di ta' te* knifven o' karfva hål för o' få nå'n smöla slotning8),

a) Märker. 2) Någonsin. 3) Kokad fläsktärning i en

kroppkaka. 4) Bulnar, svullnar. 5) Så mycken lisa från plåga,

att man kan återhålla klagan. ö) Våndats. 7) Klaga under smärta. 8) Lisa.men, må tro! dä' ä' långt te' nock. Nu håller dä' på mä' o' värka ut ben, den ena skirfvan ätte' den andra. Så ändteli'en, när allt skulle va' öfverstått o' fingern skulle hetas va' bra igen, så har han blett så [-tenorna[d]ter1)-] {+tenor- na[d]ter1)+} i skapnasionen, så han si ut i alle-gu's vä"r2) som antingen ett hökanäbb ella' en a[nn]an krokmickel mä' en kluns på ännen. — Dä' ä' i alla fall godt o' ha fått behålla nå[g]et kvar, för hade nå'n doktare fått komma i-samme-ma'3) 'an, så hade en fått vart nögder mä' o' få peka ut där fingern hade söttet.

—

Ormabet.

Om en te' olyckes skulle råka ut för o' ble' ormabiten, så dä' första en har o' göra ä' o' antas om*) att >,få vatten före ormen», o' finns inte annat te' hån[djs i bråraken5) så få en inte aga6) sej för att ta' in en liten tungétår å' dä' en själf kan väta; för si, om ormen få vatten före männes-kan — o' dä' ä' just dä' första han söker te' o' få, se[d]an han bitits — då stryker hon mä', men få' hon vatten först, så dö' ormen. När så detta blett ve'skildt, o' hon kommet hem så svullna dä' ändå nå'et, förstås, o' männes-kans skinn, där hon har blett biten, bier alldeles likadant som ormens skinn. Då bin[d]er hon om antingen arfva-silfver7) ella nånting utå' silke som ä' arf dt, så stannar svölsten just där som blett ombun[d]it. Finns inte sådant te' hån[d]sy så gräfver en ner dä' bitna stället öfver* natten i

a) Tillformad. 2) Precist, alldeles. 3) I färd med. 4) Sköta om. 5) Brådskan. 6) Grufva (sig för), dra i betänkande. 7) Silfver som man ärft. men, må tro! dä' ä' långt te' nock. Nu håller dä' på mä' o' värka ut ben, den ena skirfvan ätte' den andra. Så ändteli'en, när allt skulle va' öfverstått o' fingern skulle hetas va' bra igen, så har han blett så [-tenorna[d]ter1)-] {+tenor- na[d]ter1)+} i skapnasionen, så han si ut i alle-gu's vä"r2) som antingen ett hökanäbb ella' en a[nn]an krokmickel mä' en kluns på ännen. — Dä' ä' i alla fall godt o' ha fått behålla nå[g]et kvar, för hade nå'n doktare fått komma i-samme-ma'3) 'an, så hade en fått vart nögder mä' o' få peka ut där fingern hade söttet.

—

Ormabet.

Om en te' olyckes skulle råka ut för o' ble' ormabiten, så dä' första en har o' göra ä' o' antas om*) att >,få vatten före ormen», o' finns inte annat te' hån[djs i bråraken5) så få en inte aga6) sej för att ta' in en liten tungétår å' dä' en själf kan väta; för si, om ormen få vatten före männes-kan — o' dä' ä' just dä' första han söker te' o' få, se[d]an han bitits — då stryker hon mä', men få' hon vatten först, så dö' ormen. När så detta blett ve'skildt, o' hon kommet hem så svullna dä' ändå nå'et, förstås, o' männes-kans skinn, där hon har blett biten, bier alldeles likadant som ormens skinn. Då bin[d]er hon om antingen arfva-silfver7) ella nånting utå' silke som ä' arf dt, så stannar svölsten just där som blett ombun[d]it. Finns inte sådant te' hån[d]sy så gräfver en ner dä' bitna stället öfver* natten i

a) Tillformad. 2) Precist, alldeles. 3) I färd med. 4) Sköta om. 5) Brådskan. 6) Grufva (sig för), dra i betänkande. 7) Silfver som man ärft.jo[rd]en, så drar hon ut 'at. Desse ve'görningarna ä' di säkraste; annars har en också hört att di på sina ställen läser bort dä' on[d]a mä' denhära bönen:

Yrka de åker, Yrka de äng; Högsta det galt, Slocknande allt.

Tvi dig, ditt leda horebarn! Om mor din det visste, Finge du sot, För'n sol går i skog.

För min del har ja' inte hört nå'n som försökt mä' den bönen, så ja' kan inte svara för 'an.

—

Ormar i magen.

Dä' ä' för oförbesynnerli't mä' somli'a kräk här i världen, för när di nå'nsting kan si sej kans1) te' 'et, så ä' di rikti't fäjena2) mä' o' villa krypa i folk. Iblan[d]så'na kräk ä' inga värre än ormar o' firnfOtter3)., o' särskildt ormarna. Som en vet, så händer dä' rätt ofta, när en ä' ute på arbete sommerti'en, atl rätt som en går, bier en så förta'en å' sömn, så dä' ä' alldeles omögeli't o' kunna näggvärja4) sej utan en töcker dä' skulle va' så innande godt o' få stypa på hu[fv]et i förste buske. Om en känne sej så, så ä' dä' allt bäst o' »si opp mä' ögnahå[r]en»5) för då ä' dä' allt nå'n orm, som ä' i-fär[d]e-mä' o' vill sofva en, o* fä di bara kull en, o' få en te' o' dolma6) te' aldri' så lite, så, anammingor! kryper di i en, »sådana di går o' står mä' hull o' hår». Har en bara väl fått en så'n i sej, så går han, mesjäcksen! inte själf mänt ut igen. Ska'

2) Tillfälle. 2) Fikna, angelägna. 3) ödlor. 4) Med nöd värja sig. ö) Vara på sin vakt. 6) Slumra in. jo[rd]en, så drar hon ut 'at. Desse ve'görningarna ä' di säkraste; annars har en också hört att di på sina ställen läser bort dä' on[d]a mä' denhära bönen:

Yrka de åker, Yrka de äng; Högsta det galt, Slocknande allt.

Tvi dig, ditt leda horebarn! Om mor din det visste, Finge du sot, För'n sol går i skog.

För min del har ja' inte hört nå'n som försökt mä' den bönen, så ja' kan inte svara för 'an.

—

Ormar i magen.

Dä' ä' för oförbesynnerli't mä' somli'a kräk här i världen, för när di nå'nsting kan si sej kans1) te' 'et, så ä' di rikti't fäjena2) mä' o' villa krypa i folk. Iblan[d]så'na kräk ä' inga värre än ormar o' firnfOtter3)., o' särskildt ormarna. Som en vet, så händer dä' rätt ofta, när en ä' ute på arbete sommerti'en, atl rätt som en går, bier en så förta'en å' sömn, så dä' ä' alldeles omögeli't o' kunna näggvärja4) sej utan en töcker dä' skulle va' så innande godt o' få stypa på hu[fv]et i förste buske. Om en känne sej så, så ä' dä' allt bäst o' »si opp mä' ögnahå[r]en»5) för då ä' dä' allt nå'n orm, som ä' i-fär[d]e-mä' o' vill sofva en, o* fä di bara kull en, o' få en te' o' dolma6) te' aldri' så lite, så, anammingor! kryper di i en, »sådana di går o' står mä' hull o' hår». Har en bara väl fått en så'n i sej, så går han, mesjäcksen! inte själf mänt ut igen. Ska'

2) Tillfälle. 2) Fikna, angelägna. 3) ödlor. 4) Med nöd värja sig. ö) Vara på sin vakt. 6) Slumra in.di ut go[d]villigt nå'n gång, ja' vill säja' som när di ska' ut o' dricka o' sådära, så ä' di så insnidia1), så di sofva' en mä'an, o' kan då ingen passa på o' väcka en, så smiter han snart in igen, utan att en haft minsta nys om att han krupit hvarsken ut eller in. Så kan en få ha dom boan's i magen unne' åratal, o' ä' dä' då en hona, som ä' i-yngel, så kan dä' vasslas2) te' så många ungar så dä' ljynger3) i en som ett rikti't örnrygg. Tänk, ett så'nt väsen! Mone mest4) svöllnar ju magen o' bier te' sist så öm som en bolle5) o' midt i värken o' plå[g]erna käns dä' så tydli't hur di sticks o' krelar »i ett lefvan's väsen»6).

Som väl ä', så ä' så'na kräk mö[ek]et fäjena på söter m[j]ölk, o' dä' ä' just mä' dä' en kan lura ut dom; dä' te'går på så vis: Den, som har ormen ella* firnfoten7) i sej, lägger sej framstypes, skinnflates8) tsvärs öfver ett par stolar, o' midt unner gapet på 'an ställes en kätel mä' oppkokter varm söt m[j]ölk. Den sjuke få nu inte röra en fena på sej, utan bara gapa öfver m[j]ölken så stort han ä' guför9) te'. När nu ormen ella kräket — hva' dä' ä' för ett — få vä'r år m[j]ölken, så smiter han ut o' ska' ta' sej ett skrof-mål; men si denna gången få han allt »ta' sej bak»10) för o' krypa in igen. Naturle'tvis från den da'en känner en mer o' mer lättna[d]t i magen.

') Kloka, beräknande. 2) Alstras (till). 3) Myllrar. 4) Merendels. 5) Böld. 6) Utan uppehåll. 7) Ödlan. 8) Raklång. 9) I stånd till. 10) Gå miste om.

—

Otingan.

Hit höre mö[ek]et slags oty' o' småkrämper. Om vi minns resefterna för krettlar1) o' läggningar2), så syns dä' at}: di vörnerna3) inte ä' annat än en slags rängel4) å' otingan, för. si hon kan sätta sej nästan hvar som hälst, bå' kring halsen o' nere ve ljuskärna5). I betavis slår dä sej te' hu'alöshetp) unner armarna, eller för dä' masta mä' knölar nere ve' själfva gäng re'an7), som dä står i reseftet för läggningar2). Detta sista få en inte förblån[d[a mä' nippran8) för den håller sej ju midt emot. På kvinnfolk brukar dä' till-o'-mä' slå sej te' hu'alöshet6) bå' på o' rundalikring själfve vårterna mä' många andra vörner3) bå' här o' där, som di inte, gärna vill lata andra få näsan öfver. Kar en fått otingan i kroppen, så ä' dä' så ä'tte'-hängset som nå'et annat. Dä' jänka sej visst unnan iblanfd], när dä' graserat en liten tåka9), men så kommer dä' igen i röckavis, om en inte gör nå't ve' 'at. Hu'äiös-heten går mö[ek]et lätt o' bota.

När ett barn gjort sin lille tår, så tar en utå' dä' o' stryker på di hu'alöse plättarna; ä' dä' ett manfolk, så ska' han ta' lite så'ndära våtvara ä'tte' ett däke-barn19), o' ä' dä' ett kvinnfolk, så tar en 'at ä'tter en liten here11), för si, dä' ä' tsvönget att en tar dä'dära ä'tter såna, som ä' oskåra[d]-ta1?), om dä' ska' göra ät.

*) Se »reseftet» under denna rubrik. 2) Se not.^ 1. 3) Förhållandena. 4) Släktsjukdom, känning af. 5) Ljumskarna. 6) Hudlöshet. 7) Partierna som tagas i anspråk vid gåendet. 8) Se not 1. 9) Litet ryck. 10) Flickebarn. 1X) Mindre gosse. 12) Oskärade, i sin oskuld.

—

Pärlan i ögat.

Dä' ä' inte godt o' få reda på hvar allt ondt kommer ifrån, men kommer gör dä', dä' si en, o' så ä' dä' också mä' dä'hära, som sätter sej på ögat o' kallas pärlan. Dä' börja' på hvitan mä' liksom en liten [-röjd]-strimlifg]slåns1),-] {+röjd]- strimlifg]slåns1),+} o' på den vörna2) sej te' sistens liksom en liten gol3) pynt4) så stor som ett [-knappanåls-hu[fv]e'.-] {+knappanåls- hu[fv]e'.+} Får den hållas, så kryper den da' för da' mer o' mer åt den svarte ögnastenen te' han kommer midt på 'an, o' då går dä' te' vi[d]unners5) mä' dä' ögat. Ve'görningen ä' tsvöngen o' ske innan pärlan hunnit fram så långt. En tar då antingen o' spruta eller blåser in i ögat lite finstött socker o' ingefära hopablän[d]adt, ella' också likadant mä' en liten nypa skrapadt pärlemo, så förmås6) pärlan på nå'na

da[g]ar. Svider gör dä', förstås, men kan en döga7) mä' 'at, så ä' dä* väl bätter än gå te' doktare o' så först betala pangar o' se'n ble' minst enögd te' på köpet.

—

Sena te' o' gå.

Mä' somli'a barn kan dä' droga mö[ek]et länge, innan di bju'er te' o' villa lära sej gå. Dä kommer sej utå mo[d]erns oförsumli'het: hon har, mä'an hon va' mä' den lille, krupet genom nå't hål eller öppning i stället för att klyfva, ja' vill säja, som ve' stätter o* gär'sgår[d]a' o' andra öfverklef.

") Trasa. 2) Gestaltar. 3) Gul. 4) Tipp, utsprång. 5) Till förstörelse. 6) Förintas, försvinner liksom af sig själf. T) Strida öfver.

Pärlan i ögat.

Dä' ä' inte godt o' få reda på hvar allt ondt kommer ifrån, men kommer gör dä', dä' si en, o' så ä' dä' också mä' dä'hära, som sätter sej på ögat o' kallas pärlan. Dä' börja' på hvitan mä' liksom en liten [-röjd]-strimlifg]slåns1),-] {+röjd]- strimlifg]slåns1),+} o' på den vörna2) sej te' sistens liksom en liten gol3) pynt4) så stor som ett [-knappanåls-hu[fv]e'.-] {+knappanåls- hu[fv]e'.+} Får den hållas, så kryper den da' för da' mer o' mer åt den svarte ögnastenen te' han kommer midt på 'an, o' då går dä' te' vi[d]unners5) mä' dä' ögat. Ve'görningen ä' tsvöngen o' ske innan pärlan hunnit fram så långt. En tar då antingen o' spruta eller blåser in i ögat lite finstött socker o' ingefära hopablän[d]adt, ella' också likadant mä' en liten nypa skrapadt pärlemo, så förmås6) pärlan på nå'na da[g]ar. Svider gör dä', förstås, men kan en döga7) mä' 'at, så ä' dä* väl bätter än gå te' doktare o' så först betala pangar o' se'n ble' minst enögd te' på köpet.

—

Sena te' o' gå.

Mä' somli'a barn kan dä' droga mö[ek]et länge, innan di bju'er te' o' villa lära sej gå. Dä kommer sej utå mo[d]erns oförsumli'het: hon har, mä'an hon va' mä' den lille, krupet genom nå't hål eller öppning i stället för att klyfva, ja' vill säja, som ve' stätter o* gär'sgår[d]a' o' andra öfverklef.

") Trasa. 2) Gestaltar. 3) Gul. 4) Tipp, utsprång. 5) Till förstörelse. 6) Förintas, försvinner liksom af sig själf. T) Strida öfver.Si nu mo[d]era, att den lille ä' ovanli't sen te' or villa resa på sej, o' hon då kan dra' sej te' minnes, att hon nå'n gång vart i-fär[d]e-md' o' krypa genom nå't så'ntdära hål, så går hon ma' barnet en torsda's-mor[g]en, innan solen gått opp, bort te' samma ställe. Där klä'r hon å' ungen o' trä'er honom spritt naken genom samma hål. Dä' håller hon på mä' nie gånger å ra[d]o' så går hon ti'ans hem igen. Bier den lille så ve'gjord, ska' en snart få 'an te' o' bå' stå o' gå. Gör dä' inte åt, så har hon inte vart på rätta stället, o' då få' hon göra om 'at igen, ända te^ hon råkar på dä' rätta hålet.

—

Skavank i nå'n tå.

Dä' kan töckas som dä inte skulle va' mö[ek]et o' räkna på, men, jacken i däy! Ä' en tsvöngen o' hå skofång på sej, så kan dä' va' rätt mö[ek]et besmi Besvärlighet. mä' tärna också. Si, här ä' nu inte frå'a om hvarsken frost ella'

liktornar ella' halshöggeno tär Se »reseftet» under denna rubrik. heller, utan andra slags skavank, som en just inte kan ha nå't namn på te' hån[d]s.

Sådant bruka' en kunna ta' bort bara mä' o' läsa opp denhäre versen:

I da' har ja' ondt i en tå, i mor[ge]n få' ja' ondt i tsvå; se'n sitter den trefd]je o' fjär[d]e o' vänta, te' fanken ta'r den femte.

— Si nu mo[d]era, att den lille ä' ovanli't sen te' or villa resa på sej, o' hon då kan dra' sej te' minnes, att hon nå'n gång vart i-fär[d]e-md' o' krypa genom nå't så'ntdära hål, så går hon ma' barnet en torsda's-mor[g]en, innan solen gått opp, bort te' samma ställe. Där klä'r hon å' ungen o' trä'er honom spritt naken genom samma hål. Dä' håller hon på mä' nie gånger å ra[d]o' så går hon ti'ans hem igen. Bier den lille så ve'gjord, ska' en snart få 'an te' o' bå' stå o' gå. Gör dä' inte åt, så har hon inte vart på rätta stället, o' då få' hon göra om 'at igen, ända te^ hon råkar på dä' rätta hålet.

—

Skavank i nå'n tå.

Dä' kan töckas som dä inte skulle va' mö[ek]et o' räkna på, men, jacken i däy! Ä' en tsvöngen o' hå skofång på sej, så kan dä' va' rätt mö[ek]et besmi Besvärlighet. mä' tärna också. Si, här ä' nu inte frå'a om hvarsken frost ella' liktornar ella' halshöggeno tär Se »reseftet» under denna rubrik. heller, utan andra slags skavank, som en just inte kan ha nå't namn på te' hån[d]s.

Sådant bruka' en kunna ta' bort bara mä' o' läsa opp denhäre versen:

I da' har ja' ondt i en tå, i mor[ge]n få' ja' ondt i tsvå; se'n sitter den trefd]je o' fjär[d]e o' vänta, te' fanken ta'r den femte.

—

Skirfvan.

Denhära sjukan ä' bara för småungar. Ve' minsta rängel1) å' 'na, så börja' di på o' ble' så pinni'a2) o' pelia3) o' syns liksom di vore utvattna[d]ta. När di ä' rikti't knif da4) å' 'na, så ä' di så bleka o' å'farna5), så di tya6) knaft stå på benen. Doktare, mitt birk!7) di sä'r att dä' ä' ängelsk sjuka, som blett införd; men, jaken annammingor! har icke denna knifvelsen8) funnits i Sverget lika länge som i Änglan[d], o' dä' midt för deras näsa ändå. Si, här finns så många olika slags slarfver te9, o' hon kan komma på så många olika vis: så t. ex., om en hafvan's kvinna ställer sej o' glo' ner i en öppna[d]ter graf, så få' barnet jor[d]skirfvan; glo' hon på ett lik o' hon inte har vet te' o' röra ve' 'at mä' på samme gång, så bier dä' likskirfvan; ställer hon sej o' bäl-glo i vä[d]ert, ella' om hon går ut [-barhu[f-v]adt,-] {+barhu[f- v]adt,+} så få' ungastackarn himmels slarf van; dä' behöfs inte mer, än att hon sätter sej på ett bor[d], när hon ä' på dä' viset, för'n ungen få' bor[d]s-skirfvan, o' sådä-ra vidare, så må tro, dä' ä' inte godt o' kunna akta sej.

Om nu mo[d]ern inte har reda på hvi[Il ket vis barnet kan ha fått skirfvan, så ä' dä' bäst o' försöka mä' dä' ena ätte' dä' andra utå liva' här står, ända le' en råkar på dä' rätta.

En går te' tre olika körkegår[d]ar, o' på hvardera en kommer in, så ber en di dö[d]e där ligger om o' få ta' en smöla jor[d]. Denna »tre slags körkejor[d]>> blån[d]a en se'n ihop o' lägger i en klut, o' så hänger en den knutan om barnets hals o' sä'r mä' dä'samma: »Gör så väl o' ta' dä'hära on[d]a mä' i grafven!»

a) Släktsjukdom, känning af. 2) Klena, spensliga. 3) Petiga. 4) Medtagna. 5) Aftynade. 6) Orkar. 7) Kantänka! *)

Gör inte dä' nå'n verkan, så klipper en å' en liten sudd hår å' barnets hu[fv]e o' lite utå' naglarna o' sy in dä' i en pinka1), som barnet har sofvet i* o' så gräfver en ner hela skynket i jo[rd]en.

Hjälper inte dä', så tar en en a[nn]an å den sjukes pinker o' bär te' körkegå[rd]en, o' när en kommit dit, så ber en att »plagget få ligga där för den sjukes skyll». Ätte jämt tju'efira timmar går en ätter pinkan igen o' kränger 'na sådan hon ä' ta[g]en, på barnet. Dessa tre resefterna, di ä' just för jor[d]skirfvan, o' om nu inte nå[g]et å' dom skulle göra 'åt, så ä' dä' bara te' o' hålla på.

Då går en mä' dä' sjuka barnet te' dä' första lik en kan träffa. Så tar en barnets hån[d]o' stryker på liket tre gånger o' för hvar gång föréfr]en barnet unner likkistan o' ber den dö[d]e, att han ska' »göra så väl o' ta' dä' ön[d]a må' sej i grafven». — Ä* dä' nu likskirfvan, så ger hon mä' sej; annars går en te' nästa reseft.

Skrapa lite å' körkeklockan o' alla trösklarna i korkan o' ge barnet in å' dä'dära skräpet i lag mä' maten.

Klipp å' en liten sudd hår o' lite å' naglarna på barnet, o' bak' in didäre gräjerna i en liten brö'-kaka. Den kakan hänger en se'n ut i ett trä[d]en morfrgjen innan solen gått opp, o' så later en 'na va' där te' fåglarna tar 'na.

För barnet ansyls2) tre gånger genom ett le[d]3).

Skaffa reda på en lerpotta, som har fötter. I.den lägger en ett ägg o' låter sen barnet göra sin lille tår på ägget.

*) Barnlinne. 2) Motsols, mot solens skenbara rörelse. 3) Grind.

Ä' den sjuke ett däkebarn1) så grun[d]a en ui så en få reda på nie olika morar (mödrar), som födt hvars-en "here2), dä' sista barnet di fick. Om den sjuke ä* en here2) själf, så ska' dä' va' däkebarn1), som di nie morarna kommit mä'. Utå' hvardera å' desse nie mo-rarna ska' en tigga en smöla fett, o' dä' »nie slags feltet» blån[d]a en sen ihop o' antingen ger barnet in eller också gno 'at utanpå. För säkerheten kan dä' ju få lite bå i sej o' på sej.

En kan skrapa en liten smöla å' sängen där barnet har ligget, eller också — ifall dä' skulle va' [-bor[d]s-skirfvan-] {+bor[d]s- skirfvan+} — skrapa lite å' bo[rd]et o' ge' barnet in å' dä'; dä' har hjälpt rätt många.

Ta' o' klipp å' lite å' hvarevfaste nagel på barnet bå' på hän[d]er o' fötter; men si, dä' ska' göras kryss-vis, så — ja' vill säja — att en börja på vänstra hån[d]ens tumme o' ätte' dä' tar högre fotens stortå; sen te' vänstre pekefingern, o' så te' näste tån där en sist va', o' så'dära hele ra[d]en ut på begge si[d]er. Så Så påta en ett litet hål i ett ägg, men så uslanie litet,, så en mä' harke3) kan peta in dä'hära plockfinhet1). När en väl fått in 'at, hänger en ut hela te'vörningenr>) o' later fåglarna dra' å' mä' 'et.

Skulle inte nå[g]et å' allt dä'hära hjälpa, så kan en ge' sej femtan på, att dä' ä' hore-skirfvan. Si, den kan barnet få bara genom att en slok-akti'6) männes-ka ger 'at nå'na gotter7), särskildt om di håller på länge o' slaska mä' unga-stackarn. Ä' dä' nu en here2), som råkat ut för denna slags skirfvan, så låter en honom dricka nå't ur en träsko eller en a[nn]an sko — dä' gör dä'samma — som ett så'ntdära slok rår om, allra -hälst om en få reda på ett så'nt kvinnfolk, som en vet

^Flickebarn. 2) Gossebarn. 3) Med nöd. 4) Plockgodset. 5) Anordningen. 6) Liderlig, lättsinnig. 7) Kyssar.ä' en öppendaga[d]t lönda-hora. Om den sjuke ä' ett däkebarn1), så ska skon höra te' en så'ndära däkepojk, en vet. Så'na ä' ju inte svåra o' hitta, o' ve'görningen ä' pröfva[d]t å' så många, så en vet den ä' säker.

—

Skorf.

Dä' ä' en gammaldags äkta svensk knifvelse2), som hvem som hälst å' di gamle kände te'. Dä' ä' en [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} skömferli'3) sjuka förstås, för den kommer ju allti' utå oförsumli'het o' odulhet. Dä' börja si så

oskyldig mä' lite vanli'a flot-sår, som en ju ofta har när en ä' liten. Få' nu så'nt gro té mä' osnuskrtiet o' kröpe4), som allti' vill vasslas5) té, där som ä' en

så'n betesmark, så bier hu[fv]et te' sistens som--------

— ja, tsvy, vare 'at! ä' en kvabbelmaga[d]t6), så ä' dä' inte vardt o' säja mer. — Emellerti', har di vatt odula, så, förbaskingor! få icke di också känna å' hvar [-hu[f-v]esvä[r]en-] {+hu[f- v]esvä[r]en+} sitter, om di vill ble 'at bevöert7).

En sy en hätta som faller ätte' hu[fv]et mö[ek]et väl o' har en stark hångla8) i kullen. Invändig bräjer9) en bek, te' hela hättan bier som en plåsterlapp. Så kränger en den på dä såri'a hu[fv]et o' tröcker te' 'na väl rundalikring. När hon suttit så ett bete10), så ska' hon å' igen, o' si då börjar just dä' lilla roli'a. Stackarn, som ä' klädd i bekhättan lurar en opp på en stol, o' så mussla en mö' 'at så att hänglan kommer om en spik

*) Flickebarn. 2) Åkomma. 3) Skamlig. 4) Kryp. 5) Alstras till. ö) Som lider af äckel. 7) Kvitt. 8) Hängögla. e) Smälter. 10) Obestämd tid. ä' en öppendaga[d]t lönda-hora. Om den sjuke ä' ett däkebarn1), så ska skon höra te' en så'ndära däkepojk, en vet. Så'na ä' ju inte svåra o' hitta, o' ve'görningen ä' pröfva[d]t å' så många, så en vet den ä' säker.

—

Skorf.

Dä' ä' en gammaldags äkta svensk knifvelse2), som hvem som hälst å' di gamle kände te'. Dä' ä' en [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} skömferli'3) sjuka förstås, för den kommer ju allti' utå oförsumli'het o' odulhet. Dä' börja si så oskyldig mä' lite vanli'a flot-sår, som en ju ofta har när en ä' liten. Få' nu så'nt gro té mä' osnuskrtiet o' kröpe4), som allti' vill vasslas5) té, där som ä' en

så'n betesmark, så bier hu[fv]et te' sistens som--------

— ja, tsvy, vare 'at! ä' en kvabbelmaga[d]t6), så ä' dä' inte vardt o' säja mer. — Emellerti', har di vatt odula, så, förbaskingor! få icke di också känna å' hvar [-hu[f-v]esvä[r]en-] {+hu[f- v]esvä[r]en+} sitter, om di vill ble 'at bevöert7).

En sy en hätta som faller ätte' hu[fv]et mö[ek]et väl o' har en stark hångla8) i kullen. Invändig bräjer9) en bek, te' hela hättan bier som en plåsterlapp. Så kränger en den på dä såri'a hu[fv]et o' tröcker te' 'na väl rundalikring. När hon suttit så ett bete10), så ska' hon å' igen, o' si då börjar just dä' lilla roli'a. Stackarn, som ä' klädd i bekhättan lurar en opp på en stol, o' så mussla en mö' 'at så att hänglan kommer om en spik

*) Flickebarn. 2) Åkomma. 3) Skamlig. 4) Kryp. 5) Alstras till. ö) Som lider af äckel. 7) Kvitt. 8) Hängögla. e) Smälter. 10) Obestämd tid.ella' krok i takbjälken. Så innan den Stackarn »hinner o' få en suck te' Mose» sparkar en unnan stolen, o' mä' dä'samma ligger han på golfvet o' skorf vet hänger unne' taket — —ja-a, »dä' ä' ingen gröt o' grina åt»!

Kom ihåg dä' gamla ordspråket: »Ingen ä' för gammel te' o' ble skorf vig!»

—

Skotet.

Slå opp reseftet för *»Vilappaskotet»!*

—

Slaget.

Detta slags onda hänger antingen i släkten på som-li'a håll ella' också kommer dä' te' på lytes-väj, o' detta sista ä' nock dä' vanli'aste. Si, dä' händer — när morarna (mödrarna) ä' på di väj ärna, att di bier hjärt-rädda eller rikti't omrörda på nå't vis — ja' vill säja, som när di få si, att en a[nn]an har slaget, eller di kommer där di har slakt för sej, så di förglo' sej på ett så'ntdära kräk, som ligger o' evinnas1) o' dras mä' dö[d]en. Dä när barnet bier lika många år, som dä va' vecker gammelt när mo[d]ern va' mff 'et, så kan en slå sej i backen på, att barnet få lyteslag. Dä' syns så skinnbarlet2) dä' som kommit te9 på så vis, för den sjuke har ackorat samma förer3) på sej som di mo[d]ern

*) Våndas. 2) Tydligt. 3) Åtbörder. ella' krok i takbjälken. Så innan den Stackarn »hinner o' få en suck te' Mose» sparkar en unnan stolen, o' mä' dä'samma ligger han på golfvet o' skorf vet hänger unne' taket — —ja-a, »dä' ä' ingen gröt o' grina åt»!

Kom ihåg dä' gamla ordspråket: »Ingen ä' för gammel te' o' ble skorf vig!»

—

Skotet.

Slå opp reseftet för *»Vilappaskotet»!*

—

Slaget.

Detta slags onda hänger antingen i släkten på som-li'a håll ella' också kommer dä' te' på lytes-väj, o' detta sista ä' nock dä' vanli'aste. Si, dä' händer — när morarna (mödrarna) ä' på di väj ärna, att di bier hjärt-rädda eller rikti't omrörda på nå't vis — ja' vill säja, som när di få si, att en a[nn]an har slaget, eller di kommer där di har slakt för sej, så di förglo' sej på ett så'ntdära kräk, som ligger o' evinnas1) o' dras mä' dö[d]en. Dä när barnet bier lika många år, som dä va' vecker gammelt när mo[d]ern va' mff 'et, så kan en slå sej i backen på, att barnet få lyteslag. Dä' syns så skinnbarlet2) dä' som kommit te9 på så vis, för den sjuke har ackorat samma förer3) på sej som di mo[d]ern

*) Våndas. 2) Tydligt. 3) Åtbörder. ella' krok i takbjälken. Så innan den Stackarn »hinner o' få en suck te' Mose» sparkar en unnan stolen, o' mä' dä'samma ligger han på golfvet o' skorf vet hänger unne' taket — —ja-a, »dä' ä' ingen gröt o' grina åt»!

Kom ihåg dä' gamla ordspråket: »Ingen ä' för gammel te' o' ble skorf vig!»

—

Skotet.

Slå opp reseftet för *»Vilappaskotet»!*

—

Slaget.

Detta slags onda hänger antingen i släkten på som-li'a håll ella' också kommer dä' te' på lytes-väj, o' detta sista ä' nock dä' vanli'aste. Si, dä' händer — när morarna (mödrarna) ä' på di väj ärna, att di bier hjärt-rädda eller rikti't omrörda på nå't vis — ja' vill säja, som när di få si, att en a[nn]an har slaget, eller di kommer där di har slakt för sej, så di förglo' sej på ett så'ntdära kräk, som ligger o' evinnas1) o' dras mä' dö[d]en. Dä när barnet bier lika många år, som dä va' vecker gammelt när mo[d]ern va' mff 'et, så kan en slå sej i backen på, att barnet få lyteslag. Dä' syns så skinnbarlet2) dä' som kommit te9 på så vis, för den sjuke har ackorat samma förer3) på sej som di mo[d]ern

*) Våndas. 2) Tydligt. 3) Åtbörder.69

så[g]på: först damper di i golfvet skinnflates1) så långa di ä'., o' så ligger di o' evjnnas o? röta2) o' skär tän[d]er o' knyter in tummarna o' sna-arja3) te's frahattarna4) står omkring munvikarna på dom, alldeles som di vore rikti't i dö'atagen, o' så i plattavis5) kan di ge opp så'na gasta-skri så dä' alldeles lonna6) i taket. Ve ett så'nt te'fälle tar en förstopp tummarna på dom, o' så bryter en opp munnen mä' ett ske'a-skaft, för si, den ä' låst ve' så'na te'fällen. Se'n dä' ä' gjordt, så gäller dä' o' inte va' bly[g]ella' på minsta vis försians7), som ni ska få höra. Ä' dä' en khär8), som har slaget, så tar en reda på en däka9), som inte ä' buskablygare, än hon kan ha dörfve10) i sej te' o' sti[g]a fram te' den sjuke o' göra sin lille tår midt i gapet på 'an, — Ä' dä' ett kvinnfolk, som har slaget, o' där finns nå'n here11) te' hån[d]s, så få' han göra ockorat likadant mä' henne. Si, när dä' skäfte på12) ve så'na te'fällen, så få en inte säja, att en inte nyter13), utan dä' ä' te' o' »ta' skam-hättan på sej» o' låta 'at gå som ett skott.

Dä' finns en a[nn]an slags ve'görning, som aldri? flicka14); men si dä' kan inte låta sej göra utan ve' en människas halshuggning, så — gu'-nå's! *— dä' ä? så sällan en kan ble bota[d]t på så vis. Annars går dä' så te': När en människa ska' halshuggas, så bör så många som har slaget däromkring i bögdernä passa på där mä' hvar sitt lilla kar — en kopp ella? nå't så'nt-dära. Just som då hu[fv]et ryker å\ så söker di te' o' få en liten slick å bio[d]en. Dä' dricker di ut i en kolk, o' så kasta di ka[r]et bakom sej o' skala hem mä'

*) Kaklång. 2) Stöna. 8) Snörfla. 4) Fradgan. 5) Stundtals, ryckvis. 6) Genljuder, ekar. 7) Blygsamt tillbakadragen. 8) Karlsperson. 9) Flicka. 10) Mod, behjärtenhet. ai) Gosse. n) Kär det gäller. 13) Djärfves, vågar. 14) Klickar, slår fel. •de'samma så fort di tya1) utan o' si sej te'bakes. — Som människan aldri' kan va' rikti't tsvärsäker för hvarsken ett eller annat å hva' som kan hända en, så kanske va' dä' mö[ek]et för då', som tjänstefolk för i världen, när di skulle stä[d]a sej, att — liksom de hade vissa sta[d]sda[g]ar o' auktions-da[g]ar — så förbehöll di sej också en — »halshuggningsda[g]».

—

Snälla-Katrina.

För ordningens skyll ä' dä' väl inte vardt o' hålla inne mä' dä' heller, sen allt annat bier framta[g]et. Dä' finns ett slag å' dä' oty'et, som di sätter på folk, o' dä' ä' just dä', som kan ble farli't. Si, när dä' ä' nå'n elaking, som vill roa sej mä' o' ställa Snälla Katrma på en, som han har nå't nagg te', så funderar han mä'et på så vis. Han tar reteråten2) te' en körkegår[d]o' där lånar han ett människeben, hälst en så'ndära benpipa, som ä' öppen tsvärsigenom. Så sätter han ut ti'en hur länge han vill ha 'at o' när han ska* komma te'bakes mä' 'at o' tacka för lånt. Dä' benet ställer han se'n »i rinnande vatten» på så vis, att vattnet kan serla in genom den ene än[d]en o' ut genom den andre, o' mä'an han ä' i-fär[d]e-må"' dä', så sä'r han: »Så länge detta vatten genom benet kan rinna, må ovän min för uto-sot ej bot kunna finna!» — Från den stim[d]en få den stackars krampen, som ä' i frå'a, ingen ro hvarsken natt ella' da', utan få ränna mä' dä'dära hiet3) så »tidt som lappa vantar». För så'nt kan ingen

]) Förmår, hinner. 2) (Styr) kosan. 3) Besvärligheten. de'samma så fort di tya1) utan o' si sej te'bakes. — Som människan aldri' kan va' rikti't tsvärsäker för hvarsken ett eller annat å hva' som kan hända en, så kanske va' dä' mö[ek]et för då', som tjänstefolk för i världen, när di skulle stä[d]a sej, att — liksom de hade vissa sta[d]sda[g]ar o' auktions-da[g]ar — så förbehöll di sej också en — »halshuggningsda[g]».

—

Snälla-Katrina.

För ordningens skyll ä' dä' väl inte vardt o' hålla inne mä' dä' heller, sen allt annat bier framta[g]et. Dä' finns ett slag å' dä' oty'et, som di sätter på folk, o' dä' ä' just dä', som kan ble farli't. Si, när dä' ä' nå'n elaking, som vill roa sej mä' o' ställa Snälla Katrma på en, som han har nå't nagg te', så funderar han mä'et på så vis. Han tar reteråten2) te' en körkegår[d]o' där lånar han ett människeben, hälst en så'ndära benpipa, som ä' öppen tsvärsigenom. Så sätter han ut ti'en hur länge han vill ha 'at o' när han ska* komma te'bakes mä' 'at o' tacka för lånt. Dä' benet ställer han se'n »i rinnande vatten» på så vis, att vattnet kan serla in genom den ene än[d]en o' ut genom den andre, o' mä'an han ä' i-fär[d]e-må"' dä', så sä'r han: »Så länge detta vatten genom benet kan rinna, må ovän min för uto-sot ej bot kunna finna!» — Från den stim[d]en få den stackars krampen, som ä' i frå'a, ingen ro hvarsken natt ella' da', utan få ränna mä' dä'dära hiet3) så »tidt som lappa vantar». För så'nt kan ingen

]) Förmår, hinner. 2) (Styr) kosan. 3) Besvärligheten.a[nn]an göra ve% än den, som ställt 'at på en, utan dä' bier värre o' värre för hvar da', ja, dä' kan till-o'-mff gå så långt ,så dä' bier frå'a om lifhänken.

Si en nu att dä' inte vill herta1) på sej utan en förstår, att dä' ä' te'kommet på så vis, så söker en o' funnas2) sej te' hvem dä' kan va', som satt 'et på en> o' då har en inte annat o' göra, än »krypa te' böneboken» o' be'a honom va' beskedeli' o' »göra om 'at». — Så snart dä' blett gjordt o' benet ä' dänta[g]et, så herta1) dä' på fläcken.--------Men si,dä' kan ble lika farli't för di självfva, som ä' så ovåria3) o' tör' bära sej veJ o' göra så mä' sin nästa, genom så'na te'ställningar, för ställer di inte benet te'bakes på bestämder ti', så tar dom »den lille grå» — o' dä' vore då inte mer an rätt.

Den vanli'a rännesjukan — att en kan råka te' o' ble en liten smöla tynnlifva[d]t4) — dä' ä' inte [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} o' tala om, för hvem skulle väl behöfva va' så fin på 'et så en besvärar sej mä' nå'n ve' görning för en så'n skräpsak.

—

Sten-vre'et.

Dä'hära sätter sej allti' i foten o' mone mest5) i självfve hälen. Te' o' börja mä' käns dä' liksom en stöcket in nå't, men snart vörna6) dä' fe' sej mä' en ogåteli'7) hår[d]nasion8) i skinnet mä' en obilli' ömhet,

*) Häjda. 2) Fundera ut. 3) Vårdslös, öfverdådig. 4) Behäftad med lindrig diarré. 5) Merändels. 6) Gestaltar. 7) Oerhörd. 8) Förhårdning. a[nn]an göra ve% än den, som ställt 'at på en, utan dä' bier värre o' värre för hvar da', ja, dä' kan till-o'-mff gå så långt ,så dä' bier frå'a om lifhänken.

Si en nu att dä' inte vill herta1) på sej utan en förstår, att dä' ä' te'kommet på så vis, så söker en o' funnas2) sej te' hvem dä' kan va', som satt 'et på en> o' då har en inte annat o' göra, än »krypa te' böneboken» o' be'a honom va' beskedeli' o' »göra om 'at». — Så snart dä' blett gjordt o' benet ä' dänta[g]et, så herta1) dä' på fläcken.--------Men si,dä' kan ble lika farli't för di självfva, som ä' så ovåria3) o' tör' bära sej veJ o' göra så mä' sin nästa, genom så'na te'ställningar, för ställer di inte benet te'bakes på bestämder ti', så tar dom »den lille grå» — o' dä' vore då inte mer an rätt.

Den vanli'a rännesjukan — att en kan råka te' o' ble en liten smöla tynnlifva[d]t4) — dä' ä' inte [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} o' tala om, för hvem skulle väl behöfva va' så fin på 'et så en besvärar sej mä' nå'n ve' görning för en så'n skräpsak.

—

Sten-vre'et.

Dä'hära sätter sej allti' i foten o' mone mest5) i själfve hälen. Te' o' börja mä' käns dä' liksom en stöcket in nå't, men snart vörna6) dä' fe' sej mä' en ogåteli'7) hår[d]nasion8) i skinnet mä' en obilli' ömhet,

*) Häjda. 2) Fundera ut. 3) Vårdslös, öfverdådig. 4) Behäftad med lindrig diarré. 5) Merändels. 6) Gestaltar. 7) Oerhörd. 8) Förhårdning.som tar te' mer o' mer. Inte bju'er dä' heller te' o' villa rotskäras1); si då kunne en ju få lite slotning genom o' ta' hål på 'et. Nä-ä då! dä' bara hår[d]na o' bier te' slutet så ömt, så dä? ä' omögelet o' kunna stötta mot länger. Hur dä' kommer te? Jo-o, dä' behöfs inte mer, än att nå'n står o' snurra rundal på hälen eller borra mä' nå'nting i golfvet eller i jör[d]en — o' så later va' o' spotta ätteråt — så ska' den förste som trampa öfver den plätten, som ä' borradt, få sten-vre'et, o' dä? så mö[ek]et säkrare om han ä' barfött2). Dä' går ju mö[ek]et lätt o' »borra bort 'at» igen, men dä' få en lof o' va' tsvå om, liksom ve stolstötet3).

Den ene å dom tar då en knif o' skär opp en liten torf så stor bara som en näfve, så där bier en liten grop i jör[d]en. Den, som har sten-vre'et, sätter nu ner hälen i hålet o' börjar o' borra o' sno rundalikring; o' så säjer han mä' dä'samma:

— Ja' borra', ja' borra'!

— Hva' borra' du för? sä'r den andre.

— För dä' att sten-vre'et ska' gå ur hälen o' i jör[d]en, tsvy, tsvy, tsvy! spottar han te' tre gånger.

Så håller di på tre omlag, o' så lägger di torfven öfver hålet igen o' går ti[g]ans därifrån. För att nu inte andra ska' råka te' o' få 'at, så må en aldri' »borra bort så'nt där människer har sin våstning4) fram, för si, den förste, som trampa öfver ett så'ntdära borrehål, så har han sten-vre'et lika säkert som den förste slapp 'at.

I första hån[d]skulle aldri' föräldrar låta sina barn hållas mä' så'ndära onart5) mä' o' sno ikring o' borra på så'ntdära vis utan säja dom hur farli't så'nt kan ble bå' för dom självfa o' för andra.

*) Varbildas. 2) Barfotad. 3) Se under nästa rubrik t 4) Farled. 5) Själf svald, vanart.

—

Stolstötet.

Dä', som mö[ek]et annat, så vasslas1) dä' te' liksom å' sej själf. Som en vet, så sätter dä' sej på själfve ögna-locks-kanten o' börja' först mä' lite rone2) o' ömhet. Så svöllna dä' te' o' bollna mer o' mer te's dä' bier rotsköert3) mä' en liten gol4) pynt5) i midten. När dä' tytt så långt, går dä' snart hål, o' mä' dä'-samma ä' dä' så godt som bortgå[ng]et. Men si, om dä' inte bier ve'gjordt, bruka' dä' o' va' så envetet, så dä' slår opp igen så »tidt som lappa vantar» antingen utmä' där dä' satt, ella också på dä' andra ögat. En ä' då inte vidare knifd6) å 'at, men en si ju så harrans mis-kundeli' ut, så en kan inte rätt gärna visa sej för folk så länge dä' grasera, särskildt om en frå'a ätte' o' villa va' lite på sin febrastuss7).

Vill en nu skilja sej ve1 'at bå' lite fortare or säkrare än dä' själf ämnat, så går dä' »så lätt som ett nysan[d]e», antingen en vill »borra bort 'af» ella »stöta bort 'at». Men si, dä' får lof o' va' ett litet särskildt me också mä' dä\ Si, ä' dä' en khär8), som har 'at, så ska' dä' göras ve' å' en däka9), o' har stolstötet satt sej på ett kvinnfolk, så ska' en here10) göra ve' 'at, o' så för säkerheten få di inte va' för gamla hvarsken he[r]en ella' däkan, som ska' borra ella' stöta, utan di få lof o' va' alldeles agraverafdjta11) äss dä' ska' ha nå'n verkan mä' 'at, så, må tro, dä' få inte ble' hvem som hälst, som få den betroddskapen, För att vi nu ska' få 'at riktit i voss, hur dä' ska' te'gå, så antar vi, att nå'en, som heter Sissa har stolstötet o' att en here, som hete' Pelle, ska' stöta ella' borra bort 'at på 'na.

x) Alstras. 2) Eodnad. 8) öfvergått i varbildning. 4) Gul. ") Spets. 6) Medtagen. 7) Lite »på sin kant»; fin. 8) Karlsperson. 9) Flicka. 10) Gosse. n) Oskärade, i sin oskuld.Då sätter sej Sissa tsvärs öfver en tröskel o' Pelle

grabba tag i en trefot ella' hälst en trinfdjstol1), om nå'n så'n finns te' hån[d]s, så slipper en o' ble' ne'grimma[d]t2) å' trefoten; i alla fall ä' dä' tsvönget o' va' en trebena-stol. Se'n han då först spottat en liten dask unne' dä' ena stola-benet, så stöter han te9 henne mä' dä9 lite iälla3) på den ömme plätten o' sär mä' dä'samma:

— Ja' stöter dej, Sissa!

— Hva' stöter du mej för?

— För stolstötet ska' gå u[r]ögat o' i stolabenet o' u[r]stolabenet o' i golfvet (mä' dä'samma stöter han te9 mot golfvet) o' u[r]golfvet o' i jor[d]en, tsvy, tsvy, tsvy! (o' så stöter han te9 mot golfvet igen). Så byter han om ben o' håller på te' han gjort likadant mä' alla tre stolabenen, o 'så ä' dä' ve'skildt.

Ska' han »borra bort 9at» på 'na så tar han, i stället för stol, en nöckel o' gör tre gånga' nästan likadant mä' den som mä' stolabenet, mä' den undskillna[d]ten, att han nu passa' in stolstöta-pynten4) i nöckla-pipan o' borra lite si, sådära fram o' te'bakes — o' så i stället för o' säja: »Ja' stöter dej, Sissa!» så säjer han nu: »Ja' borra[r], ja' borra[r]!» — Sissa få, naturligtvis, rätta sina svar därätte', antingen dä' ä' frå'an om borrning ella' stötning. Dä' ena ä' lika säkert som dä' andra, o' ä' dä' nå'n gång, som dä' inte har nå'n verkan mä' sej, så ä' dä' inte självfve ve'görningens skyll, utan ef eras som borra[d]te eller stötte, för si då har di mä säkerhet Tieller inte vart oskåra[d]ta5).

*) Rund stol med tre ben och utan rygg- eller sidostöd. -) Nedfläckad med sot. 3) Lindrigt, varsamt. 4) Spetsen, tippen (på »stolstötet». 5) Oskärade, i sin oskuld.

—

Sur ånne.

1)

Männeskan kan va' hur plasjera[d]t2) som hälst o' hon kan va' så jut3) som självfvaste »den snåle»4), så — om dä' kniper — kan hon ändå ble' gift; men si, har hon sur ånne, så vete femtan om dä' kan finnas nå'n mögelfhet i den väjen, såvida, förstås, hon inte kan råka te' o' va' bolrik; men hur många kan ha den turli'heten utå' dom som har sur ånne! Dä' ä' nå't o' lägga på minnet för hvadden mor, som ännu inte hunnit u[r]barnaå[r]en; men* di stackarna! di har nock inte alla vetenskap om 'at. Dä' ä' ju så, att när di ä' på di väjarna, o' dä' kommer nå'n olukt — dä' må va' från hva' håll som hälst — o' stäcker5) dom i näsan — o' så'nt kan ju nock bära sej te' ve' många te'fälle' — så behöfs dä' inte mer, än att hon då slår hån[d]en för näsa o' mun, inman å'fö[d]an, från förste da'en han kommer te' världen, har sur ånne. Dä' ä' visserli'en inga plå[g]er för den, som har 'at, mä' hvar-sken sve[d]e ella' värk, o' han känne' till-o'må*' inte själf olukten frå' sej; men si, dä' ä' plå[g]a nock, när ingen kristen kutte kan villa gå »i väre-ue»6) en så'n stackare på långa håll, eller mö[ek]et minner villa ve' en mä' nå't slags välstånd7) -— nä-ä, inte mä' så [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} som den minsta gotta8) en gång, för då skulle en ju få matale[d]a i fj orten da'. Antingen dä' nu ä' frå'a om hera'9) ella' däker10), som fått 'at så illa på sin lott, så, må tro, dögau) di nock, för di plita-mä' sej o' försöker på alla mögeli'a sätt: di sväljer lokte-vatten, o' di äter kanele-knopper 6' peppernälliker o' allt hva' dä' ä' — o' lika illa lokta di, fast dä kan va en smöla

x) Andedräkt. 2) Vanlytt. 3) Ovanligt ful. 4) Hin. 5) Fränar med stinkande lukt. 6) I närheten af. 7) ömmare förhållande. 8) Kyss. 9) Gossar. 10) Flickor. u) Sliter ondt.oppblånda[d]t. Till-o'-#2ä' har dä' händt, att en däka, som va' rikti't i ampern1) mä' o' villa gifta sej, spände på o' skrika o' be[dj]a självfve Gu' hjälpa sej, ätte' hva* hon självfver sa[d]e — men si, hur dä' ä' mä' dä'hära, så hjälper hvarsken peppernälliker eller andra vörner2) förrän en få nys om den rätta ve'görningen.

Dä' ä' gifvet, att när dä' ä' te'kommet på så vis, som en höre, så få dä' också göras ve* som lyte. Dä* nimmaste3) ä' dä' — om mo[d]ern lefver — att hon »gapa öfver en» tre torsdä[g]smornar å ra[d]. Svårt kan dä' va' o' pågå, men hva' få' inte en mor göra för sina barn! — När dä' inte gäller mer, än gapa tsvåltre gånga öfver sin däka, för o' kunna hoppas o' få 'na bortgifter, så få hon nock tåla sej mä' olukten mä'an dä' pågår, särskildt som hon vet, att

dä' ä' hon själf, som i förste färd ställt te' 'at.

—

Surögdhet.

När en ä' i-fär[d]e-mä' o' snoppa4 köena5), så kan dä' ju hända många gångar, att nå'n ko slår en i ögenen mä' rompan. Te'går dä' så mä' en kvinna, som ä' på go'a vajar, o' hon då gno' sej i ögenen mä* dä'samma, så bier barnet surögdt i all sin ti', om dä* inte bier ve'gjordt. Hur svårt dä' ä', dä'dära hiet6) har en sett på lite hvar:.ögenen håller sej hualösa7) rundal-ikring o' ä' så rö'a som tsvå kött-sagar®), Si människan

') I tagen. 2) Tillställningar, förhållanden, 3) Bekvämaste. 4) Mjölka (i diminutiv bemärkelse). 5) Korna. 6) Besvärligheten. 7) Hudlösa. 8) Kött-tärningar. oppblånda[d]t. Till-o'-#2ä' har dä' händt, att en däka, som va' rikti't i ampern1) mä' o' villa gifta sej, spände på o' skrika o' be[dj]a själfve Gu' hjälpa sej, ätte' hva* hon själfver sa[d]e — men si, hur dä' ä' mä' dä'hära, så hjälper hvarsken peppernälliker eller andra vörner2) förrän en få nys om den rätta ve'görningen.

Dä' ä' gifvet, att när dä' ä' te'kommet på så vis, som en höre, så få dä' också göras ve* som lyte. Dä* nimmaste3) ä' dä' — om mo[d]ern lefver — att hon »gapa öfver en» tre torsdä[g]smornar å ra[d]. Svårt kan dä' va' o' pågå, men hva' få' inte en mor göra för sina barn! — När dä' inte gäller mer, än gapa tsvåltre gånga öfver sin däka, för o' kunna hoppas o' få 'na bortgifter, så få hon nock tåla sej mä' olukten mä'an dä' pågår, särskildt som hon vet, att dä' ä' hon själf, som i förste färd ställt te' 'at.

—

Surögdhet.

När en ä' i-fär[d]e-mä' o' snoppa4 köena5), så kan dä' ju hända många gångar, att nå'n ko slår en i ögenen mä' rompan. Te'går dä' så mä' en kvinna, som ä' på go'a vajar, o' hon då gno' sej i ögenen mä* dä'samma, så bier barnet surögdt i all sin ti', om dä* inte bier ve'gjordt. Hur svårt dä' ä', dä'dära hiet6) har en sett på lite hvar:.ögenen håller sej hualösa7) rundal-ikring o' ä' så rö'a som tsvå kött-sagar®), Si människan

') I tagen. 2) Tillställningar, förhållanden, 3) Bekvämaste. 4) Mjölka (i diminutiv bemärkelse). 5) Korna. 6) Besvärligheten. 7) Hudlösa. 8) Kött-tärningar.77

må va' hur välskapa[d]t som hälst, så, när ögenen ä' sura, så si en ändå bra niiskundeli' ut. — Söm väl är, så ä' dä' lätt hotadt.

En klipper en liten hårsudd å' romp-ännen på en ko; dä' hå[r]et bränner en o' gno' lite mä' askan på di sure ögenen.

Eller också kan en bara skära kon lite i rompännen o' smita på ögenen lite å' blo'en; dä' ä' till-o'-ma nimmare1).

Bäst ä' dä', om en kan ta' 'at å' samma ko, som slö' mo[d]era i synen mä' rompan; men annars har dä' så godt som samma verkan, om en skär ella' tar hårsudden från hvi[l}ken rompa som hälst — å fä-kräken, förstås.

Svimlingar.

Dä' ä' ve' många te'fällen sådana saker kan komma på en. Hvar o' en har nock haft nå[g]en känning å svimlingar o' hur dä' då vörna2) sej. Dä' börja' mä' lite sökning3) sådära o' ä' en då lite å'doa[d]t4) förut, så går dä' snart te' o' dura5) å'. Dä' svartna' för ögenen o' en bier så maktenslös o' förta'en6), så själfve häsarna börja o' kneggla7) unnan en, o' när dä* ä' rikti't på allvar, så slår en så syndalöst8) i golfvet som en torsk, o' kan ligga sådära å'falna[d]t9) som en kartrase långe stim[d]erna.

*) Bekvämare. 2) Gestaltar (sig). 3) Förberedande känning af svimning. 4) Uttröttad. 5) Dåna, svimma. 6) Maktlös. 7) Svikta. 8) Hejdlöst. 9) Afdomnad.Om en har så te' hån[d]s, så, innan di damper i golfvet, ä' dä' bäst o' på en liten sockerbit sticka te' dom lite å' »di fyra slagen»1) o' så söka få ut dom i vä[d]ert. Har di longe2) kommet kull, så har en bara o' si te', att di få uppknäft omkring sej, särskildt i frå'a om kvinnfolk, som ju ibland bruka' o' va' så hår[d]t jura[d]ta3). Så försöker en mä' o' tsvätta på dom mä' lite lokte-vatten ella' nå't annat så'ntdära, som kan ettla4) lite unner näsan på dom.

När en kvinna ä' på go'a vajar, så, som en vet, bruka di allti' va' fäjena5) på främma[d]t mat. Kommer en så'n in på ett ställe, där di ä' i-fär[d]e-zneT matlagning så, ätte vanen ä' di ällti' så försians6), så di nyter7) inte o' be om att få smaka en smöla, utan di står där o' glo' o' känner på oset te's dä' börja på o' söka dom så di bier så hvita i synen som en gast. Kommer di då inte åt o' få hotta8) sej, så händer dä' di drar i golfvet som ett k vask. Fruntimmer, som själfva vart ute för så'ntdära, låter 'at inte gå så långt, utan dä' första di spea9) hur dä' står te', så sticker di te' dom en bit, så går sökningen10) om på stunnen.

—

Svårt för o' kunna dö.

Dä' ä' ynkeli't många gånger o' si männesker, som en skinnbarliH11) kan si, att ti[d]en ä' ute för, hur di

*) En blandning af fyra slags droppar, hvilken mycket användes som tillfällig medicin. 2) Eedan. 3) Snörda. 4) Kittla. 5) Nyfikna (på), fikna efter. 6) Blygsam, tillbakadragen. ") Djärfves. 8) Sätta (sig). 9) Förmärks. 10) Förberedande känning af svimning. ") Tydligt. Om en har så te' hån[d]s, så, innan di damper i golfvet, ä' dä' bäst o' på en liten sockerbit sticka te' dom lite å' »di fyra slagen»1) o' så söka få ut dom i vä[d]ert. Har di longe2) kommet kull, så har en bara o' si te', att di få uppknäft omkring sej, särskildt i frå'a om kvinnfolk, som ju ibland bruka' o' va' så hår[d]t jura[d]ta3). Så försöker en mä' o' tsvätta på dom mä' lite lokte-vatten ella' nå't annat så'ntdära, som kan ettla4) lite unner näsan på dom.

När en kvinna ä' på go'a vajar, så, som en vet, bruka di allti' va' fäjena5) på främma[d]t mat. Kommer en så'n in på ett ställe, där di ä' i-fär[d]e-zneT matlagning så, ätte vanen ä' di ällti' så försians6), så di nyter7) inte o' be om att få smaka en smöla, utan di står där o' glo' o' känner på oset te's dä' börja på o' söka dom så di bier så hvita i synen som en gast. Kommer di då inte åt o' få hotta8) sej, så händer dä' di drar i golfvet som ett k vask. Fruntimmer, som själfva vart ute för så'ntdära, låter 'at inte gå så långt, utan dä' första di spea9) hur dä' står te', så sticker di te' dom en bit, så går sökningen10) om på stunnen.

—

Svårt för o' kunna dö.

Dä' ä' ynkeli't många gånger o' si männesker, som en skinnbarliH11) kan si, att ti[d]en ä' ute för, hur di

*) En blandning af fyra slags droppar, hvilken mycket användes som tillfällig medicin. 2) Eedan. 3) Snörda. 4) Kittla. 5) Nyfikna (på), fikna efter. 6) Blygsam, tillbakadragen. ") Djärfves. 8) Sätta (sig). 9) Förmärks. 10) Förberedande känning af svimning. ") Tydligt.la ligga i da[g]åtal på sotsängen o' evinnas1)o' slitas mä' dö'en, utan att va' gu'föra2) te' o' kunna dö.

Dä' första en ska' göra, när en si så'nt, så ä' dä' te' o' försöka mä' o' byta om fjä'rkläder unne' den sjuke, för, som en vet, så, om dä' inte finns mer än en enda hönsa-fjä[d]er i sängkläderna — särskildt om dä' ä' nå'n å' oros-fjä[d]rarna3), som bruka sitta unner vingakränkarna — så ä' dä' ingen vånne ve4) o' kunna ens somna på dom på folkavis, mö[ek]et minner o' kunna dö.

Skulle inte dä' hjälpa, så ä' mo[d]ern skyll te' 'at. Hon har då — mä'an hon va' mö' den sjuke — sytt på en sönda'. För dä' finns då inte annat o' göra, än ta' tre synålar o' bryta å' öfver den sjuke. När en gjort dä', så kan en va' tsvärsäker på, att han släpper ån[d]en på stunnen.

—

Svölst i magen.

I förstningen, när en spea5), att magen börja' svöllna, kan en just inte veta hva' som ä' skul[d]en, för si dä' kan komma på mer'n ett vis. Förargli'ast ä' dä', när en däke6)-stackare råka ut för dä'dära besmiet7), för si männesker, som ju har så förgrom-madt »ondt i magen»8) å hvarandra, ä' genast te're[d]s o' gapa, att dä inte står rätt te'. Ä' dä' nu inte nå't galet på dä' viset, utan helt änkelt en svölst å' så'nt

') Våndas. 2) I stånd till. 3) Fjädrar, som sitta på undersidan af vingarna på fåglar, 4) Möjlighet för. 5) Förmärker, afundsjuka. 6) Flick-. 7) Bråket, besvärligheten. 8) (Hyser) förtrytsamhet,. la ligga i da[g]åtal på sotsängen o' evinnas1)o' slitas mä' dö'en, utan att va' gu'föra2) te' o' kunna dö.

Dä' första en ska' göra, när en si så'nt, så ä' dä' te' o' försöka mä' o' byta om fjä'rkläder unne' den sjuke, för, som en vet, så, om dä' inte finns mer än en enda hönsa-fjä[d]er i sängkläderna — särskildt om dä' ä' nå'n å' oros-fjä[d]rarna3), som bruka sitta unner vingakränkarna — så ä' dä' ingen vånne ve4) o' kunna ens somna på dom på folkavis, mö[ek]et minner o' kunna dö.

Skulle inte dä' hjälpa, så ä' mo[d]ern skyll te' 'at. Hon har då — mä'an hon va' mö' den sjuke — sytt på en sönda'. För dä' finns då inte annat o' göra, än ta' tre synålar o' bryta å' öfver den sjuke. När en gjort dä', så kan en va' tsvärsäker på, att han släpper ån[d]en på stunnen.

—

Svölst i magen.

I förstningen, när en spea5), att magen börja' svöllna, kan en just inte veta hva' som ä' skul[d]en, för si dä' kan komma på mer'n ett vis. Förargli'ast ä' dä', när en däke6)-stackare råka ut för dä'dära besmiet7), för si männesker, som ju har så förgrom-madt »ondt i magen»8) å hvarandra, ä' genast te're[d]s o' gapa, att dä inte står rätt te'. Ä' dä' nu inte nå't galet på dä' viset, utan helt änkelt en svölst å' så'nt

') Våndas. 2) I stånd till. 3) Fjädrar, som sitta på undersidan af vingarna på fåglar, 4) Möjlighet för. 5) Förmärker, afundsjuka. 6) Flick-. 7) Bråket, besvärligheten. 8) (Hyser) förtrytsamhet,.slag, som hvarsken håller på o' ble större ella' minner, så må en allt i förstningen misstro, en fått en orm ella' firnfot i sej. Dä' vore ju också mö[ek]et bätter, för si, dä' kan en dokterera; o' reseftet för dä' — som finns här på ett annat ställe — ä' också dä' första en försöker sej mä'. Skulle dä' då inte speas1), att dä' kommer ut hvarsken dä' ena ella' andra slags kräket, då ä' dä' bara vanli' svölst, o' den gör en ve' så lätt som ta' sej i hu[fv]et.

En går ner te' sjönnen må' ett såll, o' detta lägger en öfver en kra-rånn2). Så lägger den sjuke sej på knä o' su[g]a i sej en smöla sjö-kra8) genom hålen i sållet. Dä' ska' en hålla på mä' tre torsda'ar å' ra[d], antingen innan solen gått opp eller strax ätte' hon gått ner. Bier dä' gjordt mä' rikti't förstånn, så, om en liten ti', ska' magen ble' så hopa-svångna[d]t4) som dä' aldri' hade fönnits nå'n svölst i 'an.

—

Tanna-värk.

Dä' ä' en oförbegrundalöst5) svår plå'a. Många gångar kan en få höra kvinnfolk säja att di ville »slå kull ugnen»6) fem tan gånger å' ra[d]ätte' hvarandra häller än slitas mä' tannavärk, för allting annat — sä'r di — ä' »ett loppebet»7) mot den plå'an. Förste rängeln8) en få å' 'at, så småmal dä' o! mola o' gnafver si sådära bara lite beskedelit; men när dä' sen länger

*) Förmärkas. 2) Eand af skum eller fragda. 3) Fradga af sjövatten. 4) Hopkrympt. 5) Oerhördt. 6) Nedkomma med barn. 7) En bagatell, obetydlighet. 8) Känningen. slag, som hvarsken håller på o' ble större ella' minner, så må en allt i förstningen misstro, en fått en orm ella' firnfot i sej. Dä' vore ju också mö[ek]et bätter, för si, dä' kan en dokterera; o' reseftet för dä' — som finns här på ett annat ställe — ä' också dä' första en försöker sej mä'. Skulle dä' då inte speas1), att dä' kommer ut hvarsken dä' ena ella' andra slags kräket, då ä' dä' bara vanli' svölst, o' den gör en ve' så lätt som ta' sej i hu[fv]et.

En går ner te' sjönnen må' ett såll, o' detta lägger en öfver en kra-rånn2). Så lägger den sjuke sej på knä o' su[g]a i sej en smöla sjö-kra8) genom hålen i sållet. Dä' ska' en hålla på mä' tre torsda'ar å' ra[d], antingen innan solen gått opp eller strax ätte' hon gått ner. Bier dä' gjordt mä' rikti't förstånn, så, om en liten ti', ska' magen ble' så hopa-svångna[d]t4) som dä' aldri' hade fönnits nå'n svölst i 'an.

—

Tanna-värk.

Dä' ä' en oförbegrundalöst5) svår plå'a. Många gångar kan en få höra kvinnfolk säja att di ville »slå kull ugnen»6) fem tan gånger å' ra[d]ätte' hvarandra häller än slitas mä' tannavärk, för allting annat — sä'r di — ä' »ett loppebet»7) mot den plå'an. Förste rängeln8) en få å' 'at, så småmal dä' o! mola o' gnafver si sådära bara lite beskedelit; men när dä' sen länger

*) Förmärkas. 2) Eand af skum eller fragda. 3) Fradga af sjövatten. 4) Hopkrympt. 5) Oerhördt. 6) Nedkomma med barn. 7) En bagatell, obetydlighet. 8) Känningen.81

fram sätter te9 rikti't, så ä' dä' alldeles elfva-rasans blixterblått, för si dä' rösker1) o' sliter i käken q' tåna[rj2) opp i skal[1]en, så en kan ble' plakat rikti't bå' örvän[d]sen3) o' tosi. Om en då in,te har bätter vet', än ränna te' nå'n doktare, så få en »drabba sej själf», för si, i förste hån[d]bier en d' mä' tan[d]en — o' tacka Gu' att di inte rösker1) ut nå'n å' di go[dje mä' — o' så flotte dä' on[d]a sej snart i näste tan[d], o' så unnan för unnan, te's helaste tanna-gå[rd]en rykit fanken i vål[d]. — Di, som inte ä' vana ve' står[k]t, bruka slå brännven ella' snus på tan[d]en; men dä' bier inte länge slotning4) å' 'at. Somli'a bruka' sticka in lite å' »Stickmans droppar» på en sudd o' låter den sitta i hålet. Ja-a, dä' kan visserli'en dåssna'5) å' lite för te'fället; men ä' dä' rikti't envetet6), så få en snart Tcänna ff 'at igen.

Dä' ä' bäst, först som sist, o' vanna sej te' en rikti' människa, isom en vet har insnidihet7) mä' så'nt, så få en si på andra tag. Di tar en må' sej, antingen för'n solen gått opp ella' se'n hon gått ner, öpp i en backe ella' nå't ställe, där di vet att männesker sällan västas8). Den, som nu ska' göra ve' en, ber nu att en ska' sätta sej på en jör[d]faster sten. Så sno' han rätt på en torn9) ella' ispeta10) o' den sticker han in i tannaköttet, där ömmen11) sitter, o' så rota han o' peta lite sådära te's dä' kommit lite bio' på spetan. Denna tar han se'n o' lägger unner en sten ella' trä'rot, ella' också borra' han in 'na i en trä'stam. Förste timmarna ätte dennahärna vörnasionen12) tar värken te' mä' en så'n

x) Kycker. 2) Genomilar (smärtsamma känslor). 8) Förbryllad. 4) Lindring. 5) Stillna. 6) Envist. 7) Klyftighet, tillräcklig insikt. 8) Färdas, vankar. 9) Tagg från törne. 10) Sticka, ") Ömheten. 12) Tillställningen.

18harrans oförbegrundalös Oerhördt. hissihet Häftighet., så en slår o' kasta sej väggamillan, o' många gånger kan dä' rikti't ble' frå'a om vetet. Ätte di kyngarna Ryckvis påkommande värkar., dåssna' Stillna. dä' å' lite mer o' mer te' dess dä' alldeles försvinner, o' ätte *dä'* betet, kommer dä' aldri' te'bakes mer i världenas nådati[d]. — Men si,

den, som orubbar den stenen, eller hugger dä' trä[d]et, där spetan stacks in, han få' allt känna hvar käkarna sitter, stackars le[d]ing!

—

Torrsabetet.

Dä' ä' dä'samma som *»On[d]a betet»*, så reseftet för detta ä' plakat samma som för *dä'*.

—

Torrsen.

Dä ä' nå't, som nästa hvarevi'aste unga-skvirling Benämning på späda barn. få o' dras mä' nå'n gång när di ä' mö[ck]et små. Dä' sätter sej på tungan, så att den si ut »i alle-gus-vär» Presist, alldeles. som en mögla[d]t köttbit, o' dä' gör nock ondt mä', för te' o' töckas, så har barnastackarn rätt svårt för o' ta' sin lille tår; hur gla'a di annars ä' för snotten Spenen., så släpper di taget »i ett lefvan's väsen» Oafbrutet, tidt, gång på gång. o' sno' o' grina som dä inte alls »folie dom på sneffsen» Fölle dem i smaken..

harrans oförbegrundalös Oerhördt. hissihet Häftighet., så en slår o' kasta sej väggamillan, o' många gånger kan dä' rikti't ble' frå'a om vetet. Ätte di kyngarna Ryckvis påkommande värkar., dåssna' Stillna. dä' å' lite mer o' mer te' dess dä' alldeles försvinner, o' ätte *dä'* betet, kommer dä' aldri' te'bakes mer i världenas nådati[d]. — Men si, den, som orubbar den stenen, eller hugger dä' trä[d]et, där spetan stacks in, han få' allt känna hvar käkarna sitter, stackars le[d]ing!

—

Torrsabetet.

Dä' ä' dä'samma som *»On[d]a betet»*, så reseftet för detta ä' plakat samma som för *dä'*.

—

Torrsen.

Dä ä' nå't, som nästa hvarevi'aste unga-skvirling Benämning på späda barn. få o' dras mä' nå'n gång när di ä' mö[ck]et små. Dä' sätter sej på tungan, så att den si ut »i alle-gus-vär» Presist, alldeles. som en mögla[d]t köttbit, o' dä' gör nock ondt mä', för te' o' töckas, så har barnastackarn rätt svårt för o' ta' sin lille tår; hur gla'a di annars ä' för snotten Spenen., så släpper di taget »i ett lefvan's väsen» Oafbrutet, tidt, gång på gång. o' sno' o' grina som dä inte alls »folie dom på sneffsen» Fölle dem i smaken..

harrans oförbegrundalös Oerhördt. hissihet Häftighet., så en slår o' kasta sej väggamillan, o' många gånger kan dä' rikti't ble' frå'a om vetet. Ätte di kyngarna Ryckvis påkommande värkar., dåssna' Stillna. dä' å' lite mer o' mer te' dess dä' alldeles försvinner, o' ätte *dä'* betet, kommer dä' aldri' te'bakes mer i världenas nådati[d]. — Men si, den, som orubbar den stenen, eller hugger dä' trä[d]et, där spetan stacks in, han få' allt känna hvar käkarna sitter, stackars le[d]ing!

—

Torrsabetet.

Dä' ä' dä'samma som *»On[d]a betet»*, så reseftet för detta ä' plakat samma som för *dä'*.

—

Torrsen.

Dä ä' nå't, som nästa hvarevi'aste unga-skvirling Benämning på späda barn. få o' dras mä' nå'n gång när di ä' mö[ck]et små. Dä' sätter sej på tungan, så att den si ut »i alle-gus-vär» Presist, alldeles. som en mögla[d]t köttbit, o' dä' gör nock ondt mä', för te' o' töckas, så har barnastackarn rätt svårt för o' ta' sin lille tår; hur gla'a di annars ä' för snotten Spenen., så släpper di taget »i ett lefvan's väsen» Oafbrutet, tidt, gång på gång. o' sno' o' grina som dä inte alls »folie dom på sneffsen» Fölle dem i smaken..

När barnet vätt urine' se],"så tar en blyan o' gno' mä' dä' våta nå'na byss1) på tungan; dä' ä' allt hva' som behöfs.

—

Tsvästärter 2) i örat.

I rågkörseln ä' dä' ett hiskelet besmi3) mä' didäre kräken; då bruka' dä' va' en så'n mörja4) å' dom, så dä' alldeles jynger5) på botten i hvaddét lass en lassat ut. Dä' farli'a mä' dom ä' dä', att di -— isåväl som många andra kröpe6) — ä' så rasans påbegärsna7) mä' o' villa ta' reteraten8) in i alla mögelfa hål o' norper9) di kan komma åt. Har en olyckats o' få nä'n sådan i nåt öra på sej, så kan dä' ble' ett faseli't besmi3), särskildt om dä' ä' en hona; som ä' i-yngél. Få' hon då ti[d]pä sej te' o' ta isej in i hu[fv]et, då ska' en »ha tack för tobaken». Si, då yngla hon därinne kull på kull, o' ungarna likaså, te's hu[fv]et bier så fullt å' tsvästärter, så dä' naturli'tvis spricker som ett ackorii10); ja, tänk, hvi[1]ket hie11)!

Som väl ä\" så kan en ta' dö på di le'e kräken innan dä' tytt12) gå iså långt. Så snart en få nys om att en fått in en så'ndära i örat — o' dä' känns, minsan, alltför väl — så slår en helaste örat fullt å' brännven, så »spinner han snart öfver»13). Om han då inte självmant kommer ut, så pela' en fram 'an i bitavis mä' en krafvanål14) eller en speta15), hva' som hälst, så ä' dä' gjordt.

*) Omgångar. 2) Tvästjartar. 3) Bråk, besvärlighet. 4) Mängd. 5) Myllrar. 6) Kryp. 7) Fikna, begifna på. 8) Kosan. 8) Vrår. 10) Ekollon. u) Sattyg. 12) Hunnit. 13) Kölar af. 14) Kragnål. 15) Sticka.

— När barnet vätt urine' se],"så tar en blyan o' gno' mä' dä' våta nå'na byss1) på tungan; dä' ä' allt hva' som behöfs.

—

Tsvästärter 2) i örat.

I rågkörseln ä' dä' ett hiskelet besmi3) mä' didäre kräken; då bruka' dä' va' en så'n mörja4) å' dom, så dä' alldeles jynger5) på botten i hvaddét lass en lassat ut. Dä' farli'a mä' dom ä' dä', att di -— isåväl som många andra kröpe6) — ä' så rasans påbegärsna7) mä' o' villa ta' reteraten8) in i alla mögelfa hål o' norper9) di kan komma åt. Har en olyckats o' få nä'n sådan i nåt öra på sej, så kan dä' ble' ett faseli't besmi3), särskildt om dä' ä' en hona; som ä' i-yngél. Få' hon då ti[d]pä sej te' o' ta isej in i hu[fv]et, då ska' en »ha tack för tobaken». Si, då yngla hon därinne kull på kull, o' ungarna likaså, te's hu[fv]et bier så fullt å' tsvästärter, så dä' naturli'tvis spricker som ett ackorii10); ja, tänk, hvi[1]ket hie11)!

Som väl ä\" så kan en ta' dö på di le'e kräken innan dä' tytt12) gå iså långt. Så snart en få nys om att en fått in en så'ndära i örat — o' dä' känns, minsan, alltför väl — så slår en helaste örat fullt å' brännven, så »spinner han snart öfver»13). Om han då inte självmant kommer ut, så pela' en fram 'an i bitavis mä' en krafvanål14) eller en

speta15), hva' som hälst, så ä' dä' gjordt.

*) Omgångar. 2) Tvästjartar. 3) Bråk, besvärlighet. 4) Mängd. 5) Myllrar. 6) Kryp. 7) Fikna, begifna på. 8) Kosan. 8) Vrår. 10) Ekollon. u) Sattyg. 12) Hunnit. 13) Kölar af. 14) Kragnål. 15) Sticka.

—

Utläggningar.

Om dä'hära få en reda på i reseftet för *»bollaspikar o' knäggar».*

—

Utslag o' sår i synen1) **o' hu[fv]et.**

Så'nadära bråsser2) kallas också flot'-isår o' ä' [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} vanlft hos småbarn. Värst ä' dä' när oty'et sätter sej i hu[fv]et, för si, då ä' dä' ett faseli't trebbelass3) mä' o' kunna hålla 'at rent för kröpe4). Sådant finge aldri' di stackars ungarna, om morarna (mödrarna) hade en liten smöla mer vetenskap om sina vörner5) än hva' di har» Si, dä'härna kommer sej helt enkelt å', att mo[d]env — mä'an hon va' på di väjarna — har stått »i-väre-ye»6) nå't takdropp, så dä' har stinkt7) ella' droppat i hu[fv]et ella i synen1) på 'na, o* att hon då varit så oförstândi' o' torkat ella' strukit ff 'at mä' hån[d]en; si, dä' ä' just dä' som gör 'at.

Härvidlag ska' en bara laga så en få dö på en skata ella' kråka, hvi[Ik]et som; men si, di få inte va' sköttena8), utan 'hälsla[g]na. Så, innan dä' kräket rikti't hunnit o' släppa ån[d]en, rifver en ut hjärtat o' smiter på så[r]en utå' hjärteblo[d]en mä'an denna ä' varm; så skinnas di på stunnen o' hu-as9) om en liten tåka10)-

*) Ansiktet. 2) Större sår. 3) Bråk, besvärlighet. 4) Kryp. 5) Förhållanden. e) I närheten af eller beröring med. 7) Stänkt. 8) Skjutna. ö) Växer hud öfver. 10) Tid (obestämd, mindre).

—

Utläggningar.

Om dä'hära få en reda på i reseftet för *»bollaspikar o' knäggar».*

—

Utslag o' sår i synen1) **o' hu[fv]et.**

Så'nadära bråsser2) kallas också flot'-isår o' ä' [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} vanlft hos småbarn. Värst ä' dä' när oty'et sätter sej i hu[fv]et, för si, då ä' dä' ett faseli't trebbelass3) mä' o' kunna hålla 'at rent för kröpe4). Sådant finge aldri' di stackars ungarna, om morarna (mödrarna) hade en liten smöla mer vetenskap om sina vörner5) än hva' di har» Si, dä'härna kommer sej helt enkelt å', att mo[d]env — mä'an hon va' på di väjarna — har stått »i-väre-ye»6) nå't takdropp, så dä' har stinkt7) ella' droppat i hu[fv]et ella i synen1) på 'na, o* att hon då varit så oförstândi' o' torkat ella' strukit ff 'at mä' hån[d]en; si, dä' ä' just dä' som gör 'at.

Härvidlag ska' en bara laga så en få dö på en skata ella' kråka, hvi[Ik]et som; men si, di få inte va' sköttena8), utan 'hälsla[g]na. Så, innan dä' kräket rikti't hunnit o' släppa ån[d]en, rifver en ut hjärtat o' smiter på så[r]en utå' hjärteblo[d]en mä'an denna ä' varm; så skinnas di på stunnen o' hu-as9) om en liten tåka10)-

*) Ansiktet. 2) Större sår. 3) Bråk, besvärlighet. 4) Kryp. 5) Förhållanden. e) I närheten af eller beröring med. 7) Stänkt. 8) Skjutna. ö) Växer hud öfver. 10) Tid (obestämd, mindre).

—

Vatten-tispan.

Hon rikti't fly'er på en. Rättsom en går o' står o' inte känner å' nå't hvarsken här ella' där, så tana1) dä' te' i en, o' dä' ä' som magen vändes ut o' in på en. I samma ögnablick, som dändära tåningen1) käns, så skamfingor! innan en hinner o' isäja så mö[ek]et som: »Nu kommer den förgromma[d]ta vattentispan igen!» — innan en bier hertat2) å 'na o' bier plakat taft i halsen å' ett slags tynt, hett vatten, som skvala3) fram alldeles som di to[g]e lappen u[r]en svicka. Dädärna, som skvala3) ut, ä' också så harrans välsigna[d]ta surt mä', så dä' alldeles härå'4) i t^väljanet, o' en få' stå o' texa5) på hu[fv]et o' spotta o' grina, så di, som glo på, kan alldeles få mata-le[d]an. Mä'an dä' påstår kan dä' va' magastar[k]t nock; men si dä' går öfver själf på en liten hån[d]avänning.

Skulle dä' visa sej för ätte'hängset, så ä' dä' ve'-gjordt åtminstningen för den gången — bara mä' o' äta opp en liten bit kridda6). Di, som ä' ye'kommena7) för vattentispan, så kan dä inte skada o' bära på sej ett litet stycke i varjär8).

—

Vattersot.

Detta ä' en mö[ek]et agfeli'9) sjuka, o' di, som få 'na, så få di döga10) så ohiskelet, så en kan knaft tala om 'at. Dä' kommer sådära lite pö-om-pö; o' i

a) Genomilar en känsla af obehag eller rysning. 2) Hejdad. 3) Flöda. 4) Ger känsla af en besk, vidrig smak. 5) Skaka. 6) Krita. 7) Blottställda (för). 8) Beredskap. 9) Kys-lig, hemsk. 10) Slita mycket ondt.

Vatten-tispan.

Hon rikti't fly'er på en. Rättsom en går o' står o' inte känner å' nå't hvarsken här ella' där, så tana1) dä' te' i en, o' dä' ä' som magen vändes ut o' in på en. I samma ögnablick, som dändära tåningen1) käns, så skamfingor! innan en hinner o' isäja så mö[ek]et som: »Nu kommer den förgromma[d]ta vattentispan igen!» — innan en bier hertat2) å 'na o' bier plakat taft i halsen å' ett slags tynt, hett vatten, som skvala3) fram alldeles som di to[g]e lappen u[r]en svicka. Dädärna, som skvala3) ut, ä' också så harrans välsigna[d]ta surt mä', så dä' alldeles härå'4) i t^väljanet, o' en få' stå o' texa5) på hu[fv]et o' spotta o' grina, så di, som glo på, kan alldeles få mata-le[d]an. Mä'an dä' påstår kan dä' va' magastar[k]t nock; men si dä' går öfver själf på en liten hån[d]avänning.

Skulle dä' visa sej för ätte'hängset, så ä' dä' ve'-gjordt åtminstningen för den gången — bara mä' o' äta opp en liten bit kridda6). Di, som ä' ye'kommena7) för vattentispan, så kan dä inte skada o' bära på sej ett litet stycke i varjär8).

—

Vattersot.

Detta ä' en mö[ek]et agfeli'9) sjuka, o' di, som få 'na, så få di döga10) så ohiskelet, så en kan knaft tala om 'at. Dä' kommer sådära lite pö-om-pö; o' i

a) Genomilar en känsla af obehag eller rysning. 2) Hejdad. 3) Flöda. 4) Ger känsla af en besk, vidrig smak. 5) Skaka. 6) Krita. 7) Blottställda (för). 8) Beredskap. 9) Kys-lig, hemsk. 10) Slita mycket ondt.förstningen speas1) inte alls nå'n åstämmelse te' plå[g]er, utan i stället, te' o' töckas, så syns dä' som den sjuke ble'e mer klok2) o' kibbi3). Men si, di, som förstår sej på 'et, di si tydlet, att dä' inte ä' nå'n go[d]fete. O' dä' visa' sej också snart, ty,

unnan för unnan tar dä' te* mä' svölst, te' di bier mer o' mer styfva i hvadden lem.

Sådana kan di få gå länge o' hängsla4); men te' sistens tar dä' kull dom. Ätte' dä' betet5) börja di o' ble' täfta i ånnafånget6) o' svölsten tar te' för hvar da'. För di, som inte har unnerkuuning om boten, ä' dä' bäst o' befalla sej i Gu's hån[d]. Te' sistens, när di börja på o' »spinna på siste totten»7), så bier di så agelet8) tjocka, så lår o' ben står som kerner, o' kroppen ligger plakat som en oppstoppa[d]ter hö-säck. Somli'a, isom inte har bätter vet, så bruka' di låta dok-tare »tappa sej». Ja-a-bevars, di svångna9) lite för te'fället; men snart tjockna di fe' igen o' bier mö[ek]et värre, o' för[r]eller senare bier dä' slut mä' dom.

Di som vän[d]er sej te' folk mä' förstånn om 'et behöfva visste inte o' låta vattersot ta' dö på sej; o' så enkelt sen! En skaffa bara tsvåltre fjä[d]ra å' en strömstare; di lägger en in i ett iske'a-bla' gröt ella' nåt så'ntdära o' låter den sjuke svälja ner då\ Om dä' ä' »nå'n vånne ye»10) att den sjuke kan, så bier dä' ännu mer tsvärsäkert, om han kan få i sej hele fågeln, sådan han ä' »mä' bå' hull o' hår». Skulle en inte få tag i den slags fågelen, så doger en a[nn]an; men si, dä' tsvönget o' va' en vattenfågel.

Dä' ä' rätt mänga stackare hvarte år, som vår

x) Förmärks. 2) Frodig. 3) Knubbig. 4) Vara lindrigare sjuk, utan att intaga sängen. 5) Eycket. 6) Andhämtsnings-loppet. T) Säges om den, för hvilken det lider mot slutet. 8) Rysligt, hemskt. 9) Hopkrymper. 10) Någon möjlighet.harre tar genom denhara sjukan; men nu »si en ju, hur innande lätt dä! går o' kunna slippa frå' 'at.

—

Ve'görning för fyllehunna'.

Som en vet så ä' somli'a männesker så påbe-gärsna1) ätte' »drickans varer», så en kan locka dom in i rö'aste el[d]en bara mä' ett kvarter brännven. Ja-a, di kan ble' så fäjena2) på 'at, så di vanna3) inte hvar-sken hus ella' går[d]ella' öm di få nå't i sej ella' på sej, bara di få hålla på o' bloksypa4). Dä' ä' häller Inte unnerli*t då, om käringatrollen te' så'na fyllekräk många gånger känne' sej rikti't öfverghöena5) »i rinnande rot»6). Ja' tänker mej också hur gla' en så'n käring ska ble', o' hur hon ska välsigna mej i hvarté gatemöte, när hon nu få funn om, hur hon ska' göra folk å' ett så'nt svin, o' att dä' till-o'-mä' går så lätt, så gobben få inte vä'r ä' så mö[ek]et som en half-dra'en ån[d]e, innan han har så'n le[d]a te' brännven, så han inte ska' »tåla o' si 'at i små vräer». Jaha! lyss nu på, för dä' ä' ju vardt o' läggas märke te! —

Dä' första hon få spörja nå'f lik, så tar hon referaten7) dit o' tar en liten lommeflaska mä' brännven må' sej. Så i likets mun slår hon i så mö[ek]et brännven som få rum, ända te' dess dä' börja rinna öfver. Så välter hon liket på magen så brännvenet rinner ut igen o' mä' dä'samma håller hon unner ett kar o' låter 'at

.7 Begifna på. 2) Fikna efter. 3) Ta hänsyn till. 4) Stor-•supa. 5) Olycklig, förtviflad. . 6) I grund och botten. 7) Kosan, färden. harre tar genom denhara sjukan; men nu »si en ju, hur innande lätt dä! går o' kunna slippa frå' 'at.

—

Ve'görning för fyllehunna'.

Som en vet så ä' somli'a männesker så påbe-gärsna1) ätte' »drickans varer», så en kan locka dom in i rö'aste el[d]en bara mä' ett kvarter brännven. Ja-a, di kan ble' så fäjena2) på 'at, så di vanna3) inte hvar-sken hus ella' går[d]ella' öm di få nå't i sej ella' på sej, bara di få hålla på o' bloksypa4). Dä' ä' häller Inte unnerli*t då, om käringatrollen te' så'na fyllekräk många gånger känne' sej rikti't öfverghöena5) »i rinnande rot»6). Ja' tänker mej också hur gla' en så'n käring ska ble', o' hur hon ska välsigna mej i hvarté gatemöte, när hon nu få funn om, hur

hon ska' göra folk å' ett så'nt svin, o' att dä' till-o'-mä' går så lätt, så gobben få inte vä'r ä' så mö[ek]et som en half-dra'en ån[d]e, innan han har så'n le[d]a te' brännven, så han inte ska' »tåla o' si 'at i små vräer». Jaha! lyss nu på, för dä' ä' ju vardt o' läggas märke te! —

Dä' första hon få spörja nå'f lik, så tar hon referaten7) dit o' tar en liten lommeflaska mä' brännven må' sej. Så i likets mun slår hon i så mö[ek]et brännven som få rum, ända te' dess dä' börja rinna öfver. Så välter hon liket på magen så brännvenet rinner ut igen o' mä' dä'samma håller hon unner ett kar o' låter 'at

.7 Begifna på. 2) Fikna efter. 3) Ta hänsyn till. 4) Stor-•supa. 5) Olycklig, förtviflad. . 6) I grund och botten. 7) Kosan, färden.rinna i. Dä' brännvenet ta'r hon se'n mä' sej hem o* slår i den flaskan, där gobben har sin tår ståan's o* blån[d]a ihop 'at mä' då\ så han inte få minsta nys om 'at. Dä' första se'n som gobben var't i-fär[d]e-zneT flaskan, o' innan han sväljt ner förste kolken, ska* han ble' så elfva rasan's på brännven, så han ska' inte tåla o' si så mö[ek]et i så'na vörner1) som en tomflaska i huset en gång.

—

Vilappa-skotet (o öppet).

Utå' dä' oty'et finns inte minner än nitti-nie olika slag, så dä' ä' riktft unrierli't, att så många går fri för 'at som di gör. Som en hört, så har allti' finnar o* lappar var't utrosta2) för o' kunna mer än andra män-nesker; o' dä' ä' just di siste, ja' nämnde, som ställer på en denna knifvelseri8). Si, när en lapp fått agg te" nå'n, som han blett rasegalen på, så laga han te' ett slags trollskott — hur di ladda ihop ett så'nt, dä' vete själfve den dåli'e — men dö' skjuter han ut i lösa väfd]ert, o' mone mest4) tar dä'också allti' den dä' ä' ämnadt, han må våstas5) ute ella' inne, om dä' så rätt vore många tusen mil från den som skhöt. Ifall nu lappen inte skulle ha nog insnidihet6), så kan dä' habba sej så besatt, att skotet tar en helt a[nn]an än den dä' va' ämnadt, för si, att dä' tar nå'n lef vans varelse, dä* ä' tsvärsäkert, för »skotet stannar inte mä' minner än att dä' träffa' kött o' bio'», om dä' rätt så inte bier

a) (Som tyder på sådana) förhållanden. 2) Beryktade,, kända för. 3) Åkomman. 4) Merändels. 5) Färdas, vanka. «) Insikt, klyftignet. rinna i. Dä' brännvenet ta'r hon se'n mä' sej hem o* slår i den flaskan, där gobben har sin tår ståan's o* blån[d]a ihop 'at mä' då\ så han inte få minsta nys om 'at. Dä' första se'n som gobben var't i-fär[d]e-zneT flaskan, o' innan han sväljt ner förste kolken, ska* han ble' så elfva rasan's på brännven, så han ska' inte tåla o' si så mö[ek]et i så'na vörner1) som en tomflaska i huset en gång.

—

Vilappa-skotet (o öppet).

Utå' dä' oty'et finns inte minner än nitti-nie olika slag, så dä' ä' riktft unrierli't, att så många går fri för 'at som di gör. Som en hört, så har allti' finnar o* lappar var't utrosta2) för o' kunna mer än andra män-nesker; o' dä' ä' just di siste, ja' nämnde, som ställer på en denna knifvelseri8). Si, när en lapp fått agg te" nå'n, som han blett rasegalen på, så laga han te' ett slags trollskott — hur di ladda ihop ett så'nt, dä' vete själfve den dåli'e — men dö' skjuter han ut i lösa väfd]ert, o' mone mest4) tar dä'också allti' den dä' ä' ämnadt, han må våstas5) ute ella' inne, om dä' så rätt vore många tusen mil från den som skhöt. Ifall nu lappen inte skulle ha nog insnidihet6), så kan dä' habba sej så besatt, att skotet tar en helt a[nn]an än den dä' va' ämnadt, för si, att dä' tar nå'n lef vans varelse, dä* ä' tsvärsäkert, för »skotet stannar inte mä' minner än att dä' träffa' kött o' bio'», om dä' rätt så inte bier

a) (Som tyder på sådana) förhållanden. 2) Beryktade,, kända för. 3) Åkomman. 4) Merändels. 5) Färdas, vanka. «) Insikt, klyftignet.89

annat än en oxe, så så'na kräk kan få 'at di mff. ~^-Den knif veken1) käns mö[ek]et väl igen: han börjar nia' flog-värk, som kommer mä' en »lefväns insjong-ning»2) som dä' flöge på en, som dä' ju också gör.. Om nå'na da'a har

dä' ta[g]et fe"så elfva-sju-blixter-blått så dä' ä' omögeli'1 o' ha muntål3). Mone mest*) tar dä' allti' skänkarna, o' på plätten, där dä' satt sejr syns inte annat än — ja' vill säja — bara liksom en liten rö' ros. Så tar dä' te' o' svöllna o' värka mer or mer för hvadden da'. Om en nu vill lossa hela abeteket ella' plåstra mä' gröt å' hele ens sä[d]es-grö[d]a,. så gör dä' inte mer än spotta på 'et. Den, som har balter vet', bju'er heller inte te' mä' så'nt, utan så snart han äfvelia5) fått nys om hva' dä' ä' frå'a om, så na-turli'tvis går han oafäre6) te' en som har insnidihet7) i så'na vörner8) —dä' finns, gunås! ine många nu för ti'en, som kan må' så'nt. Få en tag på en sådan män-iieska — dä' må va' khär9) ella' fruntimmer — så skjuter di bort 'at, o' dä' utan just så mö[ek]et besmi10).

Den, som har skavanket, holla' sej ner på en [-jor[d]-fast-] {+jor[d]- fast+} sten. Så kommer den, som ska' göra vef:,a.t, mä' sin ladda[dj ta bössa på axeln — ella' också en pick-stol11), dä' gör dä'samma — så går han o' poa12) nå'na slag kring stenen, o' unner dä' han dä9 gör, så läser han opp sina läxer, hva' dä' ä\ men så töst, så en få inte alls nå'n gnömst13) om hva' dä' kan va'. Ätte' hvay en kan funnas, så lär han räkna opp alla de nitti-nie olika slags skoten. Sn mö[ek]et har en ändå fått nys om, att han säjer: »Ja' skjuter dej för skotet! för sol-

J) Åkomman. 2) Hastigt och lustigt. 3) Så mycket lisa från plåga, att ingen klagan förmärkes. 4) Merändels. 5) Någonsin. 6) Enkom. 7) Insikt, klyftighet. 8) Förhållanden.) Karlsperson, -) Bestyr, besvärlighet. n) Pistol. 12) Traska, stulta. 13) Hum om.sköt, mån-skot, o' jord-skot, o' sålla-skot — si, sålla-skot dä' ä' å' dagsläget, som gör många hål, så plätten si ut som ett såll —. När så dä' ä' gjordt, o' han spottat nå'na gånger, så lägger han bösspipan öfver dä' sjuka stället o' skjuter ut skottet; så går han ti[g]ans hem igen, liksom när han gick dit. När dä' blett skhöt-tet så å' en säker person antingen tre mor[g]na' å ra[d]innan solen gått opp, ella' tre kvällar, se[d]an hon gått ner, så ska' dä' inte va' mö[ek]et igen å' självfve värken. Si, dä' käns slotning1) longe2) första natten, o' tänk! dä' va' ändå bara för första skottet! —

Annars kan dä' göras ve' på ett annat vis, så dä' går bara för en gång, o' dä' ä' dessutom mö[ek]et ting-liare3). Då vri[d]er en ihop nie hankar utå' vi[d]e-slyer4); mä' di hankarna, den ene ätte' den andre, röre en ve' lite lälla5) på dä' ömma stället, o' för hvar gång dä' sker spotta en tre gånger o' hysta6) bort hanken må' vin[d]en så långt en tya7). Mä' alla di andre vörnaisio-nerna8), som hör te', te'går dä' likadant som på dä' andra viset, ella' när di skjuter, bå' ifrå'a om hva' di så'r o' gör. Hu[fv]esaken ä' att en bier bota[dt]o' dä' bier en på bägge sätten, om dä' göres mä' förstånn.

—

Vinnögdhet.

Nå't ting, som kvinnfolk allti' skulle lägga på minnet, när di ä' på dä' viset, dä' ä' då', att di aldri' skulle bära sej ve' o' titta genom nå'na smala öppningar, ja' vill säja, som genom flaskehalsar, ella' nöcklahål —

*) Lindring. 2) Kedan. 3) Behändigare. 4) Vidjor. 5) Lindrigt. 6) Slänger, kastar. 7) Orkar. 8) Tillställningar.

sköt, mån-skot, o' jord-skot, o' sålla-skot — si, sålla-skot dä' ä' å' dagsläget, som gör många hål, så plätten si ut som ett såll —. När så dä' ä' gjordt, o' han spottat nå'na gånger, så lägger han bösspipan öfver dä' sjuka stället o' skjuter ut skottet; så går han ti[g]ans hem igen, liksom när han gick dit. När dä' blett skhöt-tet så å' en säker person antingen tre mor[g]na' å ra[d]innan solen gått opp, ella' tre kvällar, se[d]an hon gått ner, så ska' dä' inte va' mö[ek]et igen å' självfve värken. Si, dä' käns slotning1) longe2) första natten, o' tänk! dä' va' ändå bara för första skottet! —

Annars kan dä' göras ve' på ett annat vis, så dä' går bara för en gång, o' dä' ä' dessutom mö[ek]et ting-liare3). Då vri[d]er en ihop nie hankar utå' vi[d]e-slyer4); mä' di hankarna, den ene ätte' den andre, röre en ve' lite lälla5) på dä' ömma stället, o' för hvar gång dä' sker spotta en tre gånger o' hysta6) bort hanken må' vin[d]en så långt en tya7). Mä' alla di andre vörnaisio-nerna8), som hör te', te'går dä' likadant som på dä' andra viset, ella' när di skjuter, bå' ifrå'a om hva' di så'r o' gör. Hu[fv]esaken ä' att en bier bota[dt]o' dä' bier en på bägge sätten, om dä' göres mä' förstånn.

—

Vinnögdhet.

Nå't ting, som kvinnfolk allti' skulle lägga på minnet, när di ä' på dä' viset, dä' ä' då', att di aldri' skulle bära sej ve' o' titta genom nå'na smala öppningar, ja' vill säja, som genom flaskehalsar, ella' nöcklahål —

*) Lindring. 2) Kedan. 3) Behändigare. 4) Vidjor. 5) Lindrigt. 6) Slänger, kastar. 7) Orkar. 8) Tillställningar.som di iblan[d]ä' så föryetna på — ella' för resten nå'na slags hål, för si, dä kommer surt ätte' för den lille skverlingen1) som kommer te' världen. Från förste da'n han sticker sin lilla näsa hit, så få han hålla te' go[d]e mä' o? va' vinnögd. När dä' ä' frå'a om bara lite snedt på dä' viset, iså kan dä' till-o'- mä' klä[d]a somlia; men si, när ögenen kommit så mö[ek]et på sne', så en »kan stå midt i veckan o' si en sönda' på hvardera si[d]an om sej», då kan en inte va' nögd mä' 'at, utan en vill väl söka o' få 'at ve'gjordt. Kommer dok-tare i-fär[d]e-mä' så'nt, så, mesjäksen! »helt enkelt rifver di ut ögenen ur en sådan stackare — hvarsken mer ella' minner — o' se'n få en nock si sej om hur en ska få dom ditsatta igen på folkavis. Di, som gör 'at, har åtminstningen ingen heder å' 'at; mone mest2) habba3) dä sej inte bätter, än att nå[g]etdera ögat »går te' vfunners»4). För att då skyla öfver skammen, skäms inte di andagafflama för att fjälla5) in ett gam-mel postelins-öga i hålet — ja, glo må' då% di isom kan! Nej, si! Den rätte ve'görningen härvelag, den ä' inte så mö[ek]et trebbelass6) mä'. En håller sej bara te' ett å' di tsvå förste reseften, som ä' oppta[g]ena för. lyte, så ska' ögenen snart komma rättless7) igen, om mo[d]ern rätt så koxat i aldri' så många hål. — Som ingen a[nn]an än mo[d]era kan göra ve så'nt, iså få •en inte hisala8) innan en tar i-fär[d]e-JIlä, 'at, för skulle dä' habba3) sej så illa, så vår harre to[g]e bort mo-[d]ern, innan dä' blett nå't gjordt, så, pinade! få en allt gå där o' glo snedt te' dö-da[g]ar.

') Benämning på späda barn. 2) Merändels. 3) Hampa sig. 4) Förstörelse, undergång. 5) Proppa, stoppa. 6) Bråk, besvärligliet. T) Rättställdt. 8) Förhala på tiden.

—

Vårter.

Dä' ä' då hvarsken nå't skavank eller vore mö[ck]et att tala om; men si, för giftestora pojkar o' däker1), som ju all.ti! vill hålla sej lite knerpa2), kan så'ntdära va' förargeli't nock, åtminstningen när vårterna sätter sej i synen3) på en.

Skär hu[fv]et å' en lefvans ål, o' gno mä' den å'skurne ännen lite på hvar vårta. Gack se'n o' lägg dä' åla-hu[fv]et unner en sten på ett ställe, där sällan nå'n människa västas4), o' som en stoppa' dit 'at,, så säjer en; »Så snart som detta hu[fv]et ruttnat opp, ska' alla mina vårter gå bort.» Di går också bort om en liten tåka5), men, si! gäck aldri' dit mer te' den plätten, för då kommer di lika fort te'bakes som di gick.

Skulle dä' va' för mö[ek]et besmi6) o' få tag i ett lefvans åla-hu[fv]e, så kan dä' gå lika nimmt7) bara mä' en fläska-svär8). Men den få en lof o' stjäla, o' så för resten gör en alldeles likadant mä' den, så har dä' samma verkan.

Räkna först vårterna! Ta' se'n lika många ärter; men si, di ska en också stjäla. Di kastar en i brunnen o* skala ;se'n baklänges därifrån så fort en äfveli'as) ä' guför10) te'. Se, dä' behöfs att en sno'11) sej, för ä' ne inte unner tak innan ärterna hunnit te' bo[tt]nen, så ä' dä' så godt som ogjordt. Dä'hära kanske ä' just inte så nimmt7) för di som har långt te' brunnen.

Annars, när en räknat vårterna, ta'r en bara en ullgarns-trå[d]o' slår på den lika många knutar. Så gni[d]er en våterna mä' hvar sin knut o' gör se'n likadant mä' trå[d]en som mä' åla-hu[fv]et ella'

x) Flickor. 2) Fina. 3) Ansiktet. 4) Vankar. 5) Kort tid. *') Besvär. 7) Behändigt. 8) Fläsksvål. ö) Någonsin. 10) I

stånd till. M) Skyndar.fläskasvären1). Detta ä' nock dä' nimmesta2), för dä' ä' så lite besvär mä' 'at.

Ä' dä' å' dä' slaget, som kallas änke- ella' änkemanna-vårter*), di bety' hvarsken mer ella' minner, än att di, som har en sådan, få gifta om sej- en ella' tsvå gånger. Sådana vårter di ä' alldeles omögeli'a o' ta' bort, om en vill stjäla aldri, så mö[ck]et bå' ärter o' fläsk; för si, dä' ä' nock så utsedt4), o' dä' ska' väl så va'. — Emellerti' ä' dä' inte så roli't o' gå te' prästen mä' en, som har å' di slags vårterna.

—

Vätta-nop (o öppet).

För dä' mesta ä' dä' bara kvinnfolk, som ä' utsatta för detta härå, o' säkert ä' dä', att, såvida tjänare finns i gå[rd]en, så bier dä' pi[g]ernå i fönste hån[d], som få släppa te' skinnet. Dä' kan visst låta lite tosi't, men dä' ä' inte så unnerlft, när en få höra hur dä hänger ihop. Si dä' ä' så mä' dä', att när vätter5) ta'r sej för bak6), så gör di allti dä' på nätterna inomhus hos människan, mä'an hon sofver. Om di då var't så oförsumlFa i går[d]en, så där inte finns vatten te' hån[d]s i huset, så ta'r vätterna i-fär[d]e- mä' kvinnfolken o' su[g]a ur dom bio', o' låter dä' »göra yte för»7) vatten, o' då su[g]a di så mö[ck]et så dä' räcker bå' te' degspa[d] o' te' att smeta mä'. På hvadden

*) Fläsksvål. 2) Behändigaste. 3) Sådana, som antagas förebåda, att ägaren eller ägarinnan förr eller senare kommer ätt bli änkling eller änka. 4) Förutbestämd! 5) Se under rubriken: »I ska[d]a för vätter»! 6) Bakning. 7) Ställföreträda. fläskasvären1). Detta ä' nock dä' nimmesta2), för dä' ä' så lite besvär mä' 'at.

Ä' dä' å' dä' slaget, som kallas änke- ella' änkemanna-vårter*), di bety' hvarsken mer ella' minner, än att di, som har en sådan, få gifta om sej- en ella' tsvå gånger. Sådana vårter di ä' alldeles omögeli'a o' ta' bort, om en vill stjäla aldri, så mö[ck]et bå' ärter o' fläsk; för si, dä' ä' nock så utsedt4), o' dä' ska' väl så va'. — Emellerti' ä' dä' inte så roli't o' gå te' prästen mä' en, som har å' di slags vårterna.

—

Vätta-nop (o öppet).

För dä' mesta ä' dä' bara kvinnfolk, som ä' utsatta för detta härå, o' säkert ä' dä', att, såvida tjänare finns i gå[rd]en, så bier dä' pi[g]ernå i fönste hån[d], som få släppa te' skinnet. Dä' kan visst låta lite tosi't, men dä' ä' inte så unnerlft, när en få höra hur dä hänger ihop. Si dä' ä' så mä' dä', att när vätter5) ta'r sej för bak6), så gör di allti dä' på nätterna inomhus hos människan, mä'an hon sofver. Om di då var't så oförsumlFa i går[d]en, så där inte finns vatten te' hån[d]s i huset, så ta'r vätterna i-fär[d]e- mä' kvinnfolken o' su[g]a ur dom bio', o' låter dä' »göra yte för»7) vatten, o' då su[g]a di så mö[ck]et så dä' räcker bå' te' degspa[d] o' te' att smeta mä'. På hvadden

*) Fläsksvål. 2) Behändigaste. 3) Sådana, som antagas förebåda, att ägaren eller ägarinnan förr eller senare kommer ätt bli änkling eller änka. 4) Förutbestämd! 5) Se under rubriken: »I ska[d]a för vätter»! 6) Bakning. 7) Ställföreträda.fläck di suttit sådära o' su[g]at bier ett märke, som kallas vättanop. Dä' ä' visserligen inte nå't, som en känne' sej knif der1) å\ för didära märkena syns inte vidare, än, ja' vill säja, som nå[g]e'lunda jämnstora loppebet' — o' dä' fordras tlll-o' mä' inte så lite insni-di'het2) i så'na vorner3) för att kunna skilja på, antingen dä' ä' loppe-bet' ella' vättanop.

Da' går, förstås, bort å' sej själf, fast dä' kan droga nå'na da[g]ar; men dä' kan ju va' onödi't o' hålla sej mä' så'ndära bråte. Vill en därföre freda skinnet på sej, så ä' dä' bara dä', att en inte glömmer sina vörner3), utan att pi,erna antas omA) så di tar in vatten på kvällarna, så di allti' har lite ståans öfver natten; dä* ä' alltihop. — Dä' ä', mesjäksen! inte o' bara göckla mä'! Dä' har till-o'-mä' habbat5) sej så en gång, att en here6), som va' sams7) mä' en däka8), fick si 'na full mä' yättanop, q' Jfom, naturle'tvis, unner funn mä', att hon va' en ofönsumli.'. drog; o' han förskhöt 'na må', fast hon envisa[d]tes nia' o' ge' di stackars lopperna skyllen. Så farli't kan dä' va' mä'

vättanop.

—

Åla-skri.

Detta vörna9) sej »i-alle-gu's-vä'r»10) likadant som fönster-skri11) mä' den undskil[d]na[d]ten-, att, när dä' ä' frå'a om ålaskri, så, mä' dä'samma barnungen ger opp sina alo'12), så slänger di på sej mä' o'evinnas13)

a) Medtagen. 2) Insikt, klyftighet. 4) Förhållanden. 4) Sköter om. 5) Hampat sig. 6) Gosse. 7) Fästad vid (i fråga om fästfolk). 8) Flicka. e) Gestaltar, förhåller (sig). 10) Presist. ") Se under denna rubrik! 12) Anskri. 13) Våndas. fläck di suttit sådära o' su[g]at bier ett märke, som kallas vättanop. Dä' ä' visserligen inte nå't, som en känne' sej knif der1) å\ för didära märkena syns inte vidare, än, ja' vill säja, som nå[g]e'lunda jämnstora loppebet' — o' dä' fordras tlll-o' mä' inte så lite insni-di'het2) i så'na vorner3) för att kunna skilja på, antingen dä' ä' loppe-bet' ella' vättanop.

Da' går, förstås, bort å' sej själf, fast dä' kan droga nå'na da[g]ar; men dä' kan ju va' onödi't o' hålla sej mä' så'ndära bråte. Vill en därföre freda skinnet på sej, så ä' dä' bara dä', att en inte glömmer sina vörner3), utan att pi,erna antas omA) så di tar in vatten på kvällarna, så di allti' har lite ståans öfver natten; dä* ä' alltihop. — Dä' ä', mesjäksen! inte o' bara göckla mä'! Dä' har till-o'-mä' habbat5) sej så en gång, att en here6), som va' sams7) mä' en däka8), fick si 'na full mä' yättanop, q' Jfom, naturle'tvis, unner funn mä', att hon va' en ofönsumli.'. drog; o' han förskhöt 'na må', fast hon envisa[d]tes nia' o' ge' di stackars lopperna skyllen. Så farli't kan dä' va' mä' vättanop.

—

Åla-skri.

Detta vörna9) sej »i-alle-gu's-vä'r»10) likadant som fönster-skri11) mä' den undskil[d]na[d]ten-, att, när dä' ä' frå'a om ålaskri, så, mä' dä'samma barnungen ger opp sina alo'12), så slänger di på sej mä' o'evinnas13)

a) Medtagen. 2) Insikt, klyftighet. 4) Förhållanden. 4) Sköter om. 5) Hampat sig. 6) Gosse. 7) Fästad vid (i fråga om fästfolk). 8) Flicka. e) Gestaltar, förhåller (sig). 10) Presist. ") Se under denna rubrik! 12) Anskri. 13) Våndas.hit o' dit plakat som en lef vans ål, när di ä' [-i-fär[d]e-mä'-] {+i-fär[d]e- mä'+} o' ska' nacka1) honom. Sådant kommer sej allti' därifrån, att mo[d]ern, mä'an hon va' »mä' 'at» har ätit opp den biten på en ål, där nageln2) sitter, därför så heter dä' också åla-skri.

Dä' ä' inte farli'are mä' dä', än att en tar bara lite bio' från en lef vans ål, o' så liten smöla å' benet; men allt dä'härа ska ta's just ve' biten i närheten å' självfve nagla-hålet3). Dä'härа bränner en te' dä' bier som ett smölske4) o' ger barnet in i ett ske'a~bla' mjölk ella' nå't annat söpeö). Bier dä' ve'gjort på så vis, ska' ungen därätte hålla sej så töst o' stilla som en dö[d]er ål.

—

Ältan.

Denna knifvelsen6) gör en inte odåli'are, än att en mö[ek]et väl tya7) gå oppe o' hängsla lite. Dä' vörna8) sej lite mä' skolmningar9) o' hu[fv]ejäl10) o' lite ondt i bröstet o' så'ntdära hopaplock å' många slag; till-o'-mä' följer dä' mä' lite' rängel11) å frösan12), men utan vidare texning13). Hvar dä' kommer ifrån, dä' ä' inte allti' så godt o' veta; dä' bästa ,ä' att få veta hur en ska' göra ve' 'at.

Någon tar den sjuke i hån[d]en o' le[d]er honom må' sej te' rinnande vatten. Där ska' han ställas så, att han gresa öfver vattnet, dä' vill säja, att han bier ståans mä' ett ben på hvarsin vägen14) om 'at, där dä

a) Skära af nackbenet(i fråga om ålar). 2) Tarmöppningen, på en fisk. 3) Se föregående not! 4) Pulfver. 5) Supanmat. 6) Åkomman. 7) Orkar. 8) Gestaltar. 9) Genomilande rysningar. 10) Hufvudvärk. u) Känning af. ^Frossan. 13) Skakning. 14) Sidan om. hit o' dit plakat som en lef vans ål, när di ä' [-i-fär[d]e-mä'-] {+i-fär[d]e-mä'+} o' ska' nacka1) honom. Sådant kommer sej allti' därifrån, att mo[d]ern, mä'an hon va' »mä' 'at» har ätit opp den biten på en ål, där nageln2) sitter, därför så heter dä' också åla-skri.

Dä' ä' inte farli'are mä' dä', än att en tar bara lite bio' från en lef vans ål, o' så liten smöla å' benet; men allt dä'hära ska ta's just ve' biten i närheten å' självfve nagla-hålet3). Dä'hära bränner en te' dä' bier som ett smölske4) o' ger barnet in i ett ske'a~bla' mjölk ella' nå't annat söpeö). Bier dä' ve'gjort på så vis, ska' ungen därätte hålla sej så töst o' stilla som en dö[d]er ål.

—

Ältan.

Denna knifvelsen6) gör en inte odåli'are, än att en mö[ek]et väl tya7) gå oppe o' hängsla lite. Dä' vörna8) sej lite mä' skolmningar9) o' hu[fv]ejäl10) o' lite ondt i bröstet o' så'ntdära hopaplock å' många slag; till-o'-mä' följer dä' mä' lite' rängel11) å frösan12), men utan vidare texning13). Hvar dä' kommer ifrån, dä' ä' inte allti' så godt o' veta; dä' bästa ,ä' att få veta hur en ska' göra ve' 'at.

Någon tar den sjuke i hån[d]en o' le[d]er honom må' sej te' rinnande vatten. Där ska' han ställas så, att han gresa öfver vattnet, dä' vill säja, att han bier ståans mä' ett ben på hvarsin vägen14) om 'at, där dä

a) Skära af nackbenet(i fråga om ålar). 2) Tarmöppningen, på en fisk. 3) Se föregående not! 4) Pulfver. 5) Supanmat. 6) Åkomman. 7) Orkar. 8) Gestaltar. 9) Genomilande rysningar. 10) Hufvudvärk. u) Känning af. ^Frossan. 13) Skakning. 14) Sidan om.96

rinner, o' mä'an han står så, ska' den andre »räkna bort 'at». — Si, dä' få lof o' ske nie mor[g]nar å' ra[d], innan solen gått opp, o' så få di inte klöf ja näbb te' hvarandra hvarsken när di gått dit ella' dän. Förste mo[rg]enen, han iska' ihop mä' 'at o' räkna, så börja han mä' nie o' sä'r som så: »Altan i nie, dä' d' ingen älta; altan i åtta, dä' ä' ingen välta» o' så håller han på baklänges sådära, ända te's han kommer te' ett; så drar den sjuke ihop benen o' följer mä' hem — ti[g]ans som en mur, förstås. Andra mo[rg]enen di kommit dit, börjas räkningen igen; men nu börjar hon mä' åtta o' sä'r: »Altan i åtta, dä' ä' ingen älta», o' så håller di på mo[rg]en ätte' mo[rg]en o' gå baklänges mä' sju o' sex o' sådära te's di kommit ner te' ett. När dä' då siste mo[rg]enen bleet sagdt: »Altan i ett, dä' ä' ingen älta», så ä' dä' slut mä' bå' ve'görning o' altan.

En kan också bota altan bara mä' ältesten1). Få en tag i en sådan, så ä' dä' bara te' o' sy in 'an i en klut o' låta han hänga på den sjuke i jämt nie dygn. Men si, dä' ä' ett litet me2) mä' dä'; för, om en inte passa på o' tar d' knutan ackorat på samma sekun[d], som di hängt dit 'an nie dygn dygn förut, så har dä' inte mer verkan, än om di hängt dit hvi[1]ken gråsten som hälst.

Den boten, som annars ä' minst besmi3) mä', men som ändå ä' lika säker, dä' ä' te' o' ta' en liten hobb4) ältegräs5) o' lägga i en panna mä' en tår vatten i. Dä' låter en koka opp, o' så så snart dä' ä' gjordt, så löfter ena' 'at; så håller en på mä' o' ta' å' 'at o' sätta på 'at igen te's dä' var't i kok nie gånger å ra[d].

*J Något för upptecknaren häraf obekant. 2) Märke för särskild iakttagelse. 3) Besvärlighet. 4) Grupp, klunga af växter. 5) Se not 1!Då läter en 'at svalna o' tsvättar sen den sjuke mä' dä' vattnet i hvareviaste norpa Vrå., så ska sjukan snart »få fötter».

Ältegräs ä' ju nå't, som kanske rätt många har reda på; dä finns tsvå slag: *en* sort, som begagnas för fruntimmer — dä' ä' trindt o' tjockt på strået — o' ett slag, som ä' för manfolk — dä' ä' lite mer aflångt o' te'flatadt — så dä'

behöfva en inte ta' miste på.

—

II.

Andra go[d]a rå[d] o' då[d], me Märke för särskild iakttagelse, kännetecken. **o' märke.**

—

Ett slags ondt, som inte ä' i lag mä' dä' bästa människan kan få o' dras mä', dä' ä' just *spöke*, o' som dä' ju inte kan räknas te' nå'n ordentli' knifvelse Sjukdom, åkomma., så ä' dä' väl rättast o' dra' fram mä' dom i dettahärna kapitlet. — Spöke, dä' kan en råka ut för lite hvar som hälst, o' dä' vore mö[ck]et o' säja om *dä'*, må tro. När en ä' på väja[r] o' sti[g]ar *ute*, så ä' dä' bara te' o' sjaska Sakta maka sig fram. sej unnan, så en inte håller sej midt i väjen, för — som dä' syns ve' reseftet för *gastakramning* — så ä' di, mesjäksen! inga herar Pojkar., som vill ha besvär o' maka sej te' si[d]es för en, utan habba Hampa sig. dä' sej rätt ofta, att en fatti' syndare, som går o' inte vet nå'nting *å'*, kan få sej en dorfvel Örfil. o' dä' så »en vän[d]er skacklarna Benen. i vä[d]ert». Värre ä' dä' ändå mä' di slags spöken, som håller sej framme ve' går[d]arna o' oroa' en »ti' o' timme» Tidt och ofta. så snart dä' skhömmats *te'* på kvällarna. I somli'a går[d]a' har di mer ondt å' så'n därä bråte än i andra, så dä' töckes *te'* som di hönge *ve'* själfve tomt-stället. På en sådan plats har också mone mest Merändels. allti' te'dra[g]et sej nå't oförbesynnerli't, som aldri' kommet fram i da[g]en. Emillerti' ä' di rättbesvärli'a många gånger, när di tar i-färfdje-mä' o' hösta o' krafsa o' spöka, åtminstningen om en ä' lite sjog-ger1) å' sej på förhån[d], o', i alla fall, om en rätt inte just ä' så mäss2) å' sej, så, anfläskingor! kan en ändå ble' lite skolmsen3) en o' hvar, för si, di kan va' så närgångna ve' somlfa te'fälle', så dä' har till-o'-mä' händt, att en inte fått nyta4) sej i själfva sitt liggeställe, se[d]an en har kröpet kull o* dra[g]et öfver hu[fv]et på sej, utan bråten har kommet ätter o' loft på själfvaste påhöljet; o' då ä' dä', pinade! inte så roli't o' titta opp.

I förste hån[d]ska' en göra isej sådant bevöert5) förste gången en flotte in i ett hus, o' dä' går utan så mö[ek]et besmi6). Innan nå[g]en kotte å' dom, som ska' flotta in, har stuckit in så mö[ek]et som lilla-tån i huset, så kasta en in en katt framför sej. Finns där då nå'n bråte, så ränsas di bort mä' en lefvande gång, o' katten isjälf, han försvinner han också, så en få aldri' mer si så mö[ek]en åstämmelse7) ätter honom som ett spott; si, di ryker väl den snåle i vål[d], spökena, kan en tro, o' tar katten mä' sej.

Annars dä' första en bär sej ve', när en fått så'nt o' dra's mä' i huset så skicka en bå[d]ätte' prästen — dä' .skadar till-o'-mä' inte om klockar'n också följer mä' — di vet själfva hva' di ska' göra. Nu kan dä' också hända, att inte di häller få nå'n ty8) mä' dom — så'na spöke kan dä' allt råka te' o' va' — ja, då finns dä' en utväj te'; men dä' må en allt droga mä' te' allra sist, när di inte vill ge' mä' sej, hvarsken mä' on[d]e ella' go[d]o.

x) Skuggrädd. 2) Skrämd, blyg, förlägen (begagnas blott negativt). 3) Kusligt stämd. 4) Vara lämnad ostörd eller oantastad. 5) Kvitt. 6) Bestyr, besvär. 7) Tillstymmelse^ 8) Eespekt, åtlydnad.Te' o' börja mä' ska' en då låt[s]as som ingenting utan låta spökena helt orubbadt komma i gång. När di se'n nå'n gång ä' som värst i tagen, röcker en fatt i en el[d]bran[d]ur spisen o' dänger ätte' dom midt opp i högen, där en töcker di ä — iså »mä' en lefvande insjongning»1) fly[g]er dörarna opp på vi[d]gafvel, o' sat-ty'et damma ut så hu[fv]eköls2) så dä' gnissla' i knutarna. Men dä' ä' te' o' komma ihåg, att detta ä' ett vå[g]aspel, för så många som äfvelia3) försökt 'at, så sto' näsa o' mun i bio' på dom, o' från den stun-nen hade di se'n aldri' nå'n hälse-da[g].

En ve'görning, som gammelt, förståndet folk sä'r ä' ändå bå' (säkrare o' minst va[g]a-spel mä', när en vill hålla så'ndära bråte från husen; dä' ä' bara te' o' gno' trösklarna mä' lite vitterlök4), o' så mä'an en ä' i-fär[d]$-mä' dä', så läser en »Fader vår» baklänges. — Dä' ä' just därför som folk brukar säja om nå[g]et som di ä' rikti't tsvärsäkra på ska' göra åt: »Hjälper inte dä', då hjälper hvarsken hvitlök% ella' Fader vår».

—

Dä' ä' många gånger en stackars mor kan råka te' o' ble' liksom lite töckströten5) öfver att dä' aldri' vill ble' nå'n däka6) utan bara herar7) den ena tys[k]landsresan8) ätte' den andra. Vill en nu ändamåls9) ha ett däkebarn, så ä' dä' mö[ek]et lätt. En laga bara så, att un[d]er fars o' mors säng ställes en spräckter träsko o' att den få stå' där en liten ti[d], allt ätte' hva' en kan töcka på — dä' ä' hela konsten!

x) Hastigt och lustigt. 2) Hufvudstupa. 3) Någonsin. 4) Hvitlök. 5) Förtrytsam. 6) Flickebarn. 7) Gossebarn. 8) Nedkomsten med barn. 9) Ovillkorligt.

—

När en ska' »hålla på»1) barn, så ä' dä' rätt [-mö[c-k]et,-] {+mö[c- k]et,+} som gummorn behöfva ta' i akt. Innan hon ger sej i väj te' prästen, så bör hon svepa in en pang i ett boka-bla[d], som står lite gu's or[d]på — dä' behöfs bara ett gammelt psalmboka-bla[d]— o' dä' hänger hon antingen på barnet ella' sticker in' at i kläderna på 'at, så att dä' har dä' mä'an dä' kris[t]nas. För dä' barnet kommer dä' se'n aldri' o' tryta hvarsken andeli't ella' lekamlig godt, dä' kan en va' alldeles tsvärsäker på.

Om en gummor, som ä' på så'nadära [-kris[t]ninga-ären[d]e,-] {+kris[t]ninga- ären[d]e,+} skulle ble' trängder te' o' göra en liten tår, så få' hon hvarsken bära sej ve' o' göra dä' på nå'n platt, som ä' vatten förut, ella' fly2) barnet från sej mä'an hon gör 'at. Ä' hon inte hågkomsen3) om sej härvelag, så kommer dä' barnet aldri' te' o' kunna hålla tätt, utan »väter unne' sej» ända te' döa-da', om dä' inte bier ve'gjordt.

Dä' ä' mö[ek]et å' människans vörner4), som kan bero bara på hurdan gummor en haft. Dä' behöfs inte mer än att gummorn har vet' te' o' läsa ätte' lite halfhögt »hvar smitt o' bit»5) som prästen sä'r, när han döper barnet, förrän denna hågkomsenheten kommer barnet te' go[d]e. Si di lär ble' så ogåtelfa6) minnesgoda o' få en så'n obilli' insnidfhet7) i allt mögelet, så di bier alldeles obegripeli'a.

x) Hålla fram till dopet. 2) Räcka, öfverlämna. 3) Minnesgod. 4) Förhållanden. 5) Hvarje ord, alltsamman. 6) Oerhördt. 7) Insikt.102

Hörs tuppen gala natta-ti[d], så kan en ge sej femtan i vål[d]på, att dä' ä' spöke ute på våstnin1) där nå'nstäns i vretarna.2)

En må aldri' låta nå'nting ligga mä' benen i [-väfd]ert,-] {+vä- fd]ert,+} hva' dä' vara må — ja' vill säja, som pallar o' trefötter o' alla mögelfa saker, som har ben. Hvar en nå'nsting råka på sådana te'vörningar3), så må en heller inte vanna 'at rättle[d]s4) igen, mä' minner än att en spotta först tre gånger.

Dä' ä' inte bra o' hvyssla5) på kvällarna se'n solen gått ner, för då »hvyssla en den le[d]e te3 sej». Den heern6), han håller sej nock framme ändå, utan att en behöfva locka fram 'an.

Lägg aldri' brö'kakan afvi't ifrån dej — dä' vill säja mä' öfverskorpan ne[d]åt — o' si du, att hon ligger afvft, så vän[d]allti' om 'na på stunnen; men si, då behöfs dä' inte att en spotta, liksom när en vän[d]er om nå't, som ligger mä' benen i vä[d]ert.

En platt, där ett hors7) nyssens leget o' vältrat sej, kallas horsavälta ella' hästavälta. Går en öfver ett så'nt ställe, så, innan kvällen kommer, har en flög-värk antingen i rygg ella' ben.

x) På färd, ute och vankar. 2) I grannskapet. 3) Anordningar, tillställningar. 4) Rättvändt. 5) Hvissla. 6) Gossen. 7) Häst.103

Spea1) en att nå'n ko m[j]ölkä' blo'blånnadt m[j]ölk, så ä' dä' ett säkert me2), att kon blett [-m[j]ölk-stölen3).-] {+m[j]ölk- stölen3).+}

Iblanfd]få korna hår[d]a knölar o' så'ntdära på självfva ju[fr]et. Dä' botas mä' o' »hälsa bort 'at». Den, som m[j]ölka' kon, ;ska' tre mor[g]nar å' ra[d], när han kommer in i fähuset, ställa sej en stunn o' bara bäl-glo på dä'

sjuka stället, o' mä' dä'samma hälsa go' morn på 'at. Bier dä' ve'gjordt mä' förstånn, så ska' ju[fr]et på fjär'e mo[rg]enen va' så mjukt som en sillamjölke.

Laga en inte så te', att en »kommer kull»4) i dagsljus varferaften5), iså få en allt »ta' sej bak»6) för o' få in sin gröda på folkavis dä' å[r]et.

Hvar o' en, som »lägger på kalfvar»7), så vill en ju allti', att di ska' »ble' go'a te' o' äta»; men si den sakens anbelangande bero' allt på hur di få första målet. Si, då få en inte glömma att ta' ske[d]en, som en öst i kalfven mä', o' slå te' honom lite midt i planeten mä' den tre gånger å ra[d], o' så säja mä' de'samma: »Förste gången bra, andre gången bätter, o' tre[d]je gången isjälfver!» — Görs dä' mä' årning, så ska' dä' inte fellera8), utan kalfvarna ska' ble' ena rikti'a äte-vargar.

*) Förmärker. 2) Kännetecken. 3) Genom ställd beröfvad mjölken. 4) Kommer till sängs. 5) Aftonen före vårfrudagen. 6) Gå miste om. 7) Lägga till för att lefva. 8) Brista.104

Den första smörblomman en få si på vå[r]en, den ska' en äta opp, så går en fri från »frösan»1) för dä' å[r]et; dä' ä' lönt sej besvä[r]et.

Hvar o' en, som ä' lite te' å[r]en kommen, så har di nock reda på den gåtan: »Hva' ä' dä', som en kvinna behöfver, när hon skilt kropp o' själ ifrån sej?» — Di vet också, att sva[r]et ä': »En peppersyp.» — Si dä' hängde så ihop mä' dä\ att, när en kvinna »sla-[g]et kull ug[n]en»2), så dä' första unga-skverlingen3) kommit te' vä[rid]en, skulle mo[d]ern slänga i sej en hel »liggande»4) syp brännven mä' en grabbenäfve5) starkpepper i. På den ti[d]en, ja' själf va' m& på di väjarna, så vet ja', dä' va' bå' nötti't o' godt, o' om kvinnerna ä' likadana nu som då, så, anfläskingor! tro' ja' peppersypen ve' ett iså'nt te'fälle än i da[g]kan »göra yte för»6) hvi[l]ka andra meklamenter7) som hälst.

Unner ti'en en snickare ä' i-f är[d]e-mcT o' göra på en lik-kista, så få han va' mö[ek]et försikti', när han går ifrån sitt göre på kvällarna. Som en hört, så ä' allti' den dö[d]e — så länge han ligger ofvanjor[d]s — oppe nå'n gång på nätterna, för att fresta sin likkista. Om då snickarn vart så oförsumli', så han glömt [-lo[c]-ket-] {+lo[c]- ket+} på, ella' han låtit nå'n ispännkloss sitta i, så få han »sej om si». Dä' har händt många gånger, att snickarn just för en sådan oförsumlFhet har fått hålla te' go[d]e mä' o' få sej en oppsittare8) på natten o' dä' så syda-löst9) så dä' blixat för ögenen.

*) Frossa. 2) Födt barn. 3) Benämning på späda barn 4) Förstärkningsord. 5) Handfull. 6) Ställföreträda. 7) Medikamenter. 8) Örfil. 9) Eftertryckligt.

i105

En husmor, som rikti't vill sköta om sitt, få inte glömma en så'n vikti' sak som att »lofva sitt [-to-lanfd]»1).-] {+to- lanfd]»1).+} Dä' ä' nå't som bör ske hvar [-mi[d]som-mersaften-] {+mi[d]som- mersaften+} eller senast på nii[d]sommersda'n. Dä' ä' nå't som ä' mö[ek]et enkelt: hon bara sätter ner nå'na löfrusker kring ella' på självfva to-lan[d]et, o' dä' lilla besvä[r]et ä' nå'nting som mesjäksen nock löna' sej på långnätet2). Si, töet3) bier då åtminstningen ett helt kvarter länger. En kan säkert beräkna så, att di som ä' aktiva4) om sej mä' o' »lofva», di få te' minst tre särkar, där di oförsumli'e knaft få ihop te' tsvå.

När en kvinna ä' på di väjarna, o' en ä' förveten om o' få nys om, antingen dä' ska' ble' en nere5) ella' däka6), som kommer te huset, så går dä' mö[ek]et lätt o' få veta. Då passa en bara på, när fruntimmern i huset ä' på väj o' sluta å' en väf, att ha te' hån[d]& en pojkatjonke7) eller en däkeslänga8) — hvi[1]ket som hälst — bara en vet, att di ä' oskåra[d]ta9). En sådan passa' på just som väfven blett å'klift o' tar skälkäpparna, just som di blett utdra[g]na, o' sticker desse millan benen på sej o' rikisom ri[d]er ut på dom genom dör'n; men si, ti[g]ans få dä' lof o' ske, o' inte heller få di glo sej te'bakes eller köra mot nå'nstäns, för då bier dä utskämdt på stunnen. När di då väl ä' ut-kommena utan alls nå'n labbrasion10), så ska' di glo sej rundt omkring, te' di fått ögenen på nå'n lefvan's varelse, hva' dä' vara må. Utå' samma slag11), som den ä' — den förste di få si — dä' bier också dendäre lille som ska komma te' världen. Så te' exempel, om di få

*) Lin-land. 2) Med tiden. 3) Det växande linet. 4) Skötsamma. 5) Gossebarn. 6) Flickebarn. 7) Pojkspoling. 8) Flick-snärta. ö) Oskärade, i sin oskuld. ao) Sammanstötning. u) (Slags) kön.106

si en tuppe ella' en orne1), så bier dä' en here2)); men om di först få ögeneri på en höna eller en gylter3), så bier dä' en däka4). Men si, dä' ä' allt ett litet »om» därve'lag, för råka di först te' o' få si ett så'nt kräk, ja' vill isäja, som en tornbagge5) ella' spink ella' nå't annat så'ntdära kräk, som en ju omögeli't kan få näsan om hur di har 'at — så står en där lika klok.

Vill en skilja sej ve' vägga-löss — som en nock dä' vill — så går dä' helt finurlig. En letar ut tsvå å' di kavati'aste, som kan töckas te', som di skulle kunna va' (självfaste mor o' far för hela jynget6). Didäre tsvå sniker en in i ett annat hus, o' när en släpper dit dom, så sä'r en som så: »Nu kommer bru' o'bru'gummen, o' ätteråt kommer hela bröllops-stassen!» — Innan tsvåltre da[g]ar därätte', ska' där i huset krya7) som ett rikti't örmygge8) mä' väggalöss, o' hemma ska' en inte si så mö[ek]en åstämmelse9) ätte' hela harrskapet som ett skinn en gång. Ifall en skulle töcka att dä' ä' synn om di stackrarna, som fick dom så utan all förskyllan, så, när di slitits må' dom en liten ti', kan en ju lära dom att ställa bort dom te' ett annat ställe, o' så kan dä' ju gå unnan för unnan.

Somli'a männesker ä' skapta på dä' viset, så di allti' har oturlfhet mä' sej för andra. En behöfva' inte mer än bara få si en sådan, eller, ännu värre, att en kommer »i-väre-ye»10) en så'n vagel, foran dä' bier ojäteirt11) helaste da'n; få han också då »hälsa först»

*) Fargalt. 2) Gosse. 3) Ung sugga. 4) Flicka. 5) Tor-dyfvel. 6) Svärmen. 7) Myllra. 8) Myggsvärm. 9) Tillstymmelse. 10) I beröring med, närheten al ") Medförande otur, motgång.107

på en — då ä' dä' klift! En må då ha för sej hva' som hälst, så kan en ge sej »femtan par trasa» på, att dä' går te' vfunners1) i rinnande rot2). Gå te' exempel bara ut på hutt3), o' möt så på väjen ett så'ntdära återgänge, o' lät henne te' på köpet göra dej dä' hysset4) o' gresa5) öfver din huttestång6) — ja, dä' må ske bara å' oförakt — så, anfläska! ä' dä' så godt först som sist att du vän[d]er te'bakes, för annars dä' du kommer att kri7) den da'n, dä' kan ble' på sin hogd en åla-kusa, såvida du inte få hålla te' go[d]e mä' änuu säm-mer: dä'dära le'a di kalla, när en inte få så mö[ck]e som minsta fnask.

Habba8) dä' sej så, att en få nysa på nyårsda'en — så en inte rår för 'at, förstås! — så har en »fritt sej för dä' å[r]et», dä' vill säja så mö[ek]et som så, att en har den tu[r]en, att inte vår harre tar en på dä' åratalet.

En må aldri' hvarsken själf ella' låta andra »sy ella' lappa på sej», för då stanna' en i växten o' bier inte större än en ä\ Lika rasegalet går dä', om en inte har bätter vet än stå stilla o' låta andra dansa ella' springa rundalikring en. När en rakat i väfd]ert o' blett så lång en vill va', då kan dä' ju göra dä'samma.

Om en hafvan's kvinna ställer sej un[d]er takdropp, så få ungastackarn sår i hu[fv]et, o' dä' kan ju va' onödi[g]t.

') Går om styr, blir förfeladt. 2) Helt och hållet. 3) Ål-vräktning. 4) Skälmstycket. 5) Stiga öfver. 6) Stången som medhafves vid nämnda ålfiske. 7) Göra till fångst. 8) Hampa (sig).108

Dä' gäller o' si sej för på mor[g]narna, när en klä'r på sej, för, tar en på sej nå't afvi[g]t — så att dä', som skulle va' där framme, kommer där bak — så må en allt bereda sej på, att allt, hva' en ta'r sej för den da'n, går ännavändt.

»Den, som slåss mä' en strumpa, bier aldri' mätt.»

Har en å' oförakt1) knäft så, att inte knapparna kommit i di riktfe hålen, som motsvara', så kallas dä* att en »knäft te' brännven». Dä' ä' ett »godt me»2), för då kan en va' tsvärsäker på att en, innan da'en tätt slut, fått sej nå'n liten dragnagel. Dä' vore allt tagedelen3), örn dä' hade samma verkan, att en »mä' go[d]vilja»4) försökte sej på o' »knäppa te' brännven». Dä* ä' nock försökt, men si, dä' går inte.

Dä' ä' ett dåligt me2), när en ekorre ella' katt springer tsvärs öfver väjen, där en västas5) fram. Dä' bruka' allti' bety[da], att en råkar ut för allti' nå[g]et besmi6) den da'n. En bör ändå göra hva' en kan, när dä' habba7) sej så, o' dä' ä' te' o' spotta tre gånger just i dä'samma en få si kräket; dä' gör hva' dä' kan.

Hvar o' en, som ha[f]t mä' hästar o' göra, så vet en ju hur många gånger dä' händer, att maran kommer

*) Af en slump, oberäknadt. 2) Märke. 3) Fördelaktigt. 4) Med beräkning, fullt uppsåt. 5) Färdas. 6) Besvärlighet,, bråk. 7) Hampa (sig).109

i-fär[d]e-mä' horsen1) om nätterna o' ri[d]er dom te' di bier så utkillna[d]ta2) så hele deras kropp ä' [-lödd-ra[d]t-] {+lödd- ra[d]t+} o' fullsatt mä' stora fra-hattar3). Sådant oty' håller en från sej mö[ek]et lätt: dä' ä' bara te' o' skjuta en skata o' hänga den på la[d]-väggen hvar som hälst; säkrast ä' dä' ändå o' spika opp 'na i självfva stallet, så ska' all mögeli' bråte ty4) sej därifrå'.

En kan också hålla maran frå' stallet på annat vis: om en passa på o' »spotta öfver horsaryggen» tre slag hvar gång en tar å' dom selarna; men dä' ä' kanske mer besvärli'het mä' då', än mä' dä' första.

För sådana, som behöfver västas5) på sjönnen, kan dä' va' nötti[g]t o' få lite fundament6) om så'na vörner7) också. Som en vet, så kommer sjöarna ibland så krämpa o' näsevisa, så dä' hjälper hvarsken o' hålla å' eller te' för dom, utan di busa in så di kan fylla hela flytety'et8). När en si på förhån[d], hva' di ämna' sej te' o' kommer som glypans ulfvar, så ska' en bara mystra9) på dom en ella' tsvå gånger, allt ätte' som di ä' stora te'; så ska' di spakna te' o' ble' så lä-visa10) som di fått bleke11) öfver sej, o' dä' ska' inte komma in så mö[ek]et vått som den ynkeli'aste stinkedropp — dä' kan hvar o' en öfvertyga sej om.

Som en hört, så fanns dä' mö[ek]et mer mä' troll förr i världen, innan åskan hönnit o' slå 'häl en hoper.

*) Hästarna. 2) Utmattade. 3) Bubblor af fradga eller lödder.' 4) Aflägsna, begifva (sig). 5) Färdas. 6) Insikt. 7) Förhållanden. 8) Farkosten. 9) Frambringa med läpparna sådana ljud, som höres vid en ljudelig kyss, eller med hvilka man söker locka till sig en hund. 10) Fogliga, säfliga. n) Fett-eller oljeaktigt ämne, som vid ljustring kastas ut i sjön, för att åstadkomma en stilla, blank vattenyta.110

I alla fall, så än i da[g]ä' dä' så go' rå[d]om så'nt sat-ty', så en kan då aldri' gå rikti't tsvärsäker. [-Rå[d]-li'ast-] {+Rå[d]- li'ast+} ä' dä' o' allti' bära på sej lite »järn-o'-stål»; då har di aldri' nå'n makt mä' en, utan då kan en gå säker i alla väfd]er, till-o'-mä' in ve' självfve bergen, där en vet di har sitt te'hålk Skulle en ha glömt o' ta' nå't så'nt på sej, o' en skulle råka så illa ut, att en bier tsvöngen o' springa sej te' hjälp, så ä' dä' bäst o' styra reteraten1) öfver en åker2) eller en kors-väj3) — där få trollen allt va' så grönögda4) o' ble' ståan'(s.

För att däker må kunna akta sej o' ble' förgjorda5) å' nå'n pojk, så kan dä' va' värskyldt6) o' tala om hur en så'ndära förgörning går te'. En here, som vill fundera mä' så'na vörner7), ta'r en hassle-not8) o' på den gör han ett litet hål. Genom dä hålet pela' han ut kärnan o' i stället sticker han in en orma-gadd i dä' utgröpja[d]ta9) skalet o' täpper se'n te' hålet mä' nånting. Om han nu mä' den noten i munnen kan få ellar snika sej te7 en gotta10) å' nå'n däka, så ska' hon ble' så narrans rasegalet opp-i-et11) mä' pojken, så hon inte ä' i stånd te' o' kunna styra sej. — För dä finns inte nå'n a[nn]an bot, än att hon bier gifter mä' 'an; men, en kan väl förstå dä', att ett äktenskap, som te'kommet genom förgörning, inte kan ble' löckeli't. Dä' ä' därför, ja' vill säja, att dä' ä' rådlfast att däkerna »si opp mä' sitt ögnahår»12) o' betänker sej tsvå gånger innan di ränner åsta[d]o' hvarsken låter ta' ella' ger bort nå'na gotter.

*) Kosan. 2) Som genom_ plogbil o.d. också varit i beröring med »järn o' stål». 3) Korsets tecken skulle där häjda dem. 4) Vara så goda. 5) Förhäxade. 6) Vara förtjänt af. 7) Tilltag. 8) Nöt. 9) Utgräfda. 10) Kyss. ai) Förtjust, hänförd. 12) Äro på sin vakt.III

K vinner, som ä' på di väjarna, ska' akta sej för o' va' ovårfa mä' o' lägga te' käken o' dricka ur fat eller andra iså'nadära stora kar, för annars kommer ungastackarn te' o' ble' bre[d]munt. Genom en så'n vårdslöshet hos mo[d]ern kan dä' ju ble' så illa ställdt, att — om dä' ä' ett litet däketroll, som kommer te' världen — så kan hon ju komma att få gå ogifter i all sin ti', för hvem skulle väl villa ha en hustru mä' en så'n mun, som räcker opp te' öronen?! — Te' olyc-kes ä' dä' också ett skavank, som aldri' finns nå'n bot för.

Låt aldri' barn hållas mä' att slänga fram o' te'ba-kes mä' benen — som di bruka villa göra, när di sitter — för då »ringer di mor o' far te' grafven».

När ett barn ligger o' slits mä' dö(d]en, o' mo-[djern står öfver 'at o' gråter, så ska' hon akta sej [-mö[c-k]et-] {+mö[c- k]et+} väl så inte tårarna ramla ner på den lille, för gör di dä', så får barnastackarn mö[ek]et svårt för o' kunna dö.

När en ä' i-fär[d]e-mä' o' plocka fåglar, ska' en aldri' ta' vara på oros-fjä[d]rarna — di sitter un[d]er vinga-kränkarna o' ä' hvarsken å' di störste ella' minste. Har en fått — om dä inte ä' mer än en enda sådan fjä'r i nå'n puta unner sej — så ä' dä' alldeles omögeli't o' kunna sofva på folkavis, utan dä' ä' som dä' vore förgjordt bå' mä' sängen o' di som ligger i 'an. — I reseftet för di som har »svårt för o' kunna dö» syns.112

dä' skinnbarlet1), att dä' ä' ett faselet trebbelass2) att kunna dö mä' på så'nadära oros-fjä[d]rar.

En må inte spotta i el[di en, för då får en sår på tungan.

v En ska' aldri' härma göken när han gal, för då blo'a hans tunga.

SomlFa dö[d]a ä' mö[ek]et tönjättena3) mä' te' o' villa hålla ihop ögena, o', må tro! di glo inte häller för ro skull. När ett lik sådära ä' mö[ek]et envetet4) mä' o' villa titta, så ä' dä' ett säkert tecken att »di vänta snart fler ätte' sej i släkten»; glo di mä' vänstra ögat, så vänta di en khär5), o' glo di mä' högra, så vänta di fruntimmer; skulle di isynas villa glo mä' bägge tsvå på en gång, då ä' dä', mesjäksen, på ti'en o' dra' ö[r]enen åt sej för bå' fruntimmer o' khärar, för ä' en då anhöring, så kan en aldri' gå rikti't tsvär-säker ätte' den da'n.

Dä' ä' besynnerlig mä' människan, ätt hon, till-o'-mä' se'n hon ä' dö', ska' behöfva villa lägga sin näsa i blöt i dettahära världslig, o' dä' kan gå ibland så långt, att hon inte ä' kropp te' o' ligga stilla, utan många gånger ger sej åsta' opp om nätterna o' iskåssa6) ikring. För att di nu ska' få en smöla ro — äntra7) di

*) Tydligt. 2) Bråk, besvärlighet. 3) Kinkiga. 4) Envist. 5) Karlsperson. 6) Flacka omkring. 7) Antingen.113

vill ella' inte — åtminstningen så länge di ligger [-ofvanför[d]s;-] {+ofvan- för[d]s;+} så, så snart di slaf t ån[d]en, lägger en »sax o' pesalmbok» på bröstet på dom. Så länge di sakerna ligger där, så ä' dä' inte lönt sej, att den dö[d]e bjur te' «o' resa på sej, för dä' ä' stopp mä' dä'.

Att »stå o' fägna i en dör[r]» — dä' vill säja sträcka armarna millan dör'posterna — dä' ska' inte va' bra dä'.

När en ä' i-fär[d]e-mä' o' bögga ella' håller på mä' nå't så'ntdära göre i frå'a om husvörnasioner1), så ä' dä' inte ovanli't, att en få höra 'at arbeta o' mornöka2) likadant om natten som om da'n: där sågas o' hugges o' höstas o' spikas o' höflas plakat på samma vis som timmer-khärarna gör; men när en glo te' på [-mo[rg]e-nen,-] {+mo[rg]e-nen,+} så, förstås, har dä' inte blett gjordt för tsvå styf-vers nötta. Sådant ska' en aldri' ble' rädder för, för dä' ä' inte annat än husrån3) som vill förta på arbetet, när di töckes hisala4) mä' 'at förlänge. Som sagdt, dä' ä' ingenting som ä' farli't; men vill en ble' å' mä' 'at, så går dä' bäst mä' o' iskyn[d]a på mä' arbetet o' plita5) o' fnota6) allt hva' ty[g]en håller. Si, då si husrån, att han snart få komma i go'a ro, o' därför så håller han snart opp.

Dä' ä' mö[ek]et farle't, att — när en kammat ella' Mift å' sej hår — kasta ut dä'. Om en fågel råka på 'at o' lägger 'at i sin båle, så bier människan, som

*) Anordningar med husbygge. 2) Syssla med arbete i en eller annan form. 3) Ett slags förment skyddsväsen. 4) Förhala. 5) Ihärdigt sträfva. 6) Arbeta.

20114

rådt om 'at, hvarsken mer ella' minner än tosi1). Skay hon kunna ble' snäll igen, kan dä' inte ske på annat vis, än att hon få hå[r]et te'bakes; men dä' ä', mesjäk-sen! »inte så nimmt2) som o' ta' på hyllan».

Hvar o' en har nock reda på hvi[1]ket ogåtelFt3) misshäll4) en få mä' linet den ena to-grö'an5) ätte' den andra, när nå'en har stölet6) to från en på åkern, antingen dä' sto' på rot, ella' va' åta[g]et. Ska' en få sin gamle tur te'bakes, så få en göra sej dä' lilla besväret o' tigga en nypa to-frö å' nie kvinner, som antingen ä' ella' har väft gifta. Dä' fröet blån[d]a en se[d]an i dä en <så[r]ut nästa år, så liar en aldri' ert ismöl' ondt å' 'at.

Misstänker en smör om att va' m[j]ölkstölet7), så går dä' mö[ek]et lätt o' pröfva dä'. En tar då bara en knif, som ä'

magnetisera[d]ter o' skär mä' den i smöret. Speas8) då nå'n blo'-rån[d]i ska[r]et, då står dä' inte rätt te', o' då köper en 'at inte, förstås; för si, sån mat kan dä' naturletvis inte ble' nå'n välsignelse mä'.

Om ett ensamt kol »ligger o' glo»9) i en el[d]sta[d]se[d]an alla di andre ä' släckta, så ä' dä' ett säkert tecken te', att nå[g]en snart »kommer att gå frå* huset»10).

*) Vansinig. 2) Behändigt. 3) Oerhördt. 4) Otur. 5) Lin-grödan. 6) Stulit. 7) Tillkommet af mjölk, som stulits från själfva kon. 8) Förmärkes. 9) Glöder med skarpt sken.. 10) Kommer att dö med snaraste.115

Piper dä' ella' dä' hörs nå't så'ntdära läte i ve[d]en när han brinner på spis ella' i kakelugn, så har en snart o' vänta olefverne i huset; säkert ä' då\ att sådan-döra pipning aldri' har godt o' bety[da].

Gack aldri' genom en dör[r]mä' en öx på axeln! Den förste som se'n går igenom samma dör[r]hål, får en ohiskeli' ryggvärk ätter 'at; dä' kan en lita sin själ på.

Dä' händer rätt många gånger, att, bäst ssom himmelen ä' klar, så vet en hvarsken or[d]ella' ån[dje å', för'n dä' kommer ensamma åskemoln o' stryker fram mä' en så'n brå[d]ska, som di alldeles vore [-ätte'skic-ka[d]ta.-] {+ätte'skic- ka[d]ta.+} (Hvem vet om di inte ff så mä'?) Si, då ä' dä' allti' nå't troll ute på våstning1) nå'nstäns där i vretarna2), o' då vill ja' säja ett or[d]så godt som tsvå, då ä' dä', anfläskingor! inte rådli't o' ställa sej i-väre-ve'3) katter ella' släppa in ett så'nt kräk i huset, för dä' kan ingen va' säker på hur dä' hänger ihop. Troll gör sej ofta te' katter, för o' ble' insläfta ve' så'na te'-fälle, o' dä' har händt många ädeli'a gånger, att just som ett så'nt kräk snöttit in mellan benen på en, så har åskan sia[g]et ner o' var't ätte' 'at i hack o' häk

Sådana ovåria4) landtmätare, som inte mer vanna om sin fatti'a själ, än att di kan ta' muter för att di ska' mäta rasegalet, di få, när di bier dö[d]a, i all evi'het fara som lökte-gobbar hvarevfe natt öfver just

*) Färd. 2) Grannskapet. 3) I närheten. 4) öfverdådiga.116

samma flöke1), som di har mätt ut på dä'dära viset. Dä' ä' ynkeli't o' si en så'ndära »ängla-målare»2), när en tänker på hur dä' har te'gått mä' 'an; men dä' ä' dom te' straff o' andra te' varnagel, o' dä' kan va' rätt hälsesamt för hvadden landtmätare, som lefver, att [-be-grun[d]a-] {+be- grun[d]a+} denna saken.

Låter en en orm krypa in i en ladda[d]t bössa o' skjuter ut dä' skottet mä' ormen i, så kan en se'n mä' dä' skjute-ty'et3) råka hva' en äfveli'a4) vill o' dä' till-o'-mä' utan att en alls) behöfva sikta på 'at. Dä' kan ju va' nå't rätt finurlig o' få unnerkunnings om för jägare.

Dä' händer nå'n gång mä' vissa barn, att en kan få höra dom liksom gnöppja5) eller d-ge6) sej i själfva moderlifvet långt innan di kommit te' vä[rl]dera. Ett sådant barn bier aldri' te' nå'n frögd hvarsken för sej själf ella' andra, för di sluta mone mest7) inte mä' minner än di bier ena riktfa galga-fåglar. Vore dä' lof-ghöet8), så skulle en aldri lägga på så'na.

Unner ti'en en kvinna ä' »he-en»9) — dä' vill säja, från dä' hon »is/la[g]et kull ognen»10) o' te' hon blett körke-ta[g]en — har hon rätt mö[ek]et o' ta' i akt, för si, då ä' di utsatta för en hopra bråte å' alla möge-li'a slag. Ä' dä' vånne11) ve' 'et, så ska' di hålla sej

x) Fält. 2) Irrbloss. 3) Skjutvapnet. 4) Någonsin. 5) Snyfta, undertryckt gråta. 6) Klagande jämra sig. 7) Merändels. 8) Lofgifvet, tillåtet. 9) Förmodligen i betydelse af hedning. 10) Födt barn. u) Möjlighet.117

inomhus så mö[ek]et som mögelft; o' ska' di ändamåls1) ut — som di ju kan behöfva nå'n gång — så må di åtminstningen aldri' sticka ut näsan mä' minner di har »stål på sej», om dä' rätt inte ä' annat än en stoppe-nål, för annars, masjäksen, få di drabba sej själfva. Tar di väjen öfver en åker ve' ett så'nt te'-fälle, så tya en må' grö[d]en en få på dä' stället för å[r]et. Om sådana kvinner inte har bätter förstånn, än di ger sej i väj in i främma[d]ta stu[g]er unner den ti'en di ä' he-ena, så kan dä' habba2) sej så, att, om du som di kommer te', har reda på hur farli[g]t dä' ä' att ge' sej i slängskap3) mä' sådana, kastar bå' el[d]o' vatten ätte' dom för (Säkerhetens skyll. — Men, som sagdt, har di stål på sej, så kan di gå hvar som hälst lika säkert, som om »prästen ta[g]et dom i näfven»4).

Har en fått ohäll5) i la[d]an, så den blett förgjord6) på nå't vis, så laga en så mä' dä' första, att en bier »oppskrefven te' alters»7). När en se'n ä' framme, så sniker en unnan bro[d]et en får o' gömmer dä' hem. Utå' då' ger en ise'n korna en liten smöla hvar, så, om en liten tåka8) ska' ohället5) va' borte o' dju[r]en ble' så hulli'a o' fina så di alldeles gli'a9) i skinnet.

När en ä' ute på draggning ätter människer, som blett borte på sjönnen, så få en inte bju' te o' klöfja sitt näbb te' o' tala så mö[ek]et som vetans kan va'10), för om en rätt har känning på liket, o' en då inte sä'r mer än: »Töst, nu känner ja' nå't!» så kan en slå sej

*) Ovillkorligt. 2) Hampa sig. 3) I beröring. 4) Blifvit kyrktagna. 5) Otur, misshällighet. 6) Förhäxad. 7) Till nattvardsgång. 8) (Kort) tid. 9) Glänser. 10) Det allra minsta.118

i backen på, att taget slinter ut, o' en få inte si så [-mö[c-k]en-] {+mö[c- k]en+} åstämmelse1) ätte' den dö'e som hans lilla-tå.

Har en inte kommet åt o' få slå på en orm, som en träffat, o' om en ändamåls2) vill ha dö på 'an, så ä' dä' inte vidare mä' dä', än att en »sätter möte mä' ormen». Då sä'r en bara som så: »Nu ä' du så grönögdt o' ligger här på samme platt, när ja' kommer te'bakes om en timme!» (Äller sådära nå't klockslag en bestämmer.) Ormen möter ackorat på slaget, o' då' ä' dä' te' o' tröska på 'an. — Skulle dä' habba4) sej så rasegalet, att en inte få dö på en orm, som en sia[g]et på, så »vaka5) han på en i sju år», o' dä' ä' ju, mesjäksen, inte dä' roligaste att ha så'nt o' tänka på, när en ä' ute i buskarna på sommerti'en.

En må inte slå ett svin mä' en kast6) för då kan en ge sej femtan på att kräket få dint7).

Förste gången naglarna ska' å' på ett barn, så må mo[d]ern hälst bita d' dom; hon behöfva ju inte att svälja dom, om hon inte vill. —

Annat ä' dä' förste tan[d]en, ett barn fäller, den ska' allti' mo[d]ern svälja — hva' gör en inte för sina barns välfär[d]?

En människa, som »svurit bort» sej ve, tinget — om dä' rätt inte skett mer'n en enda gång — den

*) Tillstymmelse. 2) Ovillkorligt. 3) Ett befallande: »Du är så god!» 4) Hampa sig. 5) Vaktar på. 6) Kvast. 7) Dynt.119

har från den stunnen inte nå'en sjogge1). — Ä' dä' nå'n som tviflar på 'at, så kan han ju göra sej besvär o' glo ätte'.

En oförbesynnerli'het, isom kanske inte alla vet om, ä' dä', att »alla som ä' födda horungar, så kan di glo' i solen». Dä' ä' nå't att fundera på.

K vinner, som ä' på »go'a vajar», må akta sej mö[ek]et väl för att äta opp nå't tsvå-plomme-ägg, för annars, anfläskingor! bruka dä' habba sej så, att dä' bier tsvå i stället för ett barn, när di ska' te' 'at — o' dä' går kanske lite för fort.

Annat ä' dä', om en vill att ett får ska' tsvilla — så'nt bier en nock nyter2) för — för dä' behöfs inte vidare, än att en ger kräket att äta opp ett tsvillings-ax3) eller nå't annat i tsvillings-vörner4). Säj se[d]an te', när få[r]et har ont5), om inte dä' hade samma verkan på få[r]et som ett tsvå-plomme-ägg på mojan6).

När småbarn skratta' unne' sömnen, så ä' dä' säkert att di si små änglar.

När dä' sker så ynkelft, att nå'n person bier borte på sjönnen, så må en göra allt hva' en kan, för att få rätt på 'an, för si, iså länge en sådan ligger i hafvet, o' innan han kommer i vigder jor[d], får han aldri' nå'n

a) Skugga. 2) Glad. 3) Två ax på samma strå. 4) För-liållanden. 5) Lammat. 6) Hustrun.120

ro. Dä' ä' därför som så'na stackare »ti' o' timme»1),, så snart dä' skömmat te' visa' sej för än en o' än en a[nn]an å' sina anhöringar o' allti' syns di öfver-ghöena2) o' änna-klämda3) o' vill liksom låta förstå hvar di ligger. — Ja-a! dä' ä' mö[ek]et o' va' tacksam för, att en vet, att en har de sina på körkegårfd], o' dä' ä' te' o' önska, bå' att en må slippa att oroa andra på så vis, o' att en själf måtte slippa ble' oroa[d]t om nätterna.

När en ä' liten o' fäller tän[d]er, så innan en kasta bort en, som fallit ut, ska' en allti' säja tre gånger å ra[d]: »Locke, locke vinge! ge mej en gulltan[d]i stället för en bentanfd]!» Dä' ska' va' mö[ek]et bra, att komma ihåg dä' under tanna-fällningen.

Om en opsalvera, när en slutat o' äta nå't mål, att en låtit »ligga ätte' sej» en liten bit bro' utå' dä' en ta[g]et te' sej, så få en inte glömma att snärja-?4) sej den också. Si, dä' ä' just den, som kallas »maktensbiten», o' går en från den, så har en inte mö[ek]en nötta å' dä' målet, o' bier dä' en vane för nå'n, att »gå ifrån maktensbiten», så bier en sådan människa te' slutet så å'faren5), så han ska' knaft tya6) stå.

Om en å' oförakt7) lägger te9 sej mer mat innan en slutat dä' en har å' samma slag, så ä' dä' ett säkert tecken te', att nå[g]en i släkten ä' hungri'.

*) Tidt och ofta. 2) öfvergifven, olycklig, förtviflad.. 3) Brydd, i trångmål. 4) Hastigt inmundiga. 5) Aftynad, afmagrad. 6) Orka. 7) Oförtänkt, oberäknadt.121

Kliar dä' i »gråt-ögat», d. v. s. dä' vänstra, så betyT dä', att, innan da'en tar slut, få en »sätta te' lipen»; roli'are ä' dä' då dä' käns ettla1) i »skratt-ögat» — däy högra, förstås, — si då kan en slå sej i backen på att en, innan kvällen, kommer te' o' få grina 'h'äl sej åt nå'nting.

När dä' slår .sej te' o' ettla1) i näsan, så kallas dä'y att »dä' stunna' främmadt»2). Att dä' då' kommer nå'n, dä' ä' tsvärsäkert, fast en kan ju få vänta lite iblann.

Klia' dä' på hakan på ett kvinnfolk, så ä' dä' ett märke för dom, att »dä' stunna skäggi'a kårar»3). — Ackana-mej!

Iblann ta'r dä' sej för o' klia inne i självfva näf-varna; ä' dä' då i högre hån[d]en, så bety' dä' att »en snart få tacka en go' vän för sist». — När dä' då äy frå'a om fästefolk, så bruka' dä' o' klia o' ettla1) alldeles ogåtelft4) o' dä' »i ett lefvan's väsen»5).

Korknar6) en, när en ä' i-fär[d]e-mä' o' ska* »snärja i sej»7) nå'nting, så kan en allt va' säker på, att dä' ä' nå'n i sällskapet, som missunna' en hvaT en fått.

*) Kittlar. 2) Förebådar snar ankomst af främmande. 3) Förebådar snar ankomst af någon karl. 4) Oerhördt. 5) Oftar oafbrutet. 6) Storknar. 7) Som hastigast inmundiga.122

När en ska' te' o' m[j]ölka första målet1) å' en nyböern2) ko, må en inte glömma att först lägga i en bit stål i böttan. Likaså när kon ska' ha dricka förste gången ätte' kalf ningen, så brukar en allti' — den som vill va' försikti' — att lägga ett par knifvar på kryss i bo[tt]nen på dricka-ka[r]et; somli'a sträpa till-o'-mä' en nypa sot i — dä' kan ju inte skada.

Om en nyböern2) ko går öfver, ella' kommer för nära i-väre-ue'3) åkrar, så ä' dä' lika skadeli't för grö-[d]an som när en he-en4) kvinna tar referaten5) öfver så'na ställen.

Om en bru' ella' bru'gomme tapper vigslaringen antingen unner självfva vigseln ella' också nyssens ätte', så droga dä' inte länge, innan dä' »kommer be[c]k i vällingen»6) millan di nygifte, för dä' brukar allti' va' ett säkert me7) på olöcklfa äktenskap. — »Dä' som ska7 va', iså ska' dä' väl», annars så kan en töcka, att di kunne låta bli o' stå o' fnottla8) o' dabba9) isej mä' att stå o' sticka miste; men si, ve så'na te'fälle ä' en ju allti' en smöla istirrsen10).

När spä[d]a barn »titta' öfver sej», när di ligger, så har di inte lång ti[d]kvar.

*) Första mjölkningen. 2) Nyburen. 3) I beröring. 4) (Förmodligen hedning) säges en kvinna vara från tiden hon födt barn tills hon blifvit kyrktagen. 5) Kosan. 6) Någon misshällighet. 7) Tecken, märke. 8) Fumla. 9) Se förg. not. 10) Brydd, förvirrad.123

Barn, som ä' ovanli[g]t kloka i unga år, di bier mone mest1) aldri' gamla. Dummerjönsar, di få nock lefva, o' därför ä' världen sådan den ff.

Habba2) dä' »sej så, att en utå' oförakt3) kommer le' o' få nysa unner dä' en ä' i-samme-mä'4) o' knå-[dar]en deg, så vill dä' te', om alla, som ä' i huset, få va' mä' om att äta opp dä' brö'baket.

Vän[d]er sej nå'en brö'kaka ve' dä' hon släft gris-lan o' blett insköten i ugnen, så bier dä' snart nå'n i husets släkt som kommer te' o' vanna näsan i vä[d]ert.

Kasta' di nå't på en hafvan's kvinna, så ska' hon allti' va' så försikti', så hon kasta 'at te'bakes på den dä' kom ifrån. Naturli'tvis skulle dä' annars ble' nå't slags märke ätter 'at på barnet.

Träffar en tsvå halmstrå, som ligger i kryss på golfvet, må en snart berefda]isej på att göra graföl i går[d]en.

Drömmer en om löspängar så har en att snart vänta förargelse; drömmer en om lik, så har en inte långt te' ovä[de]r; töcke' en att en hitt ägg, så har

*) Merändels. 2) Hampa. 3) Oberäknadt, oförtänkt. 4) I färd med.124

en inte att vänta annat än ble' sjuker; lika rasegalet går dä' o' drömma att en äter äpple. Få' en för sej nå't i sömnen om vå'-el[d], så få en snart spörja bröllop, o' kan till-o'-mä' få en släng å' slefven mä\ Bäst ä' dä' o' drömma om löss, ju fler dess bätter, för si,, dä' bety' allti' att en få pangar.

När rötter ä' i-fär[d]e-mä' o' gnafva på golftillet, så vänta di lik i huset; har di skuret hål på nå'na kläder, så må den, som rådde om plaggen, snart bereda sej på sin siste fär[d].

För sådana, som stammar, finns aldri' bätter ve'-görning, än passa på, när di står o' inte vet å' nå'en ting, o' då slå dom midt i flinsen1) mä' hjärte-slaget å' ett slaktadt kräk. Te' o' börja mä' — när di fått blasket i synen1) på sej -— så bier di naturletvis bå* störkena2) o' etter-rasans, så di få inte opp ett or[d]; men bort går stamningen, dä' ä' säkert dä'!

När hun[d]ärna tjuter nattati', så ä' dä' antingen spöke, som ä' ute på våstning3), eller också kan dä* bety' dödsfall där nå'nstäns i byn. Hvi[1]ket dä' nu ä', få framti'en utvisa.

En må aldri' låta oxen sitta fast i hugge-kubben; dä' ska' inte va' bra dä'.

x) Ansiktet. 2) Bestört, häpen. 3) Färd, ute och vankar.125

När småfåglar kommer o' hacka på fönstern utanför, så ä' dä' ett varsko-bå'1), att dä' ä' nå'n, som snart »kommer att gå frå' huset»2).

Kokar dä' o' plottra3) bara i mi[d]ten på ett kokekar, som står på mä' mat, så kommer dä' snart främmande, som få hjälpa te' o' äta opp 'at.

Gal tuppen sent på kvällen, isä kan en göra sej unnerkunna[d]t om hva' dä' bety', bara mä' o' känna på tuppens fötter: käns di kalla, så bier dä' nå'en å' går[d]sens folk, som kommer att »stryka mä'»; men käns di varma, så bier dä' snart vå'-el[d]i går[d]en. Dä' ä' ju rasegalet hvi[1]ket som, men en kan ju inte hjälpa 'at.

Dö' en hafvans kvinna se[d]an barnet ä' hallena4), så få en inte glömma, att i kistan lägga te' henne de remedjerna5) som (behöfs ve' tys[k]landsreser6): bå' sax o' pinker7) o' alla mögeli'a så'nadära smådoningar, som di bruka ha liggans färdi'a te's lulingarna8) ska' komma. Göres inte dä', så, när dä' hunnet te' den ti'en, då barnet skulle kommit te' världen, så kan en få höra rätt ynkeli'a saker, om en då kommer i närheten å' grafven. Si, barnet ska' ovillkorlig fö[d]as ändå, när ti'en ä' inne, o' när då allt sådant saknas, som skulle va' te\ för att ta' emot 'at, så kan en ju

a) Budskap. 2) Afgå med döden. 3) Puttrar. 4) Till hälften af sin utveckling i moderlifvet. 5) Tillbehör. 6) Skämtsam benämning på en kvinnas nedkomst. 7) Bärnlinnen, *) Skämtsam benämning på barn.126

tänka hvi[1]ken ogåteliV) jämmer dä' ska' ble' hos mo[d]ern.

Just som en skurit å' foten på ett slaktadt djur, så — som en ju allti' har sett — få en inte glömma att pjätta2) te' lite mä' den ä'skurne ännen mot själfve stump-ännen, där han suttit, o' dä' ska' göras ve' hvar fot, som skärs å'; dä' ä' nå'nting som hör te' gammel år'ning o' bör aldri' försummas.

Slår en kull på körkeväjen, så kommer en aldri* i gu's hus mer; dä' ä' ett me3); som en fått sanna mer än en gång.

Dä första kvalster en få si om våren ska' en allti* ta' o' kvadda sön[d]er millan näfvarna. Dä' gör så möcket, att om ett fä-kräk råkar te' o' få ett kvalster i sej o' bier, som en vet, sjukt å 'at, så behöfs dä* inte mer än att en då stryker mä' hän[d]erna lite kryss o' tsvärs på si[d]erna på kräket, så har dä' inte ondt å' 'at mer; dä' ä'ju ett billi't besvär.

Om nå'n stråke4) ellä' fjärje4) utå' oförakt5) skulle råka te' o' ble' osådd, så ä' dä' ett tecken te', att dä' ä' allt nå'en i gå[rd]en som inte få va' mä' om att äta opp den grö[d]an; si, dö[d]en den förkunnas på så många olika vis.

x) Oerhördt (stor). 2) Lindrigt slå till. 3) Märke, tecken -såsom förebud. 4) Med årder eller hacka e. d. uppdragna fält till rättelse för såningsmannen. 5) Oberäknadt.127

Som en nock hört talas om, så faller dä' [-sko[g]-snu[fv]an-] {+sko[g]- snu[fv]an+} in iblann o' göra spravått1) mä' o' förvilla stackars krampar2), som ä' ute på våstning3) te's di bier så örvän[d]sna4), så di knaft vet hvi[1]ket som ä' opp ella' ne[d]. Råka en nu ut för ett så'nt hieskap, så ä' dä' bara te' o' »vanna tro[j]an», så få en klart om väjen på evi'a fläcken. Sko'snu'an, den stackarn! hon ska' ble' lite snölans5), må tro!

»Om en ligger o' äter, så få en sitta o' dö». (Ordspråk.

Kommer en in på ett ställe, där di ä' i-fär[d]e-mä, o' sätta väf i re'a6), så kan en göra dom den tjänsten o' skaffa högt iskäl åt dom mä' lite besvär nock. Da' första en stöcket in näsan o' fått si hva' di har för sej, så löf ter en på dä' ena benet tre gånger å ra[d], o' mä' dä'samma sä'r en: »Så högt! o' så högt! .o' så högt!» För hvar gång en sagt ut o[rd]et, så löfter en lite högare, så att tre[dj]e gången ska' dä' ble' så högt som en tya7) gresa8). Dä' ä' ju en liten tjänst, som inte kosta' mer än besvä[r]et.

Klinga dä' å' sej själf nå'n gång i en skarprättare-bila, så ä' dä' ett säkert tecken te', att hon snart kommer i bruk.

En ska' aldri' »ronka vaggan tom», då bier barnen så argsinta.

') Spratt. 2) Stackare. 3) På färd, (ute och) vankar. 4) Yra i hufvudet. 5) Snopen, skamfiat. 6) Till reda för att börja Väfningen. 7) Förmår. 8) Grena uppåt med benet.128

Dä' ä' rikti't ageliH1) när dä' nå'n gång inträffa' att klocke-kläppen släpper, då dä' ringes för en dö; dä' ä' ett säkert tecken te' att den dö[d]e kommet te' dä'dära le'a stället; så bevares väl! dä' ä' inte roli't o' va' mä' ve' sådana vörnasioner2).

Spea3) en att patten4) börja på o' ta' slut, så, må tro, har inte barnet lång ti' igen.

En må hvarsken låta andra sy på sej, ella' göra ^at själf; dä' kan ha dä' mä' sej, att en få gå trasi' i all sin ti'.

Om ormar gärna våstas5) i eller i-väre-ue'6) fähus eller tåsser syns te' i vretarna7) kring boningshus, så må en inte skrämma bort dom, för si sådant ä' inga dåli'a me8).

En ska' aldri' ta' mot nå't kräk för inte, om dä' rätt inte ä' frå'a om annat än en höna, utan allti' ge' nå't, om dä' inte ä' mer än nå'na styfver för 'at, för annars bier dä' aldri' nå'n tur mä' dä' kräket.

Skaffa en te' en mö[ek]enhet å barnsaker — ja' vill säja, som pinker9) o' kläder — innan barnet blett födt, så kommer den unga-skverlingen10) inte att få slita mö[ek]et å' 'at.

) Hemskt, rysligt. 2) Förhållanden, tillställningar. 3) Förmärkes det. 4) Dien. 5) Vanka. 6) I närheten af. 7) Om-näjden. 8) Tecken', varsel. 9) Barnlinnen. 10) Benämning på spädt barn.129

De förste plaggen barn ska' ha bör en allti' sy utå' gammelt; dä' gör så mö[ck]e\ så för dä' första kommer dä' barnet aldri' att ble' en slitvarg, o' för dä' andra kommer dä' aldri' o' behöfva att gå trasi[g]t i sin' da'. Sämmer rå[d] kan en få.

Träffa en på en »Jomfru-Maria»1) i gräset ella' i nå'n boske o' en skulle villa ble' förslug på hurdant vä[d]er dä' ska' ble' da'en ätte', så ta'r en henne o' låter 'na krypa d' den ene fingern o' på den andre, o' unner dä' hon håller på mä' dä', så läser en opp så fort en tya2) den ena gången ätte' den andra: »Jomfru-Maria, nöcklapi'a! fly[g], fly[g], i mor'n bier dä' fint vä[d]er!» — Fly[g]er hon då, så bier dä' så; men om hon stanna' på fingern, så kommer dä' att

stå' som dä' står.

Förste gången en höre göken på vå[r]en, så ska' en ge akt på från hvi[1]ket håll han hörs, så kan en åtminstningen på en trant3) få reda på, hva' som förestår en på dä' å[r]et, för: »nore-gök ä' sorge-gök, söre-gök ä' döe-gök, väster-gök ä' bäste-gök o' östergök ä' tröste-gök».

När kräkerna sätter sej på garna-breerna4), iså må gärna vrake-khärarna5) låta garna-länkarna hvila öfver näste natt, för annars, mesjäksen! få di nock betala fåglarna6).

*) Nyckelpiga. 2) Förmår. 3) På ett ungefär. 4) Sillgar-nen (näten) utbredda till torkning. ' 5) Fiskare-karlarna på en vrak-eka (för drifgarnsfiske). 6) Umgälla trotset att bege sig ut på fiske, oaktadt varnigen.

21130

Kalla aldri' opp ett barn ätte' en som lefver, för då kan en lita sin själ på, att endera å' dom kommer att stryka må', o' dä' mä' dä' fortaste.

Drar svin läger, så har di ovä[d]er i faggerna.

När maser fly[g]er öfver åkrar, har en inte långt te' rägn.

Ragnar dä' o' solen skiner på samme gång, så bier dä' rägn den andre da'en mä'.

När katten »sofver på hjärnen»1) eller äter gräts, må en snart bere[da]sej på en ovä[de]rs-gnusa2); inte bätter har en o' vänta, när han kryper opp i spisen.

Ätte' sol-går[d]ar ella' måna-går[d]ar droga dä' inte länge innan en har ovä'r o' nederbörd; dä' kommer också allti' från dä' hållet som öppningen syntes i sol-ella' måna-går'n.

Om dä' glosa3) för solen på mornarna, så har en säkert blöte4) innan kvällen o' kanske blåst mä'.

Ro'ar5) dä' på kvällarna, bier mo[rg]enda'en grann.

*) Ligger hoprullad med hjässan nedåt. 2) Förbigående oväder. 3) Säges om himmeln, då den är i rodnad. 4) Nederbörd. 5) Rodnar på himmeln.När katten tsvätta' sej, så väntar han allti' vin[d]en frå' dä' hållet han stryker sej; tar han *inte* tassen öfver örat, så bler dä' inte så farli't mä' vä[d]ert, men *gör* han *dä'*, så väntar han säkert ovä[de]r, särskildt om han »tsvätta' sej för nor[d]an» ty från *dä'* hållet, dä' ä' just en vrå, som en inte har mö[ck]et godt att vänta.

—

Syn's vä'r-gallar Vädersolar. på himmelen har en inte långt te' antingen blosk Slaskväder. ella' la'-taka-vä'r Väder så hårdt, att det rifver upp ladutak.; kanske båda delar.

Går solen »i säck» Ned i en molnbädd på aftonen., då har en ovä[d]ert »i närmste buskar» Närmaste antågande. .

—

När »glännan Klar strimma eller ljusrand vid horisonten. går te' lan[d]s Åt land. bier dä' fint vä[de]r; men »drar hon sej te' sjös», så har en snart omslag mä' mildt o' våt-vä'r.

—

När en si, att lätet Simblåsan. vörna Gestaltar. sej te' o' krypa ut i sväljanet Svalget. på torskarna o' att åla-kuserna vill mora in sej i klöraSjötångs-.-hobbarna Grupp, klunga (af växter)., då må en gärna ble' hemma från vraks Drifgarnsfiske..

—